

Investigació. La victimització a Catalunya l'any 1996

Estudi encarregat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del
Departament de Justícia

juny de 1999

RPEEO 46

F O R M A C I Ó
E X T E R N A

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

La victimització a Catalunya l'any 1996

Autora

M. Eulàlia Luque i Reina

Any 1999

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

És materialment impossible que una recerca de camp d'aquestes característiques, la pugui efectuar una sola persona. Aquest treball és, doncs, el resultat d'un ingent treball de grup. El lector en serà conscient, sobretot, en llegir el capítol 2, en què es parla de com es va dur a terme la recerca.

Cal reconèixer, per tant, l'esforç de totes (en femení) les persones que, d'una o de diferents maneres, hi han participat.

La **selecció de la mostra**, l'han efectuat:

- Virginia Burgos Martínez. Llicenciada en psicologia
- Olga Peralba Calderón. Estudiant de psicologia
- M. José Bermúdez Guijo. Estudiant de biologia
- Ana Vicente Vicente. Llicenciada en pedagogia
- Mercè Peiró Gazulla. Llicenciada en pedagogia

Van fer les **enquestes telefòniques**:

- Olga Peralba Calderón. Estudiant de psicologia
- M. José Bermúdez Guijo. Estudiant de biologia
- Virginia Burgos Martínez. Llicenciada en psicologia
- Laura González Riesco. Estudiant de psicologia
- Mercè Peiró Gazulla. Llicenciada en pedagogia
- Ana Vicente Vicente. Llicenciada en pedagogia
- Isabel Esteban Luque. Estudiant de dret
- Ana M. Hernández Lizandra. Llicenciada en pedagogia
- Yasmina Hernández Ruíz. Estudiant de dret

La **tabulació**, o **introducció de les dades** va ser efectuada per:

- Isabel Esteban Luque. Estudiant de dret
- Ana M. Hernández Lizandra. Llicenciada en pedagogia

Va construir la **base de dades** i en va fer la depuració:

- Antonio Ruíz Bueno. Psicòleg

Els qui van fer l'**anàlisi estadística** de les dades van ser:

- M. Eulàlia Luque Reina. Cap de la Unitat d'Investigació sobre la Justícia Aplicada i el Dret
- Antonio Ruíz Bueno. Psicòleg

Índex de continguts

1. Introducció.....	7
1.1 Les xifres de delinqüència.....	9
1.2 Les investigacions prèvies en l'àmbit internacional.....	19
1.2.1 Els orígens de l'enquesta de victimització.....	19
1.2.2 La <i>National Crime Victimization Surveys</i> : metodologia i estructura.....	20
1.2.3 La <i>National Crime Victimization Surveys</i> : inconvenients i problemes metodològics.....	22
1.2.4 La investigació internacional sobre victimització: <i>International Crime Survey</i>	24
1.3 Les enquestes de victimització a Espanya.....	26
1.3.1 En l'àmbit nacional.....	26
1.3.2 Les enquestes de victimització de Barcelona i de Màlaga.....	27
1.4 Els objectius de la nostra investigació.....	28
1.5 Resum.....	29
2. Metodologia.....	31
2.1 La selecció de la mostra.....	31
2.1.1 La població o univers.....	31
2.1.2 L'amplitud de la mostra.....	31
2.1.3 La distribució territorial de la població.....	33
2.1.4 El sistema d'elecció.....	35
2.2 Fitxa tècnica i marge d'error.....	37
2.3 Instrument utilitzat.....	38
2.4 Procés de recollida de dades.....	38
2.5 La taxa de resposta.....	40
2.6 Processament de les dades.....	42
2.7 Resum.....	42
3. Els índexs de victimització.....	44
3.1 Índex de victimització.....	44
3.2 Índex de multivictimització.....	46
3.3 Índex de victimització i multivictimització dels tipus delictius.....	47
3.3.1 Els delictes contra els vehicles.....	48
3.3.2 Delictes contra els domicilis.....	50
3.3.3 Els delictes contra les persones.....	50
3.3.4 Delictes contra les relacions familiars.....	51
3.4 Victimització i territori.....	52
3.4.1 Índexs globals.....	52
3.4.2 Índex per tipologies delictives.....	55
3.5 Les diferències entre les taxes de victimització de la ciutat de Barcelona i de Catalunya.....	57
3.6 Resum.....	65
4. Els delictes contra els vehicles.....	68

4.1 El robatori del vehicle	69
4.2 Robatori d'una peça del vehicle o d'un objecte de l'interior	72
4.3 Els danys contra els vehicles	72
4.4 Algunes circumstàncies que envolten els fets	72
4.5 La taxa de recuperació del vehicle.....	73
4.6 Quantia dels danys i del robatori de part del vehicle	74
4.7 Resum.....	75
5. Els delictes contra els domicilis	77
5.1 Índex de victimització	77
5.2 Horari de comissió dels fets	78
5.3 El cost econòmic	79
5.4 El modus operandi	80
5.5 Valoració de la gravetat dels fets per part de la víctima	80
5.6 Resum.....	81
6. Els delictes contra les persones	83
6.1 El robatori amb violència o intimidació	83
6.2 El furt.....	84
6.3 L'agressió sexual	85
6.4 Les agressions físiques o amenaces	86
6.5 L'horari de comissió dels fets	86
6.6 El lloc de comissió dels fets	87
6.7 El nombre d'agressors	89
6.8 Relació entre agressor i víctima.....	89
6.9 L'ús d'armes	91
6.10 Els danys físics com a conseqüència de l'acció delictiva	91
6.11 Cost econòmic del robatori amb violència o intimidació i del furt.....	93
6.12 Valoració de la gravetat del delictes per part de la víctima.....	93
6.13 Resum.....	94
7. Els delictes contra les relacions familiars	96
7.1 Abandonament de família	96
7.2 Impagament de pensions.....	97
8. Comparació internacional dels índexs de victimització	99
8.1 Els delictes contra els vehicles	105
8.1.1 El robatori del cotxe	105
8.1.2 El robatori de moto.....	108
8.1.3 El robatori de part del vehicle o d'objectes de l'interior.....	110
8.1.4 Els danys intencionats en els vehicles	112
8.2 El robatori en el domicili	114
8.2.1 Robatori consumat.....	114
8.2.2 Robatori en grau de temptativa.....	117
8.3 Els delictes contra les persones.....	119

8.3.1 El robatori amb violència o intimidació.....	119
8.3.2 El furt.....	122
8.3.3 L'agressió sexual.....	125
8.3.4 L'agressió física o amenaces.....	127
8.4 Resum.....	129
8.4.1 Comparació <i>interàmbits</i>	130
8.4.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial.....	131
9. Les característiques de les víctimes.....	135
9.1 Victimització segons l'edat i el sexe.....	135
9.2 Victimització i urbanització.....	140
9.3 Victimització i nivell socioeconòmic.....	143
9.4 Victimització i situació laboral.....	145
9.5 Victimització i sortides nocturnes.....	146
9.6 Victimització i tipus d'habitatge.....	147
9.7 Resum.....	147
10. Mesures de prevenció del delictes.....	148
10.1 Evitació dels delictes contra les persones.....	148
10.2 Evitació dels delictes contra els domicilis.....	150
10.3 Resum.....	153
11. Denúncies i actituds envers la tasca policial.....	155
11.1 Les denúncies dels delictes contra els vehicles.....	155
11.2 Les denúncies dels delictes de robatori en el domicili.....	157
11.3 Les denúncies dels delictes contra les persones.....	158
11.4 Les denúncies dels fets contra les relacions familiars.....	159
11.5 Lloc d'interposició de la denúncia.....	159
11.6 Actituds envers la policia.....	159
11.7 Resum.....	160
12. Actituds envers la pena privativa de llibertat.....	162
12.1 Tipus de pena.....	162
12.1.1 Quant al sexe.....	163
12.1.2 Quant a l'edat.....	164
12.1.3 Quant a la situació laboral.....	164
12.1.4 Quant al nivell socioeconòmic.....	165
12.1.5 Quant als àmbits territorials.....	166
12.1.6 Quant a la victimització.....	167
12.2 Durada de la pena privativa de llibertat.....	168
12.2.1 Quant al sexe.....	170
12.2.2 Quant a l'edat.....	170
12.2.3 Quant als àmbits territorials.....	171
12.2.4 Quant al nivell socioeconòmic.....	171
12.2.5 Quant a altres característiques.....	171

12.3 Resum.....	172
13. Conclusions i propostes de futur.....	173
13.1 De la conclusió més destacable.....	173
13.2 De la necessitat de desenvolupar recerques sobre les xifres de victimització	174
13.3 De la necessitat d'utilitzar instruments iguals	176
13.4 Quant a la metodologia	176
14. Referències bibliogràfiques	178
15. Annex 1. Enquesta sobre victimització l'any 1996	183
16. Annex 2. Àmbits territorials i municipis que conformen la mostra	203
16.1 Àmbit Metropolità	203
16.2 Àmbit de les Comarques Gironines	206
16.3 Àmbit de Ponent.....	207
16.4 Àmbit del Camp de Tarragona	208
16.5 Àmbit de les Comarques Centrals	209
16.6 Àmbit de les Terres de l'Ebre	210

1. Introducció

Quan una persona vol analitzar o mesurar l'abast de la delinqüència en un país o un àmbit geogràfic, amb la finalitat de descriure el fenomen, de quantificar-lo o de saber si és inferior o superior que en altres zones o països, disposa de diferents indicadors de xifres de delinqüència.

Els indicadors més usuals que s'utilitzen per conèixer la mesura de la criminalitat són tres. El primer deriva de les fonts policials i informa sobre el nombre de persones que són detingudes en un període de temps i en un àmbit geogràfic concrets, o sobre la xifra de denúncies que s'interposen davant els diferents cossos i forces de seguretat. El segon prové de les fonts judicials i dóna a conèixer les causes que arriben als jutjats o a la fiscalia o sobre les condemnes que imposen els jutjats penals o les audiències provincials. Per últim, el tercer indicador prové de les xifres penitenciàries sobre ingressats en presó, bé per condemna ferma o bé per presó preventiva.

El primer indicador, les xifres policials sobre els detinguts, o sobre les denúncies, són superiors, o, per lògica, haurien de ser-ho, a les xifres judicials sobre encausats (segon indicador de criminalitat), i aquestes últimes són superiors, al seu torn, a les xifres penitenciàries dels qui efectivament han estat considerats culpables i han ingressat a la presó (tercer indicador de delinqüència).

Garrido, Stangeland i Redondo (1998, pàg. 116) comparen el fenomen de la delinqüència amb un iceberg: la major part està submergida sota l'aigua i, per tant, és desconeguda en tant que no és veu. Seguint aquesta idea, els tres indicadors esmentats, coneguts oficialment, se situen sobre el nivell del mar. Altrament, en la part de l'iceberg submergida es troben absolutament tots els fets comesos, conformats per delictes que són coneguts i per delictes que no ho són mai. Aquesta coneixença, la de tots els delictes comesos o *xifra real* de delinqüència, només pot ser assolida mitjançant la confidencialitat de la víctima -xifres de victimització-, o mitjançant la confidencialitat del delinqüent -xifres d'autoinculpació.

La idea de l'iceberg és excel·lent per representar les xifres conegudes de delinqüència (part no submergida) i les *xifres reals* (part submergida), però

també il·lustra extraordinàriament el *volum* o *quantitat de delinqüència* que cada font aporta per conèixer el fenomen. Si ordenéssim les diferents fonts o indicadors de criminalitat d'acord amb l'ordre descendent de les seves taxes obtindríem que:

- la major xifra de delinqüència seria la facilitada per les pròpies víctimes (xifres de victimització) o pels propis delinqüents (xifres d'autoinculpació) i estaria ubicada a la base de l'iceberg;
- les xifres derivades de fonts policials estarien situades sobre la superfície de l'aigua, en la part més voluminosa;
- immediatament per sobre de les anteriors es trobarien les xifres derivades de fonts judicials;
- finalment, en la punta de l'iceberg hi hauria les xifres penitenciàries sobre les persones encarcerades que compleixen efectivament una pena.

Les fonts que normalment tots els investigadors o professionals de la criminologia utilitzen en parlar de xifres de criminalitat són les que informen de la delinqüència coneguda. És habitual i normal que sigui d'aquesta manera, atès que en molt poques ocasions es pot disposar de dades sobre la *delinqüència real*, que han de ser conegudes a partir d'enquestes, com hem dit, sobre víctimes o sobre autoinculpats en fets delictius. Sobre la *delinqüència real*, contràriament amb el que passa amb la *delinqüència coneguda*, no hi ha controls administratius de tasques executades per la policia (detencions, denúncies), els tribunals (assumptes incoats, sentències) o l'Administració penitenciària (nombre de reclusos) que donin xifres de manera sistemàtica i periòdica. No hi ha cap Administració, per exemple, que reculli dades sobre el nombre real de víctimes (hi ha dades sobre les víctimes que denuncien, però no de les que no denuncien els fets). Tampoc no hi ha, amb un exemple còmic, cap *oficina d'atenció al delinqüent*, on cada persona que transgredeixi la norma hi vagi d'una manera voluntària a donar informació sobre el delicte que acaba de cometre. És per això que aquestes dues darreres informacions s'han de cercar, necessàriament, mitjançant enquestes de victimització, en el primer cas, o mitjançant enquestes d'autoinculpació, en el segon cas.

D'altra banda, com quedarà palès al llarg d'aquest estudi, no és una tasca senzilla dur a terme enquestes de victimització o d'autoinculpació i, precisament a causa de la laboriositat que les caracteritzen, no se'n fan gaires,

com també quedarà palès en les pàgines que segueixen. Aquesta és la finalitat primera de la nostra recerca, conèixer la *xifra real i fosca* de la criminalitat a Catalunya a partir de la informació rebuda de persones susceptibles de convertir-se en víctimes. Conèixer la quantitat de víctimes que hi va haver a Catalunya durant l'any 1996 és la finalitat primera de la recerca que ens ocupa.

1.1 Les xifres de delinqüència

Fins aquí, ja sabem que podem concretar en cinc les fonts que informen sobre la xifra de delinqüència: les policials, les judicials, les penitenciàries, les facilitades directament per les víctimes -xifres de victimització- i les facilitades directament pels delinqüents -xifres d'autoinculpació.

Les tres primeres, policials, judicials i penitenciàries, tenen un qualificatiu comú: l'oficialitat, és per això que són anomenades comunament *xifres oficials*. Tanmateix, aquesta oficialitat està acompanyada del desconeixement de la famosa *xifra negra de la criminalitat*. Els delictes que no es denuncien no constaran mai a les *xifres policials oficials sobre denúncies*.

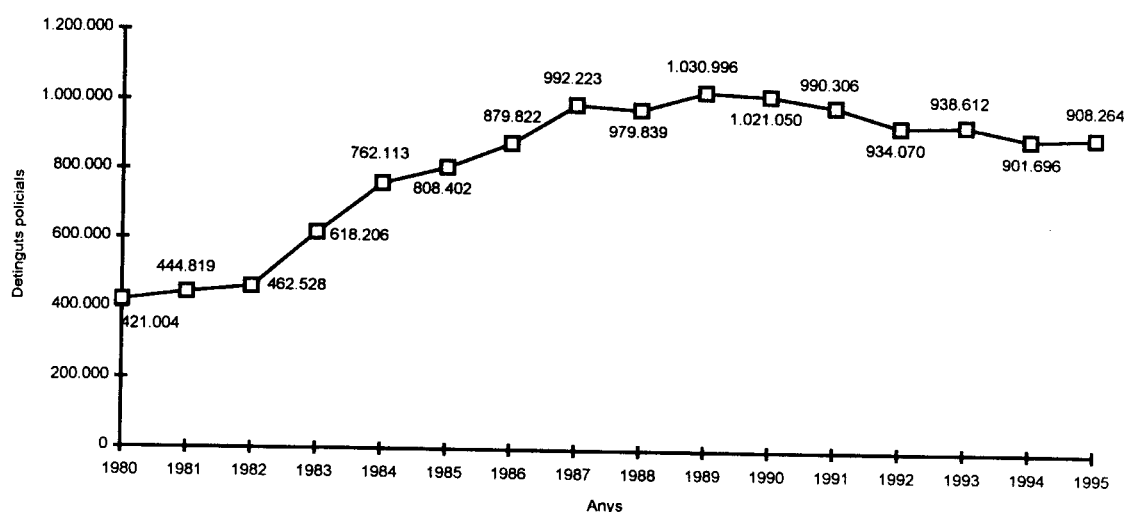
Les dues últimes, també anomenades *xifres reals*, les facilitades per les víctimes del delicte i les conegudes a partir dels propis delinqüents, revesteixen característiques inverses: no són oficials però ens proporcionen coneixement sobre la *xifra obscura* de la delinqüència.

Ambdues tipologies de xifres, les *oficials* i les *reals*, no tenen perquè estar en conflicte. No es tracta de definir-se per les unes o per les altres pel fet que unes siguin millor que altres, o a l'inrevés. Senzillament, cal tenir clar que les diferents xifres informen de coses diferents. No s'ha de perdre mai de vista quina n'és la font i sobre què estan informant. És més, no només les diferents xifres no estan en conflicte, sinó que, posades en relació, forneixen informacions rellevants per a la criminologia que només així es poden obtenir. Tal com afirma Redondo (1998, pàg. 64), si es posen en relació les unes i les altres obtenim una vàlida informació "sobre el nivell de tolerància/persecució/control formal que s'exerceixen sobre els delictes hipotèticament comesos en un territori".

El conflicte, doncs, no és *entre fonts*. El conflicte apareix *intra fonts*, és a dir, dins de la mateixa font d'on emanen les dades, i és provocat per la manera

arbitrària com es recullen les dades. Un exemple molt clar, ens el donen les fonts judicials. A la província de Màlaga es va estudiar detingudament com s'elaboren les estadístiques judicials sobre diligències iniciades (Stangeland, 1995). S'hi va trobar, entre altres anomalies, que qualsevol gestió que fa el jutge o el secretari es registra com a nova diligència, per la qual cosa un mateix assumpte pot estar reflectit en dues o més diligències prèvies.

Maneres descuidades de recollir les dades, semblants a aquesta, provoquen errors molt greus i, per tant, interpretacions irreals de les xifres de criminalitat. És per això, utilitzant un exemple concret que enfronta algunes administracions entre si i també a investigadors, que l'anàlisi evolutiva de la delinqüència és molt diferent segons la font utilitzada.

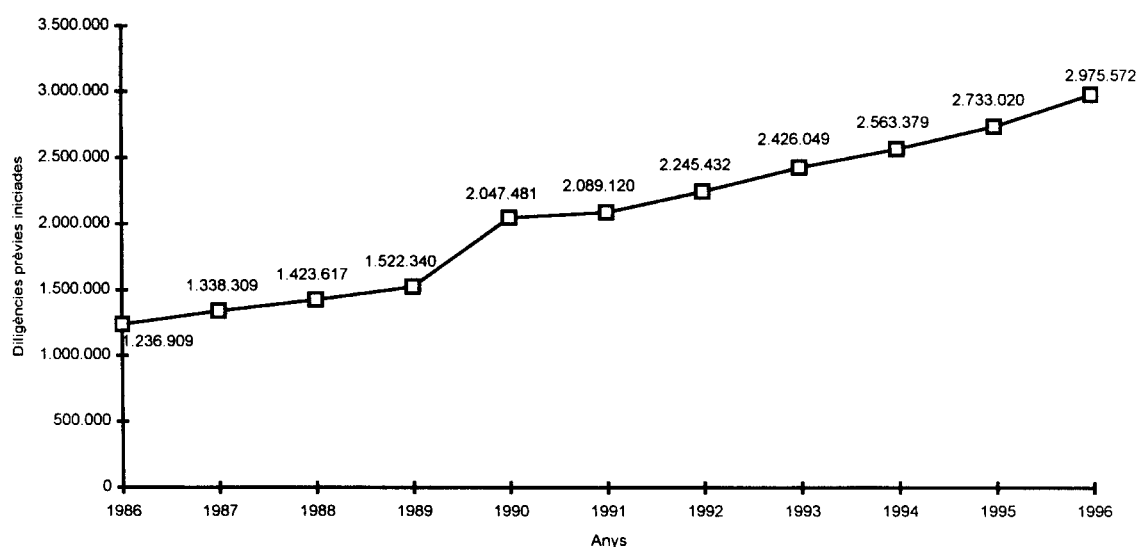
Gràfic 1-1. Evolució de la criminalitat a partir de les xifres de detinguts per la policia (1980-1995). Dades extretes de Valenzuela, D. i Ordóñez, B., 1997, i que provenen del Programa estadístic de eeguretat.

Una anàlisi de les *xifres oficials policials* en el decurs dels últims 15 anys (1980-1995) indica que, si bé en la dècada dels 80 les xifres d'actuacions policials i detinguts va créixer des dels 421.004 detinguts, l'any 1980, fins als 1.030.996, l'any 1989, a partir d'aquesta data hi ha un punt d'inflexió (vegeu el Gràfic 1-1) i la tendència decreixent sembla que s'està estabilitzant (Valenzuela, D. i Ordóñez, B., 1997); l'any 1995 arriba a 908.264 detencions policials. Podríem afirmar que, segons aquestes dades sobre detinguts per la policia, actualment la delinqüència està disminuint. Veurem les indicacions que

la resta de dades sobre criminalitat fan de l'evolució ascendent o descendent de la delinqüència.

Ens deturarem, ara, en l'evolució de les xifres segons les fonts judicials (vegeu el Gràfic 1-2). Freqüentment els investigadors es refereixen a les diligències prèvies iniciades pels tribunals per interpretar si la delinqüència augmenta o, al contrari, disminueix. L'estudi de l'evolució d'aquestes dades que recull la Memòria de la Fiscalia General de l'Estat apunta a interpretar que la delinqüència augmenta, i molt. Si ens hi fixem, l'any 1986 es van iniciar 1.236.909 diligències prèvies. La corba és absolutament ascendent i, l'any 1996, els jutjats i tribunals van iniciar al nostre país 2.975.572 diligències prèvies. És a dir que, en 11 anys, la xifra s'ha multiplicat per 2,4 o, el que és el mateix, s'ha vist incrementada en més d'un 140%.

Si l'any 1995 hi va haver 908.246 detinguts policials i 2.733.020 diligències prèvies iniciades, ¿és possible que els jutjats iniciïn quasi 1.800.000 procediments més que no pas detencions fa la policia? Sembla ser que les estadístiques judicials, més que dades sobre criminalitat, indiquen dades relatives al volum de gestió i de papers que es mouen en els jutjats, com han demostrat els autors de la recerca duta a terme a Màlaga que estudia l'elaboració de les estadístiques sobre les diligències iniciades.

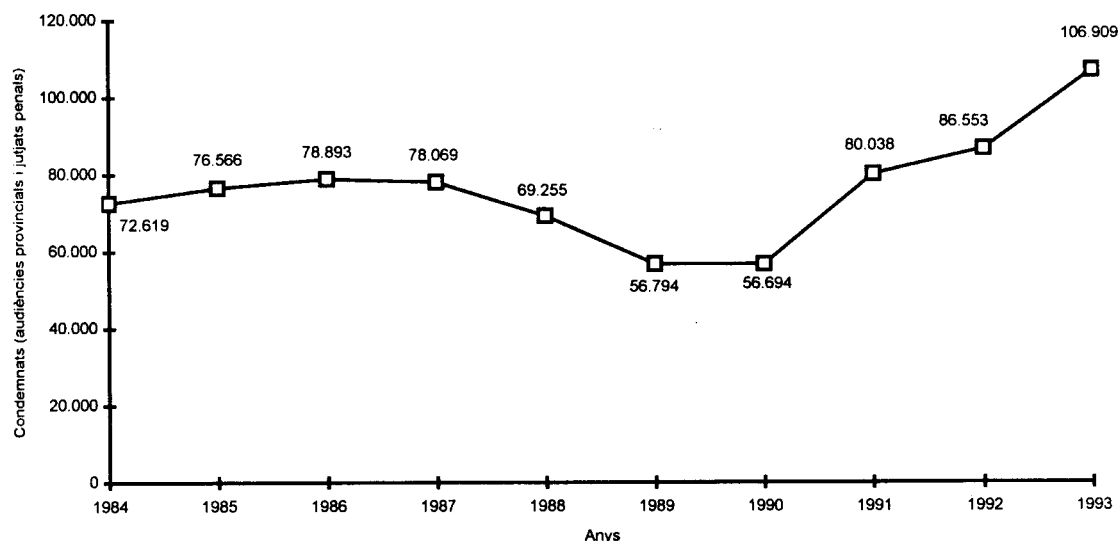

Gràfic 1-2. Evolució de la criminalitat segons fonts judicials. S'exposen les xifres de les diligències prèvies iniciades cada any. Dades extretes de la Memòria de la Fiscalia General de l'Estat de 1997.

De fonts judicials també deriven les dades sobre condemnats per les audiències provincials i els jutjats penals. Malgrat que aquestes xifres són més congruents (vegeu el Gràfic 1-3), també indiquen que hi ha una tendència a l'augment de la criminalitat a Espanya. L'any 1984, van ser condemnades, pels jutges penals i tribunals de les audiències provincials, 72.619 persones, xifra que va augmentar més d'un 47% l'any 1993, en què els condemnats van ser 106.909. No obstant això, l'any 1986 es va iniciar un descens que es va mantenir fins l'any 1990, data en què l'ascens es va tornar a iniciar de manera brusca.

Aquestes dades, però, expliquen més sobre la capacitat de resoldre dels tribunals, sobre la capacitat de treball, atenent els recursos humans, que no pas sobre la criminalitat. Òbviament, a mesura que han estat creats nous jutjats i dotats de nous jutges, és més elevat el nombre de resolucions judicials. De les memòries que el Consell General del Poder Judicial eleva cada any a les Corts Generals, hem extret la següent informació: l'any 1987, l'ocupació de la plantilla orgànica de la carrera judicial era de 2.396 jutges i magistrats; l'any 1988, de 2.672; el 1989, de 2.924; el 1990, de 2.916; el 1991, de 2.985; el 1992, de 3.120; l'any 1993, de 3.046; l'any 1994, de 3.088; el 1995, de 3.213, i, finalment, l'any 1996 eren 3.175 jutges i magistrats. És a dir, en el decurs de 9 anys, l'augment de la plantilla ocupada en la carrera judicial ha estat del 32,5%.

Tots sabem, a més, que el nombre de sentències que un jutge o tribunal imposa un any determinat té poc a veure amb la criminalitat d'aqueix mateix any. Segurament tindria més a veure amb la quantitat de delinqüència de fa, aproximadament, 4 anys enrere. En una recerca sobre reincidència duta a terme a Catalunya (Redondo, Funes i Luque, 1992, pàg.158), amb 485 casos estudiats, els autors vam trobar que la dilació mitjana de temps de l'Administració de justícia, d'ençà que s'inicia un procediment fins que l'inculpat ingressava a la presó, era de 4,2 anys. En aquest cas, les dades han estat ben recollides i informen efectivament del nombre real de sentències condemnatòries d'un any determinat, però cal considerar variables estranyes que afecten les xifres de criminalitat, com ara el nombre de jutges i de tribunals i les dilacions judicials.

Gràfic 1-3. Evolució de la criminalitat segons fonts judicials. S'exposen les xifres de condemnats per les audiències provincials i els jutjats penals. Dades extretes dels Anuaris 1988-1996 de l'Institut Nacional d'Estadística.

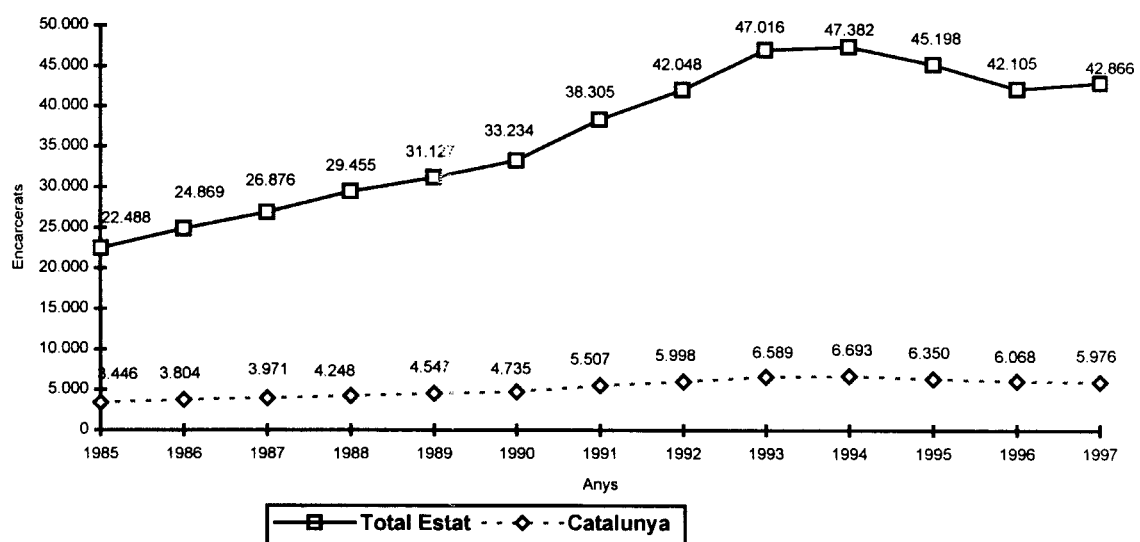
Conclusions diferents deriven de l'anàlisi evolutiva de les dades d'encarcerats¹, tant per al total de l'Estat espanyol com per al cas particular de Catalunya. El Gràfic 1-4 fa palès que la criminalitat va augmentar fins l'any 1994, i que va ser a partir de llavors que la delinqüència es va convertir en un fenomen decreixent. A Espanya, eren 22.488 els encarcerats l'any 1985, xifra que es va veure augmentada un 110% 9 anys després, el 1994, en què els encarcerats ja eren 47.382. En el cas concret de Catalunya, la tendència és la mateixa, per bé que l'augment en aquests mateixos anys va ser lleugerament inferior: el 1985 hi havia 3.446 encarcerats a les presons de Catalunya, quantitat que va augmentar fins a un 94% l'any 1994, en què la xifra va arribar als seus màxims històrics, amb 6.693 encarcerats.

A partir del 1994 i fins a la data, a Catalunya s'ha mantingut la tendència descendent. A les acaballes de l'any 1997, hi havia a les presons catalanes 5.976 interns, quantitat similar a la d'encarcerats l'any 1992. A hores d'ara, doncs, són gairebé 4 els anys consecutius de disminució de les xifres penitenciàries i, per tant, de la criminalitat que se'n deriva.

¹ Les dades penitenciàries fan referència a la xifra d'encarcerats, preventius i penats, l'últim dia de cada any.

Si bé aquestes xifres són perfectament i sistemàticament recollides per l'Administració penitenciària, les dades sobre encarcerats també presenten alguns problemes. Amb l'entrada en vigor del Codi penal de 1995 i la possibilitat que té el jutge d'imposar altres mesures penals (alternatives a la pena privativa de llibertat, suspensió o substitució de la pena) o d'aplicar el sistema de dies multa (opció que s'escapa al control de les administracions penitenciària i de mesures penals alternatives), la pena de presó afecta un col·lectiu menor. Les dades penitenciàries, d'aquesta manera, hauran de ser completades amb les dades sobre mesures penals alternatives (treball en benefici de la comunitat), sobre suspensions i substitucions de penes i sobre l'aplicació de la multa.

Aquesta deficiència, però, encara no afecta de manera important la informació que la xifra d'encarcerats dona de la criminalitat. En el decurs de l'any 1998, a Catalunya, s'ha iniciat mensualment una mitjana d'11,9 treballs en benefici de la comunitat i de 6,9 suspensions o substitucions de pena².

Gràfic 1-4. Evolució de la criminalitat segons fonts penitenciàries. S'exposen les xifres d'encarcerats a l'Estat i a Catalunya. Dades facilitades per la Direcció General d'Institucions Penitenciàries.

² Dades extretes de les memòries mensuals d'intervencions de la Direcció General de Mesures Penals Alternatives i de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

D'altra banda, les xifres evolutives d'encarcerats fan referència a la quantitat de persones que hi ha a la presó un dia determinat, any rere any, per exemple el dia 31 de desembre de cada any. No es pot saber, però, en quin moment es van dur a terme els delictes, ni si la criminalitat augmenta o disminueix en el decurs dels anys. La variació de les xifres d'encarcerats al llarg dels anys té molt a veure amb la quantitat de persones que ingressen cada any, però també té molt a veure amb la quantitat de persones que són o no alliberades. Que la xifra d'encarcerats augmenti pot voler dir que ingressen més persones procedents de llibertat, però també pot indicar que són menys les persones excarcerades. Un enduriment de les penes pot provocar, per tant, que siguin menys els alliberats i el nombre d'encarcerats es veuria augmentat.

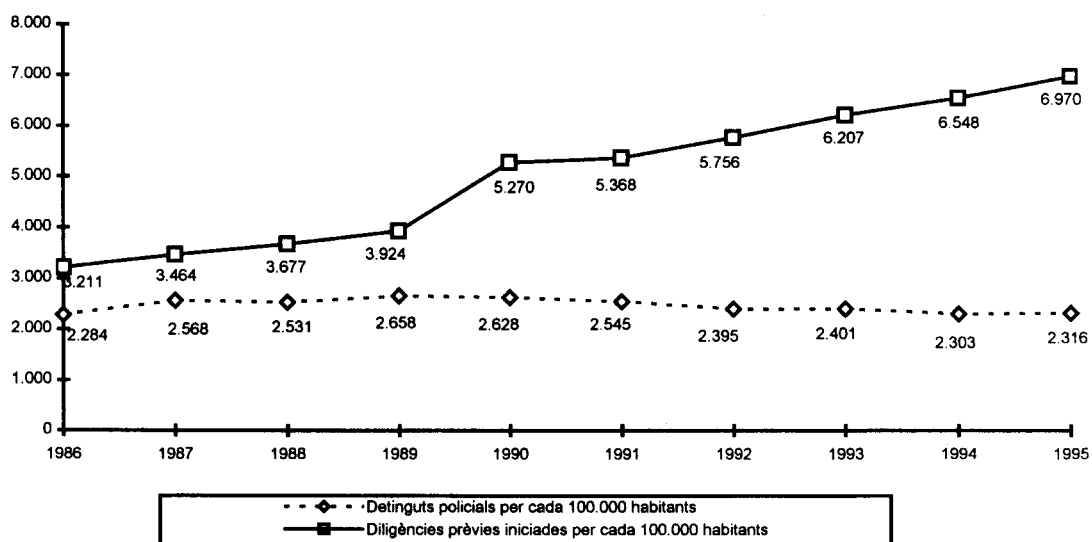
No obstant totes aquestes dades de criminalitat, derivades de les dades policials, judicials i penitenciàries, i les interpretacions que hem fet sobre si la criminalitat augmenta o disminueix en el nostre país i la manera en què les dades han de ser llegides, cal tenir en compte la quantitat de població per tal de relativitzar les dades. És per això que hem obtingut diferents taxes de criminalitat per cada 100.000 habitants: taxa de detinguts policials, taxa de diligències prèvies iniciades, taxa de condemnats per les audiències provincials i els jutjats penals i taxa d'encarcerats, que es presenten en el Gràfic 1-5 i en el Gràfic 1-6.

Deturem-nos en les que indiquen un augment vertiginós de la criminalitat:

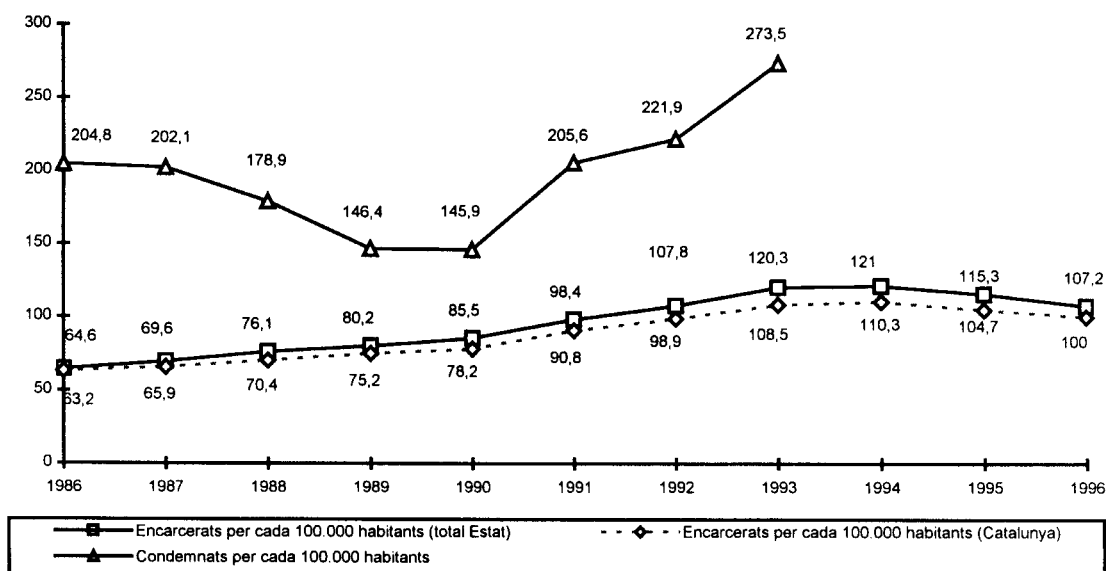
1. L'any 1986 es van iniciar 3.211,2 diligències prèvies per cada 100.000 habitants, taxa que va augmentar fins a 6.970,3 l'any 1995.
2. L'any 1986 van ser condemnades 204,8 persones per cada 100.000 habitants, taxa que va pujar fins a 273,5 l'any 1993.

Parem atenció, ara, a les taxes que informen d'una disminució de la criminalitat:

1. L'any 1987, la policia va detenir 2.568,4 persones per cada 100.000 habitants, taxa que va passar a ser de 2.316,4 l'any 1995.
2. L'any 1986, a les presons de tot Espanya, hi havia 64,6 encarcerats per cada 100.000 habitants, taxa que va augmentar fins a 121, l'any 1994. A partir d'aquesta data les taxes van començar a descendir i ho van fer fins a 107,2 encarcerats per cada 100.000 habitants, l'any 1996.

Gràfic 1-5. Detinguts policials i diligències prèvies iniciades per cada 100.000 habitants. Elaboració pròpia a partir de les dades de la població de dret calculada a 1r de juliol, segons les sèries de població publicades per l'Institut Nacional d'Estadística.

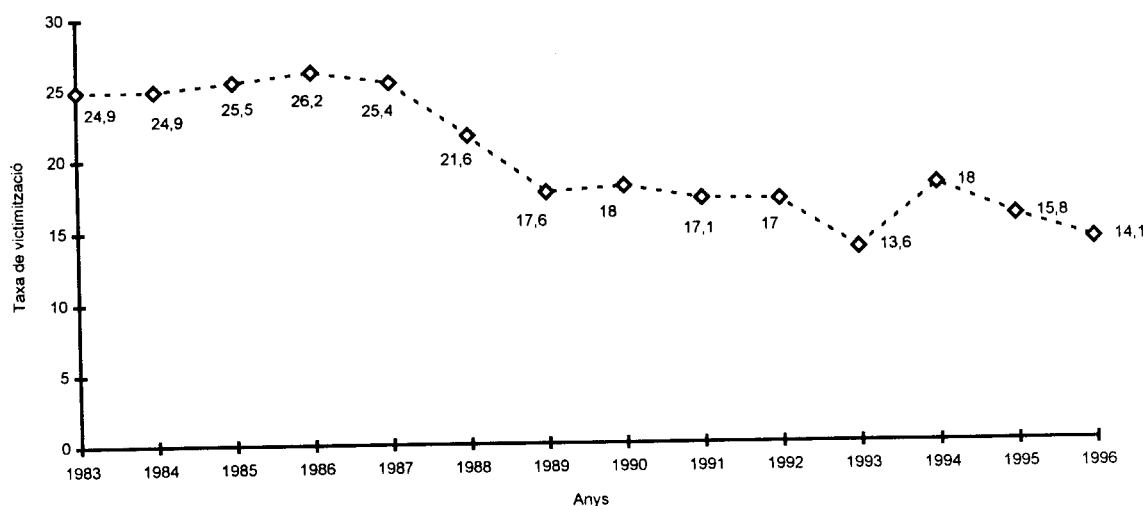

Gràfic 1-6. Condemnats per les audiències provincials i els jutjats penals per cada 100.000 habitants i encarcerats per cada 100.000 habitants per al total de l'Estat i per a Catalunya. Elaboració pròpia a partir de les dades de la població de dret calculada a 1 de juliol, segons les sèries de població publicades per l'Institut Nacional d'Estadística.

¿Podríem afirmar, a partir d'aquesta anàlisi, que les dades de criminalitat estan descendint en els últims anys? La resposta, en un sentit negatiu o positiu, depèn de quin tipus de dades sobre criminalitat ens sembli més oportú de fer ús.

Estem convençuts que, per bé que les xifres fins ara estudiades són *oficials*, no són la millor eina per donar resposta a la pregunta plantejada. Són moltes les raons que hem argumentat. Pensem que la resposta a aquesta pregunta s'ha de donar a partir de les xifres de victimització: ¿quina és la proporció de persones que són víctimes d'un delictes, hagi la víctima denunciat el fet (o no), hagi la policia detingut el presumpte autor (o no), hagi estat el presumpte autor considerat culpable (o no), hagi estat, el culpable, condemnat a una pena de presó (o no)?

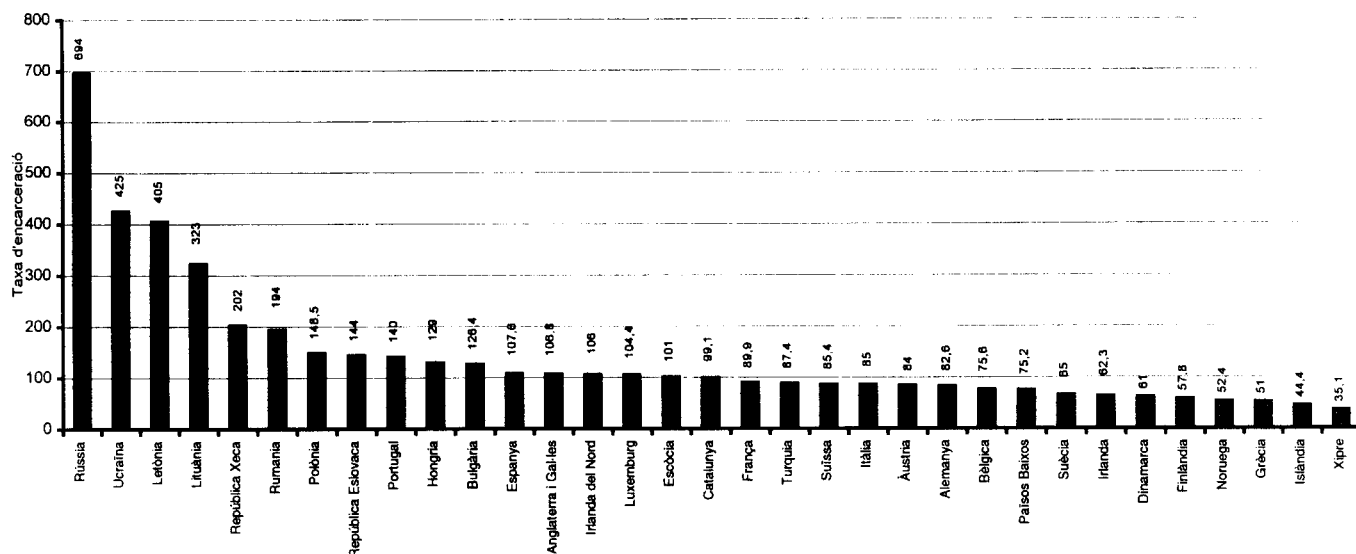
De recerques sobre victimització, com més endavant veurem, no n'hi ha gaires al nostre país. L'experiència més important és la que du a terme l'Ajuntament de Barcelona d'ençà de l'any 1984. El recull de taxes de victimització durant 14 anys a la ciutat de Barcelona no té parangó. Ni tan sols cap recerca sobre victimització en altres països, com veurem més tard, no s'hi pot comparar quant a l'abast temporal.

Gràfic 1-7. Evolució de les taxes de victimització a Barcelona. Dades extretes de Sabaté, J., Aragay, J. M. i Torrelles, E. (1997).

Sabaté, J., Aragay, J. M. i Torrelles, E. (1997) recullen, en l'informe de la darrera recerca sobre victimització a Barcelona, una sèrie temporal de taxes de victimització que abraça aquests últims 14 anys (vegeu el Gràfic 1-7). L'any 1983, van ser víctimes d'un delictes el 24,9% de la població de la ciutat de Barcelona, mentre que l'última recerca de l'Ajuntament conclou que, l'any 1996, només el 14,1% dels que hi resideixen van ser víctimes d'un fet delictiu. Amb aquestes dues dades extremes de la sèrie temporal podem dir que, en els últims 14 anys, la criminalitat a Barcelona s'ha reduït un 44%.

Hem vist com diverses fonts, llevat de les fonts judicials, apunten al fet que la criminalitat està en descens. Dades policials, d'encarcerats i de victimització convergeixen en aquesta idea.

Gràfic 1-8. Taxa d'encarceració de diferents països europeus, en data 1 de setembre de 1996 (llevat les xifres d'Irlanda del Nord, Islàndia i Rússia que corresponen a 1 de setembre de 1995). Dades extretes del *Butlletín d'information pénologique*, núm. 21, 1998 (Consell d'Europa). Les dades per a Espanya i Catalunya han estat elaborades a partir de les dades sobre encarcerats i sobre la base del cens de població de 1996.

Un altre tema que indicàvem en un principi és si la quantitat de criminalitat a Espanya és més, és menys o és similar a la d'altres països. El Consell d'Europa publica anualment el *Butlletín d'information pénologique*, en el qual es recullen, entre altres dades, les taxes de població encarcerada per cada 100.000 habitants dels diferents països de l'Europa comunitària i d'alguns països de l'Europa de l'est (vegeu el Gràfic 1-8). Segons aquestes taxes,

referides al dia 1 de setembre de 1996, són els països de l'Europa de l'Est els que informen d'uns nivells de criminalitat més elevats: a Rússia hi havia 694³ encarcerats per cada 100.000 habitants; a Ucraïna, 425; a Letònia, 405; a Lituània, 323; a la República Txeca, 202; a Romania, 194; a Polònia, 148,5; a la República Eslovaca, 144; a Hongria, 129, i, tancant la llista d'aquests països, a Bulgària, 126,4 encarcerats per cada 100.000 habitants.

Quant als països europeus que ens són més propers, Portugal és qui té una taxa més alta d'encarcerats: 140 per cada 100.000 habitants. El segueixen Espanya, amb una taxa de 107,6; Anglaterra i Gal·les, amb 106,8; Irlanda del Nord, amb 106, Luxemburg, amb 104,4; Escòcia, amb 101; Catalunya, amb 99,1; França, amb 89,9 encarcerats per cada 100.000 habitants, etc.

En conclusió, Espanya té una de les taxes més elevades de criminalitat de tota Europa occidental, tot considerant les xifres penitenciàries. No obstant això, hem de ser prudents a l'hora d'establir una comparació com aquesta. És ben segur que les diferències entre les *penalitats* que les diverses legislacions d'aquests països estableixen estan influïnt de manera decisiva en les taxes d'encarcerats.

1.2 Les investigacions prèvies en l'àmbit internacional

1.2.1 Els orígens de l'enquesta de victimització

La primera enquesta de victimització que es coneix data de l'any 1730. El governador de la ciutat d'Aarhus, a Dinamarca, motivat per la gran xifra de robatoris que s'hi estaven produint, va ordenar als seus funcionaris que preguntessin als 3.500 habitants de la ciutat si havien estat víctimes d'un delicte en els últims anys⁴.

Més de dos segles després, les enquestes de victimització contemporànies van renéixer als Estats Units el 1966, per iniciativa de la *President's Commission on Law Enforcement and the Administration of Justice*. La primera enquesta va revelar nivells molt alts de criminalitat no denunciada, la qual cosa va

³ Les dades de Rússia, Irlanda del Nord i Islàndia són una excepció i corresponen al dia 1 de setembre de 1995.

⁴ Esmentat per Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I., 1996.

sorprendre les autoritats i va ser la causa que l'any 1972 s'instituís la *National Crime Survey* (NCS) que, a partir del 1991, esdevindrà la *National Crime Victimization Survey* (NCVS). Els seus objectius bàsics són recollir dades sobre: (1) el nivell de victimització; (2) les característiques dels delictes i de les seves víctimes, i (3) les conseqüències de la victimització sobre la població.

L'NCVS constitueix una de les enquestes socials més llargues i que més vegades s'ha dut a terme de totes les desenvolupades arreu del món (Block, R., 1993, pàg. 183). Efectivament, de fet, la base de dades de la *International Crime Survey* (ICV), ubicada a la Universitat de Leyden, a Holanda, està composta per més de 119.000 registres, o llars que han participat en 79 *National Crime Victimization Survey* en 46 països diferents.

Aquesta base de dades internacional ha pogut ser constituïda gràcies al fet que altres països industrialitzats van seguir l'exemple dels Estats Units i van començar a estudiar les seves pròpies xifres de victimització. Alguns d'ells de manera esporàdica; una altres de manera regular cada any. Entre els segons, els països que duen a terme l'enquesta de manera regular en el temps, any rere any, trobem els Països Baixos (d'ençà de 1974), Anglaterra i Gal·les (d'ençà de 1982), Israel (des de l'any 1979) i Hong Kong (des de l'any 1978). Gairebé tots els països que han participat en aquest tipus d'enquesta han fet servir la *National Crime Victimization Survey* (NCVS). L'aplicació de la mateixa enquesta, o amb algunes modificacions que no afecten els seus fonaments, és, també, una condició *sine qua non* per fer possible la constitució d'una base de dades internacional.

1.2.2 La National Crime Victimization Surveys: metodologia i estructura

En l'NCVS s'utilitzen diferents mètodes de recollida d'informació: (1) l'entrevista personal; (2) l'entrevista telefònica, la més utilitzada, i (3) l'entrevista telefònica assistida per ordinador (CATI -*Computer Assisted Telephone Interviewing*-). La utilització de l'entrevista telefònica comporta que només es pugui dur a terme en països industrialitzats, en què la difusió del telèfon sigui suficientment elevada. En el cas de Catalunya, com veurem més tard, la mitjana de línies telefòniques per llar o establiment comercial era d'1,26, el 1996. Aquesta modalitat d'entrevista telefònica es configura com el més avantatjós quant al cost, tant econòmic com de temps, atès que les recerques d'aquestes característiques requereixen necessàriament de mostres grans.

L'entrevista de l'NCVS s'estructurava, en un principi, en tres blocs ben diferenciats:

- I. Delictes contra els vehicles
 - A. Robatori de vehicle
 - B. Robatori de moto
 - C. Robatori de bicicleta
 - D. Robatori d'una part del vehicle
 - E. Danys o fets vandàlics contra el vehicle
- II. Delictes contra els domicilis
 - A. Robatori
 - B. Intent de robatori
- III. Delictes personals contra l'entrevistat
 - A. Robatori amb violència o intimidació (atracament)
 - B. Furt d'objectes personals
 - C. Agressió
 - D. Agressió sexual contra dones

L'enquesta inclou, a més de qüestions sobre els diferents tipus de delictes i les característiques de les víctimes, preguntes sobre la por, la policia i les mesures de seguretat.

Tanmateix, l'estructura inicial, malgrat que s'ha conservat pràcticament en la seva globalitat, ha estat objecte d'algunes modificacions i millores, com a producte de l'experiència i de la necessitat d'incloure els canvis que progressivament afecten les societats occidentals. Una d'aquestes variacions ha estat la incorporació d'un quart bloc de fets delictius: els delictes contra la família que, com veurem més tard, també recollim en la nostra recerca (vegeu l'annex 1).

1.2.3 La *National Crime Victimization Surveys*: inconvenients i problemes metodològics

Molts autors assenyalen els inconvenients que una entrevista d'aquesta mena comporta (Block, R., 1993; Alvazzi del Frate, A, 1994), corroborats també per la nostra experiència. Els més freqüents són:

- La taxa de victimització registrada pot no ser vàlida per a tota la població. Les classes mitjana i alta tenen una possibilitat més gran de ser representades, ja que és més probable que disposin de telèfon.
- L'experiència personal o manera com la víctima viu el fet poden fer que l'entrevistat declari un fet com a delicte quan en realitat no coincideix amb la definició legal de delicte.
- És més probable que respongui l'enquesta una persona que ha estat víctima d'un delicte. La nostra experiència ha constatat aquest inconvenient. Es va donar el cas que persones que havien patit un delicte ens van trucar ells mateixos per explicar-nos la seva experiència abans que nosaltres els telefonéssim per fer-los l'entrevista (com més tard veurem, abans de fer les trucades, es va fer una comunicació per carta en què s'informava de les nostres intencions).
- Les persones que efectuen les enquestes poden tenir influència en les respostes.
- Hi poden haver reticències per donar resposta a preguntes sobre determinats tipus de delictes, com ara l'agressió sexual, o les agressions físiques, sobre tot si es produeixen en el si de la llar.
- Determinades preguntes referents a la prevenció i a la seguretat de la llar (sistema d'alarma, panys de seguretat, etc.) poden ser respostes, també, de manera falsa. En la nostra recerca, vam trobar que, a causa de la desconfiança, moltes persones eren contràries a donar aquesta informació.
- Dos dels problemes més esmentats pels autors són l'*External Telescoping* i el *Memory Decay* (Block, R., 1993). El primer, l'*External Telescoping*, pot ser definit com la incorporació de victimitzacions, que s'han produït fora del temps d'estudi, dins del període pel qual es pregunta. En el nostre cas, per exemple, es donaria si, davant la pregunta sobre si ha estat víctima d'un delicte concret en el decurs de 1996, l'entrevistat ens informés d'un delicte

que hagués patit durant el 1995. El *Memory Decay* és un dels problemes que presenten totes les entrevistes retrospectives en el temps i que consisteix a oblidar els successos més distants en el temps. És més fàcil recordar esdeveniments contemporanis. En les enquestes de victimització als Estats Units, s'hi fa servir el *Bounding Method* o *mètode de limitació* per pal·liar aquests fenòmens de la memòria. Consisteix a incloure cada adreça de la mostra en un panell durant tres anys i mig. A cada adreça, se li fa una enquesta de victimització cada 6 mesos, de tal manera que les victimitzacions són limitades per les enquestes prèvies. Contràriament a aquesta metodologia, la resta de països fa una enquesta anual sense panell i, per tant, sense limitar els esdeveniments amb una enquesta prèvia, de tal manera que l'*efecte telescopi* sobreestima els percentatges de victimització. Un exemple de l'efecte de la *tècnica de limitació*, el constitueixen les següents dades: l'any 1985 es va administrar una enquesta als Estats Units en què es van calcular de manera separada dues mostres, una amb límit previ, és a dir, amb entrevista prèvia que limita la victimització en curs, i una altra sense limitació prèvia; la taxa de victimització dels robatoris en els domicilis era del 17,7 i del 26,2, respectivament. L'*efecte telescopi*, com es pot veure, augmenta molt considerablement la victimització declarada. No hem de perdre de vista, però, el cost desmesurat, econòmic i humà, que una recerca d'aquestes característiques pot suposar si s'utilitza l'esmentat mètode de limitació.

No obstant això, som del parer que l'*External Telescoping* i el *Memory Decay* són una mena de forces contràries que tendeixen a l'equilibri. La primera fa que es recordin fets ubicats fora del temps que és objecte de la recerca. La segona fa que no es recordin fets que sí que pertanyen al temps que s'està estudiant.

- Altres inconvenients sorgeixen de la pretensió d'establir comparacions entre diferents enquestes, malgrat que s'utilitzi un instrument similar. En aquest sentit, Block (1993, pàg. 184) esmenta, derivats de les diferències metodològiques, els següents:
 - Amplitud de la mostra. Varia des dels 2.000 fins als 60.000; les mostres petites presenten uns intervals de confiança i uns errors superiors als de les mostres grans.

- Període temporal objecte de recerca. Algunes enquestes basen les seves preguntes en el període previ de 6 mesos, com ara els Estats Units, però el més usual és fer referència a l'últim any. Aquestes diferències tenen la seva repercussió en les taxes de victimització que es comparen: l'efecte oblit és superior en les recerques que es basen en l'any i, per tant, la victimització serà superior en les investigacions que fan referència als 6 mesos.
- Mostratge. La mostra pot influir en els percentatges de victimització. Una recerca que inclogui població de 15 anys o més tindrà una taxa superior a una altra que inclogui població de 16 anys o més.
- Diferències entre instruments. Malgrat que tots els països utilitzen la mateixa eina, la *National Crime Victimization Surveys*, hi ha diferències en la cobertura que fan dels fets. Per exemple, hi ha diferents incusions i exclusions en les diferents enquestes, quant als delictes contra els comerços, els robatoris en garatges, robatoris en segones residències, intents de robatori, etc.
- Finalment, una altra crítica deriva del llenguatge utilitzat i de la traducció que se n'ha fet. El significat cultural d'un acte pot variar d'un país a un altre.

1.2.4 La investigació internacional sobre victimització: *International Crime Survey*

Ja fa un decenni que va tenir lloc la primera investigació internacional sobre victimització: va ser el 1989. L'any 1987, a Barcelona, es va constituir el Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana, a l'empara del Consell d'Europa. En el seu si es va constituir un grup per a la coordinació i treball de la metodologia que cal adoptar per dur a terme aquesta recerca internacional de 1989, sobre la victimització en l'any 1988. En un principi van ser convidats a participar-hi uns vint països, dels quals, finalment, només hi van participar els següents catorze països: Alemanya, Anglaterra i Gal·les, Austràlia, Bèlgica, Canadà, Escòcia, Espanya, Estats Units, Finlàndia, França, Irlanda del Nord, Noruega, Països Baixos i Suïssa. En aquest cas, el mètode utilitzat per dur a terme l'enquesta

va ser l'entrevista assistida per ordinador (CATI), llevat del cas d'Espanya, en què també es va fer ús de l'entrevista personal. La mitjana de la mostra per país, en aquesta primera recerca internacional, va ser d'aproximadament 2.000 enquestes, amb un rang comprés entre un mínim de 1.000 enquestes (Suïssa) i un màxim de 5.274 (Alemanya). Aquesta primera recerca internacional va revelar dues necessitats clares: (1) repetir la recerca per als mateixos catorze països; (2) implicar altres països, en concret països *en vies de desenvolupament* i altres de l'Europa Central i de l'Est. També es van desenvolupar recerques similars a Indonèsia, Japó i Polònia, malgrat que en aquests països la metodologia era diferent a l'estandarditzada, per la qual cosa l'anàlisi es va cenyir als primers catorze països esmentats.

Com es pot veure, en la primera recerca internacional sobre victimització (*International Crime Survey* -ICS-) hi va estar implicada Espanya. Posteriorment, no ha participat en les recerques internacionals que es van dur a terme els anys 1992 i 1996.

En l'ICS de 1992, en què es va estudiar la victimització produïda l'any anterior, hi van participar alguns dels països industrialitzats representats en l'enquesta anterior (Anglaterra i Gal·les, Austràlia, Bèlgica, Canadà, Estats Units, Finlàndia, Japó i Països Baixos), tres nous països industrialitzats (Itàlia, Nova Zelanda i Suècia), alguns països de l'Europa Central i de l'Est (Eslovènia, Estònia, Geòrgia, Polònia, Rússia i Txecoslovàquia) i grans ciutats de tretze països *en vies de desenvolupament* (Argentina, Brasil, Costa Rica, Egipte, Filipines, Índia, Indonèsia, Papua Nova Guinea, Sud-àfrica, Tanzània, Tunísia, Uganda i Xina). Aquesta segona *International Crime Surveys* va ser possible gràcies a la incorporació de la UNICRI (*United Nations Interregional Crime and Justice Institute*), organisme de les Nacions Unides, que es va unir a l'ICS per tal de coordinar la recerca en els països *en vies de desenvolupament* (UNICRI, 1995).

La darrera ICS, feta l'any 1996, va comptar amb la participació d'Albània, Anglaterra i Gal·les, Argentina, Àustria, Bolívia, Costa Rica, Escòcia, Filipines, França, Geòrgia, Hongria, Índia, Indonèsia, Irlanda del Nord, Kurdistan, Letònia, Mongòlia, Països Baixos, Polònia, República Txeca, Romania, Rússia, Sèrbia, Sud-àfrica, Suècia, Suïssa, Uganda i Zimbabwe.

Finalment, s'ha previst que l'any 2000 es durà a terme la propera *International Crime Survey*. Esperem que es vegi representada Espanya, si més no Catalunya, en aquest projecte internacional.

1.3 Les enquestes de victimització a Espanya

1.3.1 En l'àmbit nacional

A Espanya, les primeres enquestes que recollien dades sobre víctimes del delictes van ser efectuades pel Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), en els anys 1978, 1980 i 1982, a les quals van seguir altres enquestes els anys 1995 i 1996. No eren enquestes de victimització, sinó que el CIS aprofitava l'enquesta, la finalitat de la qual era una altra, per interrogar sobre si l'enquestat havia estat víctima d'un delictes al llarg de la seva vida, sobre el tipus de delictes de què es tractava i si havia estat víctima en el decurs de l'últim any.

L'any 1989 Espanya va participar en el primer projecte internacional per mesurar la victimització mitjançant l'aplicació del qüestionari internacional (ICS). En aquesta recerca van participar aproximadament 2.100 persones d'arreu de l'Estat.

L'any 1996, el Ministeri de l'Interior va efectuar una enquesta sobre victimització, referida a l'any 1995, en l'àmbit nacional (Institut d'Estudis de la Policia, 1997). Per dur a terme aquesta recerca els autors van utilitzar un instrument o enquesta diferent a l'ICS, cosa que afecta, en gran manera, les comparacions que es puguin fer dels índexs espanyols amb els índexs de victimització d'altres països. Malgrat que la mostra va ser important, al voltant de 15.000 persones, només es va dur a terme en ciutats la població de les quals era superior als 50.000 habitants, per la qual cosa no es va veure reflectit l'índex de victimització de les zones rurals, inferior al de les zones urbanes. La taxa de victimització nacional obtinguda en aquesta recerca és del 14,4%, dada que es computa a partir de les persones que han estat víctimes, com a mínim, d'un fet delictiu en el decurs de l'any 1995.

1.3.2 Les enquestes de victimització de Barcelona i de Màlaga

A banda de les enquestes espanyoles que recullen dades d'arreu de l'Estat, se n'han dut a terme algunes que se circumscriuen en àrees geogràfiques delimitades, com és el cas de l'enquesta local de victimització de la ciutat de Barcelona i de l'enquesta provincial de victimització de Màlaga.

L'experiència més important i lloable d'enquestes de victimització és la que ha dut a terme, d'ença de 1983, l'Ajuntament de Barcelona. Com ja hem indicat quan analitzàvem les xifres de criminalitat, en el decurs d'aquests 14 anys d'enquestes de victimització, els autors han pogut fer palès com la taxa de victimització s'ha abaixat des d'un índex inicial del 24,9 fins al 14,1, referit a l'any 1996⁵ (vegeu el Gràfic 1-7). En l'elaboració del nostre informe d'investigació aportarem més dades sobre aquesta recerca duta a terme a Barcelona, especialment sobre els índexs de victimització obtinguts per a l'any 1996.

Tanmateix, cap de les recerques esmentades fins al moment no han estat elaborades sota el mateix criteri que la *Internacional Crime Survey* (llevat l'enquesta duta a terme a Espanya l'any 1989, com a país participant en el primer projecte internacional). Posteriorment, no va ser fins els anys 1993 i 1994 que, a iniciativa de diversos professionals de l'Institut Andalús Interuniversitari de Criminologia (IAIC), es va adoptar i readaptar el qüestionari anglosaxó a les particularitats de la nostra llengua i cultura. En concret, van ser els doctors Per Stangeland, José Luis Díez Ripollés i Francisco Javier González-Torre els qui van endegar el projecte. Tal com diuen els autors, "*La mayor ventaja que presentaba la utilización de este cuestionario era la posibilidad de colaborar en un proyecto internacional, lo cual conlleva la oportunidad de realizar comparaciones entre los resultados obtenidos [...] y los obtenidos en otros países*" (Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I., 1996; pàg. 27-28). En la nostra recerca hem aplicat, com veurem més tard, aquest mateix instrument perfeccionat pels autors esmentats (vegeu l'annex 1).

La recerca de l'Institut Andalús Interuniversitari de Criminologia es va circumscriure a la província de Màlaga. L'enquesta va ser aplicada en dues

⁵ Sabaté, J., Aragay, J. M. i Torrelles, E. (1997). La delinqüència a Barcelona: realitat i por. Catorze anys d'enquestes de victimització. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Document inèdit.

tandes, la primera, el 1993, i, la segona, el 1994, amb un total de 3.139 persones entrevistades. Els autors van obtenir que, a la província de Màlaga, el 27,8% dels entrevistats van ser víctimes d'un o més delictes en l'últim any.

És preocupant i lamentable que, a Espanya, les diverses enquestes de victimització no hagin tingut pràcticament connexió entre elles. Les diferents iniciatives no s'han nodrit de projectes anteriors, ni en allò bo ni en allò dolent. "No es para atenció a la possibilitat de comparar-les amb investigacions anteriors, les quals, o són ignorades totalment, o considerades irrelevantes", Garrido, Stangeland i Redondo, S. (1998, cap. 3). Aquest fet només és un símptoma de la situació de la investigació criminològica a Espanya: cadascú és rei en el seu estat de taifa.

1.4 Els objectius de la nostra investigació

- Ja hem fet esment de les diferents fonts que proporcionen informació sobre la delinqüència i també hem vist que les que més tenen a veure amb la realitat són les procedents de les enquestes de victimització i de les enquestes d'autoinculpació.
- La finalitat principal d'aquesta recerca és, doncs, conèixer la realitat de la delinqüència a Catalunya l'any 1996. Aquest objectiu general, el desglossarem, entre altres, en els següents objectius específics:
- Conèixer l'índex de victimització a Catalunya, és a dir, la taxa de persones que han estat víctimes d'algun delicte per cada 100 habitants.
- Conèixer els índexs de victimització dels diferents fets delictius.
- Conèixer les característiques sociodemogràfiques i socioeconòmiques de les víctimes.
- Conèixer l'índex de victimització de les diferents zones geogràfiques i en les diferents franges horàries.
- Conèixer el *modus operandi* que caracteritza els delictes.
- Conèixer les relacions entre els delinqüents i les víctimes.
- Conèixer la taxa de denúncies dels diferents fets i de les diferents víctimes.

- Conèixer el grau d'afectació emocional de la víctima que ha patit el delictes.
- Conèixer les opinions dels enquestats envers la tasca policial.
- Conèixer l'actitud dels enquestats envers la punibilitat dels delictes.
- Establir comparacions amb els índexs de victimització derivats d'altres recerques internacionals.

1.5 Resum

Les xifres de delinqüència normalment utilitzades són aquelles que deriven de les fonts oficials: les dades policials sobre detinguts, les dades judicials sobre les causes incoades i les xifres penitenciàries. Tanmateix, hi ha una gran xifra de delinqüència oculta que aquestes xifres oficials no recullen.

D'altra banda, són dues les maneres de conèixer l'abast d'aquesta delinqüència oculta: mitjançant els informes d'autoinculpació (en què els entrevistats manifesten la seva participació en accions delictives) i mitjançant les enquestes de victimització (en què els enquestats informen de si han estat o no víctimes d'un delictes durant un període de temps, normalment un any natural).

L'objectiu principal d'aquesta recerca és, per tant, conèixer quin és el percentatge de persones que, durant l'any objecte d'estudi, han estat víctimes d'un delictes. En concret, si han estat víctimes d'un dels següents grups de delictes: (1) delictes contra els vehicles, categoria que inclou el robatori del vehicle, el robatori d'objectes del vehicle (dipositats en el seu interior o accessoris externs) i els danys intencionats en els vehicles; (2) delictes contra els domicilis, grup en què s'inclouen els robatoris consumats i els intencionats; (3) delictes contra les persones, que inclou el furt, el robatori amb violència o intimidació, l'agressió sexual i les agressions físiques o amenaces, i, finalment, (4) delictes contra les relacions familiars, conformat pels delictes d'abandonament de la llar i l'impagament de pensions.

A més d'aquest objectiu principal, es van fixar altres objectius, com ara: (1) comparar les dades de victimització a Catalunya amb altres derivades de recerques internacionals i derivades de les enquestes de victimització de la ciutat de Barcelona; (2) obtenir dades de victimització quant als diferents

àmbits territorials de Catalunya; (3) determinar quines són les característiques de les víctimes; (4) conèixer les mesures de prevenció del delictes que la població catalana adopta i la seva relació amb la victimització; (5) determinar quina és la percepció que els catalans tenen sobre la probabilitat de ser víctima d'un delictes en els propers 12 mesos i la seva relació amb la victimització; (6) conèixer quina és la taxa de denúncia del delictes i els motius per no interposar-la; (7) conèixer quina és l'actitud de la població catalana envers la tasca policial, i, finalment, (8) conèixer quina és l'actitud dels catalans enfront la pena privativa de llibertat i les mesures alternatives a la presó.

2. Metodologia

Aquest capítol està dedicat a explicar com s'ha dut a terme la recerca. S'hi explicaran qüestions tan importants per a la fiabilitat i validesa de la investigació com ho són les següents: com s'ha seleccionat la mostra?, sobre la base de quina població?, quina és l'amplitud de la mostra?, i la distribució territorial?, quin sistema s'ha utilitzat per seleccionar la mostra?, quina és la fitxa tècnica de la recerca?, quin instrument o enquesta s'ha fet servir i per què?, com i quan s'han recollit les dades?, quina ha estat la taxa de resposta?. S'analitzarà, un per un, aquests interrogants.

2.1 La selecció de la mostra

La selecció de la mostra ha estat basada en quatre elements o condicions: (1) la població o univers sobre el qual efectuarem l'estudi; (2) l'amplitud, o grandària, de la mostra; (3) la distribució territorial de la població, i (4) el sistema d'elecció de la mostra.

2.1.1 La població o univers

És indispensable conèixer quina és la grandària de la població o univers objecte de l'estudi per poder extreure'n una mostra que sigui estadísticament suficient i necessària. En aquest cas, la població a partir de la qual s'ha seleccionat la mostra han estat els 6.090.040 habitants censats a Catalunya l'any 1996⁶.

2.1.2 L'amplitud de la mostra

La determinació de la mostra s'ha dut a terme conforme al paràmetre de proporcionalitat estadística respecte a la magnitud de la població catalana. La mostra seleccionada és de 2.836 persones; proporcionalitat que ens permet

⁶ Població de dret, definida com a població que resideix a Catalunya. Dades extretes de l'Anuari Estadístic de Catalunya, 1997.

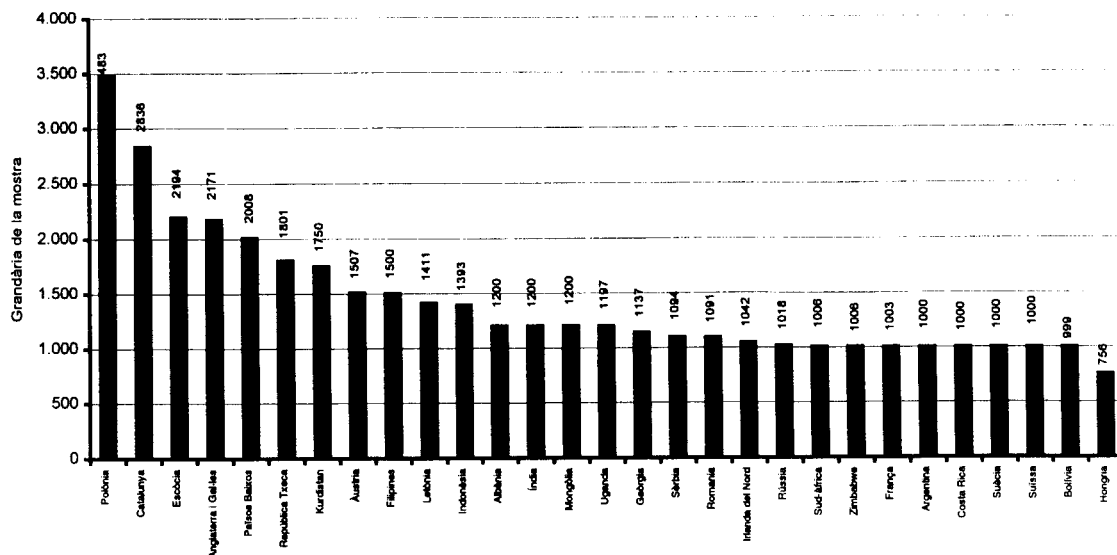
d'extreure conclusions amb un interval de confiança del 95,5% i un marge d'error del $\pm 1,88\%$, per a $p=q=50$ ⁷.

García Ferrando (1985), en un estudi que fa de 176 enquestes realitzades pel CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas) entre els anys 1970 i 1980, va trobar que, en el 68% de les enquestes, la mostra utilitzada era inferior als 1.500 elements. En un 18% dels casos la grandària de la mostra estava compresa entre 1.501 i 2.500 elements. Només el 15% de les enquestes havien estat efectuades a més de 2.500 persones.

En un estudi comparatiu sobre la victimització en diferents ciutats europees en la dècada dels 90, van Dijk i van Kesteren (1996) afirmen que la major part de les mostres utilitzades van ser a l'entorn dels 2.000 habitatges entrevistats. Block (1993), en comparar la metodologia utilitzada en diferents països, va trobar també que en diverses enquestes de victimització efectuades l'any 1981 es van fer servir mostres amb una grandària inferior als 2.500 habitatges.

Més recentment, segons informació extreta de la base de dades de l'ICS (vegeu el Gràfic 2-1), les enquestes de victimització efectuades el 1996 estaven conformades per mostres inferiors als 3.500 habitatges. De fet, només un país, Polònia, va fer servir una mostra superior als 3.000. En el gràfic, la nostra recerca se situa en segon lloc, quant a la grandària de la mostra, amb 2.836 habitatges. Països amb grans poblacions, com ara Anglaterra i Gal·les i França, van dur a terme les seves recerques amb mostres formades per 2.171 i 1.003 habitatges, respectivament.

⁷ La taula promptuari elaborada per Tagliacarne, per establir suficientment segurs -seguretat del 95,5%- que el resultat estigui comprès dins d'un límit d'error del ± 2 , indica que la mostra necessària és de 2.500 persones. En la nostra recerca hem augmentat la mostra i, per tant, hem disminuït el límit d'error a $\pm 1,88$. També cal tenir en compte que hem considerat els valors de p i q més extrems i pessimistes (hem presumit que el 50% de la mostra era víctima i que l'altre 50% de la mostra no era víctima). Podríem, perfectament, haver suposat que els valors de p i q eren 20/80 (en lloc de 50/50), atès que investigacions prèvies informen d'índexs de victimització inferiors al 20%. D'aquesta manera, amb una mostra de 1.600 persones n'hi hauria hagut prou per dur a terme la recerca amb suficient seguretat.

Gràfic 2-1. Grandària de les mostres utilitzades en les enquestes de victimització de 1996. Elaboració pròpia a partir de la base de dades de l'ICS i de la nostra recerca.

És clar que altres enquestes han utilitzat mostres molt més importants que han permès d'obtenir resultats amb un nivell de confiança molt més petit. És l'exemple de l'enquesta de victimització de la ciutat de Barcelona, en què la mostra, per al 1996, va ser de 7.246 registres⁸. Un cas particular és el dels Estats Units, país en què la mesura de la mostra se situa a l'entorn dels 50.000 habitatges.

2.1.3 La distribució territorial de la població

L'elecció de la mostra ha estat feta a partir de la distribució de la població en la unitat territorial bàsica: el municipi. En atenció als 944 municipis que configuren el territori de Catalunya, hem procedit de la següent manera:

1. S'ha obtingut el percentatge d'habitants de cada municipi en relació amb el total de la població catalana censada el 1996, amb la finalitat d'estratificar la mostra amb aquests mateixos percentatges.
2. Dels 944 municipis que conformen el territori de Catalunya, s'han descartat aquells als quals corresponia contestar menys d'1 qüestionari.

⁸ La grandària d'aquesta mostra té la finalitat de poder analitzar la victimització per districtes.

3. Van ser seleccionats, doncs, 351 municipis, que representaven totes les comarques catalanes, dels quals s'havia de seleccionar, com a mínim, un habitatge perquè participés en la recerca. Tanmateix, atès que havíem deixat fora un nombre important de municipis, calia fer-se una pregunta: ¿la mostra es distribueix de la mateixa manera que la població en les diferents comarques catalanes?

Taula 2-1. Distribució comarcal de la mostra i de la població de dret de 1996. La primera columna numèrica indica la distribució en xifres absolutes de la mostra en cada comarca. La segona, la distribució en xifres absolutes de la població de dret catalana el 1996. Seguidament, a la tercera i quarta columnes numèriques, s'indiquen les distribucions percentuals dels subjectes de la mostra i de la població, respectivament. La taula fa palesa la pràctica coincidència entre ambdues distribucions.

Àmbit	Comarca	Mostra	Població	% mostra	% població
Àmbit Metropolità	Alt Penedès	32	73.196	1,1	1,2
	Baix Llobregat	291	643.419	10,3	10,6
	Barcelonès	1.047	2.131.378	36,9	35,0
	Garraf	42	90.435	1,5	1,5
	Maresme	144	318.891	5,1	5,2
	Vallès Occidental	309	685.600	10,9	11,3
	Vallès Oriental	133	285.129	4,7	4,7
Àmbit de les Comarques Gironines	Alt Empordà	33	93.172	1,2	1,5
	Baix Empordà	42	95.986	1,5	1,6
	Garrotxa	21	46.708	0,7	0,8
	Gironès	59	129.044	2,1	2,1
	Pla de l'Estany	12	23.833	0,4	0,4
	Ripollès	13	26.365	0,5	0,4
	Selva	48	104.833	1,7	1,7
Àmbit del Camp de Tarragona	Alt Camp	18	34.403	0,6	0,6
	Baix Camp	62	140.540	2,2	2,3
	Baix Penedès	18	47.550	0,6	0,8
	Conca de Barberà	9	18.285	0,3	0,3
	Priorat	2	9.212	0,1	0,2
	Tarragonès	75	169.016	2,6	2,8
Àmbit de les Terres de l'Ebre	Baix Ebre	29	65.879	1,0	1,1
	Montsià	29	54.765	1,0	0,9
	Ribera d'Ebre	10	22.442	0,4	0,4
	Terra Alta	6	12.584	0,2	0,2
Àmbit de Ponent	Alt Urgell	7	19.006	0,2	0,3
	Alta Ribagorça	2	3.542	0,1	0,1
	Garrigues	8	19.273	0,3	0,3
	Noguera	14	34.390	0,5	0,6
	Pallars Jussà	6	12.817	0,2	0,2
	Pallars Sobirà	3	5.815	0,1	0,1
	Pla d'Urgell	14	29.116	0,5	0,5
	Segarra	7	17.407	0,2	0,3
	Segrià	77	163.691	2,7	2,7
	Urgell	14	30.181	0,5	0,5
	Val d'Aran	4	7.130	0,1	0,1
Àmbit de les Comarques Centrals	Anoia	40	86.964	1,4	1,4
	Bages	74	152.586	2,6	2,5
	Berguedà	20	38.606	0,7	0,6
	Cerdanya	4	12.757	0,1	0,2
	Osona	55	122.923	1,9	2,0
	Solsonès	3	11.171	0,1	0,2
Total		2.836	6.090.040	100,0	100,0

4. Per tal de donar resposta a la pregunta formulada, vam establir una comparació entre l'estratificació comarcal de la població i l'estratificació

comarcal de la mostra (vegeu la Taula 2-1). En la major part dels casos ambdues estratificacions eren gairebé coincidents. Tanmateix, quan això no va passar, vam fer algunes correccions, tot modificant la mostra per tal que s'ajustés a la proporció territorial de la població.

5. La mateixa comparació vam establir entre mostra i població per als sis àmbits en què està dividit el país segons el Pla territorial general de Catalunya⁹ (Àmbit Metropolità, Àmbit de les Comarques Gironines, Àmbit del Camp de Tarragona, Àmbit de les Terres de l'Ebre, Àmbit de Ponent i Àmbit de les Comarques Centrals). La igualtat entre les distribucions es manifesta en la Taula 2-2.
6. Finalment, el nombre de municipis utilitzats per seleccionar la mostra ha estat de 332, 119 dels quals pertanyen a l'Àmbit Metropolità; 53, a l'Àmbit de les Comarques Gironines; 54, a l'Àmbit de Ponent; 35, a l'Àmbit del Camp de Tarragona; 49, a l'Àmbit de les Comarques Centrals, i, finalment, 22 a l'Àmbit de les Terres de l'Ebre. L'annex 2 relaciona la quantitat d'enquestes que es van dur a terme en cada municipi. Els municipis s'hi ordenen d'acord amb la comarca a la qual pertanyen, i les comarques, segons els sis àmbits territorials que conformen Catalunya.

Taula 2-2. Distribució en àmbits territorials de la mostra i de la població de dret de 1996. La primera columna numèrica indica la distribució en xifres absolutes de la mostra en cada àmbit. La segona, la distribució en xifres absolutes de la població de dret catalana el 1996. Seguidament, a la tercera i quarta columnes numèriques, s'indiquen les distribucions percentuals dels subjectes de la mostra i de la població, respectivament. La taula fa palesa la pràctica coincidència entre ambdues distribucions.

Àmbit	Mostra	Població	% mostra	% població
Àmbit Metropolità	1.998	4.228.048	70,5	69,4
Àmbit de les Comarques Gironines	228	519.941	8,0	8,5
Àmbit del Camp de Tarragona	184	419.006	6,5	6,9
Àmbit de les Terres de l'Ebre	74	155.670	2,6	2,6
Àmbit de Ponent	156	342.368	5,5	5,6
Àmbit de les Comarques Centrals	196	425.007	6,9	7,0
Total	2.836	6.090.040	100,0	100,0

2.1.4 El sistema d'elecció

El quart element que determina la selecció de la mostra és el sistema d'elecció o mètode de mostratge. En parlar de la distribució territorial de la mostra ja hem avançat el tipus de mostratge que hem fet servir. Efectivament, la mostra

⁹ Llei 1/1995, de 16 de març, per la qual s'aprova el Pla territorial general de Catalunya.

ha estat estratificada per unitats territorials bàsiques (municipis), la qual cosa ens ha permès de fer un mostratge estratificat amb afixació proporcional. Aquest sistema permet dividir la mostra total en parts proporcionals a la població de cada estrat.

Un cop ja havíem definit la quantitat de mostra necessària en cada estrat (municipi), vam seleccionar els elements de cada estrat, mitjançant l'atzar sistemàtic, a partir del cens que constitueix la guia telefònica. No vam considerar els números de telèfon que ens informaven d'una manera òbvia que pertanyien a una empresa, comerç, oficina, etc.

Hi havia la possibilitat que el número seleccionat fos una empresa, per bé que no era gens clara la seva detecció, o que el número correspongués a una segona residència, o que no hi trobéssim a ningú (després d'insistir-hi un nombre important de vegades en diferents hores del dia, com després detallarem). Per aquest motiu, i com a previsió, vam seleccionar, no només el número de telèfon que l'atzar ens va indicar, sinó també l'anterior i el posterior.

Podem pensar que el cens que determina la guia telefònica no comprèn la totalitat de llars de Catalunya. Tanmateix, la taxa de línies telefòniques a Catalunya és elevada. L'any 1996, hi havia a Catalunya un total de 2.845.008 línies telefòniques, la qual cosa representava un total de 46,7 línies telefòniques per cada 100 habitants i una mitjana d'1,26 línies per llar o local establiment.

Hauria estat més avantatjosa la selecció de la mostra a partir de les llistes padronals. I això per dos motius bàsics: en primer lloc, es poden conèixer les característiques de la població *a priori*, de tal manera que es pot definir exactament quines persones han de formar part de la mostra; en segon lloc, l'últim padró municipal correspon l'any objecte d'estudi, el 1996, amb la qual cosa la informació del padró hauria estat molt fiable. Tanmateix, els inconvenients que es deriven d'aquest procediment pesen més que els avantatges: demanda del padró a tots els municipis seleccionats, amb la consegüent dilació en el temps, etc.

2.2 Fitxa tècnica i marge d'error

A la Taula 2-3, s'hi constaten les característiques tècniques (o fitxa tècnica) de la recerca. L'àmbit objecte de l'estudi és tot Catalunya. L'univers o població que es vol estudiar són tots els qui hi resideixen, homes i dones, de 16 anys o més. La grandària final de la mostra, o entrevistes efectivament efectuades, és de 2.836. L'error teòric és de $\pm 1,88$ i l'interval de confiança és del 95,5%¹⁰, per a $p=q=50$.

Taula 2-3. Fitxa tècnica

Ambit	Catalunya
Univers	Població catalana d'ambdós sexes de 16 anys i més
Grandària de la mostra	2.836 entrevistes
Error mostral	Error teòric $\pm 1,88$ per a dades globals; interval de confiança del 95,5% (dues sigmes), $p=q=50$

La nostra pretensió inicial era determinar l'índex de victimització a Catalunya, com a territori global. És, però, temptador anar més enllà i avaluar també la victimització als diferents àmbits territorials en què es desagrega el nostre territori. Aquests àmbits són, com ja hem fet esment, els que fixa el Pla territorial general de Catalunya. Som conscients que l'error mostral augmenta considerablement quan s'analitza la mostra de manera separada per a cada àmbit territorial, per la qual cosa, les dades que se'n derivin han de ser preses cautelosament. Considerem, però, que és una manera d'apropar-nos a la realitat i de tenir indicadors que ens puguin ser d'utilitat per a properes recerques més ambicioses.

Recollim, a la Taula 2-4, els errors mostrals de cadascun dels àmbits territorials que estudiarem:

Taula 2-4. Errors mostrals en els àmbits territorials supracomaricals.

Àmbit	Mostra	Límit d'error per a un interval de confiança del 95,5% i $p=q=50$
Àmbit Metropolità	1.998	$\pm 2,24$
Àmbit de les Comarques Gironines	228	$\pm 6,62$
Àmbit del Camp de Tarragona	184	$\pm 7,37$
Àmbit de les Terres de l'Ebre	74	$\pm 11,62$
Àmbit de Ponent	156	$\pm 8,00$
Àmbit de les Comarques Centrals	196	$\pm 7,14$
Total	2.836	$\pm 1,88$

¹⁰ Amb aquest error i aquest interval de confiança podem establir amb una seguretat del 95,5% que les dades obtingudes per a Catalunya estan compreses dins del límit d'error indicat.

2.3 Instrument utilitzat

Quan es necessita un instrument per dur a terme una recerca es tenen dues possibilitats: crear-lo de nou o utilitzar-ne un, *de segona mà*, ja validat per altres investigadors. Després de fer una revisió bibliogràfica i d'alguns qüestionaris que han servit de base per efectuar diferents estudis de victimització, vam decidir emprar el mateix instrument que la *International Crime Survey* per diverses raons. En primer lloc, és un instrument que s'ha utilitzat en més de 76 enquestes efectuades en 46 països diferents, la qual cosa ens permetia establir comparacions internacionals. En segon lloc, és un instrument que ha estat readaptat recentment a la població espanyola pels autors de la recerca de victimització duta a terme a la província de Màlaga (Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I., 1996).

El qüestionari (vegeu l'annex 1) inclou preguntes sobre els delictes més freqüents dels quals pot ser víctima qualsevol ciutadà: robatori del vehicle (cotxe o moto), robatori d'una part del vehicle (d'una peça o d'algun objecte del seu interior), danys en el vehicle, robatori amb força en les coses, robatori amb violència o intimidació, furt, delictes contra la llibertat sexual, agressions físiques o amenaces, abandonament de la família i impagament de pensions davant una separació o un divorci matrimonials. Quant als diferents delictes, el qüestionari recull informació com ara el nombre de vegades que ha succeït en el decurs de l'últim any, l'hora i el lloc on va passar, si es va denunciar o perquè no es va denunciar, si l'agressor era conegut, si la víctima va necessitar assistència mèdica (en cas d'agressió o delictes contra la llibertat sexual), si l'agressor va utilitzar armes, i el grau d'afectació de la víctima davant el delictes, entre altres. L'instrument també informa de les opinions vers l'eficàcia policial, sobre el tracte rebut per la policia quan s'ha denunciat el delictes i sobre les dades socioeconòmiques bàsiques de les víctimes.

2.4 Procés de recollida de dades

Després de configurada la mostra, vam trametre una carta informativa a la persona titular del número de telèfon seleccionat. L'objectiu de la notificació era

comunicar-li els objectius de la recerca i la nostra intenció de contactar-hi telefònicament per tal que col·laborés amb nosaltres i contestés un qüestionari sobre el tema tractat. Una de les conclusions extretes, després de fer el treball de camp, és que el contacte previ mitjançant la carta és un element fonamental per obtenir una taxa de resposta alta. Gairebé tothom que va rebre la carta es va prestar amablement i sense cap reticència a contestar el qüestionari i, fins i tot, esperava la nostra trucada.

La recollida de dades es va dur a terme entre els mesos de juny i novembre de 1997. El procés es va dilatar excessivament en el temps, a causa de diversos factors:

1. El grup inicial era de 5 enquestadores que feien les trucades des de la seu del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, en un horari de 18 a 21 hores. L'horari necessàriament havia de ser aquest, principalment perquè no es disposaven de telèfons lliures a la seu del Centre, des d'on poder fer les trucades, atès que l'horari laboral normal ho impedia. D'altra banda, vam pensar que aquest horari era el més adequat per trobar alguna persona a la llar amb què havíem de contactar.
2. Unes setmanes posteriors vam decidir d'ampliar l'horari de trucades i utilitzar també els dissabtes, de les 10 a les 15 hores.
3. Durant el període de vacances, va haver-hi moltes trucades sense resposta que van ser organitzades per tornar a trucar a partir del mes de setembre.

Un cop la trucada era atesa, l'enquestadora es presentava, explicava els objectius i preguntava si havien rebut la carta. Si la resposta era negativa, s'estenia en l'explicació dels objectius de la recerca. En tots els casos, l'enquestadora demanava si l'interlocutor hi volia participar, cas en el qual es procedia a seleccionar mitjançant l'atzar el membre de la família que havia de ser entrevistat. Si en aquell moment la persona no s'hi trobava, es demanava quan podia ser localitzada. La trucada es repetia a l'hora acordada. Quan finalment hi havia contacte amb la persona seleccionada, s'insistia especialment en el fet que les dades serien tractades amb absoluta confidencialitat i que, en cap cas, no havia de contestar aquelles preguntes que no desitgés.

2.5 La taxa de resposta

La taxa de resposta en les diferents investigacions sobre victimització són molt variades. Block, R. (1993), en una comparació entre metodologies i mostres d'investigacions sobre victimització dutes a terme en diferents països, va trobar que la taxa de resposta oscil·lava entre el 60% i 99%.

Hi ha autors que l'han trobada excessivament baixa, com ara Kellens, G., Peters, T. i Van Kerckvoorde, J. (1993), que, en parlar de l'enquesta duta a terme a Bèlgica el 1989, informa que el percentatge de rebuig va ser de 50,6%, i que el percentatge d'absència de la persona que havia de ser entrevistada va ser del 12,0%. Va trobar, doncs, que només el 37,4% dels contactes rellevants va poder ser entrevistat.

A Espanya, Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996) van trobar, en la seva enquesta de victimització de la província de Màlaga, un percentatge de resposta del 83,3%, taxa que els autors consideren molt alta.

En la nostra recerca, el percentatge de resposta dels contactes considerats rellevants és del 82,9%. A la Taula 2-5, s'hi indiquen els percentatges següents:

- Contactes irrellevants: trucades en què va ser impossible contactar amb cap persona, atès que ningú no agafava el telèfon o perquè no es tractava d'una llar, sinó que era una empresa, comerç o similar. Van representar el 26,7% de les trucades efectuades.
- Contactes rellevants: són aquelles trucades en què va ser possible contactar amb algun membre de la llar. Van representar el 73,3% de les trucades efectuades. Aquestes trucades podien derivar en quatre possibilitats:
 - No-localització del membre de la família que havia de ser entrevistat: 2,4% del total de contactes rellevants.
 - Malaltia, sordesa o avançada edat: 2,7% del total de contactes rellevants.
 - Rebuig a participar en la recerca: 11,9% del total de contactes rellevants.
 - Entrevistats efectivament, o taxa de resposta efectiva: 82,9%.

Taula 2-5. Índex de resposta de l'enquesta de victimització a Catalunya el 1996

	N	%
Contactes rellevants	3.418	73,3
Contactes irrelevants	1.242	26,7
Mesura inicial de la mostra	4.660	100,0
		% dels contactes rellevants
No-localització	82	2,4
Malaltia, sordesa o avançada edat	93	2,7
Rebuig	407	11,9
Entrevistats o mostra final	2.836	82,9
Total contactes rellevants	3.418	100,0

A la vista de les taxes de resposta comentades, la conclusió és que l'obtinguda en la nostra recerca és més que satisfactòria. A la Taula 2-6 presentem un rànquing de les taxes de resposta de diferents investigacions, on es fa palès que la taxa de resposta de la nostra recerca és molt alta.

Taula 2-6. Taxa de resposta de diferents recerques sobre victimització. Dades extretes de Block (1993); Kellens, Peters i Van Kerckvoorde (1993); Díez, Girón, Stangeland, i Cerezo (1996); Alvazzi del Frate (1994) i la nostra investigació.

Pais	Any	Taxa de resposta
Hong Kong	1986	99%
Estats Units	1987	93%
Finlàndia	1980-88	87%
Finlàndia	1992	86%
Màlaga	1993-94	83,3%
Suècia	1988	83%
Canadà	1987	83%
Catalunya	1996	82,9%
Escòcia	1981	81%
Anglaterra i Gal·les	1987	74%
Hongria	1981	73%
Suïssa	1986	65%
Alemanya	1981	64%
Països Baixos	1986	63%
Itàlia	1992	61%
Anglaterra	1992	38%
Bèlgica	1988	37,4%

Els investigadors que han abordat aquest tema pensen que la taxa de resposta és generalment baixa perquè els entrevistats desconfien tant de la pròpia enquesta com del procediment utilitzat (Kellens, Peters i Van Kerckvoorde, 1993). Desconfien del fet que la informació subministrada pugui ser reorientada per a la comissió de delictes. Molts entrevistats demanen informació sobre l'objectiu de l'enquesta i dades sobre el responsable. En la nostra experiència ens hem trobat amb multitud de peticions d'aquesta mena, en què els entrevistats s'interessaven pel responsable de la recerca i pel número de telèfon per posar-s'hi en contacte. Es van rebre nombroses trucades. També

ens va trucar la policia de diferents poblacions per indagar qui feia l'enquesta i quina era la finalitat, atès que algú s'hi havia adreçat per informar-los i manifestar-los la seva preocupació. El procediment emprat, l'enquesta telefònica, també disminueix la taxa de resposta. La persona afectada pot guardar silenci sobre la seva victimització per dos motius bàsics (Block, R., 1993; Alvazzi del Frate, A., 1994): (1) en presència d'altres pot ocultar els fets, sobretot si l'autor de la infracció s'hi troba present; (2) certs fets associats a la humiliació o a l'honra seran ocultats a un entrevistador *sense cara*.

2.6 Processament de les dades

Durant el mes de desembre es va fer la introducció de les dades. Es va fer servir el programa estadístic Spss-pc, tant per a la introducció com per a l'anàlisi posterior. L'anàlisi de les dades es va fer durant el primer semestre de 1998.

2.7 Resum

La investigació s'ha dut a terme amb una rigorosa metodologia d'investigació. Han estat realitzades 2.836 enquestes efectives a persones seleccionades mitjançant el sistema aleatori estratificat. Aquest sistema ha permès seleccionar a l'atzar tota la mostra, de manera que hi estiguessin representats tots els territoris de la nostra comunitat autònoma. La distribució per comarques de tota la mostra és equivalent a la distribució per comarques de la població catalana. La metodologia d'investigació utilitzada ens permet extreure conclusions amb un nivell de confiança del 95,5% i un marge d'error de $\pm 1,88$.

Les enquestes es van fer telefònicament. Prèviament a la trucada telefònica van ser trameses unes cartes als seleccionats en què s'informava de les nostres intencions. La carta prèvia va ser un element fonamental per predisposar la mostra a contestar el qüestionari. És aquest un dels motius fonamentals de l'alta taxa de resposta: van ser entrevistats el 82,9% dels contactes rellevants.

Quant a l'instrument utilitzat, és important destacar que hem fet servir un instrument internacional (*l'International Crime Survey*). Aquest s'ha aplicat en

més de 76 enquestes de victimització (d'ençà de 1989) a 46 països de tot el món. A l'hora de decidir sobre l'instrument que fariem servir, teníem tres possibilitats: (1) fer servir la mateixa enquesta que utilitza l'Ajuntament de Barcelona, (2) fer servir l'instrument internacional o (3) crear-ne un de nou. La tercera opció va ser descartada. No és lògic invertir esforços en un instrument nou quan ja n'hi ha de creats que, a més, han demostrat la seva validesa en moltes aplicacions. Entre les opcions primera i segona, la decisió va recaure sobre l'enquesta internacional perquè, segons el nostre parer, un objectiu prioritari de la recerca és poder establir comparacions a nivell internacional. Aquesta opció, però, ens limita a l'hora d'establir comparacions amb les taxes de victimització del municipi de Barcelona, perquè els instruments, malgrat que tenen moltes similituds, contenen algunes diferències que els fan incomparables, com el lector podrà constatar en el capítol que segueix.

3. Els índexs de victimització

L'objectiu d'aquest apartat és descriure els diferents índexs de victimització que utilitzarem en l'estudi, és a dir, l'índex de victimització, l'índex de multivictimització i l'*índex de victimització corregit*. A més de definir cadascun dels índexs esmentats, en aquest capítol indicarem: (1) els resultats globals que s'han trobat per als 4 grups de delictes estudiats (contra els vehicles, contra els domicilis, contra les persones i contra les relacions familiars); (2) els resultats d'acord amb els 6 àmbits territorials en què es divideix la nostra comunitat autònoma¹¹; (3) desenvoluparem un *índex de victimització corregit* que ens permetrà fer un estudi comparatiu entre les nostres taxes de victimització i les taxes que s'han obtingut en l'estudi de victimització de la ciutat de Barcelona per a l'any 1996¹².

3.1 Índex de victimització

Des d'un començament ha de ser molt clara la definició de l'*índex de victimització*, base de la recerca, també anomenat *taxa de victimització*. L'índex o taxa de victimització és el percentatge de persones que han estat víctimes, en el decurs de 1996, d'un dels delictes considerats en l'estudi, independentment del tipus de fet i del nombre de vegades que hagin estat víctimes. És a dir, és la xifra que ens informa de la quantitat de víctimes, per cada 100 entrevistats, sense considerar la quantitat de fets delictius que hagin pogut patir ni la seva naturalesa.

¹¹ El Pla territorial general de Catalunya distribueix el territori en 6 àmbits: Àmbit Metropolità, Àmbit de les Comarques Gironines, Àmbit del Camp de Tarragona, Àmbit de les Terres de l'Ebre, Àmbit de Ponent, Àmbit de les Comarques Centrals.

¹² Insistim en la idea, de suma importància en aquesta recerca, que la investigació sobre victimització de l'Ajuntament de Barcelona utilitza un instrument diferent la *International Crime Survey*. És inapropiat establir diferències entre dues taxes de victimització que no hagin estat obtingudes amb el mateix instrument. Per aquest motiu, en aquest capítol desenvolupem matemàticament un *índex de victimització corregit*. Aquest índex és una modificació de l'original amb la finalitat de fer-lo equivalent a l'índex de victimització de la ciutat de Barcelona. Desenvoluparem el càlcul de l'*índex de victimització corregit* a partir de les diferències entre instruments.

Aquesta és la primera xifra important del nostre estudi: **a Catalunya, l'any 1996, un 19,5% de la població va ser víctima d'un delicte, com a mínim** (vegeu la Taula 3-1).

Taula 3-1. Índex global de victimització.

Víctimes el 1996	N	%
Si	554	19,5
No	2.282	80,5
Total	2.836	100,0

Aquesta taxa només pot ser comparada amb la derivada de l'enquesta feta a Espanya el 1989¹³, i amb l'obtinguda per l'enquesta duta a terme a la província de Màlaga¹⁴ el 1993/94, atès que l'instrument utilitzat és el mateix. Aquestes recerques van informar d'índexs de victimització superiors al de Catalunya:

- el 22,6% dels espanyols van ser víctimes, com a mínim una vegada, d'un delicte en el decurs de 1989;
- el 31,1% i el 24,3% dels residents a la província de Màlaga van ser víctimes, en el decurs de 1993 i 1994, respectivament, d'un fet delictiu, com a mínim.

Són varies les hipòtesis que es poden derivar a partir de la comparació entre aquests índexs de victimització. La primera hipòtesi, en ser superiors els índexs més antics (1989 i 1993), apuntaria cap a un descens de la criminalitat a Espanya. La segona hipòtesi atribuiria les distàncies entre els índexs a les diferents estructures socioeconòmiques que caracteritzen cada àmbit geogràfic analitzat. La tercera hipòtesi, segons el nostre parer la més apropiada, responsabilitzaria de les diferències a la conjunció de les dues hipòtesis primeres.

Una qüestió diferent és la comparació de la nostra taxa de victimització amb la que deriva de l'estudi de la ciutat de Barcelona. En ser diferents els instruments utilitzats, les comparacions no poden ser fetes fora del context que envolta la recerca. En cas contrari, el lector podria arribar a conclusions del tot errònies. És per això que es dedica l'últim apartat d'aquest capítol (apartat 3.5, sobre *Les diferències entre les taxes de victimització de la ciutat de Barcelona i de*

¹³ Recordem que Espanya va participar en el projecte de la *International Crime Survey* l'any 1989.

¹⁴ Vegeu Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996).

Catalunya, pàg. 57) a l'anàlisi de les diferències i a la comparació d'ambdues taxes mitjançant l'índex de victimització corregit.

3.2 Índex de multivictimització

Definim l'índex de multivictimització com el percentatge de persones que han estat víctimes de dos delictes o més, independentment del tipus de què es tracti. Conseqüentment, una persona multivictimitzada ha pogut ser víctima dues o més vegades d'un mateix fet delictiu o, per contra, ha pogut patir una concatenació de fets delictius de naturalesa diversa.

L'índex de multivictimització a Catalunya, l'any 1996, va ser de 7,5. Dit d'una altra manera, del total del 19,5% de la població de Catalunya que va ser victimitzada, el 12,0% ho va ser d'un sol fet, mentre que el 7,5% va ser víctima més d'una vegada en el decurs de l'any estudiat.

Taula 3-2. Índex de multivictimització.

Nombre de vegades que ha estat víctima el 1996	N	%
0	2.282	80,5
1	340	12,0
2	128	4,5
3	38	1,3
4	19	0,7
5	17	0,6
6	8	0,3
7	2	0,1
8	2	0,1
Total	2.836	100,0

La Taula 3-2 amplia la informació sobre els diferents nivells de multivictimització. Com es pot observar, el 4,5% dels enquestats van patir dos delictes el 1996 (de la mateixa tipologia, o no); l'1,3% de la mostra va ser objecte de 3 fets delictius; el 0,7%, de 4 fets, etc.

No disposem de dades relatives a índexs de multivictimització d'altres estudis.

3.3 Índex de victimització i multivictimització dels tipus delictius

Els diferents tipus concrets de delictes, objecte d'aquest estudi, han estat agrupats en categories delictives més àmplies. L'experiència de 14 anys d'enquestes de victimització en l'àmbit metropolità de Barcelona de Sabaté, Aragay i Torrelles, ens indica que la millor manera d'agrupar els fets és emmarcant-los en els 4 àmbits de seguretat que es relacionen a continuació, en els quals estan continguts tots els fets delictius considerats en l'enquesta:

1. Delictes contra els vehicles¹⁵

- Robatori de cotxe i de moto¹⁶
- Robatori d'accessoris del cotxe o elements de l'interior
- Danys intencionats als vehicles

2. Delictes contra les persones: impliquen algun tipus de contacte amb la víctima, de tal manera que pot sentir el perill sobre la seva integritat física.

- Robatori amb violència o intimidació¹⁷
- Furt¹⁸
- Agressions sexuals¹⁹
- Amenaces o lesions²⁰

3. Delictes contra els domicilis

- Robatori en el domicili²¹

¹⁵ La *International Crime Survey* també considera el robatori de la bicicleta. En la nostra recerca hem obviat aquesta possibilitat després de comprovar que, efectivament, no era rellevant en el cas de Catalunya. En altres països europeus l'ús de la bicicleta com a vehicle habitual està molt estès. Malauradament, en la nostra comunitat autònoma encara no és així.

¹⁶ Delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic. Títol XIII, del llibre II, del Codi penal de 1995 -Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal (NCP).

¹⁷ Delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic. Títol XIII, del llibre II, del NCP. Art. 237-242.

¹⁸ Delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic. Títol XIII, del llibre II, del NCP. Art. 234-236.

¹⁹ Delictes contra la llibertat sexual. Títol VIII, del llibre II, del NCP. Art. 187-183.

²⁰ Agressions físiques: Títol III, del llibre II, del NCP. Art. 147-156. Amenaces: Títol VI, del llibre II, del NCP. Art. 169.

²¹ Delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic. Títol XIII, del llibre II, del NCP.

- Intent de robatori en el domicili

4. Delictes contra les relacions familiars²²

- Abandonament de família
- Impagament de pensions

En aquest apartat, farem una referència a les dades de victimització dels quatre grans grups relacionats (vegeu la Taula 3-3). En els capítols que seguiran, farem una anàlisi més acurada sobre els diferents tipus delictius que conformen aquests quatre grans grups (vegeu els capítols 4 a 7).

En l'anàlisi d'aquests 4 grans grups delictius no es faran comparacions amb els altres estudis de la *International Crime Survey*. Això es deu al fet que les dades en els altres estudis no s'analitzen agrupades d'aquesta manera, sinó que es fa un estudi acurat de cadascun dels 11 delictes concrets. Més endavant, en els capítols 4 a 7, en estudiar cada delicte concret dins l'anàlisi dels 4 grups delictius, sí que s'establiran nombroses comparacions amb altres estudis homòlegs.

3.3.1 Els delictes contra els vehicles

3.3.1.1 Índex de victimització

En primer lloc, els **delictes contra els vehicles** són els més patits. Un 13,0% (índex de victimització) de les persones enquestades han declarat que durant el 1996 han estat víctimes -ell o ella, o algú de casa seva- d'un dels delictes categoritzats com a delictes contra els vehicles (robatori de cotxe o de moto, robatori de peces del cotxe o d'elements de l'interior o, finalment, danys intencionats contra els vehicles). Cal tenir present en tot moment que en l'enquesta es preguntava si *vostè o algú de casa seva* va ser víctima d'un fet contra el vehicle. Per tant, l'índex de victimització és un *índex familiar*, no un *índex personal*²³. Aquest és un element molt important a considerar, atesa la importància de la xifra. Si la pregunta hagués estat formulada d'una altra manera i només s'hagués considerat la victimització de l'enquestat, i no la de *la família*, la

²² Delictes contra les relacions familiars. Títol XII, del llibre II, NCP. Art. 226-227.

²³ L'índex de victimització és *familiar* només quant als delictes contra els vehicles. La resta de tipologies delictives fan referència només a les experiències personals de l'enquestat.

taxa de victimització dels delictes contra els vehicles s'hauria reduït, segurament, en més de la meitat. Il·lustrarem aquesta afirmació:

A partir de les dades sobre població de dret i nombre de llars, publicades dins l'Anuari estadístic de Catalunya de 1997, hem calculat que, a Catalunya, l'any 1991, hi havia una taxa de 3,13 habitants en cada llar. Prenent aquesta premissa en consideració, obtenim que en la nostra mostra de 2.836 habitatges enquestats hi ha representades 8.877 persones, aproximadament. Aquestes 8.877 persones van ser víctimes de 369 delictes contra els vehicles (vegeu la **Taula 4-1** del següent capítol). Així, si considerem una mostra de *persones* i no de *famílies*, la nostra taxa de victimització seria de 4,15. Malauradament, no podem fer ús d'aquesta dada, entre altres coses, perquè la taxa de persones en cada llar inclou els menors de 16 anys que, com el lector ja sap, no han estat considerats en aquest estudi.

En l'enquesta efectuada a la ciutat de Barcelona, aquest índex era inferior: només el 7,6% dels entrevistats van declarar haver estat víctimes d'un fet contra els vehicles. Veiem que, en aquest cas, la taxa ha estat calculada sobre la base dels entrevistats, no en consideració a tots els membres de la família que conviu en la llar. Aquesta diferència fa que no sigui possible la comparació entre ambdós índexs de victimització. L'últim apartat d'aquest capítol (pàg. 57), insistim, està dedicat a l'anàlisi de les discrepàncies i similituds d'ambdues enquestes de victimització (la de Catalunya i la de la ciutat de Barcelona), i també està dedicat a l'obtenció d'un *índex de victimització corregit* que ens pugui permetre fer comparacions entre les dues taxes.

3.3.1.2 *Ratio de multivictimització*

L'índex de victimització considera la quantitat de persones que han estat víctimes (en el cas dels delictes contra els vehicles, la quantitat de famílies que han estat víctimes), però no quantes vegades ho han estat d'aquest mateix fet delictiu. La *ratio* de multivictimització²⁴ ens indica la mitjana de delictes que han patit les

²⁴ No cap confondre-la amb la taxa de multivictimització que indica el percentatge de persones que van ser víctimes de més d'un delictes (dos delictes o més).

víctimes. És a dir, es tracta de fer un repartiment del total de delictes contra els vehicles entre totes les famílies que han estat victimitzades per aquest tipus de fet concret²⁵. Així, les *famílies* víctimes d'un fet contra els vehicles, ho han estat una mitjana d'1,5 vegades. D'altra banda, l'estudi de Barcelona indica que les *persones* víctimes ho van ser una mitjana d'1,69 vegades el 1996. Òbviament, aquestes dues *ratios* de multivictimització són incomparables, atès que informen de coses diferents (*famílies* víctimes, *persones* víctimes).

3.3.2 Delictes contra els domicilis

3.3.2.1 Índex de victimització

En tercer lloc, els **delictes contra els domicilis**. L'**1,7%** de la mostra enquestada ha estat víctima d'un robatori consumat en el seu domicili o d'una temptativa de robatori. A la ciutat de Barcelona, l'índex de victimització va ser d'1,4.

3.3.2.2 Ratio de multivictimització

Aquest tipus de delicte té una *ratio* de multivictimització pràcticament idèntica a Catalunya i a la ciutat de Barcelona: cada víctima ho ha estat una mitjana d'1,1 vegades a la comunitat autònoma i d'1,18 a la ciutat de Barcelona.

3.3.3 Els delictes contra les persones

3.3.3.1 Índex de victimització

En segon lloc, un **6,6%** dels enquestats manifesten que han estat víctimes d'un **delicte contra les persones** en el decurs de 1996. Com ja s'ha esmentat anteriorment, sota aquest epígraf s'han englobat els delictes en què la víctima pot témer per la seva integritat física (robatori amb violència o intimidació, furt, amenaces, agressions físiques o delictes contra la llibertat sexual). En l'enquesta duta a terme a Barcelona, aquesta xifra és inferior: un 5,1% dels enquestats van

²⁵ Relació entre tots els delictes i totes les víctimes $\left(\frac{\text{Total fets}}{\text{Total víctimes}} \right)$. Fa referència a la multivictimització per un mateix tipus de delicte.

manifestar haver estat víctimes d'un fet contra la seguretat personal. Més endavant farem una anàlisi de les xifres per a cadascun dels delictes concrets.

3.3.3.2 *Ratio de multivictimització*

Quant a la *ratio* de multivictimització, les persones que han estat víctimes d'un fet contra les persones, manifesten haver-ho estat una mitjana d'1,5 vegades, és a dir, que cadascun d'ells va patir 1,5 delictes d'aquesta mena. A la ciutat de Barcelona, la *ratio* va ser inferior: cada víctima ho va ser una mitjana d'1,39 delictes.

3.3.4 Delictes contra les relacions familiars

3.3.4.1 *Índex de victimització*

Finalment, els delictes menys comesos són els que tenen a veure amb les **relacions familiars**, l'índex de victimització dels quals és del **0,8%**. En aquest cas, no podem establir comparacions amb l'enquesta efectuada a la ciutat de Barcelona, atès que l'instrument no considerava aquesta tipologia delictiva.

3.3.4.2 *Ratio de multivictimització*

Taula 3-3. Índex de victimització i *ratio* de multivictimització a Catalunya i a la ciutat de Barcelona el 1996. Dades extretes de la nostra recerca i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona (Sabaté, Aragay i Torrelles, 1997). Les dades ombrejades no poden ser objecte de comparació perquè estan afectades per importants diferències en els instruments (enquestes) utilitzats per dur a terme les recerques.

Tipologia delictiva	Índex de victimització ²⁶		Ratio de multivictimització	
	Catalunya	Barcelona	Catalunya	Barcelona
Total	19,5	14,1	1,5	1,77
Delictes contra els vehicles ²⁷	13,0	7,6	1,5	1,69
Delictes contra els domicilis ²⁸	1,7	1,4	1,1	1,18
Delictes contra les persones	6,6	5,1	1,5	1,39
Delictes contra les relacions familiars	0,8	No hi ha dades	3,5	No hi ha dades

²⁶ Les dades totals no són comparables perquè estan afectades per importants diferències en els instruments (enquestes) utilitzats per dur a terme la recerca.

²⁷ Recordem que, quant a aquesta tipologia delictiva, els índexs de victimització no són comparables.

²⁸ Fets consumats i intents. L'índex de victimització dels fets consumats és de l'1%. L'índex dels intents és del 0,7%. Quan farem referència als delictes contra els domicilis es considerarà, en tots els casos, tant els fets consumats com els intents no consumats.

Són, però, aquests delictes els que reflecteixen una *ratio* més elevada: cada víctima ha patit una mitjana de 3,5 delictes contra les relacions familiars. Això és així perquè cada cop que hi ha hagut un impagament de pensions o cada cop que la parella ha abandonat la llar -malgrat que després hi hagi tornat- ha estat considerat com un fet delictiu.

3.4 Victimització i territori

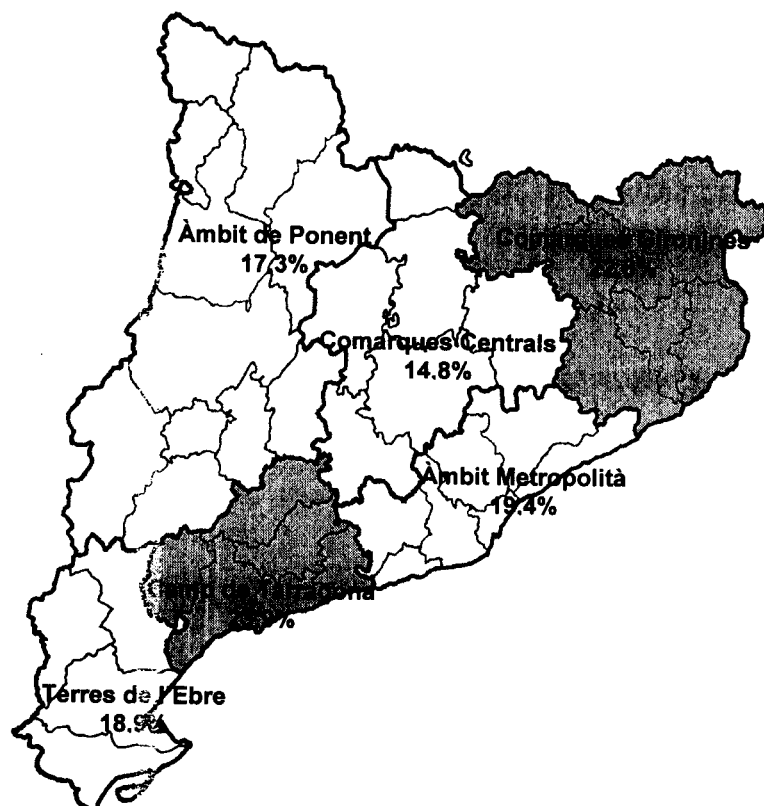
3.4.1 Índexs globals

Ja coneixem quin és l'índex de victimització global per a tota Catalunya l'any 1996: el 19,5% de la població enquestada ha estat víctima, almenys una vegada, d'un fet delictiu. En comparació amb aquest índex global, hi ha dos àmbits supracomarcals en què l'índex de victimització és més elevat (vegeu la Il·lustració 3-1 i la Taula 3-4). Aquests són l'Àmbit de les Comarques Gironines, amb un 22,8% de victimització l'any 1996, i l'Àmbit del Camp de Tarragona, amb un índex del 23,9%. La diferència respecte a l'índex total de Catalunya és de 3,3 i de 4,4 punts percentuals, respectivament (vegeu el Gràfic 3-1). Aquests dos àmbits tenen una important característica comuna: l'activitat turística generada ha estat i és un dels motors econòmics fonamentals²⁹.

Contràriament, les dues àrees amb menor victimització són l'Àmbit de Ponent i l'Àmbit de les Comarques Centrals, amb uns índexs de 17,3 i 14,8, respectivament. La diferència quant a la victimització total de Catalunya és de -2,2 i -4,7 punts percentuals, respectivament. Les característiques comunes d'aquests dos àmbits són l'escassa densitat de població, d'una banda, i la reduïda significació del sector terciari, de l'altra³⁰.

²⁹ Direcció General de Planificació i Acció Territorial (1995). *Pla territorial general de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

³⁰ Direcció General de Planificació i Acció Territorial (1995). *Pla territorial general de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

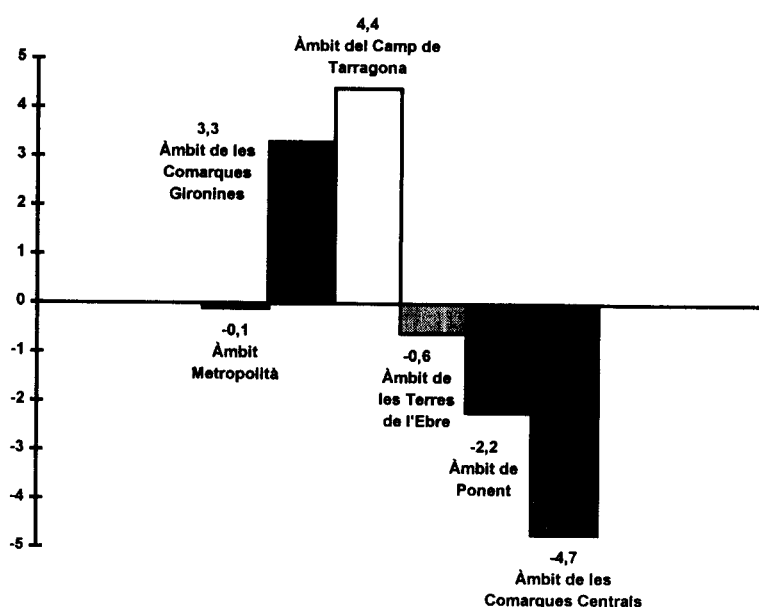

Il·lustració 3-1. Mapa de la victimització a Catalunya el 1996. Les àrees que apareixen ombrejades reflecteixen índexs de victimització superiors a l'obtingut per al total de Catalunya (19,5%).

Entre els territoris que presenten unes taxes de victimització més elevades i els que en presenten menys, hi ha dos àmbits amb uns índexs intermedis, molt propers a l'índex global de Catalunya, per bé que sensiblement inferiors. Es tracta de l'Àmbit Metropolità (amb -0,1 punts de diferència respecte al total de Catalunya), i l'Àmbit de les Terres de l'Ebre (amb -0,6 punts de diferència).

En el Gràfic 3-1, s'hi representen les diferències, en punts percentuals, entre els índexs de victimització dels diferents àmbits i la taxa global de Catalunya, representada en l'eix d'abscisses. És a dir, el valor 0 representa l'índex de victimització de Catalunya, mentre que la resta de valors indiquen com de llunyans o propers estan els índexs de victimització dels àmbits territorials respecte l'índex global de Catalunya. Però el gràfic també il·lustra sobre la distància que hi ha entre els diferents àmbits entre si. La diferència *inter* àmbits més aclaparadora (9,1 punts) està definida entre l'Àmbit del Camp de Tarragona (amb la taxa més alta) i l'Àmbit de les Comarques Centrals (amb la taxa més baixa). El primer té una taxa de victimització del 61,5% superior al segon. Per què aquesta gran diferència? Les possibles causes podrien ser les derivades de les

diferències sociodemogràfiques d'ambdues àrees. El Camp de Tarragona es caracteritza per ser una de les zones més poblades de Catalunya, el creixement demogràfic de la qual va ser causat per la implantació de la indústria petroquímica i pel *boom* produït en el sector turístic. L'Àmbit de les Comarques Centrals, contràriament, es caracteritza per la seva escassa població (integrada pel 7,3% de la població catalana); per un pes important del sector primari (especialment l'activitat ramadera) i del sector secundari (amb una indústria tradicional especialitzada en el tèxtil), i la pràctica inexistència del sector terciari.

Gràfic 3-1. Diferències, en punts percentuals, entre els índexs de victimització dels àmbits supracomarcal i l'índex de victimització per al total de Catalunya. El punt 0 de l'eix d'abscisses representa l'índex de victimització per al total de Catalunya.

No hem d'oblidar, però, que els marges d'error obtinguts per a les submostres territorials són, llevat del cas de l'Àmbit Metropolità, massa elevats (vegeu els errors mostrals dels àmbits territorials en el capítol anterior, **Taula 2-4**). Aquest fet obliga a ser prudents a l'hora d'analitzar les dades i fer-ne interpretacions.

Quant a la l'índex de multivictimització³¹ (vegeu la Taula 3-4), s'ha comentat anteriorment que un 7,5% del total de la mostra enquestada havia estat víctima d'un delictes dos cops o més, durant el 1996. Pel que fa als territoris, els àmbits supracomarçals que informaven d'un grau de victimització més elevat, reflecteixen, així mateix, una multivictimització més elevada. Aquesta generalitat no es compleix en l'Àmbit de Ponent, on l'índex de multivictimització està comprès entre els més elevats, mentre que l'índex de victimització era, com hem vist, un dels menors. Hi ha un percentatge més elevat de persones que han patit més d'un delictes l'any 1996. Podríem pensar que hi ha un col·lectiu de víctimes amb més fàcil accés.

Taula 3-4. Àmbit territorial i victimització. En la primera columna es relacionen els àmbits territorials supracomarçals de Catalunya. En la segona columna s'indica l'índex de victimització o percentatge de persones que han estat víctimes d'un delictes o més l'any 1996 a Catalunya. La tercera columna informa de l'índex de multivictimització o percentatge de persones que han estat víctimes de dos delictes o més.

Àmbit	Índex de victimització	Índex de multivictimització
Total Catalunya	19,5	7,5
Àmbit Metropolità	19,4	7,4
Àmbit de les Comarques Gironines	22,8	8,8
Àmbit del Camp de Tarragona	23,9	9,2
Àmbit de les Terres de l'Ebre	18,9	6,7
Àmbit de Ponent	17,3	9,0
Àmbit de les Comarques Centrals	14,8	5,1

3.4.2 Índex per tipologies delictives

Sense oblidar l'actitud de prudència que els errors mostrals ens obliguen a adoptar, farem alguns comentaris sobre els índexs de victimització dels diferents tipus delictius per a cada àmbit territorial. Aquestes dades, però, haurien de ser fiabilitzades mitjançant una recerca en què la mostra fos més àmplia en cadascun dels àmbits, de tal manera que els errors disminuïssin fins a nivells admissibles.

En primer lloc, quant als **delictes contra els vehicles**, els àmbits de les Comarques Gironines i del Camp de Tarragona tornen a ser els àmbits en què l'índex de victimització és superior al global de Catalunya: el 15,4 i el 14,7, respectivament (vegeu la Taula 3-5). Per contra, l'àmbit que més s'allunya és el de les Comarques Centrals (9,7). En aquest cas, el territori segueix la mateixa

³¹ Recordem que l'índex de multivictimització és el percentatge de persones que han estat víctimes de més d'un delictes en el decurs de 1996.

tendència que quan parlàvem d'índexs globals, en gran part motivada per l'enorme importància numèrica que aquest tipus de fet té en la taxa de victimització.

Aquesta tendència varia quan analitzem els **delictes contra les persones**. L'Àmbit de les Terres de l'Ebre té l'índex de victimització més gran, un 9,5, gairebé 3 punts per sobre de l'índex global de Catalunya.

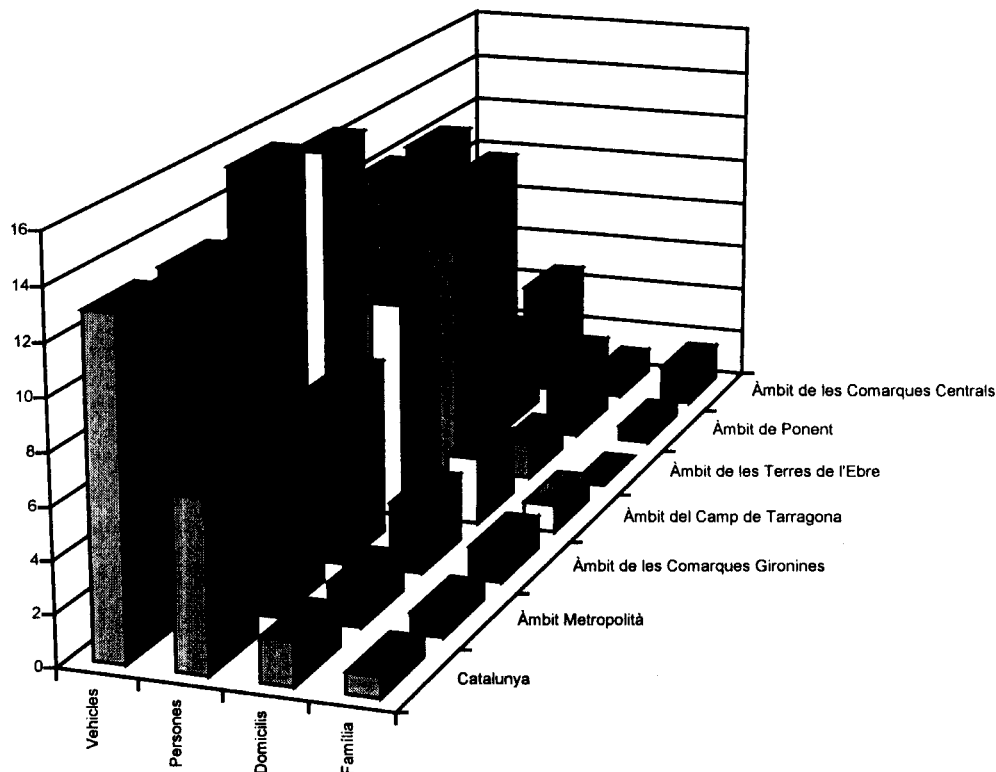
La situació és semblant quan comparem els índexs dels delictes **contra els domicilis**. En l'Àmbit de Ponent -una de les àrees amb menor índex de victimització-, un 3,2% dels enquestats han estat víctimes almenys una vegada d'un robatori, consumat o no, en el seu domicili.

Finalment, quant als delictes **contra les relacions familiars**, conformats per l'abandonament de la família i l'impagament de pensions, l'àmbit que informa d'un major índex de victimització és el de les Comarques Centrals, amb un 1,5. Aquest fet també és sorprenent, atès que aquest territori és el que presenta el menor índex de victimització global de tot Catalunya.

Taula 3-5. Índexs de victimització de les quatre macro tipologies delictives per a cada àmbit supracomarcal.

Àmbit	Índexs de victimització			
	Delictes contra els vehicles	Delictes contra les persones	Delictes contra els domicilis	Delictes contra les relacions familiars
Total Catalunya	13,0	6,6	1,7	0,8
Àmbit Metropolità	13,0	6,6	1,6	0,8
Àmbit de les Comarques Gironines	15,4	7,0	2,7	1,3
Àmbit del Camp de Tarragona	14,7	8,7	2,7	1,1
Àmbit de les Terres de l'Ebre	12,2	9,5	1,4	0,0
Àmbit de Ponent	12,2	3,8	3,2	0,6
Àmbit de les Comarques Centrals	9,7	4,6	1,0	1,5

El Gràfic 3-2 il·lustra l'índex de victimització territorial per a cada grup de delictes. Es pot veure que l'índex de victimització més elevat dels delictes contra els vehicles correspon, com hem fet esment, a l'Àmbit de les Comarques Gironines; que el menor índex de victimització dels delictes contra les persones correspon a l'Àmbit de Ponent, territori que, per contra, té el major percentatge de víctimes de delictes contra els domicilis; que l'Àmbit de les Terres de l'Ebre presenta la menor taxa de victimització pel que fa als delictes contra les relacions familiars, entre altres exemples.

Gràfic 3-2. Victimització per àmbits territorials i tipologia delictiva.

3.5 Les diferències entre les taxes de victimització de la ciutat de Barcelona i de Catalunya

Com ja s'ha fet palès al llarg de les línies precedents, la taxa obtinguda en l'enquesta de victimització de l'Ajuntament de Barcelona i la derivada de la nostra recerca per al total de Catalunya són discrepants. També s'ha fet esment, repetidament, que aquestes taxes no són comparables. Sota aquest epígraf analitzarem d'on deriven les diferències i obtindrem una nova *taxa de victimització corregida* per al cas de Catalunya amb la finalitat de poder establir una comparació amb la taxa de victimització de la ciutat de Barcelona.

La gran diferència que resulta de la comparació de les dues taxes ha suscitat inevitablement la següent pregunta: ¿per què el territori total de Catalunya té una taxa de victimització superior a la de la ciutat de Barcelona? ¿No és més lògic

sostenir la hipòtesi que les zones urbanes tenen una taxa més alta de criminalitat³²?

Per resoldre aquest dubte s'havia d'establir una comparació entre els dos instruments utilitzats. En primer lloc, s'observa que l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona recull els delictes comesos contra els comerços, dada que no s'ha considerat en la nostra enquesta. En segon lloc, la nostra enquesta que, com ja s'ha reiterat, està basada en l'enquesta internacional sobre victimització, recull els delictes contra les relacions familiars, fets que no s'han considerat en l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona. Aquestes diferències, en principi, no alteren el resultat de la taxa global de victimització, ja que, en el primer cas, la taxa de victimització dels delictes contra els comerços és 1,2, i, en el segon cas, la taxa de victimització dels delictes contra les relacions familiars és 0,8. D'aquesta manera, ambdues taxes es compensen, per la qual cosa cal buscar la diferència en un altre lloc.

Retornant a les dades que recull la Taula 3-3, pàgina 51, si s'estableix un paral·lelisme entre les taxes de victimització de Barcelona i Catalunya per als grups delictius comuns, s'observa que les taxes referides als delictes contra els vehicles presenten una diferència abismal: la taxa per al total de Catalunya és molt superior a la taxa de la ciutat de Barcelona (13,0 *versus* 7,6). Les taxes referides a la resta de delictes no discrepen especialment.

Arribats a aquest punt, hem acotat l'origen de la diferència: els delictes contra els vehicles. Ara la pregunta és: ¿és possible que un instrument reculli delictes contra els vehicles que l'altre no considera?, ¿hi ha diferències en el plantejament de la pregunta que porti l'entrevistat a respondre de manera diferent davant ambdós instruments?

Els dos instruments recullen els mateixos delictes contra els vehicles i plantegen les preguntes d'una manera semblant. Tanmateix, hi ha una diferència en un interrogant que ens fa concloure que les taxes de victimització globals no poden ser comparades: **mentre que l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona planteja si l'entrevistat ha estat objecte d'un delicte contra el vehicle (l'any a què fa referència l'enquesta), la nostra enquesta amplia l'interrogant i**

³² En l'apartat titulat *Victimització i urbanització* (capítol 8), els resultats sostenen aquesta hipòtesi.

pregunta a l'entrevistat si ell o algú de casa seva ha estat víctima d'un fet d'aquesta mena. Així, en el nostre cas, és més gran la taxa de victimització perquè l'enquestat respon de la seva experiència i també de la dels membres de la seva família o persones que conviuen en la seva llar.

És inapropiat, per tant, establir comparacions amb aquest estadístic, quant als delictes contra els vehicles. Però, què passa amb els riscos de victimització³³?, és a dir, ¿els propietaris de vehicles tenen el mateix risc de ser víctimes a la ciutat de Barcelona que a la globalitat de Catalunya?

El risc que té un propietari³⁴ de vehicle, a Catalunya, de ser victimitzat és de 14,1, mentre que el risc d'un propietari a la ciutat de Barcelona és de 16,4. Així doncs, el fet de tenir un vehicle i viure a la gran *urbe* presenta més riscos. Si prenem en consideració només els propietaris, que són els que veritablement poden ser victimitzats, estem en condicions d'afirmar que el risc de ser víctima d'un fet contra els vehicles a Catalunya és inferior al de la ciutat de Barcelona. Ara bé, són comparables aquests *índexs de risc*? La resposta és sí. En el càlcul de l'*índex de risc* no es té en consideració la grandària de la mostra, només els propietaris de vehicles i les víctimes.

Per demostrar, però, que la victimització és inferior a Catalunya que a la ciutat de Barcelona, no ens conformarem de conèixer el risc de victimització, sinó que calcularem un nou ***índex de victimització corregit*** -dels delictes contra els vehicles- a Catalunya. Aquest nou índex de victimització seria l'equivalent a l'obtingut en l'enquesta de Barcelona, és a dir, **calculat a partir de l'experiència de victimització personal de l'enquestat, no sobre la base de l'experiència de l'enquestat i de tots els membres de la família que conviuen en la mateixa llar.**

Obtindrem matemàticament aquest nou *índex de victimització corregit* aplicant el següent raonament lògic:

1. Per obtenir l'*índex de victimització corregit* dels delictes contra els vehicles ($IV_{\text{corregit vehicles}}$) amb què poder establir una comparació amb l'índex de

³³ El *risc de victimització* està calculat a partir dels propietaris de vehicles i no sobre la base de la totalitat de la mostra. Només tenen risc de ser víctimes per delictes contra els vehicles les persones que en disposen.

³⁴ A Catalunya, propietari de vehicle equival a família propietària de vehicle.

victimització de la ciutat de Barcelona, necessitem, en primer lloc, conèixer quantes de les persones entrevistades eren ells mateixos -no pas un altre membre de la família- propietaris d'un vehicle, és a dir, la *proporció corregida de propietaris de vehicles de la mostra*³⁵ $\left[\left(\frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \right)_{\text{corregida}} \right]$.

Atès que és impossible saber aquesta dada, extreuem el percentatge d'enquestats -de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona- que en són propietaris i l'utilitzarem per aplicar-lo al nostre estudi. Però, ¿per què necessitem conèixer la *proporció corregida de propietaris de la mostra* per tal d'obtenir l'*índex de victimització corregit* dels delictes contra els vehicles? Vegem-ho:

Matemàticament, l'*índex de victimització corregit* dels delictes contra els vehicles és el producte del risc de victimització i la *proporció corregida de propietaris de la mostra*, és a dir:

$$IV_{\text{corregit vehicles}} = RV \times \left(\frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \right)_{\text{corregida}}$$

Aquesta fórmula deriva de:

Com sabem, el risc de victimització és el quocient entre els delictes produïts contra els vehicles i el nombre de propietaris

$$RV = \frac{\text{fets}}{\text{propietaris}}$$

i, l'índex de victimització és el quocient entre els delictes produïts contra els vehicles i el nombre d'enquestats

$$IV = \frac{\text{fets}}{\text{mostra}}$$

D'aquestes dues fórmules deriven les dues següents:

³⁵ En el nostre estudi, el 92,2% dels entrevistats o altres membres de la llar són propietaris de vehicles. Tanmateix, necessitem disposar de la proporció que ens indiqui quantes persones entrevistades eren propietàries -només elles. Aquesta proporció, l'anomenarem proporció corregida de propietaris de la mostra.

$$fets = RV \times propietaris$$

i

$$fets = IV \times mostra$$

d'on

$$RV \times propietaris = IV \times mostra$$

i d'on

$$IV = RV \times \frac{propietaris}{mostra}$$

De la fórmula de l'índex de victimització corregit coneixem només la dada sobre el risc de victimització que, com sabem, és 14,1 per a Catalunya. Cal, doncs, calcular la *proporció corregida de propietaris de la mostra*.

2. Per conèixer la *proporció corregida de propietaris de la mostra*, calcularem, en primer lloc, quina és la proporció de propietaris en l'estudi de victimització de la ciutat de Barcelona:

De la fórmula anterior

$$IV = RV \times \frac{propietaris}{mostra}$$

es deriva que

$$\frac{propietaris}{mostra} = \frac{IV}{RV}$$

per tant, substituïm els paràmetres per les dades de la ciutat de Barcelona (IV=7,6 i RV=16,4) i obtenim que

$$\frac{propietaris}{mostra} = \frac{7,6}{16,4} = 0,463$$

la qual cosa vol dir que, a la ciutat de Barcelona, un 46,3% de la mostra són propietaris d'un vehicle.

3. Atès que la taxa de propietaris de vehicles per cada 1.000 habitants és superior en el cas Catalunya que per al Barcelonès³⁶, no seria proporcional que apliquéssim en el nostre estudi, referit a la totalitat de Catalunya, el mateix percentatge de propietaris derivat de l'estudi de la ciutat de Barcelona. Per això, obtindrem un *factor de correcció* a partir del quocient entre la taxa de vehicles per cada 1.000 habitants del total de Catalunya i la taxa de vehicles per cada 1.000 habitants per a la comarca del Barcelonès.

Aquest *factor de correcció* (FC) és:

$$FC = \frac{\text{taxa de vehicles} \times 1.000 \text{ habitants a Catalunya}}{\text{taxa de vehicles} \times 1.000 \text{ habitants al Barcelonès}} = \frac{553}{535} = 1,034$$

4. Aplicarem el *factor de correcció* a la proporció d'entrevistats que són propietaris de vehicles, de forma que la taxa de propietaris de vehicles del nostre estudi s'incrementarà en la mateixa proporció que es veu augmentada la taxa de vehicles per 1.000 habitants de Catalunya respecte a la del Barcelonès. De l'aplicació del *factor de correcció* a la taxa d'entrevistats que són propietaris d'un vehicle obtenim, finalment, la *proporció corregida de propietaris de la mostra*:

$$\left(\frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \right)_{\text{corregida}} = \frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \times FC$$

$$\left(\frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \right)_{\text{corregida}} = 0,463 \times 1,034 = 0,4787$$

5. Atès que ja coneixem la *proporció corregida de propietaris de la mostra*, podem aplicar la fórmula de l'*índex de victimització corregit* per als delictes contra els vehicles, que recordem que és

$$IV_{\text{corregit vehicles}} = RV \times \left(\frac{\text{propietaris}}{\text{mostra}} \right)_{\text{corregida}}$$

³⁶ Utilitzarem la taxa de vehicles per cada 1.000 habitants de la comarca del Barcelonès atès que no podem disposar de la de Barcelona ciutat. L'Anuari estadístic de Catalunya, 1997, informa que, l'any 1995, a Catalunya hi havia 553 vehicles per cada 1.000 habitants, i que, al Barcelonès, n'hi havia 535.

i obtenim que el nou *índex de victimització corregit* per als delictes contra els vehicles és:

$$IV_{\text{corregit vehicles}} = 14,1 \times 0,4787 = 6,75$$

És a dir, hem obtingut un índex de victimització teòric dels delictes contra els vehicles per a Catalunya que indica que el 6,75% dels entrevistats van ser víctimes d'aquest tipus de fet delictiu -només dels entrevistats, no de la resta de membres de la família que conviu a la mateixa llar. Fixem-nos com aquest índex es veu reduït en quasi la meitat si, en lloc de tenir en compte tots els qui resideixen en un habitatge, només considerem la persona entrevistada.

Fins aquí, hem calculat l'*índex de victimització corregit* per als delictes contra els vehicles. Per a la resta de fets delictius no ens cal, atès que les preguntes del qüestionari estaven adreçades a conèixer la pròpia experiència de la persona entrevistada, no dels altres membres de la família.

Ara bé, ¿podríem calcular o fer una aproximació a una *taxa de victimització global corregida* que permetés establir una comparació amb les dades derivades de l'estudi a la ciutat de Barcelona?

Si recapitem, sabem que, (1) la taxa de victimització per al total de Catalunya és del 19,5; (2) aquesta taxa és tan alta a causa de la gran incidència dels delictes contra els vehicles; (3) aquesta gran incidència dels delictes contra els vehicles està motivada perquè es pren en consideració l'experiència de victimització de tots els membres de la família, no només de la persona entrevistada; (4) hem calculat un nou *índex de victimització corregit* dels delictes contra els vehicles que considera només l'experiència de victimització de la persona entrevistada; (5) podem establir comparacions (amb la taxa de la ciutat de Barcelona) entre els diferents índexs de victimització, però no podem comparar l'índex de victimització global; (6) cal buscar una *taxa de victimització global corregida*.

La taxa de victimització global (19,5) no és la suma dels índexs de victimització parcials, ja que un mateix subjecte ha pogut ser víctima de diferents fets delictius. És per això que ens aproximarem a una *taxa de victimització global corregida* de la següent manera:

$$IV \rightarrow IV_{vehicles} + IV_{domicilis} + IV_{persones} + IV_{familia}$$

com

$$IV_{corregit} \rightarrow IV_{corregit\ vehicles} + IV_{domicilis} + IV_{persones} + IV_{familia}$$

És a dir,

l'índex de victimització global és a la suma dels índexs de victimització parcials

com

l'índex de victimització global corregit és a la suma de l'índex de victimització corregit dels delictes contra els vehicles i de la resta d'índex de victimització parcials.

O, el que és el mateix:

$$IV_{corregit} = IV \times \frac{(IV_{corregit\ vehicles} + IV_{domicilis} + IV_{persones} + IV_{familia})}{(IV_{vehicles} + IV_{domicilis} + IV_{persones} + IV_{familia})}$$

Es tracta d'una senzilla regla de tres que, si bé no ens permet obtenir l'índex de victimització global corregit exacte, sí que ens permet d'aproximar-nos-hi. De tal manera que, en substituir els paràmetres pels seus valors (vegeu la Taula 3-6), obtenim:

$$IV_{corregit} = 19,5 \times \frac{(6,75 + 1,7 + 6,6 + 0,8)}{(13,0 + 1,7 + 6,6 + 0,8)} = 19,5 \times \frac{15,85}{22,1} = 19,5 \times 0,7172 = 13,98$$

Ara sí que estem en condicions de comparar els índexs de victimització parcials de la ciutat de Barcelona i de Catalunya, la qual cosa duem a terme en la Taula 3-6. S'hi fa palès que no hi ha gaires diferències entre ambdós territoris quant a les taxes de victimització parcials i quant a l'índex de victimització total.

Taula 3-6. Índexs de victimització originals i corregits de Catalunya i índexs de victimització de Barcelona. Dades extretes de la nostra recerca i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona (Sabaté, Aragay i Torrelles, 1997).

Tipologia delictiva	Índex de victimització		Barcelona
	Catalunya		
	Originals	Corregits	
Total	19,5	13,98	14,1
Delictes contra els vehicles	13,0	6,75	7,6
Delictes contra els domicilis	1,7		1,4
Delictes contra les persones	6,6		5,1
Delictes contra les relacions familiars	0,8		no estudiat
Delictes contra els comerços	no estudiat		1,2

3.6 Resum

L'índex de victimització a Catalunya és de 19,5, és a dir, el 19,5% de la mostra enquestada han estat víctimes, almenys una vegada, d'un fet delictiu en el decurs de 1996. Anteriorment, la recerca duta a terme a Espanya l'any 1989 informava d'un índex de victimització del 22,6; i la investigació efectuada a la província de Màlaga va revelar que l'any 1993 l'índex va ser de 31,1, i l'any 1994, de 24,3. Com a resultat de la comparació d'aquests índexs, pot semblar (1) que la criminalitat és un fenomen que efectivament decreix en els últims anys i (2) que les diferències en les estructures socioeconòmiques dels àmbits geogràfics comparats provocarien, així mateix, el distanciament de les dades.

El percentatge total de víctimes del 19,5% es desglossa en dos: el 12% van ser víctimes només una vegada i el 7,5% van patir un delictes en més d'una ocasió, en el decurs de 1996. Aquest últim índex és el que s'anomena *índex de multivictimització*.

Per àmbits territorials, hem obtingut que els territoris amb taxes inferiors de victimització són l'àmbit de les Comarques Centrals, amb un 14,8%, l'àmbit de Ponent, amb un 17,3%, i l'àmbit de les Terres de l'Ebre, amb un 18,9%. Contràriament, els àmbits de les Comarques Gironines i del Camp de Tarragona tenen les taxes més elevades: el 22,8% i 23,9%, respectivament. **Cal ser prudents, però, a l'hora d'interpretar aquests resultats perquè, en fer una anàlisi per àmbits territorials, els marges d'error s'incrementen atès que les mostres s'han reduït.**

Ja hem fet esment que els índexs globals de victimització de Catalunya i Barcelona no són de cap de les maneres comparables *a priori*. Els instruments contenen diferències que fan que qualsevol comparació descontextualitzada pot provocar greus errors interpretatius: mentre que l'un pregunta per l'experiència personal de victimització quant als delictes contra els vehicles (enquesta de Barcelona), l'altre pregunta sobre l'experiència de tots els membres que conviuen en la mateixa llar (l'enquesta internacional que hem fet servir). Per aquest motiu, la taxa de victimització quant als delictes contra els vehicles és superior en el

nostre cas. El motiu és ben simple: com més experiències siguin considerades, més possibilitat tenim de trobar victimitzacions.

Per bé que la diferència més important fa referència només als delictes contra els vehicles, la victimització en aquest delicte és tan elevada que provoca un increment considerable de la taxa global de victimització.

Tanmateix, en la nostra recerca hem buscat la manera de poder fer una comparació amb l'índex de la ciutat de Barcelona. Per dur a terme aquesta comparació, hem obtingut el que hem anomenat *índex de victimització corregit*, a partir d'una elaborada deducció matemàtica. *L'índex de victimització corregit* seria l'equivalent a l'obtingut en l'enquesta de Barcelona, és a dir, estaria basat en l'experiència de victimització personal de l'enquestat, no sobre la base de l'experiència de victimització dels delictes contra els vehicles de tots els membres de la llar. Per calcular aquest índex, a més d'un raonament matemàtic, hem hagut de considerar variables com ara el percentatge de persones que són propietàries de vehicles i, també, hem hagut d'obtenir un factor de correcció que té en compte la diferència entre les taxes de vehicles per cada 1.000 habitants a Catalunya i a Barcelona.

En definitiva, hem trobat que *l'índex de victimització corregit* de Catalunya és del 13,98 i l'índex de victimització de Barcelona ciutat és del 14,1 (segons dades de l'Ajuntament). Veiem que ambdós índexs són gairebé idèntics.

4. Els delictes contra els vehicles

En aquest capítol s'analitzaran exhaustivament els delictes comesos contra els vehicles, tipologia delictiva en què estan compresos els següents fets:

- Robatori del vehicle -cotxe i moto.
- Robatori d'una part del vehicle -accessoris, rodes, miralls i objectes de dins del vehicle, com ara bosses o radiocassets.
- Danys intencionats als vehicles.

Després d'analitzar les taxes de victimització d'aquests diferents fets contra els vehicles, farem referència a les circumstàncies que envolten els fets, com ara el lloc de comissió, la franja horària en què es va produir, les taxes de recuperació dels vehicles robats i, finalment, la pèrdua econòmica que el propietari atribueix als fets.

Recordem, però, abans d'endinsar-nos en cada fet concret, dues qüestions bàsiques per a la interpretació de les dades:

- que la taxa de victimització dels delictes contra els vehicles és un índex calculat a partir de l'experiència de tots els membres de la llar, no sobre la base de l'experiència personal de l'entrevistat;
- que la taxa de victimització dels delictes contra els vehicles és de 13,0, xifra que apuja considerablement l'índex de victimització total (que és del 19,5).

Taula 4-1. Índex de victimització i índex de risc dels delictes contra els vehicles.

Delictes contra els vehicles	Nre. víctimes ³⁷	Índex de victimització	Índex de risc
Total fets contra els vehicles	369 ³⁸	13,0	14,2
Robatori de cotxe	23	0,8	1,1
Robatori de moto	12	0,4	2,8
Robatori de part del vehicle	153	5,4	5,9
Danys al vehicle	245	8,6	9,4

³⁷ La víctima pot ser l'entrevistat o qualsevol persona amb qui conviu.

³⁸ El total de víctimes no coincideix amb la suma de parcials perquè hi ha persones que han patit més d'un delictes contra el vehicle.

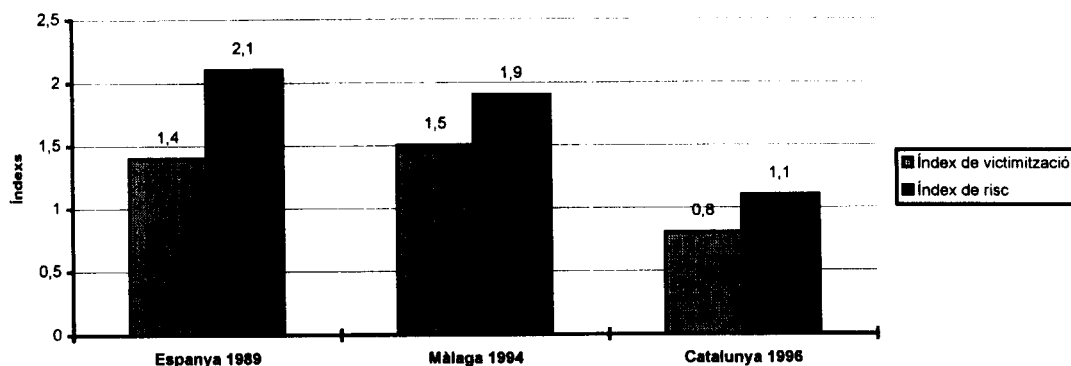
Un altre paràmetre diferent a l'índex de victimització és l'*índex de risc*. Aquest es defineix com la probabilitat que té un propietari de vehicle de ser víctima. En general, l'any 1996, l'índex de risc de ser víctima d'un fet contra el vehicle, sigui quin sigui, és del 14,2, o dit d'una altra manera, de cada 100 persones amb vehicle, 14 poden ser víctimes, almenys una vegada, d'un fet contra el seu vehicle.

A la Taula 4-1 s'han recollit ambdues dades, la taxa de victimització (en la tercera columna) i l'índex de risc (en la quarta columna). També s'hi indica el nombre absolut de víctimes dels diferents fets -dels quals parlarem tot seguit- i el total de delictes contra els vehicles. Aquesta taula il·lustra que la major part dels delictes contra els vehicles està constituïda pel delicte de danys en el vehicle (amb un índex de victimització de 8,6). El segon delicte més representatiu dels fets contra els vehicles és el robatori de part del vehicle o d'un objecte de l'interior (amb un índex de victimització de 5,4). Delictes amb un pes ínfim són el robatori de cotxe i el robatori de moto, dels quals parlarem tot seguit.

4.1 El robatori del vehicle

En aquest apartat s'analitzen dos tipus concrets de delictes: el robatori del cotxe i el robatori de la moto. Per a cadascun d'aquests fets, s'estudiaran dos estadístics: (1) l'índex de victimització (percentatge de les persones que habiten a les llars entrevistades que han estat víctimes d'un robatori de cotxe o de moto), i (2) l'índex de risc (percentatge de propietaris de cotxes i/o de motos que han estat víctimes de robatori de cotxe o de moto).

Quant al robatori de cotxe, a Catalunya l'índex de victimització és de 0,8. És a dir, el 0,8% de les persones que habiten a les llars entrevistades van ser víctimes d'un robatori de cotxe el 1996. Enquestes anteriors dutes a terme a Espanya (1989) i a Màlaga (1994) informen d'índexs superiors de victimització: l'1,4 i l'1,5, respectivament (vegeu la Taula 4-2 i el Gràfic 4-1).

Gràfic 4-1. Índex de victimització i índex de risc quant al robatori de cotxe. S'hi consignen els índexs obtinguts a les recerques dutes a terme a Espanya (el 1989), Màlaga (el 1994) i Catalunya (1996).

Òbviament, l'índex de victimització no és l'estadístic més encertat per mesurar la criminalitat respecte als vehicles. El fet que hi hagi més o menys parc mòbil per cada 1.000 habitants influeix directament en l'índex de victimització. És més encertat establir les comparacions a partir de l'índex de risc, atès que és un paràmetre calculat sobre la base dels propietaris de vehicles. Així, a Catalunya, l'1,1% dels propietaris de cotxes van ser víctimes de robatori l'any 1996. L'estadístic gairebé es duplica a Espanya i a Màlaga, on les respectives enquestes van obtenir uns índexs de risc de 2,1 i 1,9.

El lector pot observar que els índexs de victimització i els índexs de risc a Màlaga i a Espanya són molt propers entre ells i considerablement superiors als paràmetres de Catalunya (vegeu el Gràfic 4-1).

Taula 4-2. Índex de victimització i índex de risc del robatori de vehicles. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS i de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Díez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996).

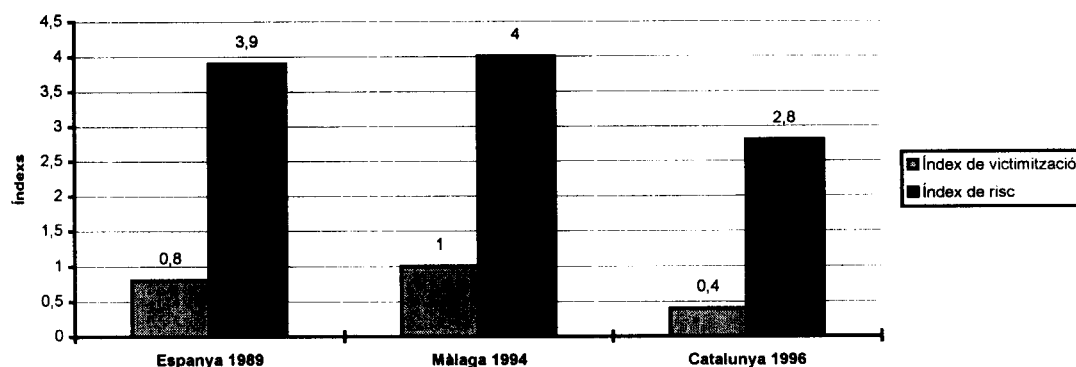
	Índex de victimització			Índex de risc		
	Catalunya	Espanya 1989	Màlaga 1994	Catalunya	Espanya 1989	Màlaga 1994
Robatori de cotxe	0,8	1,4	1,5	1,1	2,1	1,9
Robatori de moto	0,4	0,8	1	2,8	3,9	4

Quant a la ciutat de Barcelona, l'índex de victimització del robatori de cotxe és 0,9. Aquest índex, per bé que és semblant al que hem obtingut en la nostra enquesta³⁹, ha de ser comentat de manera independent perquè, com ja sabem, els instruments utilitzats són diferents. Mentre que, a Barcelona, l'índex de

³⁹ Hem de ser prudents a l'hora d'establir aquesta comparació. Ja hem analitzat, en el capítol precedent, que les diferències entre els instruments no ens permet de fer comparacions.

victimització ha estat extret a partir de l'experiència personal de la persona enquestada, a Catalunya, l'índex s'ha obtingut de la vivència de l'enquestat i de les persones que conviuen a la seva llar. En aquest últim cas, l'índex és inferior (0,8), però si la dada s'hagués derivat només de l'experiència personal de l'entrevistat, encara hauria estat menor.

Quant al robatori de la moto, l'índex de victimització a Catalunya és de 0,4, mentre que a Espanya i a Màlaga es van obtenir índexs que duplicaven el català: 0,8 i 1, respectivament (vegeu la Taula 4-2 i el Gràfic 4-2). Tanmateix, l'índex de risc minora aquesta diferència: a Catalunya el 2,8% de propietaris de motos van ser víctimes del seu robatori el 1996, a Espanya ho van ser el 3,9% (el 1989) i a Màlaga, el 4% (el 1994).

Gràfic 4-2. Índex de victimització i índex de risc quant al robatori de la moto. S'hi consignen els índexs obtinguts a les recerques dutes a terme a Espanya (el 1989), Màlaga (el 1994) i Catalunya (1996).

Quant a les diferències que hi ha entre els paràmetres referits al robatori de cotxe i els que informen del robatori de moto, una primera visió de les dades podria indicar que hi ha més robatoris de cotxes que de motos. Malgrat que sembli que l'índex de victimització respecte al robatori del cotxe (0,8) és superior al del robatori de la moto (0,4), les dades que veritablement informen de la magnitud d'aquests tipus concrets de delictes són les referides a l'índex de risc. L'índex de risc, a Catalunya, és més de dues vegades superior en les persones que tenen moto enfront de les que tenen cotxe (2,8 *versus* 1,1). Les altres dues enquestes indiquen que la situació és semblant, per bé que no tan accentuada.

4.2 Robatori d'una peça del vehicle o d'un objecte de l'interior

En la nostra recerca hem trobat un elevat índex de víctimització d'aquest fet concret: el 5,4. Quant a l'índex de risc (vegeu la Taula 4-1), gairebé 6 de cada 100 propietaris de vehicle són susceptibles de ser víctimes d'un robatori d'una peça del vehicle o d'algun objecte de l'interior. Aquests actes de vandalisme, tanmateix, poden arribar a xifres exorbitants en altres punts de la geografia espanyola. En l'enquesta duta a terme a Màlaga, el 12,1% de les famílies entrevistades va declarar haver-ne estat víctimes en el decurs de l'últim any.

4.3 Els danys contra els vehicles

El lector pot observar a la Taula 4-1 com els danys contra els vehicles són els fets que eleven extraordinàriament la taxa de víctimització dels delictes contra els vehicles i, en general, de l'índex global de víctimització. Un 8,6% de la mostra enquestada reconeix que en el decurs de l'any 1996 ha estat víctima (ell o ella, o alguna persona amb qui habita), almenys un cop, de danys contra els seus vehicles.

L'índex de risc, és, també, molt alt: 9,4 de cada 100 propietaris de vehicles poden ser objecte de danys en el seu vehicle. Cal ser prudents, però, en la lectura d'aquesta dada. La pregunta textual que es va fer als enquestats va ser: *¿[...] els vehicles de la seva casa han estat danyats a propòsit o destruïts [...]?* Tanmateix, pensem que és molt probable que es declararessin com a *danys a propòsit* qualssevol altres que haguessin pogut passar de manera accidental.

Un índex de víctimització pràcticament idèntic és el que es va trobar a la província de Màlaga, on el 9,5% de les famílies entrevistades van ser víctimes de danys intencionats en el vehicle. D'altra banda, l'enquesta que es va dur a terme a Espanya va informar d'una taxa inferior: el 6,6% va patir aquest tipus de fet.

4.4 Algunes circumstàncies que envolten els fets

En aquest apartat, donarem resposta a dues qüestions:

- En quin moment del dia es van dur a terme els diferents fets contra els vehicles?
- On van tenir lloc?

Quant a la primera qüestió, la Taula 4-3 ens indica que en el 80% dels casos el robatori del cotxe o de la moto té lloc en la franja nocturna, de 10 de la nit a 8 del matí. La dada és similar en el cas dels altres fets -danys i robatori de part del vehicle.

Taula 4-3. Franja horària en què es duen a terme els diferents fets contra els vehicles.

Franja horària	Robatori de cotxe	Robatori de moto	Robatori de part del vehicle	Danys al vehicle	Total delictes contra els vehicles
de 8 a 14 hores	5,0	10,0	4,8	7,1	6,2
de 14 a 16 hores	0	0	6,4	6,6	6,0
de 16 a 22 hores	15,0	10,0	12,8	10,1	11,3
de 22 a 24 hores	5,0	40,0	20,0	21,8	20,7
de 24 a 8 hores	75,0	40,0	56,0	54,5	55,9
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

L'horari està, òbviament, vinculat al lloc on es du a terme el fet (vegeu la Taula 4-4). En el 68,2% dels casos, la comissió del delictes va tenir lloc en la mateixa zona de residència del particular; en el 17,6%, en una altra part de la mateixa ciutat o municipi de residència; en el 12,8% dels casos el fet es va produir en altra part de Catalunya, i, finalment, només en l'1,4% dels casos el fet es va produir fora de Catalunya.

Taula 4-4. Lloc de comissió dels delictes contra els vehicles.

Lloc	Robatori de cotxe	Robatori de moto	Robatori de part del vehicle	Danys al vehicle	Total delictes contra els vehicles
A prop de casa seva	69,6	91,7	63,3	70,0	68,2
Altra part de la ciutat	4,3	8,3	20,7	17,5	17,6
Altra part de Catalunya	26,1	0	13,3	11,7	12,8
Altra part d'Espanya	0	0	2,7	0,4	1,2
A l'estranger	0	0	0	0,4	0,2
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.5 La taxa de recuperació del vehicle

Una altra variable inclosa en el qüestionari va ser si, en el cas que el delictes es tractés d'un robatori i furt d'ús de vehicles, el cotxe o la moto van ser

recuperats. Aquesta variable dóna informació indirecta sobre si el fet es va produir com a mera utilització del vehicle per a un desplaçament puntual, o si, al contrari, es pot tractar de fets organitzats i premeditats, relacionats amb el desballestament dels vehicles per a la venda posterior de peces.

La informació obtinguda, incorporada a la Taula 4-5, indica que en el 71,4% del casos, el vehicle va ser recuperat. La diferència entre recuperació de cotxe i recuperació de moto és aclaparadora. En el primer cas, es recuperen el 87 de cada 100 vehicles robats, mentre que en el cas de les motos, només es recuperen al voltant de 42 de cada 100 motos robades. El negoci de despeçament de motos robades per a la venda de peces apuntaria a ser una important causa del robatori.

Taula 4-5. Percentatges de recuperació del vehicle.

Recuperació del vehicle	Robatori de cotxe	Robatori de moto	Total delictes contra els vehicles
Sí	87,0	41,7	71,4
No	13,0	58,3	28,6
	100,0	100,0	100,0

4.6 Quantia dels danys i del robatori de part del vehicle

Ens centrem ara en el robatori de part del vehicle (o d'un objecte del seu interior) i en els danys als vehicles, que, recordem, sempre des del punt de vista de la víctima, han estat comesos de forma intencionada. L'anàlisi que centra l'atenció en aquests tipus de fets es refereix a l'import d'allò que ha estat robat o al valor del dany causat.

L'art. 234 del nou Codi penal tipifica el delicte com a delicte de furt quan la quantia del objecte sostret és superior a les 50.000 pessetes. Altrament, l'art. 623 del nou Codi penal el tipifica com a falta en el patrimoni si la quantia del que ha estat objecte del furt no supera aquest import esmentat. Pel que fa als danys, l'art. 263 estableix que constitueixen delicte quan la quantia excedeix, també, les 50.000 pessetes. La Taula 4-6 informa dels imports amb què han estat valorats, per part de les pròpies víctimes, els objectes sostrets o la quantia dels danys causats.

Quant al robatori de part del vehicle o d'objectes sostrets del seu interior, en gairebé un 88% dels casos, el valor de l'objecte no ha superat les 50.000 pessetes. En més de 52 de cada 100 fets, ni tan sols ha arribat a les 10.000

pessetes. Podem concloure que gairebé 9 de cada 10 sostraccions d'objectes del vehicle són constitutives de falta contra el patrimoni.

En el cas de danys intencionats en el vehicle, les dades són similars: més de 6 de cada 10 fets no superen un valor de 10.000 pessetes; més de 8 de cada 10 fets no superen el límit de les 50.000 pessetes, llindar a partir del qual el nou Codi penal configura el fet com a delicte. Només el 16% dels fets són constitutius de delictes; la resta es constitueixen en faltes.

Taula 4-6 Valor de l'objecte robat del vehicle o del seu interior i quantia dels danys ocasionats en el vehicle.

Valor	Robatori de part del vehicle	Danys al vehicle	Total delictes contra els vehicles ⁴⁰
No sap el valor	22,9	39,2	32,5
de 0 a 10.000 PTA	29,4	22,0	25,0
de 10.001 a 25.000 PTA	19,7	15,1	16,9
de 25.001 a 50.000 PTA	16,3	7,8	11,3
de 50.001 a 100.000 PTA	8,5	12,8	11,2
de 100.001 a 250.000 PTA	2,0	1,8	1,9
de 250.001 a 500.000 PTA	0,7	1,4	1,1
més de 500.000 PTA	0,7	0	0,3
	100,0	100,0	100,0

4.7 Resum

La tipologia delictiva que té un pes més elevat en la taxa de victimització a Catalunya és la dels delictes contra els vehicles. El 19,5% de persones que han estat víctimes d'un delicte durant el 1996 a Catalunya està conformat per un 13% que han estat víctimes d'un delicte contra el vehicle i un 6,5% que ho han estat de la resta de delictes considerats en l'enquesta.

Aquesta gran taxa de victimització dels delictes contra els vehicles, però, està definida per molts fets que podem anomenar *lleus* i pocs fets que denominariem *greus*. És a dir, aquest índex de victimització està sobredimensionat ja que hem considerat els danys intencionats als vehicles (que recordem que té una taxa de victimització de 8,6), i el robatori d'una part (peça o objecte de l'interior) del vehicle (amb un índex de 5,4). Quant als danys *intencionats*, considerem la possibilitat que molts entrevistats interpretessin com a *intencionats* alguns danys accidentals. La qüestió és que els robatoris

⁴⁰ En aquest total no es considera el robatori de vehicles.

de vehicles (fets més greus) informen d'índexs baixos de victimització (0,8 quant als cotxes i 0,4 quant a les motos).

Una comparació amb altres recerques de victimització nacionals, dutes a terme amb la *International Crime Survey*, com ara l'enquesta d'Espanya de 1989 i l'enquesta de Màlaga de 1994, informen d'índexs de victimització del robatori de cotxe i de moto superiors al que hem obtingut en la nostra recerca. Podríem aventurar que les característiques diferencials de Catalunya en el context socioeconòmic serien algunes de les causes d'aquesta menor victimització.

També sabem que quasi 8 de cada 10 delictes contra els vehicles es duen a terme des de les 10 de la nit fins a les 8 del matí, i que quasi 7 de cada 10 es cometen a prop de casa de la víctima.

Hem trobat que es recuperen prop de 9 de cada 10 vehicles robats, mentre que, quant a les motos, només se'n recuperen 4 de cada 10.

5. Els delictes contra els domicilis

És la nostra intenció, en aquest capítol, fer una anàlisi dels delictes contra els domicilis. De la mateixa manera que es fa en el capítol precedent, en informar de l'índex de victimització, s'establiran comparacions amb altres recerques internacionals. També s'estudiaran quines són les característiques del fet: horari en què es va dur a terme, cost econòmic del robatori, danys perpetrats per dur-lo a terme, cost econòmic dels danys, tipus d'eines utilitzades pels delinqüents i, finalment, com valora la víctima la gravetat del delicte.

5.1 Índex de victimització

Ja vam avançar que l'índex de victimització quant als delictes contra els domicilis és d'1,7 (vegeu la Taula 5-1). Aquesta taxa engloba tant els fets consumats com els intents de robatori. La dada és molt similar a l'obtinguda per a la ciutat de Barcelona⁴¹ l'any 1996 (1,4), però molt inferior a la facilitada per l'enquesta efectuada a la totalitat d'Espanya el 1989 (3,7) i a la província de Màlaga els anys 93 i 94 (3,5). És evident que les taxes de victimització de Barcelona i de Catalunya són molt properes entre si i, alhora, són molt distants de les taxes derivades dels estudis d'Espanya i Màlaga. Aquestes últimes dupliquen les primeres.

Taula 5-1. Taxa de victimització dels delictes contra els domicilis. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS, de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Díez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996) i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona de 1996 (Sabaté, Aragay i Torrelles 1997).

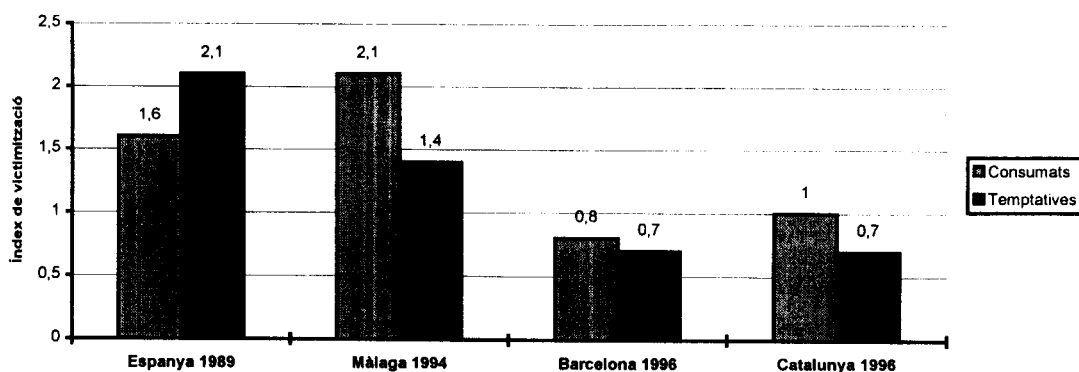
	Índex de victimització			
	Catalunya 1996	Barcelona 1996	Espanya 1989	Màlaga (93-94)
Total (consumats i temptatives)	1,7	1,4	3,7	3,5
Consumats	1	0,8	1,6	2,1
Temptatives	0,7	0,7	2,1	1,4

Si s'analitzen exclusivament els fets consumats, Catalunya i Barcelona ciutat informen d'índexs semblants (vegeu el Gràfic 5-1): l'1 i el 0,8. En aquest cas,

⁴¹ Quant al delicte de robatori en el domicili, es poden establir comparacions amb l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona ja que les dades s'han recollit d'una manera homòloga.

les enquestes de Màlaga i Espanya presenten índexs de victimització diferents. La primera manifesta un índex superior a la segona: 2,1 i 1,6, respectivament.

En el cas del les temptatives de robatori en el domicili, els índexs de Catalunya i Barcelona són idèntics (0,7), mentre que Màlaga i Espanya intercanvien el lloc: la segona informa de la major taxa de victimització quant a les temptatives (2,1 *versus* 1,4).

Gràfic 5-1. Índex de victimització del delictes de robatori en el domicili. S'hi consignen els índexs obtinguts en les recerques dutes a terme a Espanya (el 1989), Màlaga (el 1994), Barcelona (1996) i Catalunya (1996).

5.2 Horari de comissió dels fets

Contràriament al que passa amb l'horari de comissió dels delictes contra els vehicles, en el cas dels delictes contra els domicilis els delinqüents aprofiten el matí -horari en què probablement en el domicili no hi ha ningú-, per dur a terme el fet delictiu. En la nostra investigació, les dades informen que, en un 54% dels casos, el fet es porta a terme de les 8 del matí a les 4 de la tarda. Malgrat això, també hi ha un nombre important de fets que han estat comesos en el decurs de la nit: el 24,3% s'ha produït de 12 de la nit a 8 del matí (vegeu la Taula 5-2).

Taula 5-2. Distribució percentual de l'horari de comissió del fet delictiu.

Franja horària	Robatori a casa
de 8 a 14 hores	37,8
de 14 a 16 hores	16,2
de 16 a 22 hores	13,5
de 22 a 24 hores	8,2
de 24 a 8 hores	24,3
	100,0

5.3 El cost econòmic

Quant al valor de la cosa robada, un 34,4% de la mostra que va patir aquest tipus de fet desconeix, malauradament, quin és el valor d'allò robat, per la qual cosa les conclusions que se'n poden treure són poc consistents. En aquest sentit, es pot concloure que un 31,2% dels qui van tenir un robatori en el domicili durant el 1996 han indicat que el valor de l'objecte robat supera les 50.000 pessetes, i un 34,4% informen que el cost de l'objecte robat era inferior a aquest import (vegeu la Taula 5-3).

Taula 5-3. Distribució percentual del valor de l'objecte robat.

Valor de l'objecte robat	Robatori a casa
No sap el valor	34,4
de 0 a 10.000 PTA	12,5
de 10.001 a 25.000 PTA	9,4
de 25.001 a 50.000 PTA	12,5
de 50.001 a 100.000 PTA	9,4
de 100.001 a 250.000 PTA	6,2
de 250.001 a 500.000 PTA	9,4
més de 500.000 PTA	6,2
	100,0

Al cost que suposa per a la víctima la mera sostracció de l'objecte o objectes del seu domicili, cal afegir el cost que representen els danys ocasionats amb motiu de l'entrada a la llar o les destrosses produïdes a l'interior. En aquest sentit, un 38,8 % dels delictes contra els domicilis han comportat danys materials sobre el bé immoble, com ara trencament de portes, finestres, poms, etc. (vegeu la Taula 5-4). Quant al cost concret que representen les destrosses ocasionades, no es poden extreure conclusions fiables, atès que en el 50% dels casos en què n'hi ha hagut, la víctima o víctimes desconeixen l'import a què s'eleva el dany. La Taula 5-5 distribueix percentualment aquests costos. Podem destacar que la major part dels costos coneguts són inferiors a les 50.000 pessetes.

Taula 5-4. Distribució percentual dels danys ocasionats en el robatori.

Danys materials perpetrats en el robatori	%
Sí	38,8
No	61,2
	100,0

Taula 5-5. Valor del dany ocasionat.

Valor de l'objecte danyat	%
No sap el valor	50,0
de 0 a 10.000 PTA	11,1
de 10.001 a 25.000 PTA	11,1
de 25.001 a 50.000 PTA	11,1
de 50.001 a 100.000 PTA	11,1
de 100.001 a 250.000 PTA	5,6
de 250.001 a 500.000 PTA	0
més de 500.000 PTA	0
	100,0

5.4 El modus operandi

Una altra variable considerada en l'enquesta va ser el *modus operandi* emprat pels delinqüents per tal de dur a terme el robatori en el domicili. En un 38,7% dels casos, la conducta va consistir a saltar la tàpia de la casa, per la qual cosa sabem que els habitatges baixos que no formen part d'un edifici de pisos són més accessibles o assequibles per escometre el robatori (vegeu la Taula 5-6). En el 4,5% dels casos, l'entrada a l'habitatge va ser possible per la utilització de claus falses, i en el mateix percentatge pel trencament del pany de la porta. Paral·lelament a les conductes desenvolupades per accedir a l'habitatge, en un 27,3% dels casos, els delinqüents van trencar els mobles de l'interior de la llar, acció brusca probablement utilitzada per fer l'escorcoll.

Taula 5-6. Tipus de conducta emprada per accedir al domicili.

Conducta	%
Van saltar la tàpia	38,7
Van trencar el pany	4,5
Van trencar els mobles	27,3
Van usar claus falses	4,5
Cap	2,3
Altres	22,8
	100,0

5.5 Valoració de la gravetat dels fets per part de la víctima

Una de les variables estudiades tenia la pretensió d'esbrinar fins a quin punt el fet havia estat seriós i preocupant per a la víctima. Amb aquesta finalitat, es va fer la pregunta: «... aquest robatori, l'ha vist com un fet molt seriós? La major

part de les respostes han qualificat el fet com a *seriós* (un 42,2% de les víctimes de robatori en el domicili); més d'una tercera part (35,6%), l'han qualificat de molt preocupant o molt seriós; finalment, 2 de cada 10 d'aquestes víctimes pensen que el fet no és gaire preocupant.

Taula 5-7. Preocupació de la víctima davant del fet.

Visió del robatori com a un esdeveniment	%
Molt seriós, molt preocupant	35,6
Seriós	42,2
No gaire seriós	22,2
	100,0

5.6 Resum

En aquest capítol s'ha constatat que la victimització quant al robatori en el domicili, sigui en grau de temptativa o sigui consumat, és, a Catalunya i a Barcelona ciutat, molt inferior a la que hi ha a Espanya o a Màlaga. La diferència és important, atès que els índexs es dupliquen (1,7, 1,4, 3,7 i 3,5, respectivament).

Els fets, com és obvi, es duen a terme majorment en un horari que podríem anomenar *d'oficina*, és a dir en l'horari de treball. Tanmateix, una quarta part dels delictes es cometien a la nit.

No arriben a una quarta part les víctimes que informen que el valor de l'objecte robat superava les 100.000 pessetes.

A prop de 4 de cada 10 robatoris o temptatives comporten danys o destrosses en el domicili, per la qual cosa cal afegir un cost addicional al que representa *per se* el robatori.

Gairebé 8 de cada 10 víctimes han viscut el fet com a *seriós* o *molt seriós*.

6. Els delictes contra les persones

Dins de la categoria que hem anomenat *delictes contra les persones*, s'han considerat els fets delictius que representen perill físic per a les víctimes. Els quatre delictes concrets que s'aborden són:

1. Robatori amb violència o intimidació
2. Furt
3. Agressió sexual
4. Agressió física o amenaces

Ja vam avançar que l'índex de victimització dels delictes contra les persones és del 6,6. Aquesta dada informa de les persones que, com a mínim un cop, han patit un delictes de robatori amb violència o intimidació, de furt, d'agressió sexual o d'agressions físiques o amenaces.

Indicarem, però, una per una, la taxa de victimització dels diferents delictes contra les persones (vegeu la Taula 6-1). Aquestes taxes es posen en relació, en els diferents apartats del capítol, amb índexs homòlegs derivats de les altres recerques de victimització a què, durant tota l'exposició, es fa referència.

Taula 6-1. Índex de victimització dels delictes contra les persones.

Delictes contra les persones	N	Índex de victimització
Total	187	6,6 ⁴²
Robatori amb violència o intimidació	46	1,6
Furt	96	3,4
Agressió sexual	20	1,2 ⁴³
Agressió física o amenaces	37	1,3

⁴² L'índex de victimització dels delictes contra les persones indica el percentatge de la mostra que ha estat víctima d'un d'aquests tipus concrets delictius englobats sota aquest epígraf. No coincideix amb la suma d'índexs parcials de victimització perquè es tenen en compte les persones, no els fets, de tal manera que una persona ha pogut ser víctima de diferents delictes contra les persones.

⁴³ L'índex de victimització està calculat sobre la base de les dones de la mostra, la xifra total de les quals és de 1.683.

6.1 El robatori amb violència o intimidació

L'any 1996, a Catalunya, un 1,6% dels residents, de 16 anys o més, van ser víctimes d'un delictes de robatori amb violència o intimidació⁴⁴. Però, aquesta dada, és elevada?, en són moltes o en són poques, les víctimes d'aquest tipus de delictes?

En una primera comparació amb els resultats d'altres enquestes de victimització nacionals (vegeu la Taula 6-2), destaca que la taxa catalana és molt més baixa que l'obtinguda per al total d'Espanya l'any 1989 (1,6 *versus* 3,1), i inferior també a la facilitada per l'enquesta efectuada a la província de Màlaga l'any 1994 (2,1). Aquestes diferències podrien estar produïdes, entre altres possibles causes, per un descens de la criminalitat.

Una informació diferent és la derivada de la comparació amb l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona, també referida l'any 1996. L'índex de victimització del robatori amb violència o intimidació a Barcelona és, aproximadament, de 2,1. Un nivell de violència més elevat a la gran ciutat apuntaria a ser la causa d'aquestes discrepàncies. El lector podrà constatar, en llegir el capítol 9 sobre les característiques de les víctimes que, efectivament, la taxa de victimització dels delictes contra les persones és superior en les grans ciutats.

Taula 6-2. Índex de victimització del delictes de robatori amb violència o intimidació. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS, de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Díez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996) i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona de 1996 (Sabaté, Aragay i Torrelles 1997).

Delicte	Índex de victimització			
	Catalunya 1996	Barcelona 1996	Espanya 1989	Màlaga 1994
Robatori amb violència o intimidació	1,6	2,1 ⁴⁵	3,1	2,1

D'altra banda, quant als robatoris amb violència o intimidació (o temptatives) que es van cometre a Catalunya el 1996, en el 60,9% dels casos el robatori es va consumir efectivament, mentre que, en un 39,1% dels casos, el delinqüent

⁴⁴ També es consideren les temptatives.

⁴⁵ Aquest índex és la suma dels següents índexs de victimització: estrebades (0,3), intent d'estrebada (0,3), atracament (1,0) i intent d'atracament (0,5), atès que l'enquesta de victimització de l'Ajuntament de Barcelona utilitza un instrument diferent. Són conscients que aquest índex pot quedar lleugerament sobredimensionat, ja que l'índex global no és la suma de parcials perquè hi ha persones que poden haver estat víctimes de més d'un delictes.

no va aconseguir la seva fita⁴⁶. Aquestes dades, malgrat que no han estat recollides de la mateixa manera que ho fa anualment l'Ajuntament de Barcelona, s'hi assemblen molt: a la Ciutat Comtal, l'índex de victimització dels fets consumats (atracaments i estrebades) representa el 61,9% dels casos, mentre que l'índex de victimització de les temptatives en representa el 38,1%.

6.2 El furt

El delicte de furt és el que presenta una taxa més elevada de tots els que s'estudien en aquest capítol que hem anomenat *delictes contra les persones*. Catalunya informa d'un índex de victimització el 1996 de 3,4 (vegeu la Taula 6-3), lleugerament superior al de la província de Màlaga l'any 1994 (3) i molt per sota del que es va obtenir per al total d'Espanya el 1989 (5,2).

D'altra banda, també al 1996, l'índex de victimització a la ciutat de Barcelona va ser de 2,6, sensiblement inferior a l'índex global de Catalunya. En l'apartat precedent (robatori amb violència o intimidació), les dades indicaven que a la gran ciutat hi ha un índex més alt de robatoris violents. Contràriament, sembla que a la gran ciutat hi ha un índex sensiblement inferior de furts.

En preguntar a la víctima sobre com va passar el fet, si duia (la víctima) a la mà o al damunt l'objecte robat, la resposta va ser que en el 51,2% dels casos la víctima portava a sobre l'objecte robat. És per això que ens podem aventurar a conjecturar que en més de la meitat dels casos el fet es tractaria d'una estrebada.

Taula 6-3. Índex de victimització del delicte de furt. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS, de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Díez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996) i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona de 1996 (Sabaté, Aragay i Torrelles 1997).

Delicte	Índex de victimització			
	Catalunya 1996	Barcelona 1996	Espanya 1989	Màlaga 1994
Furt	3,4	2,6 ⁴⁷	5,2	3

⁴⁶ A Catalunya, recordem-ho, la taxa de robatori amb violència o intimidació és d'1,6, el 0,97 de la qual correspondria a fets consumats i el 0,6 a fets no consumats (60,9% i 39,1% d'1,6, respectivament).

⁴⁷ Anomenat *robatori de bossa o cartera* en la recerca de Barcelona.

6.3 L'agressió sexual

Quant a la comparació nacional (vegeu la Taula 6-4), la taxa catalana (1,2) és igual a la de Màlaga pera l'any 1994 (1,2), i pràcticament la meitat de l'obtinguda per al total d'Espanya l'any 1989 (2,3).

En el cas de Barcelona, l'índex de victimització és de 0,1. Tanmateix, aquesta dada no és comparable perquè ha estat calculada a partir de tots els entrevistats, i no només sobre la base de les dones, com en totes les enquestes que formen part de la *International Crime Survey*. No obstant això, el que sí que és cert és que en l'Àmbit Metropolità hi ha una taxa de victimització menor quant a les agressions sexuals. En analitzar aquesta tipologia delictiva segons els 6 àmbits territorials de Catalunya, ha resultat que a l'Àmbit Metropolità la taxa de victimització és de 0,6. Als àmbits de les Terres de l'Ebre, el Camp de Tarragona, les Comarques Centrals i les Comarques Gironines, les taxes han estat de 4,1, 1,1, 1,0 i 0,9, respectivament⁴⁸.

En l'àmbit nacional, les recerques efectuades a Espanya, l'any 1989, i a Màlaga, els anys 1993 i 1994, indiquen, com en el cas de Catalunya, que la major part d'agressions sexuals consisteixen en conductes indecents i que no hi va haver cap cas de violació. En el capítol 8, dedicat a les xifres internacionals de victimització, el lector trobarà que en altres països europeus del nostre entorn succeeix una cosa semblant. Ben diferent és el que passa als països que podem anomenar *en vies de desenvolupament*. En aquests últims, el percentatge de violacions, en relació amb el total d'agressions sexuals, és superior.

Taula 6-4. Índex de victimització del delictes d'agressió sexual. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS, de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Díez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996) i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona de 1996 (Sabaté, Aragay i Torrelles 1997).

Delictes	Índex de victimització			
	Catalunya 1996	Barcelona 1996	Espanya 1989	Màlaga 1994
Agressió sexual	1,2	0,1 ⁴⁹	2,3	1,2

⁴⁸ Recordem al lector que l'error augmenta considerablement quan es fa l'anàlisi de les dades per territoris.

⁴⁹ Aquest índex és inferior al de Catalunya, entre altres possibles motius, perquè està calculat sobre la base de tota la mostra, no a partir de la mostra de dones.

Una conseqüència d'aquesta situació és que la major part de les dones que han estat agredides, a Catalunya, no consideren el fet com un delictes (el 53,4%), mentre que el 46,7% restant sí que pensen que es va cometre una acció delictiva.

6.4 Les agressions físiques o amenaces

L'índex de victimització de les agressions físiques o amenaces a Catalunya l'any 1996 va ser 1,3 (vegeu la Taula 6-5).

Altres índexs nacionals informen de taxes superiors. En el cas de l'enquesta de victimització que es va dur a terme a Espanya l'any 1989, l'índex obtingut va ser de 3,1, molt per sobre de l'índex de Catalunya. En el cas de la recerca de la província de Màlaga, sobre la victimització l'any 1994, la taxa va ser d'1,7, sensiblement més elevada que la nostra.

El cas de Barcelona ciutat és diferent. L'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona pera l'any 1996 indica una taxa de victimització inferior a la de Catalunya: el 0,7.

Taula 6-5. Índex de victimització del delictes d'agressió física o amenaces. Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICS, de l'estudi de victimització de la província de Màlaga (Diez, Girón, Stangeland i Cerezo, 1996) i de la recerca de l'Ajuntament de Barcelona de 1996 (Sabaté, Aragay i Torrelles 1997).

Delictes	Índex de victimització			
	Catalunya 1996	Barcelona 1996	Espanya 1989	Màlaga 1994
Agressions físiques o amenaces	1,3	0,7	3,1	1,7

En la nostra recerca, en analitzar els diferents tipus de delictes segons l'àmbit territorial vam trobar que, efectivament, l'Àmbit Metropolità presenta la menor taxa de victimització quant al delictes d'agressions físiques o amenaces (1,1). Els àmbits territorials amb les taxes més elevades van ser l'Àmbit de les Terres de l'Ebre (4,1), l'Àmbit de les Comarques Gironines i del Camp de Tarragona (2,2, ambdós àmbits) i l'Àmbit de Ponent (1,9).

6.5 L'horari de comissió dels fets

En aquest apartat, a l'igual que en altres que hi ha a continuació, farem esment d'algunes dades que envolten cadascun d'aquests delictes, com ara l'horari i el

lloc en què va succeir, el nombre d'atacants, la relació de l'agressor amb la víctima, el tipus d'arma utilitzada o els danys físics produïts per l'agressió, entre altres.

Quant a l'horari en què se solen produir la major part dels delictes contra les persones, el 36,2% dels fets han estat comesos entre les 4 de la tarda i les 10 de la nit; el 28,5% entre les 8 del matí i les 2 del migdia; el 14,2% entre les 2 i les 4 de la tarda; el 10,7% entre les 10 i les 12 de la nit, i, finalment, un altre 10,7% en el decurs de la matinada (vegeu la Taula 6-6). Aquest ordre decreixent d'incidència horària varia en alguns delictes concrets. L'exemple més clar, el constitueixen els robatoris amb violència o intimidació, en què la major part dels delictes, el 45,7%, es cometien entre les 4 de la tarda i les 10 de la nit; seguit de les 10 a les 12 de la nit, en què tenen lloc el 19,6% d'aquest tipus de fet.

Llevat del robatori amb violència o intimidació, en què el 71,8% dels casos tenen lloc a partir de les 4 de la tarda, la resta de delictes contra les persones són més habituals en la franja diürna: entre les 8 del matí i les 4 de la tarda succeeixen el 50% de les agressions sexuals, el 49,4% dels furts i el 38,8% de les agressions físiques o amenaces.

Taula 6-6. Distribució percentual dels delictes contra les persones en les diferents franges horàries.

Franja horària	Robatori amb violència i intimidació	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
de 8 a 14 hores	13,4	36,5	37,5	22,6	28,5
de 14 a 16 hores	15,2	12,9	12,5	16,2	14,2
de 16 a 22 hores	45,7	34,5	31,25	29,0	36,2
de 22 a 24 hores	19,6	4,3	6,25	19,3	10,7
de 24 a 8 hores	6,5	11,8	12,5	12,9	10,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Malgrat aquesta conclusió, si ens centrem només en la matinada, són més habituals les agressions (tant les sexuals com les físiques) i el furt que no pas el robatori amb violència o intimidació.

6.6 El lloc de comissió dels fets

Quant a la totalitat dels delictes contra les persones, un 42% de les víctimes van patir el fet a prop de casa seva, i un 39,4% a una altra part de la mateixa

ciutat en què resideixen. La tendència és similar quan el fet concret és una agressió sexual o una agressió física o amenaces (vegeu la Taula 6-7). El robatori amb violència o intimidació, però, té una major incidència a prop de les llars de les víctimes. Convé destacar, també, que l'agressió física o amenaces és el fet que més incidència té a una altra part de la ciutat on resideix la víctima, i, contràriament, és el que menys es dona a altres parts de Catalunya.

Taula 6-7. Distribució percentual dels delictes contra les persones en consideració al lloc de comissió del delictes.

Lloc	Robatori amb violència o intimidació	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
A prop de casa seva	50,0	36,5	46,7	45,2	42,0
Altra part de la ciutat	28,7	40,6	40,0	51,6	39,4
Altra part de Catalunya	19,6	18,7	13,3	3,2	10,0
Altra part d'Espanya	2,1	4,2	0	0	2,7
A l'estranger	0	0	0	0	0
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Les dades més rellevants, i que donen més informació sobre els delictes contra les persones, les trobem en el lloc concret, o local, en què es va dur a terme el fet (vegeu la Taula 6-8).

Cal destacar que les agressions sexuals es produeixen majorment en el mateix domicili de les víctimes (25% dels casos) o en els mitjans de transports (25%), seguit del carrer (20%). Quant a les agressions físiques o amenaces, malgrat que gairebé la meitat dels casos succeeixen al carrer (48,6%), és rellevant, també, que el 22,9% i el 20% dels fets tenen lloc al domicili de la víctima o a la feina, respectivament. Quant al furt, la major part dels casos (40,7%) es produeixen al carrer, però cal assenyalar que en els supermercats la incidència ha estat del 18,8%, i del 17,8%, en els mitjans de transport.

Taula 6-8. Distribució percentual dels delictes contra les persones en consideració al lloc de comissió del delictes.

Lloc	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
A casa seva	3,1	25,0	22,9	10,6
A la feina	6,2	10,0	20,0	9,9
A l'escola	4,2	0	0	2,6
Al supermercat o mercat	18,8	5,0	0	12,6
Al gimnàs	3,1	0	0	2,0
En un bar	6,2	10,0	0	5,3
Al metro o autobús	17,8	25,0	2,8	15,2
Al carrer	40,7	20,0	48,6	39,7
Altres	0	5,0	5,7	2,0
	100,0	100,0	100,0	100,0

En conclusió, quant a la totalitat dels delictes contra les persones, per bé que no hem considerat els robatoris amb violència o intimidació, un 39,7% s'han produït al carrer; un 15,2%, als mitjans de transport; un 12,6%, als supermercats; un 10,6% al domicili de la víctima, i un 9,9%, al lloc de treball.

6.7 El nombre d'agressors

Aquestes dades només han estat recollides per al robatori amb violència o intimidació i per a les agressions físiques o amenaces. Quant al primer, en el 42,2% dels casos, l'agressor era una única persona (vegeu la Taula 6-9), seguit de dues persones (37,8%) i de tres o més persones (amb una freqüència del 20%). Veiem, doncs, que quan es tracta d'un robatori amb violència o intimidació és més usual que el fet el duguin a terme entre una o dues persones. La situació varia lleugerament quan s'analitzen les agressions físiques o amenaces, en què el més habitual és que l'agressió sigui a càrrec d'una sola persona (50% dels casos) o, de manera contrària, per un grup conformat per tres o més persones (35,3% dels casos).

Taula 6-9. Nombre d'agressors.

Agressors	Robatori amb violència o intimidació	Agressió física o amenaces
Una persona	42,2	50,0
Dues persones	37,8	14,7
Tres o més persones	20,0	35,3
	100,0	100,0

6.8 Relació entre agressor i víctima

Per a l'estudi de la relació entre l'agressor i la víctima, s'han considerat els delictes de robatori amb violència o intimidació, l'agressió sexual i l'agressió física o amenaces.

Cal esperar que els delictes d'agressió, tant sexual com física, i després de veure que era habitual que es dugués a terme en el mateix domicili de la víctima o a la feina, fos també, en un gran percentatge, comès per algú proper a la víctima (vegeu la Taula 6-10).

Convé destacar que, malgrat que la majoria d'agressions contra la llibertat sexual són comeses per desconeguts (47,4%), un percentatge molt elevat d'agressors són coneguts personalment per la víctima (36,8%). En un estudi fet als EUA els anys 1992 i 1993, van trobar que en el 82% dels assalts sexuals l'agressor era conegut (Koss, 1996, pàg. 60). De la base de dades de l'ICS, considerant les 76 recerques de victimització dutes a terme en 46 països el 1989, hem obtingut la següent dada: el 13,2% de les 4.772 dones que havien estat víctimes d'una agressió sexual coneixien de vista l'agressor, mentre que en el 23,7% era conegut personalment per la víctima.

Taula 6-10. Relació de l'agressor amb la víctima.

Relació	Robatori amb violència o intimidació	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones ⁵⁰
No conegut	87,0	47,4	50,0	66,7
Conegut de vista	13,0	5,3	29,4	17,2
Conegut personalment	0	36,8	20,6	14,1
No el va poder veure	0	10,5	0	2,0
	100,0	100,0	100,0	100,0

Quant a les agressions físiques, un 50% dels fets són causats per desconeguts, i l'altre 50% per coneguts, ja sigui *de vista* o *personalment*. Quan es tracta de robatori amb violència o intimidació, un 87% són causats per desconeguts, i el 13% restant per coneguts *de vista*.

Centrem-nos exclusivament en el cas en que agressor i víctima són coneguts, tant *personalment* com només *de vista*. Qui era l'agressor?

Davant d'aquesta pregunta, un 16,7% de les víctimes d'agressió sexual que van ser agredides per un conegut van respondre que es tractava d'un *amic íntim*; un 41,7% que era un *conegut personal*, i, finalment, un 41,7% que l'agressor era algú *conegut de vista*.

A aquesta mateixa pregunta, les víctimes d'agressions físiques o amenaces, agredides per una persona coneguda, van respondre en un 8,4% dels casos que l'agressor era algun parent o membre de la família, categoria que no inclou la parella. En la resta dels casos (91,6%), els agressors o amenaçadors eren un altre tipus de coneguts, no considerats en les categories de *parella*, *parent*, *amic íntim* o *conegut de vista*.

⁵⁰ No s'ha considerat el delicte de furt.

6.9 L'ús d'armes

Només quan es tractava de delictes de robatori amb violència o intimidació i d'agressió sexual es va formular a les víctimes la pregunta referida a la utilització d'armes per part de l'agressor o agressors. Veurem, separatament, quines van ser les respostes per a cada tipus delictiu.

En primer lloc, quan es tracta de robatori amb violència o intimidació, en el 58,2% dels casos no es va fer ús de cap tipus d'arma (vegeu la Taula 6-11); en el 39,5% dels casos els agressors van fer servir una navalla, i, finalment, en el 2,3% dels fets els delinqüents van utilitzar un bastó com a arma.

Quan es tracta d'agressions sexuals, les enquestes informen que en un 92,8% dels casos no s'hi va fer servir cap tipus d'arma. D'altra banda, un 7,2% de les víctimes d'agressions sexuals manifesten que l'agressor utilitzava alguna cosa, que no reconeix, com a arma.

Taula 6-11. Ús d'armes per part de l'agressor.

Us d'armes	Robatori amb violència o intimidació	Agressió sexual
No	58,2	92,8
Navalla	39,5	0
Pistola	0	0
Altra arma/ bastó	2,3	0
Usava alguna cosa com a arma	0	7,2
	100,0	100,0

6.10 Els danys físics com a conseqüència de l'acció delictiva

Una de les preguntes formulades en el qüestionari fa referència a si les víctimes van patir o no danys físics a conseqüència de l'acció delictiva. Aquest ítem només es va considerar quan s'havia produït un robatori amb violència o intimidació o una agressió física.

Taula 6-12. Danys físics rebuts per la víctima.

Danys físics	Robatori amb violència o intimidació	Agressions físiques o amenaces
Sí	13,4	19,1
No	86,7	80,9
	100,0	100,0

La Taula 6-12 informa dels resultats que s'hi van obtenir. Quan es tracta d'un robatori amb violència o intimidació, un 13,4% de les víctimes van patir algun tipus de lesió física. Pel que fa a les agressions físiques o amenaces, un 19,1% de les víctimes van rebre danys físics.

En aquest últim cas, quan s'hi va produir certament una agressió física, en la meitat dels casos l'agressió va consistir en el fet que la víctima va ser colpejada; en el 41,7% dels casos l'agressió va consistir en el fet que la víctima va ser agafada sense arribar a ser colpejada, i en un 8,4% dels casos, la víctima va ser atacada amb una arma (que en cap cas no es tractava d'un arma de foc ni d'un arma blanca).

Ara bé, aquesta petita part de la mostra que va ser agredida físicament quan van patir un robatori amb violència o agressió física o agressió sexual, va necessitar assistència mèdica? Vegem-ne cas per cas.

Pel que fa al robatori amb violència, el 95,6% de les víctimes no van necessitar cap tipus d'assistència mèdica; un 2,2% van necessitar exclusivament l'atenció mèdica de primers auxilis, i un 2,2% van necessitar d'atenció mèdica més d'un cop, o fins i tot hospitalització, després de l'agressió (vegeu la Taula 6-13).

Quant a les agressions sexuals, en coherència amb el fet que la totalitat de les agressions van consistir en conductes indecents, les víctimes no van necessitar cap tipus d'assistència mèdica.

Les agressions físiques són els fets pels quals les víctimes han necessitat més assistència mèdica. En aquest cas, pràcticament 3 de cada 10 víctimes que ha estat agredides físicament van ser ateses mitjançant un tractament mèdic de primers auxilis.

Taula 6-13. Necessitat d'assistència mèdica.

Tipus d'assistència mèdica	Robatori amb violència o intimidació	Agressió sexual	Agressió física o amenaces
Hospitalització o atenció mèdica més d'un cop	2,2	0	0
Tractament mèdic de primers auxilis	2,2	0	26,7
No en va necessitar	95,6	100,0	73,4
	100,0	100,0	100,0

6.11 Cost econòmic del robatori amb violència o intimidació i del furt

Farem una anàlisi del cost econòmic que va representar per a la víctima la pèrdua d'allò robat, siguin diners, joies o un altre tipus d'objecte personal.

Amb referència al furt, els costos més freqüents se situen en l'interval de 0 a 10.000 pessetes.

Taula 6-14. Valor de l'objecte robat.

Valor de l'objecte robat	Robatori amb violència o intimidació	Furt
No en sap el valor	41,3	16,7
de 0 a 10.000 PTA	21,7	41,7
de 10.001 a 25.000 PTA	17,4	19,8
de 25.001 a 50.000 PTA	8,7	8,3
de 50.001 a 100.000 PTA	4,4	9,4
de 100.001 a 250.000 PTA	4,4	1,0
de 250.001 a 500.000 PTA	2,2	3,1
	100,0	100,0

6.12 Valoració de la gravetat del delicte per part de la víctima

Amb la finalitat de conèixer fins a quin punt el fet havia estat seriós i preocupant per a la víctima, es va fer la pregunta: *aquest robatori* (furt, agressió sexual, agressió física o amenaces, segons el cas), *l'ha vist com un fet molt seriós?*

El furt i el robatori amb violència o intimidació són els delictes que van ser viscuts per la víctima com a més greus: el 75,8% i el 75%, respectivament, dels qui van patir un o altre fet el van qualificar de *molt seriós* o *seriós* (vegeu la Taula 6-15).

Els delictes que van influir de manera menys seriosa en la víctima van ser les agressions sexuals i l'agressió física o amenaces: aproximadament la meitat de les víctimes els van qualificar com a de *no gaire seriós*.

Taula 6-15. Preocupació de la víctima davant del fet.

Visió del fet com un esdeveniment	Robatori amb violència i intimidació	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
Molt seriós	41,0	26,4	29,4	32,0	31,9
Seriós	34,1	49,5	23,5	20,0	39,0
No gaire seriós	25,0	24,2	47,1	48,0	29,9
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Òbviament, la gravetat atribuïda als delictes té a veure amb el tipus de fet concret. Per exemple, vam veure, en parlar de les agressions sexuals, que el 100% de les dones que van declarar-se víctimes d'aquest fet, el van descriure com una conducta indecent (com ara tocaments en transports públics), mentre que cap ni una de les dones enquestades va declarar haver estat víctima d'una violació o d'un intent de violació.

6.13 Resum

En general, els índexs de victimització dels delictes de robatori amb violència o intimidació, furt, agressió sexual i agressió física o amenaces, a Catalunya l'any 1996, han resultat ser inferiors als índexs d'anys anteriors a diferents àmbits de la geografia espanyola (Espanya i província de Màlaga). Importants diferències entre aquests índexs, en què en alguns casos la taxa espanyola (1989) duplica la catalana (1996), apunten cap a una davallada important de la delinqüència en els últims 7 anys. Per exemple, en el cas de l'índex de victimització del robatori amb violència o intimidació, la recerca de Catalunya va informar d'una taxa d'1,6, mentre que en la recerca d'Espanya va resultar ser de 3,1. Quant al delicte de furt, els índexs de victimització són de 3,4 i de 5,2, per a Catalunya i Espanya, respectivament. Pel que fa a l'agressió sexual, els índexs de victimització són d'1,2, per a Catalunya, i de 2,3, per a Espanya. Finalment, quant a les agressions físiques i amenaces, els índexs són d'1,3 i 3,1, per a Catalunya i Espanya, respectivament.

Tanmateix, la disminució de la criminalitat no és l'única causa de les diferències existents entre les taxes de victimització de diferents recerques. Les característiques sociodemogràfiques dels àmbits territorials juguen un paper important en aquestes diferències. Un exemple, el tenim en comparar algunes taxes de Catalunya i Barcelona, ambdues corresponents al mateix any (1996). Mentre que la Ciutat Comtal té un índex de victimització més elevat quant al delicte de robatori amb violència o intimidació, Catalunya té majors índexs d'agressió sexual i d'agressió física o amenaces. Efectivament, en la nostra recerca hem comprovat que els àmbits territorials diferents a l'Àmbit Metropolità presenten taxes superiors de victimització quant a les agressions, siguin sexuals o físiques.

Pel que fa a l'hora i lloc en què es van produir els diferents delictes contra les persones es va trobar que: (1) el robatori amb violència o intimidació passa majorment de 16 a 22 hores i a prop de casa; (2) el furt és més comú de 8 a 14 hores, en una part de la ciutat diferent de la zona de residència i al carrer; (3) l'agressió sexual succeeix amb més freqüència de 8 a 14 hores, a prop de casa de la víctima (a casa seva o en un mitjà de transport), i, finalment, (4) l'agressió física o amenaces, per bé que és un fet que té lloc de manera molt equilibrada en les diferents franges horàries, és més freqüent de 16 a 22 hores, en parts de la ciutat que no són properes al lloc de residència, i al carrer.

Els delictes són comesos amb més freqüència per una sola persona. En la meitat dels casos es tracta d'una persona coneguda per la víctima (per a les agressions sexuals i les físiques). És poc freqüent l'ús d'armes. No s'ha trobat cap cas en què el delinqüent hagi fet ús d'una arma de foc i només en un 2,3% dels robatoris amb violència o intimidació s'ha fet ús d'una arma blanca.

Cal destacar que les agressions físiques o amenaces i les agressions sexuals són els fets que han estat classificats com a *no gaire seriosos*. Això té a veure, en el cas concret de les agressions sexuals, amb el fet que tots els casos d'agressions sexuals fan referència a conductes indecents; no hem trobat en la mostra cap violació ni cap agressió sexual.

7. Els delictes contra les relacions familiars

Com a delictes contra la família, o contra les relacions familiars -com els tipifica el Codi penal en el títol XII del llibre I-, han estat considerats dos tipus de fets:

a) l'abandonament de la família i b) l'impagament de pensions.

Cal tenir molt present, en el moment d'escometre la lectura d'aquest apartat, que, quant a l'anàlisi d'aquesta tipologia delictiva, només han estat considerades les dones, atès que elles en són les víctimes potencials.

En primer lloc, s'ha trobat que entre la generosa mostra de 1.683 dones, 24 han estat víctimes d'un delicte contra les relacions familiars, en el decurs de 1996. Aquesta dada indica que la taxa de victimització està situada en l'1,4. O el que és el mateix: 14 de cada 1.000 dones o bé han estat abandonades per la seva parella o bé la parella no es fa càrrec de la pensió que ha de passar a la dona i/o als fills.

Taula 7-1. Índex de victimització dels delictes contra les relacions familiars.

Delictes contra les relacions familiars	N	Índex de victimització ⁵¹
Total delictes contra les relacions familiars	24 ⁵²	1,4
Abandonament de família	6	0,4
Impagament de pensions	19	1,1

7.1 Abandonament de família

L'art. 226.1 del Codi penal estableix que comet un delicte d'abandonament de la família *qui deixa de complir els deures legals d'assistència inherents a la pàtria potestat, tutela, guarda o acolliment familiar o de prestar l'assistència necessària legalment establerta per al sosteniment dels seus descendents, ascendents o cònjuge, que es troben necessitats* [...].

⁵¹ Només s'han considerat les dones.

⁵² El total de víctimes no coincideix amb la suma de parcials perquè hi ha una persona que ha estat víctima dels dos tipus de fets compresos en la categoria *delictes contra la família*.

En la nostra recerca, hem trobat que l'índex de victimització de l'abandonament de la família és de 0,4. És a dir, 4 de cada 1.000 dones van ser abandonades pels seus cònjuges. En el cas de l'enquesta efectuada a la província de Màlaga, únic referent comparatiu de què disposem, l'índex de victimització va ser de 0,2.

Un fet curiós a l'entorn de les circumstàncies de l'abandonament és el dia de la setmana en què es va produir: les parelles són abandonades durant el cap de setmana. Dels 6 casos que hem conegut, 1 va tenir lloc en dijous, 1 en divendres i 4 en dissabte.

7.2 Impagament de pensions

L'art. 227.1 del Codi penal defineix que pot ser imputat per un delicte d'impagament de pensions qui [...] *deixa de pagar durant dos mesos consecutius o quatre mesos no consecutius qualsevol tipus de prestació econòmica en favor del seu cònjuge o els seus fills, establerta en conveni judicialment aprovat o resolució judicial, en el supòsit de separació legal, divorci, declaració de nul·litat del matrimoni [...]*.

Quant a l'impagament de pensions, la recerca ha revelat que l'índex de victimització és d'1,1. És a dir, 11 de cada 1.000 dones no reben les pensions acordades judicialment o mitjançant conveni.

Un altre estadístic seria l'índex de risc. Podríem definir-lo com el risc que corren les dones separades de no rebre la pensió estipulada per a elles o els seus fills. Vam trobar que el 36,6% de les dones separades o divorciades van ser objecte d'un impagament de pensions. La xifra, vista des d'aquesta perspectiva, és francament esgarrifosa: més d'una de cada tres dones separades o divorciades no reben les pensions que s'ha determinat. L'enquesta realitzada a Màlaga informa d'un volum semblant: de les 26 dones separades o divorciades, 8 havien estat víctimes d'un impagament de pensions (30,1%).

l'índex de risc, òbviament, és tan important perquè una dona separada o divorciada té moltes probabilitats, en un any, de ser víctima d'un impagament: la pensió és una cosa que ha de ser satisfet cada mes. Cal destacar, però, que es va considerar impagament de pensions quan la quantia estipulada no

s'havia satisfet, com a mínim, durant dos mesos consecutius o durant quatre mesos no consecutius.

Una anàlisi més pregonada d'aquesta tipologia delictiva i de les seves víctimes detalla les següents aportacions:

- El 64,7% de les víctimes no van rebre la pensió durant 5 o més mesos, durant el 1996.
- En el 88,2% dels casos es tractava d'un impagament total, només un 11,8% de les víctimes rebien l'abonament parcial de les pensions.
- El 64,7% de les víctimes no denuncien els impagaments. La raó més argumentada és que no és cosa de la policia o que la policia no pot fer res.

8. Comparació internacional dels índexs de victimització

A la Universitat de Leyden, a Holanda, sota la direcció del professor Jan J. M. van Dijk, s'ha creat una base de dades en què es recullen les enquestes de victimització efectuades amb *l'International Crime Survey*, d'ençà el 1989. Actualment hi ha a la base més de 76 recerques de victimització dutes a terme en 46 països, la qual cosa representa més de 120.000 registres o, el que és el mateix, persones entrevistades.

Hem obtingut, gràcies a la mediació del professor Per Stangeland, de l'Institut Andalus Interuniversitari del Criminologia, la base de dades internacional de la *International Crime Survey*, fet que ens ha permès fer l'anàlisi comparada que en aquest capítol es presenta.

De totes les enquestes internacionals de què disposem, ens hem centrat en aquelles que estudien la victimització l'any 1996. 29 de les 76 recerques tenen com a objectiu l'estudi de la victimització aquest any. Aquestes 29 recerques internacionals s'han dut a terme en 9 països de l'Europa occidental⁵³, 9 països de l'Europa de l'Est⁵⁴, 5 països asiàtics⁵⁵, 3 països africans⁵⁶ i uns altres 3 de l'Amèrica llatina⁵⁷.

En aquest capítol es presenta una comparació internacional dels índexs de victimització de 9 delictes concrets: (1) robatori de cotxe, (2) robatori de la moto, (3) robatori de part del vehicle o d'objectes del seu interior, (4) danys intencionats en el vehicle; (5) robatori en el domicili i temptativa, (6) robatori amb violència o intimidació, (7) furt, (8) agressió sexual i (9) agressió física o amenaces. La finalitat d'aquesta comparació és, d'una banda, analitzar quins són els àmbits geogràfics mundials amb majors taxes de victimització el 1996, en consideració al tipus concret de delicte, i, de l'altra, estudiar quina és la ubicació de Catalunya en el panorama mundial de la criminalitat l'any de referència. Aquesta comparació és possible perquè totes les recerques han

⁵³ Anglaterra i Gal·les, Escòcia, Irlanda del Nord, Catalunya, Països Baixos, Suïssa, França, Suècia i Àustria.

⁵⁴ Polònia, República Txeca, Rússia, Geòrgia, Letònia, Romania, Hongria, Sèrbia i Albània.

⁵⁵ Indonèsia, Filipines, Índia, Mongòlia i Kurdistan.

⁵⁶ Uganda, Sud-àfrica i Zimbabwe.

⁵⁷ Costa Rica, Argentina i Bolívia.

estat elaborades amb el mateix instrument adaptat, en cada cas, a les particularitats dels idiomes i les cultures.

Per procedir a les comparacions hem hagut de: (1) agrupar els països en àmbits geogràfics i (2) calcular les diferents taxes de victimització per a cadascun d'aquests àmbits i per a cada delictes concret. Així, per als 9 delictes estudiats, esmentats en el paràgraf anterior, s'han calculat les següents taxes o índexs de victimització:

- *Taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats dels països classificats a l'Europa occidental (en què també hem inclòs les dades referides a Catalunya). Per exemple, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996 del delictes de robatori de cotxe* ha estat calculada de la següent manera: la suma de totes les víctimes de robatori de cotxe dels 9 països que pertanyen a l'Europa occidental, multiplicat per 100, i dividit per la suma de totes les mostres (o nombre d'entrevistats) dels mateixos 9 països.
- *Taxa mitjana de victimització de l'Europa de l'Est de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats dels països classificats a l'Europa de l'Est.
- *Taxa mitjana de victimització d'Àsia de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats dels països classificats a Àsia.
- *Taxa mitjana de victimització d'Àfrica de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats dels països classificats a Àfrica.
- *Taxa mitjana de victimització d'Amèrica llatina de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats dels països classificats a Amèrica llatina.
- *Taxa mitjana de victimització internacional de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el nombre total d'entrevistats de tots els 29 països.
- *Taxa mitjana de victimització dels països en vies de desenvolupament de 1996.* Calculada sobre la base del nombre de víctimes de cada delictes i el

nombre total d'entrevistats de tots els països, llevat dels 9 que pertanyen a l'Europa occidental. Hem utilitzat la terminologia *en vies de desenvolupament*, atès que hem considerat que aquests països no han assolit el desenvolupament econòmic que tenen els països europeus del nostre entorn.

A les taules 8-1 a 8-3, s'hi indica tota aquesta informació i encara més, que comentarem més endavant. En primer lloc, la Taula 8-1 recull els 4 tipus delictius que tenen a veure amb *els delictes contra els vehicles* (robatori de cotxe, robatori de moto, robatori de part del vehicle o d'objectes del seu interior i, per últim, danys intencionats al vehicle). La Taula 8-2 dóna informació sobre *els delictes contra els domicilis* (consumats i en grau de temptativa). Finalment, la Taula 8-3 informa sobre les taxes de victimització dels delictes que hem considerat *contra les persones* (robatori amb violència o intimidació, furt, agressió sexual i agressió física o amenaces).

Centrem-nos en la capçalera de la taula Taula 8-1. En la primera fila de la capçalera, s'hi indica els 4 tipus de delictes contra les vehicles. En la segona fila de la capçalera, s'hi donen tres informacions per a cada delicte: el nombre d'entrevistats que s'han declarat víctimes en el 1996 (Victim. 1996); el nombre total d'entrevistats (N), i la taxa o índex de victimització (IV). Fixem-nos, ara, en la primera columna. S'hi recullen els diferents països i, després de cada grup de països, els 5 grans àmbits territorials que compararem (Europa occidental, Europa de l'Est, Àsia, Àfrica i Amèrica llatina). Al final de la taula, s'hi recull la informació per al total internacional i per al total dels països *en vies de desenvolupament*. Així, doncs, les taules 8-1 a 8-3 informen de: (1) el nombre de víctimes, (2) el nombre total d'enquestats i (3) l'índex o taxa de victimització, per a cada país, per a cada àmbit geogràfic, per al total internacional i per al total dels països *en vies de desenvolupament*.

Per a una comprensió més bona d'aquestes taules, vegem un cas concret: la informació referida a Catalunya quant al delicte de robatori en el domicili (consumat), continguda a la Taula 8-2. Les tres primeres cel·les numèriques de la fila relativa a Catalunya contenen la informació sobre el delicte de robatori en el domicili (consumat). La cel·la primera informa que van ser 28 les persones enquestades que van declarar haver estat víctimes d'aquest delicte l'any 1996. La cel·la segona indica que van ser 2.836 el nombre de persones que van

contestar aquesta pregunta⁵⁸. La cel·la tercera recull l'índex de victimització que, com ja sabem, en aquest cas va ser d'1,0.

Taula 8-1. Victimització l'any 1996, en 29 països d'arreu del món, quant als delictes contra els vehicles. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda, i de la nostra recerca.

País	Robatori de cotxe			Robatori de moto			Robatori de part del vehicle			Danys intencionats als vehicles		
	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV
Anglaterra i Gal·les	54	2.171	2,5	5	2.171	0,2	176	2.171	8,1	225	2.171	10,4
Austria	2	1.507	0,1	0	1.507	0,0	21	1.507	1,4	100	1.507	6,6
Catalunya	23	2.836	0,8	12	2.836	0,4	153	2.836	5,4	245	2.836	8,6
Escòcia	37	2.194	1,7	2	2.194	0,1	144	2.194	6,6	215	2.194	9,8
França	16	1.003	1,6	8	1.003	0,8	71	1.003	7,1	83	1.003	8,3
Irlanda del Nord	16	1.042	1,5	0	1.042	0,0	29	1.042	2,8	70	1.042	6,7
Països Baixos	7	2.008	0,3	14	2.008	0,7	102	2.008	5,1	200	2.008	10,0
Suècia	12	1.000	1,2	5	1.000	0,5	52	1.000	5,2	46	1.000	4,6
Suïssa	1	1.000	0,1	14	1.000	1,4	23	1.000	2,3	71	1.000	7,1
Europa occidental	168	14.761	1,1	60	14.761	0,4	771	14.761	5,2	1.255	14.761	8,5
Albània	2	1.200	0,2	8	1.200	0,7	56	1.200	4,7	14	1.200	1,2
Geòrgia	21	1.137	1,8	2	1.137	0,2	65	1.137	5,7	11	1.137	1,0
Hongria	14	756	1,9	0	756	0,0	47	756	6,2	54	756	7,1
Letònia	33	1.411	2,3	5	1.411	0,4	63	1.411	4,5	58	1.411	4,1
Polònia	30	3.483	0,9	10	3.483	0,3	168	3.483	4,8	188	3.483	5,4
República Txeca	25	1.801	1,4	7	1.801	0,4	164	1.801	9,1	104	1.801	5,8
Romania	3	1.091	0,3	0	1.091	0,0	67	1.091	6,1	43	1.091	3,9
Rússia	20	1.018	2,0	0	1.018	0,0	97	1.018	9,5	85	1.018	8,3
Sèrbia	15	1.094	1,4	0	1.094	0,0	101	1.094	9,2	73	1.094	6,7
Europa de l'Est	163	12.991	1,3	32	12.991	0,2	828	12.991	6,4	630	12.991	4,8
Filipines	2	1.270	0,2	1	1.270	0,1	13	1.500	0,9	10	1.270	0,8
Índia	1	1.182	0,1	5	1.182	0,4	18	1.200	1,5	11	1.182	0,9
Indonèsia	3	1.398	0,2	23	1.391	1,7	39	1.393	2,8	26	1.396	1,9
Kurdistan	11	1.750	0,6	3	1.750	0,2	64	1.750	3,7	36	1.750	2,1
Mongòlia	2	1.200	0,2	0	1.200	0,0	51	1.200	4,3	24	1.200	2,0
Àsia	19	6.800	0,3	32	6.793	0,5	185	7.043	2,6	107	6.798	1,6
Sud-àfrica	36	1.006	3,6	2	1.006	0,2	75	1.006	7,5	38	1.006	3,8
Uganda	18	1.197	1,5	0	1.197	0,0	36	1.197	3,0	37	1.197	3,1
Zimbabwe	4	1.006	0,4	1	1.006	0,1	52	1.006	5,2	28	1.006	2,8
Àfrica	58	3.209	1,8	3	3.209	0,1	163	3.209	5,1	103	3.209	3,2
Argentina	49	1.000	4,9	28	1.000	2,8	165	1.000	16,5	86	1.000	8,6
Bolívia	2	999	0,2	0	999	0,0	37	999	3,7	40	999	4,0
Costa Rica	9	1.000	0,9	9	1.000	0,9	76	1.000	7,6	95	1.000	9,5
Amèrica llatina	60	2.999	2,0	37	2.999	1,2	278	2.999	9,3	221	2.999	7,4
Internacional	468	40.760	1,1	164	40.753	0,4	2.225	41.003	5,4	2.316	40.758	5,7
Països en vies de desenvolupament	300	25.999	1,2	104	25.992	0,4	1.454	26.242	5,5	1.061	25.997	4,1

⁵⁸ El nombre de persones que contesten cada pregunta normalment coincideix amb el nombre total d'entrevistats, llevat d'alguns casos en què hi ha persones que voluntàriament no donen resposta a determinades preguntes. Un cas a part és el del delictes d'agressió sexual, en què només es van considerar les dones.

Taula 8-2. Victimització l'any 1996, en 29 països d'arreu del món, quant als delictes contra els domicilis. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda, i de la nostra recerca.

País	Robatori en el domicili (consumat)			Robatori en el domicili (temptativa)		
	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV
Anglaterra i Gal·les	65	2.171	3,0	73	2.171	3,4
Àustria	13	1.507	0,9	8	1.507	0,5
Catalunya	28	2.836	1,0	20	2.836	0,7
Escòcia	32	2.194	1,5	54	2.194	2,5
França	24	1.003	2,4	22	1.003	2,2
Irlanda del Nord	16	1.042	1,5	12	1.042	1,2
Països Baixos	53	2.008	2,6	66	2.008	3,3
Suècia	13	1.000	1,3	11	1.000	1,1
Suïssa	13	1.000	1,3	11	1.000	1,1
Europa occidental	257	14.761	1,7	277	14.761	1,9
Albània	42	1.200	3,5	35	1.200	2,9
Geòrgia	41	1.137	3,6	35	1.137	3,1
Hongria	19	756	2,5	12	756	1,6
Letònia	38	1.411	2,7	79	1.411	5,6
Polònia	68	3.483	2,0	62	3.483	1,8
República Txeca	34	1.801	1,9	45	1.801	2,5
Romania	13	1.091	1,2	25	1.091	2,3
Rússia	32	1.018	3,1	46	1.018	4,5
Sèrbia	31	1.094	2,8	30	1.094	2,7
Europa de l'Est	318	12.991	2,4	369	12.991	2,8
Filipines	20	1.270	1,6	12	1.270	0,9
Índia	22	1.182	1,9	34	1.182	2,9
Indonèsia	68	1.393	4,9	46	1.383	3,3
Kurdistan	79	1.750	4,5	72	1.750	4,1
Mongòlia	112	1.200	9,3	74	1.200	6,2
Àsia	301	6.795	4,4	238	6.785	3,5
Sud-àfrica	65	1.006	6,5	35	1.006	3,5
Uganda	102	1.197	8,5	117	1.197	9,8
Zimbabwe	108	1.006	10,7	91	1.006	9,0
Àfrica	275	3.209	8,6	243	3.209	7,6
Argentina	85	1000	8,5	69	1.000	6,9
Bolivia	67	999	6,7	85	999	8,5
Costa Rica	75	1.000	7,5	100	1.000	10,0
Amèrica llatina	227	2.999	7,6	254	2.999	8,5
Internacional	1.378	40.755	3,4	1.381	40.745	3,4
Països en vies de desenvolupament	1.121	25.994	4,3	1.104	25.984	4,2

Taula 8-3. Victimització l'any 1996, en 29 països d'arreu del món, quant als delictes contra les persones. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda, i de la nostra recerca.

País	Robatori amb violència o intimidació			Furt			Agressió sexual			Agressió física o amenaces		
	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV	Victim. 1996	N	IV
Anglaterra i Gal·les	31	2.171	1,4	108	2.171	5,0	22	1.107	2,0	127	2.171	5,8
Àustria	3	1.507	0,2	76	1.507	5,0	30	781	3,8	31	1.507	2,1
Catalunya	46	2.836	1,6	96	2.836	3,4	20	1.583	1,2	37	2.836	1,3
Escòcia	18	2.194	0,8	98	2.194	4,5	15	1.141	1,3	92	2.194	4,2
França	10	1.003	1,0	40	1.003	4,0	5	514	1,0	39	1.003	3,9
Irlanda del Nord	5	1.042	0,5	26	1.042	2,5	6	535	1,1	18	1.042	1,7
Països Baixos	12	2.008	0,6	137	2.008	6,8	37	1.024	3,6	80	2.008	4,0
Suècia	5	1.000	0,5	46	1.000	4,6	15	506	3,0	45	1.000	4,5
Suïssa	9	1.000	0,9	57	1.000	5,7	23	509	4,5	31	1.000	3,1
Europa occidental	139	14.761	0,9	684	14.761	4,6	173	7.800	2,2	500	14.761	3,4
Albània	19	1.200	1,6	102	1.200	8,5	18	593	3,0	37	1.200	3,1
Geòrgia	29	1.137	2,6	74	1.137	6,5	19	638	3,0	37	1.137	3,3
Hongria	5	756	0,7	47	756	6,2	0	397	0,0	13	756	1,7
Letònia	39	1.411	2,8	180	1.411	12,8	7	817	0,9	34	1.411	2,4
Polònia	63	3.483	1,8	195	3.483	5,6	26	1.813	1,4	129	3.483	3,7
República Txeca	27	1.801	1,5	191	1.801	10,6	21	926	2,3	48	1.801	2,7
Romania	10	1.091	0,9	134	1.091	12,3	14	563	2,5	67	1.091	6,1
Rússia	43	1.018	4,2	129	1.018	12,7	13	533	2,4	58	1.018	5,7
Sèrbia	12	1.094	1,1	90	1.094	8,2	25	553	4,5	60	1.094	5,5
Europa de l'Est	247	12.991	1,9	1.142	12.991	8,8	143	6.838	2,1	483	12.991	3,7
Filipines	22	1.270	1,7	52	1.270	4,1	2	674	0,3	11	1.270	0,9
Índia	12	1.182	1,0	208	1.182	17,6	45	601	7,5	32	1.182	2,7
Indonèsia	9	1.379	0,7	71	1.390	5,1	18	684	2,6	30	1.363	2,2
Kurdistan	29	1.750	1,7	196	1.750	11,2	29	988	2,9	80	1.750	4,6
Mongòlia	42	1.200	3,5	271	1.200	22,6	9	690	1,5	72	1.200	6,0
Àsia	114	6.781	1,7	798	6.792	11,7	103	3.547	2,9	225	6.765	3,3
Sud-àfrica	42	1.006	4,2	102	1.006	10,1	20	506	4,0	84	1.006	8,3
Uganda	27	1.197	2,3	175	1.197	14,6	30	620	4,8	72	1.197	6,0
Zimbabwe	48	1.006	4,8	231	1.006	23,0	17	518	3,3	123	1.006	12,2
Àfrica	117	3.209	3,6	508	3.209	15,8	67	1.644	4,1	279	3.209	8,7
Argentina	65	1000	6,5	214	1000	21,4	50	520	9,6	70	1000	7,0
Bolívia	62	999	6,2	172	999	17,2	12	512	2,3	60	999	6,0
Costa Rica	91	1.000	9,1	99	1.000	9,9	23	507	4,5	42	1.000	4,2
Amèrica llatina	218	2.999	7,3	485	2.999	16,2	85	1.539	5,5	172	2.999	5,7
Internacional	835	40.741	2,0	3.617	40.752	8,9	571	21.368	2,7	1.659	40.725	4,1
Països en vies de desenvolupament	696	25.980	2,7	2.933	25.991	11,3	398	13.568	2,9	1.159	25.964	4,5

Com hem fet esment, en aquest capítol farem una comparació internacional per als 9 delictes concretats. Començarem pel delicte de robatori de cotxe, per finalitzar amb el delicte d'agressió física o amenaces, tot seguint l'ordre que apareix en les taules 8-1 a 8-3.

En examinar cada delicte, en primer lloc farem una comparació dels 5 grans àmbits geogràfics (apartat que anomenarem *comparació interàmbits*). En segon lloc, compararem les taxes de Catalunya amb la de la resta de països, amb el total de l'Europa occidental i amb el total internacional (apartat que anomenarem *la ubicació de Catalunya en el panorama mundial*).

Quant a l'anàlisi dels diferents delictes en els 5 grans àmbits geogràfics mundials, hem dut a terme una comparació estadística⁵⁹ que ens permet fer afirmacions taxatives quan a les diferències o similituds entre les taxes, més enllà del que, *a priori*, ens pugui semblar. Així, en els subapartats *comparació interàmbits*, farem esment, si escau, de les diferències significatives trobades entre els diferents territoris.

8.1 Els delictes contra els vehicles

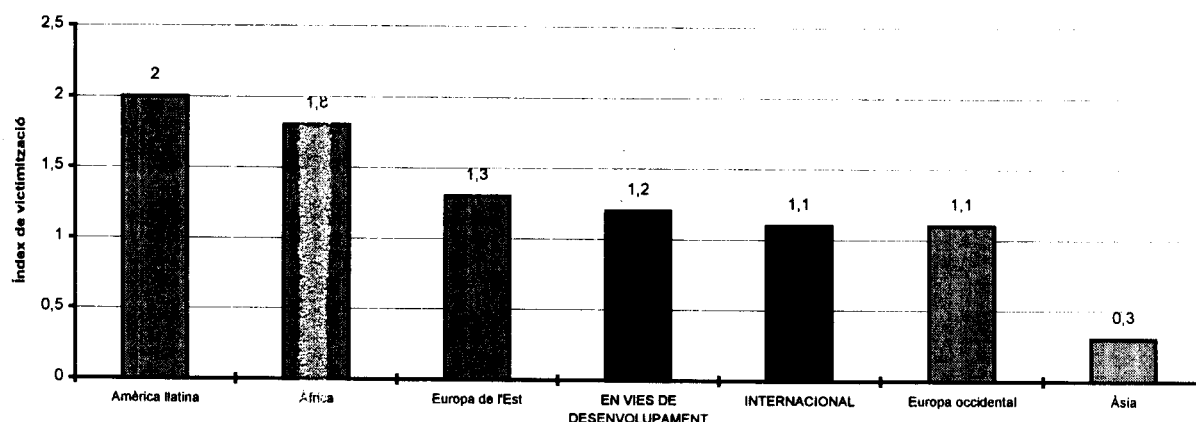
8.1.1 El robatori del cotxe

8.1.1.1 Comparació interàmbits

Una comparació entre les diferents taxes mitjanes de victimització dels 5 grans àmbits geogràfics ens condueix a posar en dubte l'afirmació lògica, que sostenen alguns autors (van Dijk, esmentat per Garrido, Stangeland i Redondo, 1998, pàg. 127), segons la qual hi ha una relació proporcional entre la densitat de cotxes i l'índex de victimització. Segons aquesta idea que, com diem, és d'una lògica absoluta, com més quantitat de cotxes hi hagi per cada 1.000 habitants, més probabilitat hi ha que es produeixin robatoris i, per tant, l'índex de victimització serà més elevat. Tanmateix, aquesta idea difícilment se sosté quan s'analitzen les dades.

En el Gràfic 8-1 il·lustrem aquesta rèplica. L'àmbit de l'Amèrica llatina és el que presenta una *taxa mitjana de victimització* més alta, on 2 de cada 100 entrevistats afirma que el 1996 van ser víctimes, o ho va ser algú de casa seva, d'un robatori de cotxe. El segueixen els àmbits d'Àfrica (amb un 1,8), de l'Europa de l'Est (amb un 1,3), de l'Europa occidental (1,1) i, finalment, l'asiàtic, amb un 0,3. A la vista d'aquestes taxes, en què els tres grans àmbits amb més victimització no assoleixen el nivell econòmic de l'Europa occidental, proposem revisar la idea segons la qual hi ha una relació proporcional entre densitat de cotxes i victimització.

⁵⁹ Ha estat aplicada la prova t-test per a grups independents i mostres no paramètriques.

Gràfic 8-1. Índex de victimització quant al robatori de cotxe l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Un cas diferent a tota la resta és la *taxa mitjana de victimització d'Àsia*. En fer una comparació estadística dels diferents índexs de victimització del robatori de cotxe en els 5 àmbits geogràfics, trobem que la taxa asiàtica és estadísticament inferior a la de la resta del món⁶⁰. Podem afirmar, amb un nivell de confiança proper al 99%, que a l'Àsia es produeixen menys robatoris de cotxes que a la resta del món.

8.1.1.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

Si comparem exclusivament l'índex de victimització del robatori de cotxe a Catalunya amb els índexs d'altres països de l'Europa occidental (vegeu el Gràfic 8-2), podem comprovar que la victimització d'aquest tipus de fet a Catalunya és de les més baixes. Només els Països Baixos, Suïssa i Àustria tenen un índex inferior. Contràriament, ¿quins són els països del nostre entorn socioeconòmic amb una taxa superior de robatori de vehicles l'any 1996? De forma ascendent, presenten una taxa de victimització més elevada: Suècia, França, Irlanda del Nord, Escòcia i Anglaterra i Gal·les. En definitiva, si les taxes europees occidentals es mouen en l'interval comprès entre el 2,5 i el 0,1, la taxa catalana està situada en el terç inferior de l'interval.

També tenen taxes més baixes que la obtinguda per a Catalunya alguns països *en vies de desenvolupament* (com ara Kurdistan, Zimbabwe, Mongòlia, Albània, Indonèsia, Bolívia, Romania, Filipines i l'Índia), entre els quals es

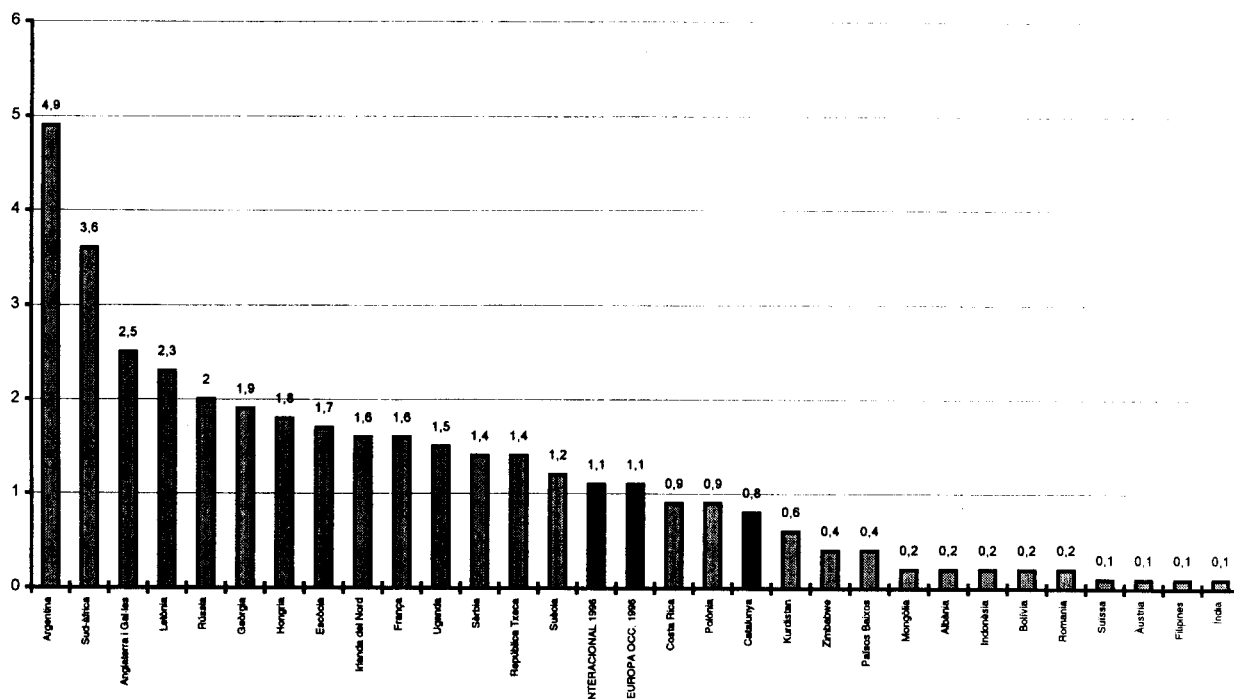
⁶⁰ $p=0.013$

troben els 5 països asiàtics estudiats⁶¹. El fet que països *en vies de desenvolupament* presentin taxes inferiors de victimització que els països *desenvolupats* reforça la idea, comentada en l'epígraf anterior, que com més densitat de cotxes l'índex de victimització és més elevat. Certament, en aquests països el percentatge de cotxes susceptibles de ser robats és molt inferior al dels països desenvolupats i, a un percentatge més alt de propietaris, sempre correspon un percentatge més alt de victimització. Tanmateix, altres països *en vies de desenvolupament* presenten taxes superiors de victimització (com ara Sud-àfrica, Argentina, Letònia, Geòrgia, Uganda o Sèrbia). És per això que, tenint en compte de les dades, no ratifiquem la relació directament proporcional entre densitat de cotxes i victimització. Segons un informe de l'UNICRI (1995), l'Argentina i Sud-àfrica presenten alts percentatges de victimització perquè són els països amb un percentatge de propietaris més gran de tots els països *en vies de desenvolupament*.

Quant a la xifra internacional, la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* per al delictes de robatori de cotxe és d'1,1. Dit d'una altra manera, l'1,1% de les 40.760 persones enquestades en 29 països van ser víctimes (ells o elles o les persones amb qui conviuen) d'aquest tipus delictiu en el decurs de l'any 1996 (vegeu el Gràfic 8-2). D'això, se'n deriva una conclusió: la taxa de victimització del robatori de cotxe a Catalunya (0,8) és inferior a la seva homòloga *taxa mitjana de victimització internacional de 1996*. Aquesta diferència és encara més rellevant si considerem que és superior el pes dels països *en vies de desenvolupament* sobre la *taxa mitjana de victimització internacional*⁶², i que, en aquests països, hi ha una inferior taxa de vehicles per cada 1.000 habitants.

⁶¹ Recordem al lector que l'Àsia presenta l'índex de victimització de robatori de cotxe més baix de tots els àmbits estudiats, i que la diferència ha estat estadísticament significativa.

⁶² 20 dels 29 països estudiats poden ser definits com a països *en vies de desenvolupament*, la mostra dels quals és de 25.999 entrevistats (vegeu la Taula 8-1).

Gràfic 8-2. Índex de victimització quant al robatori de cotxe. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* i de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Una altra comparació internacional, la podem establir únicament amb els països de l'Europa occidental, que són els més propers a Catalunya, tant socialment com econòmicament. A aquest efecte farem ús de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. En el cas del robatori de cotxes, aquesta taxa europea és coincident amb la internacional (1,1). Definitivament, la taxa de victimització catalana es troba, també, per sota de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*.

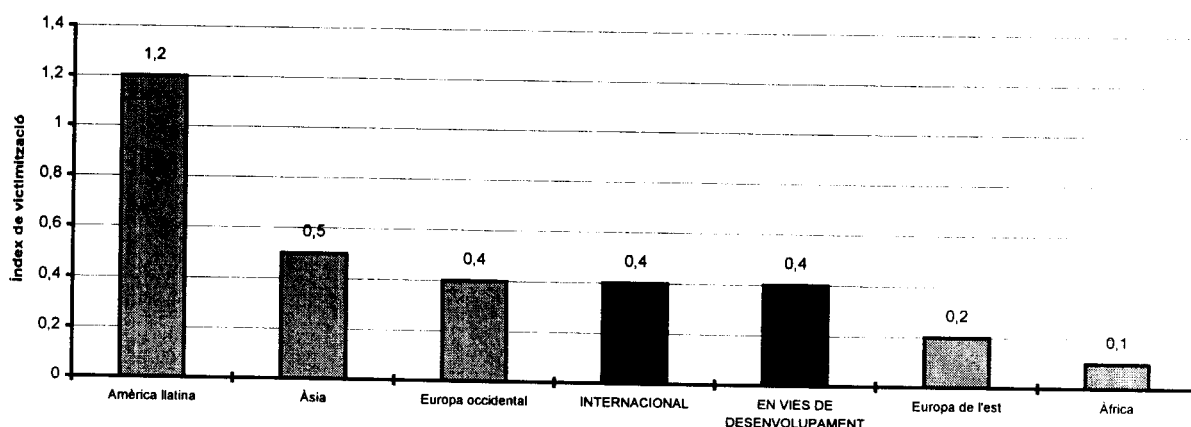
8.1.2 El robatori de moto

8.1.2.1 Comparació interàmbits

En el cas que ens ocupa, l'Amèrica llatina segueix sent, amb una important diferència, l'àmbit amb un major índex de victimització (vegeu el Gràfic 8-3): l'1,2% dels enquestats van ser víctimes durant el 1996 d'un robatori de moto.

Quant a la resta d'àmbits geogràfics, la situació és inversa a la del robatori de cotxe: Àsia i Europa occidental presenten taxes més elevades de robatori de moto que l'Europa de l'Est i Àfrica.

Algunes raons que argumentin majors taxes de victimització a Àsia i a l'Europa occidental, les podem trobar, entre altres, en: (1) la universalització de la moto o motocicleta en els països asiàtics i (2) el comerç il·lícit de peces de moto que, en els últims anys, s'està incrementant en el nostre país i ens els països europeus que ens són propers. Tanmateix, les comparacions estadístiques que s'han efectuat entre els 5 àmbits indiquen que cap de les diferències comentades són significatives. És a dir, no cal que busquem raons que justifiquin les diferències, ja que aquestes poden ser atribuïdes a l'atzar.

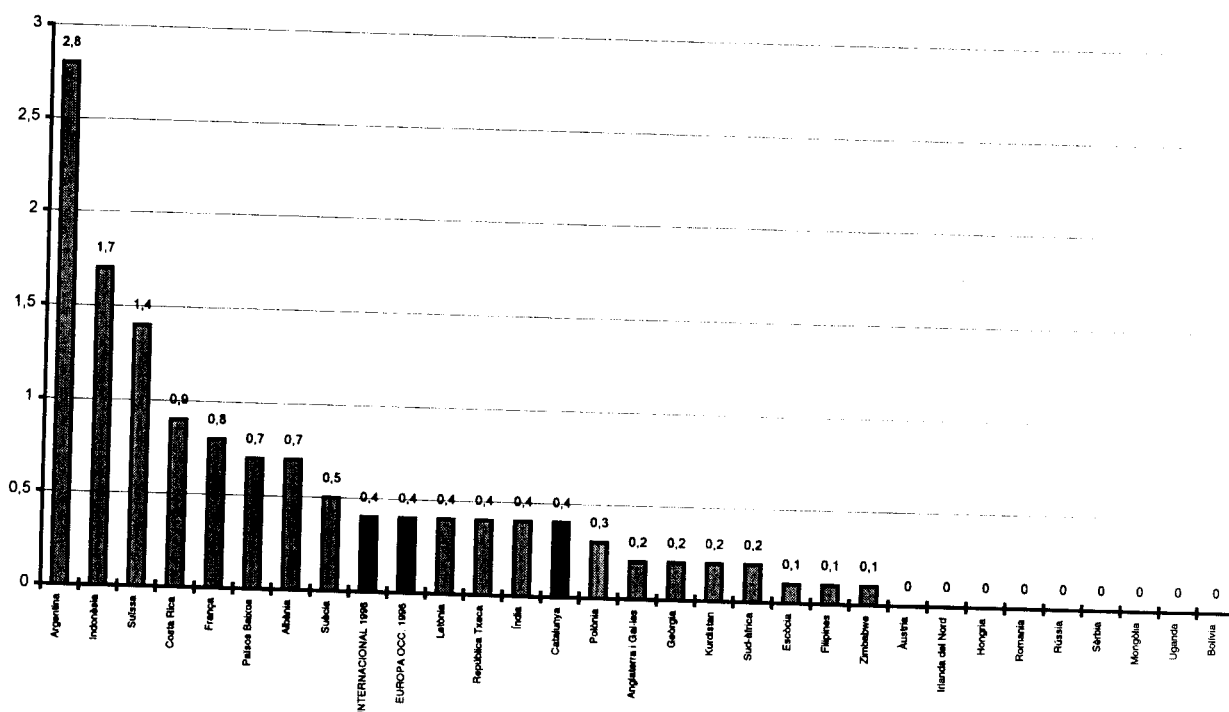

Gràfic 8-3. Índex de victimització quant al robatori de moto l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.1.2.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

Catalunya té exactament el mateix índex de victimització que tota l'Europa occidental (0,4). Són quatre els països europeus del nostre entorn amb taxes de victimització superiors a la nostra -Suïssa (1,4), França (0,8), Països Baixos (0,7) i Suècia (0,5)-; i també són quatre els que presenten taxes inferiors a la catalana -Anglaterra i Gal·les (0,2), Escòcia (0,1) i Àustria i Irlanda del Nord (0).

Quant a la comparació amb tot el col·lectiu internacional estudiat, l'índex de victimització del robatori de moto a Catalunya torna a coincidir amb la taxa internacional (vegeu el Gràfic 8-4).

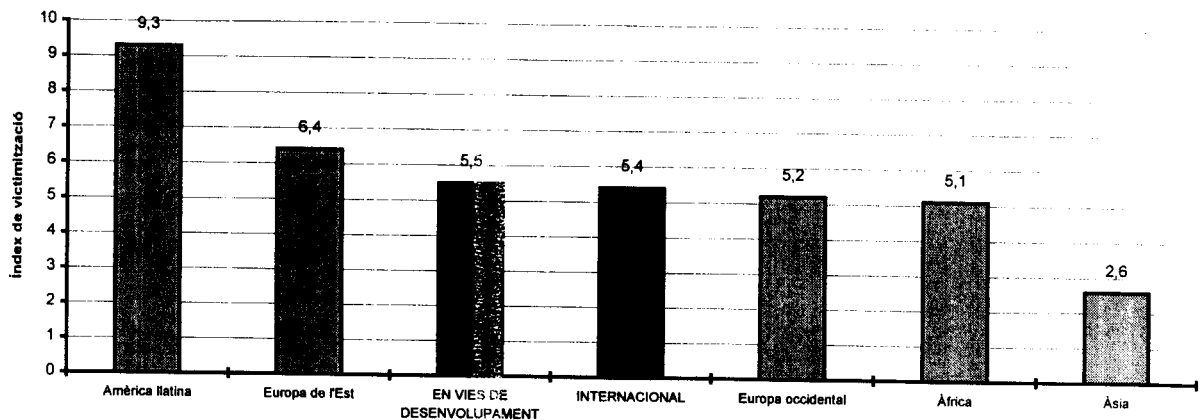

Gràfic 8-4. Índex de victimització quant al robatori de moto. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 i de la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.1.3 El robatori de part del vehicle o d'objectes de l'interior

8.1.3.1 Comparació interàmbits

Ens trobem davant una situació semblant a la del robatori de cotxe, en què la taxa de victimització dels països *en vies de desenvolupament* és lleugerament superior a la taxa mitjana de victimització internacional (vegeu el Gràfic 8-5). De la mateixa manera, Àsia és l'únic àmbit geogràfic amb una taxa de victimització significativament inferior a la de la resta dels àmbits estudiats.

Gràfic 8-5. Índex de victimització quant al robatori de part del vehicle l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

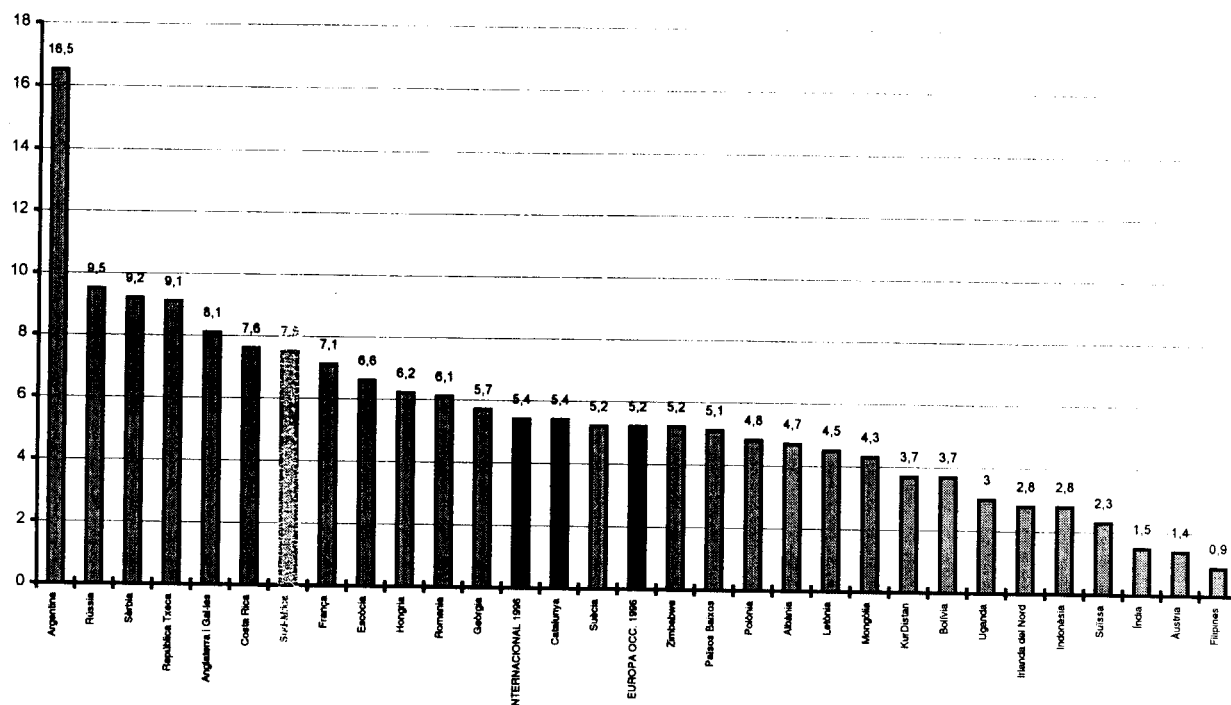
Ara bé, la taxa africana sí que ha patit una variació, respecte al robatori de cotxe. Els països africans presentaven el segon índex de victimització més elevat quant al robatori de cotxe; tanmateix, presenten el segon índex més baix quant al robatori de part del vehicle o d'objectes de l'interior.

8.1.3.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

En comparar la situació de Catalunya respecte a la resta de països desapareixen les similituds amb el robatori de cotxe. En aquest cas, la ubicació de Catalunya és més desfavorable (vegeu el Gràfic 8-6).

Catalunya té el mateix índex de victimització que el col·lectiu internacional (5,4) i una taxa sensiblement superior a la mitjana europea (5,2, aquesta última).

Respecte als 9 països europeus del nostre entorn, ordenats de major a menor, Catalunya ocupa el quart lloc. És a dir, 5 països presenten índexs més baixos de victimització (Suècia, Països Baixos, Irlanda del Nord, Suïssa i Àustria) i 3 els presenten més elevats (Anglaterra i Gal·les, França i Escòcia).

Gràfic 8-6. Índex de victimització quant al robatori de part del vehicle. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 i de la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.1.4 Els danys intencionats en els vehicles

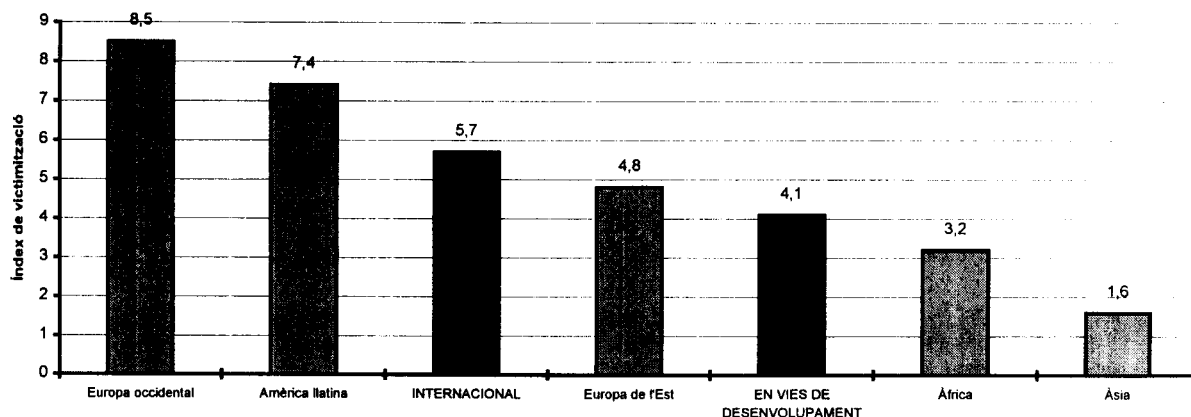
8.1.4.1 Comparació interàmbits

L'Europa occidental presenta la *taxa mitjana de victimització*, quant als danys intencionats en els vehicles, més elevada del món (vegeu el Gràfic 8-7). Aquesta situació no es dona en cap altre delictes dels que s'han estudiat en la recerca.

Mentre que la *taxa mitjana de victimització internacional* és de 5,7 i la *taxa mitjana de victimització dels països en vies de desenvolupament* és de 4,1, la que correspon a l'Europa occidental és de 8,5. Mitjançant les comparacions estadístiques, s'ha trobat que l'índex de l'Europa occidental és significativament més elevat que l'índex del conjunt de països en vies de desenvolupament ($p=0.002$). En una comparació *interàmbits*, s'ha trobat que l'índex de l'Europa occidental és significativament superior als índexs de l'Europa de l'Est ($p=0.013$), Àsia ($p=0.003$) i Àfrica ($p=0.013$). D'altra banda, la taxa de l'Europa

occidental no presenta diferències respecte a la taxa de l'Amèrica llatina; és a dir, podem considerar que les possibles diferències entre ambdós àmbits són atribuïbles a l'atzar.

Una situació oposada és la que ocupa l'àmbit asiàtic. Torna a ser aquest grup de països (igual que passava amb el robatori de cotxe i amb el robatori de part del vehicle) el que presenta una taxa significativament inferior a tota la resta d'àmbits. Així, l'índex de victimització d'Àsia és significativament inferior als índexs d'Àfrica ($p=0.025$), l'Europa de l'Est (0.028), l'Amèrica llatina (0.025) i, per descomptat, l'Europa occidental (0.003).

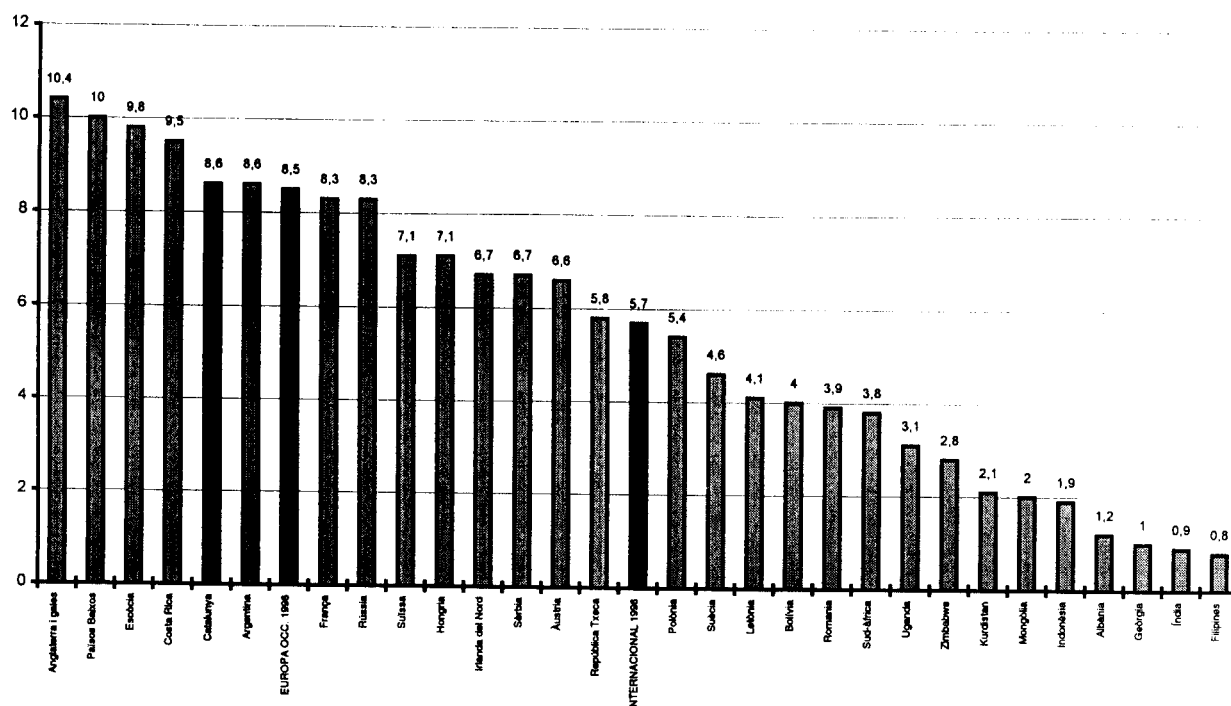
Gràfic 8-7. Índex de victimització quant als danys intencionats en el vehicle l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.1.4.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

La situació de Catalunya respecte a la resta de països, pel que fa als danys intencionats als vehicles, és la més desfavorable de tots els delictes estudiats.

L'índex de victimització de Catalunya (8,6) és sensiblement superior al del conjunt de països de l'Europa occidental (8,5) i bastant superior a la *taxa mitjana de victimització internacional* (5,7).

Quant als països que conformen l'Europa que ens és propera, Catalunya ocupa el quart lloc en el rànquing (vegeu el Gràfic 8-8). Hi ha tres països amb índexs de victimització superiors -Anglaterra i Gal·les (10,4), Països Baixos (10) i Escòcia (9,8)-, i quatre països amb índexs de victimització inferiors -França (8,3), Suïssa (7,1), Irlanda del Nord (6,7), Àustria (6,6) i Suècia (4,6).

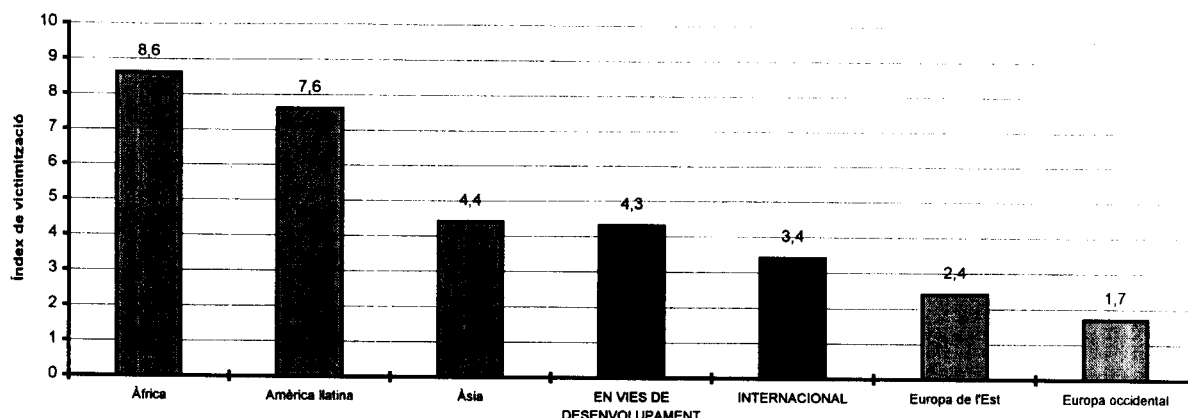
Gràfic 8-8. Índex de victimització quant als danys intencionats en el vehicle. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 i de la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.2 El robatori en el domicili

8.2.1 Robatori consumat

8.2.1.1 Comparació interàmbits

L'Àfrica i l'Amèrica llatina són els àmbits geogràfics mundials amb les taxes de victimització més elevades de robatori consumat en el domicili, amb un 8,6 i un 7,6, respectivament (vegeu el Gràfic 8-9). Aquests índexs estan seguits dels d'Àsia i l'Europa de l'Est, si bé a una distància important, 4,4 i 2,4, respectivament. Finalment, la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental és la més baixa del món: un 1,7.

Gràfic 8-9. Índex de victimització quant al robatori consumat en el domicili l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

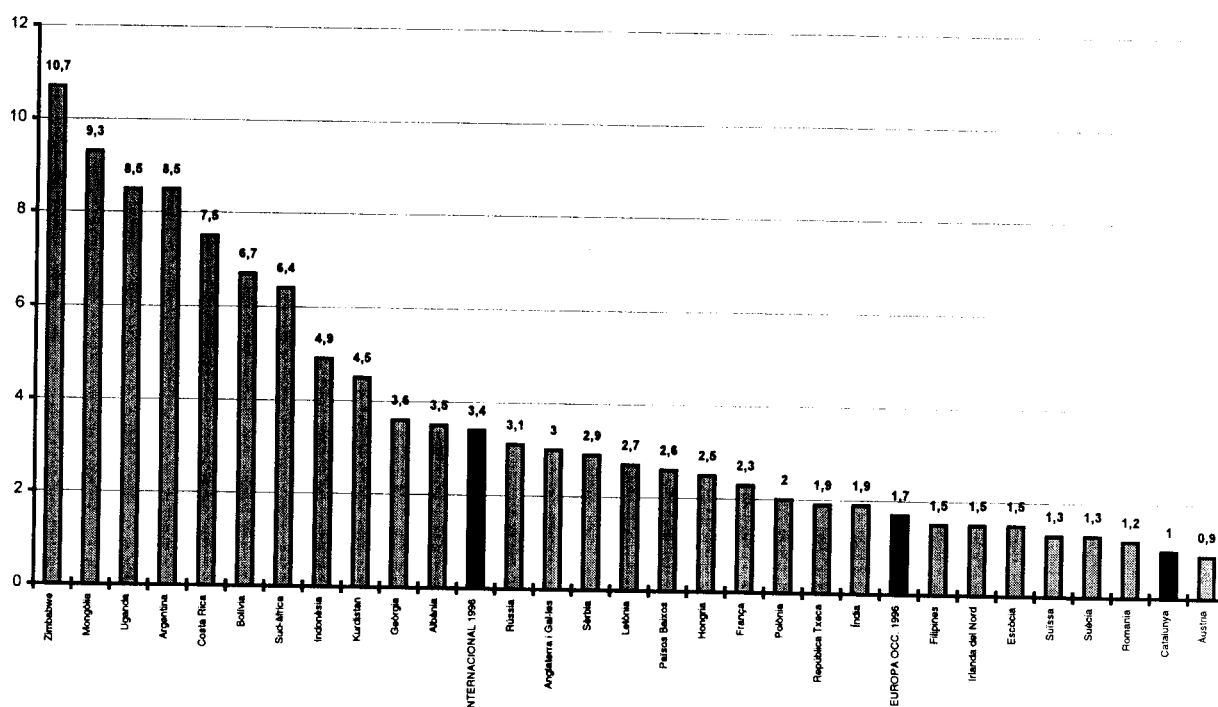
En fer una comparació estadística d'aquestes diferents taxes de victimització, hem trobat que hi ha diferències significatives entre els següents parells d'àmbits: Europa occidental i Europa de l'Est ($p=0.047$), Europa occidental i Àsia ($p=0.038$), Europa occidental i Àfrica ($p=0.012$), Europa occidental i Amèrica llatina ($p=0.012$), Europa de l'Est i Àfrica ($p=0.013$), Europa de l'Est i Amèrica llatina ($p=0.013$). És a dir, hi ha diferències significatives entre tots els àmbits les taxes dels quals estan per sota de la *taxa mitjana de victimització internacional* i tots els àmbits les taxes dels quals n'estan per sobre (llevat la diferència del parell Àsia-Europa de l'Est). Totes aquestes diferències no poden ser atribuïdes a l'atzar i, per tant, hi ha alguna causa que fa que els índexs de victimització del robatori en el domicili a l'Àfrica, l'Amèrica llatina i Àsia siguin superiors als de l'Europa de l'Est i l'Europa occidental. Dit d'una altra manera, els índexs de victimització del robatori en el domicili a l'Àfrica, l'Amèrica llatina i Àsia són estadísticament superiors als índexs de les dues europees.

Una altra comparació estadística que ha tingut com a resultat una diferència significativa és la que resulta de relacionar l'Europa occidental amb la resta de països, que hem agrupat sota l'epígraf *en vies de desenvolupament*. Podem afirmar que la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental* quant al robatori en el domicili és inferior a la resta dels països *en vies de desenvolupament* ($p=0.002$).

8.2.1.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

En fer una comparació internacional de la taxa de victimització del robatori en el domicili (vegeu el Gràfic 8-10), observem que l'índex obtingut per a Catalunya es troba situat entre els més baixos del món. Les taxes mundials se situen en l'interval 10,7-0,9. Catalunya, amb un índex d'1,0, com queda palès, se situa en la part inferior de l'interval.

Quant a les taxes dels països de l'Europa occidental estudiats, l'índex català és lleugerament superior al d'Àustria, i inferior a tota la resta (Anglaterra i Gal·les, Països Baixos, França, Suïssa, Escòcia, Irlanda del Nord i Suècia).

Gràfic 8-10. Índex de victimització quant al robatori consumat en el domicili. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 i de la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Quant al conjunt dels 29 països estudiats, la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 per al delictes de robatori en el domicili és de 3,4. O, dit d'una altra manera, el 3,4% de les 40.739 persones enquestades van ser víctimes d'aquest tipus delictiu l'any 1996. Se'n deriva una conclusió: la taxa de

victimització del robatori en el domicili a Catalunya és tres vegades inferior a la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* (vegeu el Gràfic 8-10).

D'altra banda, si considerem només els països de l'Europa occidental, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996* (vegeu el Gràfic 8-10) és superior a la catalana: 1,7 *versus* 1,0. És a dir, la xifra de robatoris en el domicili a Catalunya és inferior a la que es produeix al conjunt dels països de l'Europa occidental estudiats.

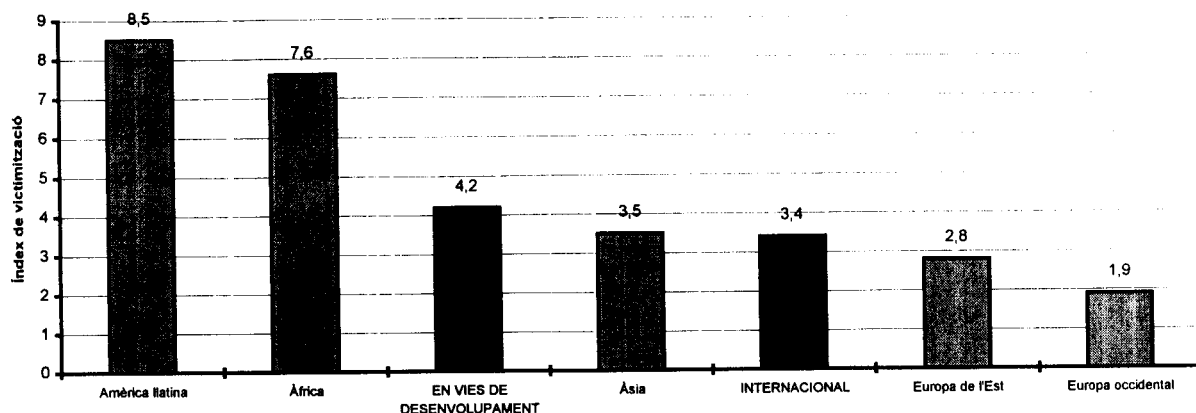
8.2.2 Robatori en grau de temptativa

8.2.2.1 Comparació interàmbits

El que podem dir respecte de les temptatives de robatori en el domicili és pràcticament el mateix que hem dit anteriorment, quan s'ha analitzat el robatori consumat. El lector pot veure que els índexs entre el robatori consumat i el no consumat són molt similars en tots els àmbits territorials. Només hi ha dues variacions. La primera és que, si bé Àfrica era l'àmbit amb major taxa de victimització del robatori consumat, ara és Amèrica llatina l'àmbit que té una major taxa de robatori en grau de temptativa, malgrat que continuen sent tots dos els àmbits amb els índexs més elevats. La segona diferència és que si bé Àsia presentava un índex de victimització, quant al robatori consumat, superior a l'obtingut per al conjunt de països *en vies de desenvolupament*, en tractar-se de temptativa, l'índex asiàtic és inferior.

En el cas que ens ocupa, de nou hi ha diferències significatives entre els dos àmbits europeus i els àmbits africà i hispanoamericà. Així, l'índex de l'Europa occidental és significativament inferior als índexs d'Àfrica ($p=0.012$) i Amèrica llatina ($p=0.012$), i l'índex de l'Europa de l'Est és significativament inferior que els índexs d'Àfrica ($p=0.033$) i Amèrica llatina (0.013).

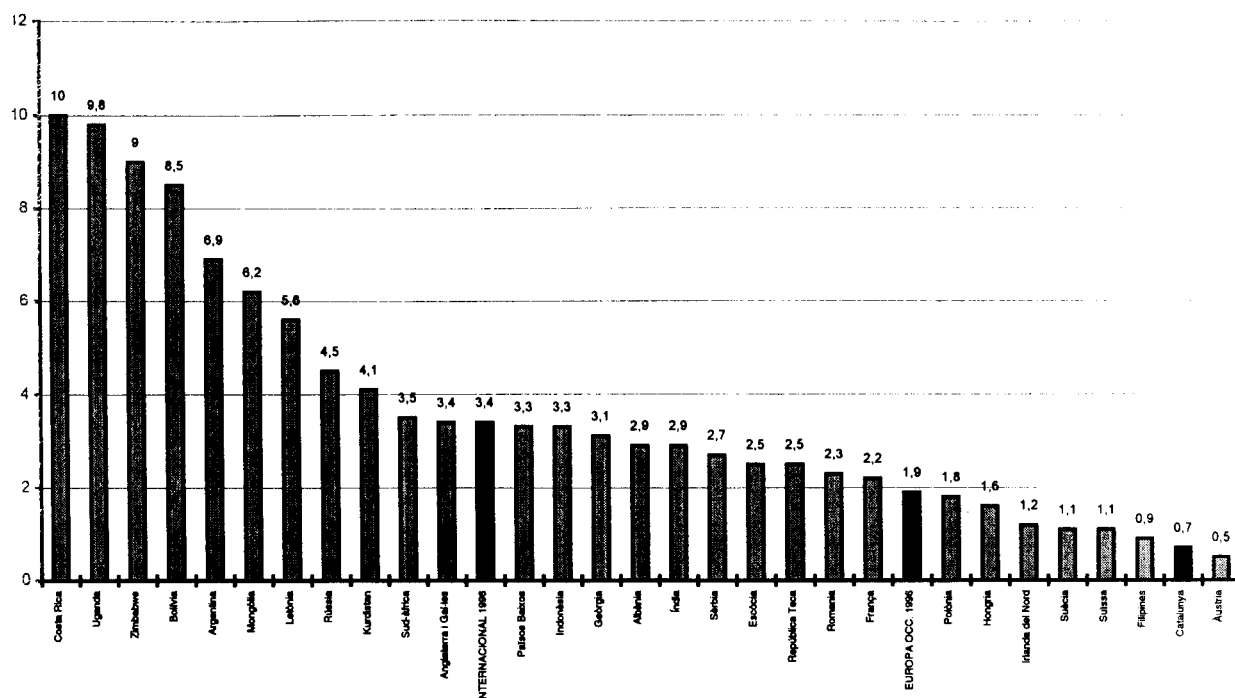
De la mateixa manera que en el robatori consumat, l'índex del conjunt de països *en vies de desenvolupament* és significativament superior a l'índex del conjunt de països desenvolupats o de l'Europa occidental ($p=0.005$).

Gràfic 8-11. Índex de victimització quant al robatori en el domicili en grau de temptativa l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.2.2.2 *La ubicació de Catalunya en el panorama mundial*

A Catalunya, l'índex de victimització del robatori de domicili en grau de temptativa és, com passa quan el robatori s'ha consumat, el segon més baix de tots els països de l'Europa occidental. Només Àustria presenta una taxa més baixa (vegeu el Gràfic 8-12).

Gràfic 8-12. Índex de victimització quant al robatori en el domicili en grau de temptativa. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* i de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

De la mateixa manera, la taxa de victimització de Catalunya (0,7) és molt inferior a la del conjunt de països de l'Europa occidental (1,9) i a la del conjunt de tots els països estudiats, també anomenada *taxa mitjana de victimització internacional* (3,4).

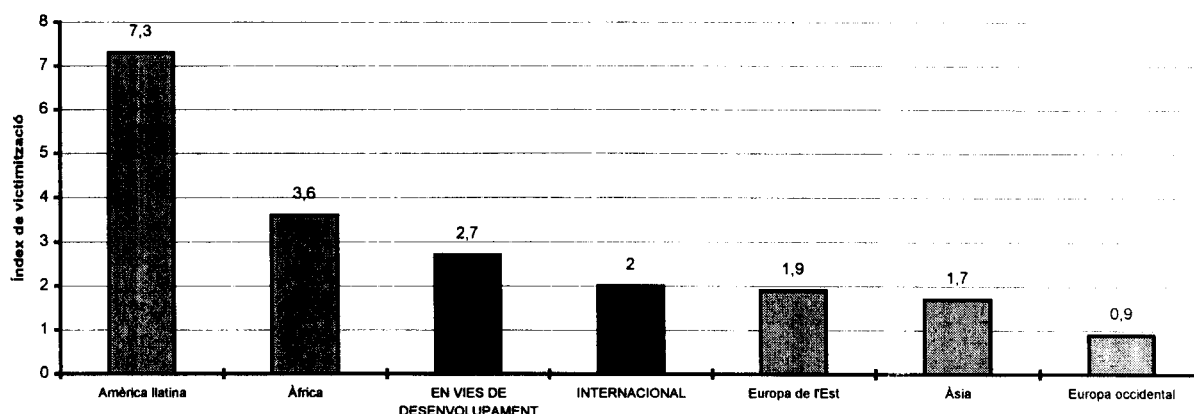
8.3 Els delictes contra les persones

8.3.1 El robatori amb violència o intimidació

8.3.1.1 Comparació interàmbits

L'Amèrica llatina és, amb molta diferència, l'àmbit que presenta una major *taxa mitjana de victimització del robatori amb violència o intimidació* (7,3). La segueix l'Àfrica, amb una taxa de 3,6 (vegeu el Gràfic 8-13). Per sota de la *taxa mitjana de victimització internacional* trobem els índexs de la resta d'àmbits

geogràfics: l'Europa de l'Est (amb un 1,9), l'Àsia (amb un 1,7) i, finalment, l'Europa occidental (amb un 0,9).

Gràfic 8-13. Índex de victimització quant al robatori amb violència o intimidació l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Quant a les comparacions estadístiques, hem trobat que hi ha diferències significatives entre els següents parells d'àmbits: Europa occidental i Europa de l'Est ($p=0.012$), Europa occidental i Àsia ($p=0.045$), Europa occidental i Àfrica ($p=0.012$), Europa occidental i Amèrica llatina ($p=0.012$), Europa de l'Est i Amèrica llatina ($p=0.013$), Àsia i Amèrica llatina ($p=0.024$), Àfrica i Amèrica llatina ($p=0.050$). D'acord amb aquests resultats, podem afirmar taxativament que: (1) *la taxa mitjana de victimització del robatori amb violència o intimidació de l'Europa occidental és inferior a la de cadascun dels altres àmbits*, i que aquesta diferència no pot ser atribuïda al atzar, i (2) en el pol oposat, que *la taxa mitjana de victimització de l'Amèrica llatina és superior a la de la resta d'àmbits* i que és ben segur que aquesta superioritat no pot ser atribuïda a l'atzar.

També hem trobat una diferència significativa en comparar l'Europa occidental amb el conjunt de la resta de països, que hem agrupat sota l'epígraf *en vies de desenvolupament*. Podem afirmar que *la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental quant al robatori amb violència o intimidació és inferior a la resta dels països en vies de desenvolupament* ($p=0.001$).

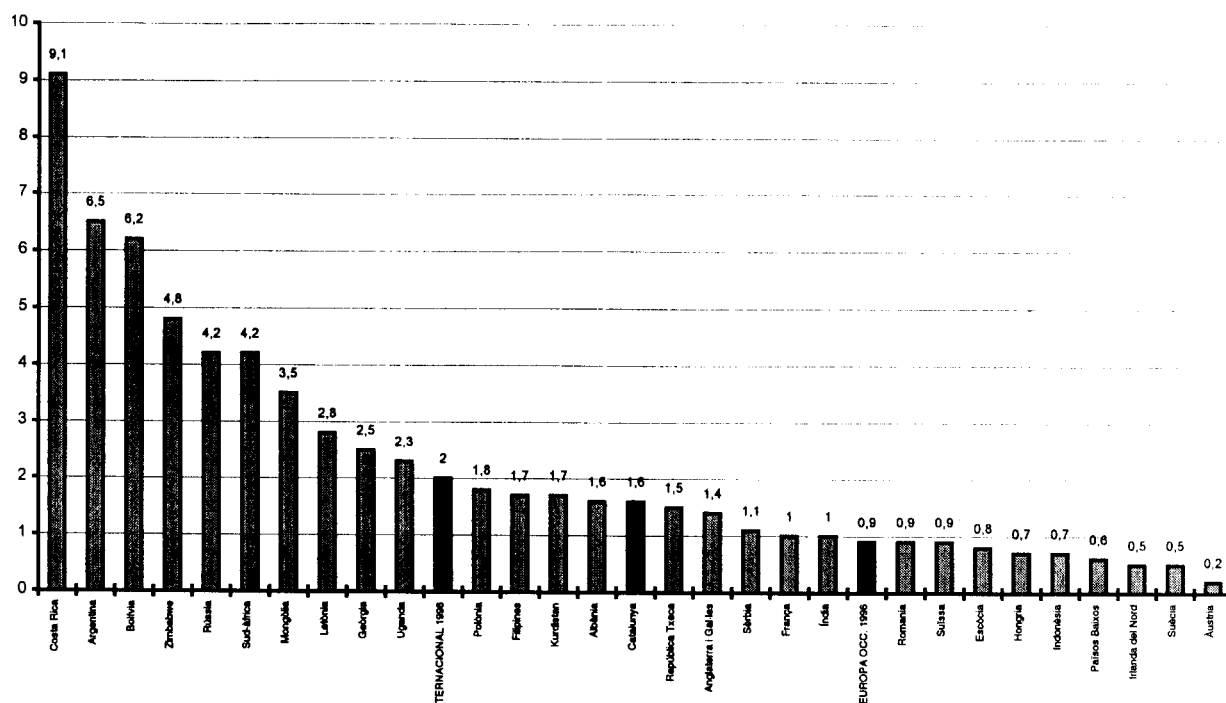
8.3.1.2 *La ubicació de Catalunya en el panorama mundial*

El Gràfic 8-14 ens permet fer comparacions amb altres països. Els 29 índex estudiats se situen en l'interval 9,1-0,2. Si dividíssim l'interval en cinc parts iguals, l'índex de Catalunya es trobaria en la cinquena part inferior.

Si ens hi fixem, Catalunya té un índex de victimització més elevat que la resta de països del nostre entorn socioeconòmic (Anglaterra i Gal·les, França, Suïssa, Escòcia, Països Baixos, Irlanda del Nord, Suècia i Àustria) que van participar en l'ICS de 1996. Això és així perquè hi ha certes diferències de tipificació del delictes de robatori amb violència o intimidació i del delictes de furt en els diferents països europeus. Veurem més tard, en el cas del delictes de furt, que les taxes estan invertides i aquells països europeus amb índexs de victimització inferiors en el delictes de robatori amb violència o intimidació presenten uns índexs de victimització superiors en el delictes de furt. És a dir, un mateix fet pot ser tipificat en un país com a robatori amb violència o intimidació mentre que en un altre país pot ser tipificat com a furt.

En l'àmbit internacional global, la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996*, per al delictes de robatori amb violència o intimidació, és de 2,0. És a dir, el 2% dels 40.741 enquestats d'arreu del món van ser víctimes d'aquest delictes en el decurs de l'any d'estudi. Aquesta taxa és superior a la que hem obtingut per a Catalunya (vegeu el Gràfic 8-14).

Quant a la dada representativa d'Europa, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996* és de 0,9, inferior a la que hem obtingut per a Catalunya. Tanmateix, el lector podrà comprovar, com hem fet esment alguns paràgrafs abans, que aquesta diferència queda compensada en analitzar el delictes de furt, en què les taxes de l'Europa occidental són superiors a les de Catalunya (vegeu l'annex 3 i el Gràfic 8-14).

Gràfic 8-14. Índex de victimització quant al robatori amb violència o intimidació. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* i de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

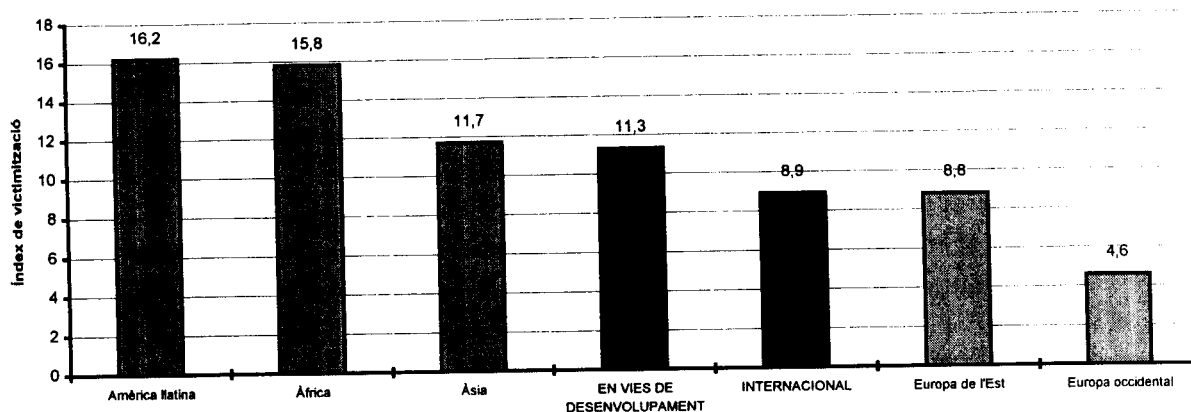
8.3.2 El furt

8.3.2.1 Comparació interàmbits

A causa de les diferències culturals i de tipificació en els codis penals, allò que pot ser un robatori amb violència o intimidació en un país pot constituir un delictes de furt en un altre. És per això, com veurem més tard en estudiar les diferències entre els països, que les taxes d'aquests delictes poden aparèixer invertides; és a dir, que aquells països amb índexs de victimització inferiors en el delictes de robatori amb violència o intimidació presenten taxes superiors en el delictes de furt, i a l'inrevés. Tanmateix, aquesta consideració no és aplicable en fer la comparació entre els 5 grans àmbits geogràfics. El lector pot apreciar que l'ordre descendent de les 5 zones és pràcticament el mateix en ambdós tipus delictius.

En el cas del furt, de la mateixa manera que passava amb el robatori amb violència o intimidació, Amèrica llatina i Àfrica són els àmbits amb unes taxes

mitjanes de victimització més elevades (16,2 i 15,8, respectivament). En tercer lloc, es troba Àsia, amb un 11,7, seguida de l'Europa de l'Est, amb un 8,8, i, finalment, l'Europa occidental, amb una *taxa mitjana de victimització* del 4,6 (vegeu el Gràfic 8-15).

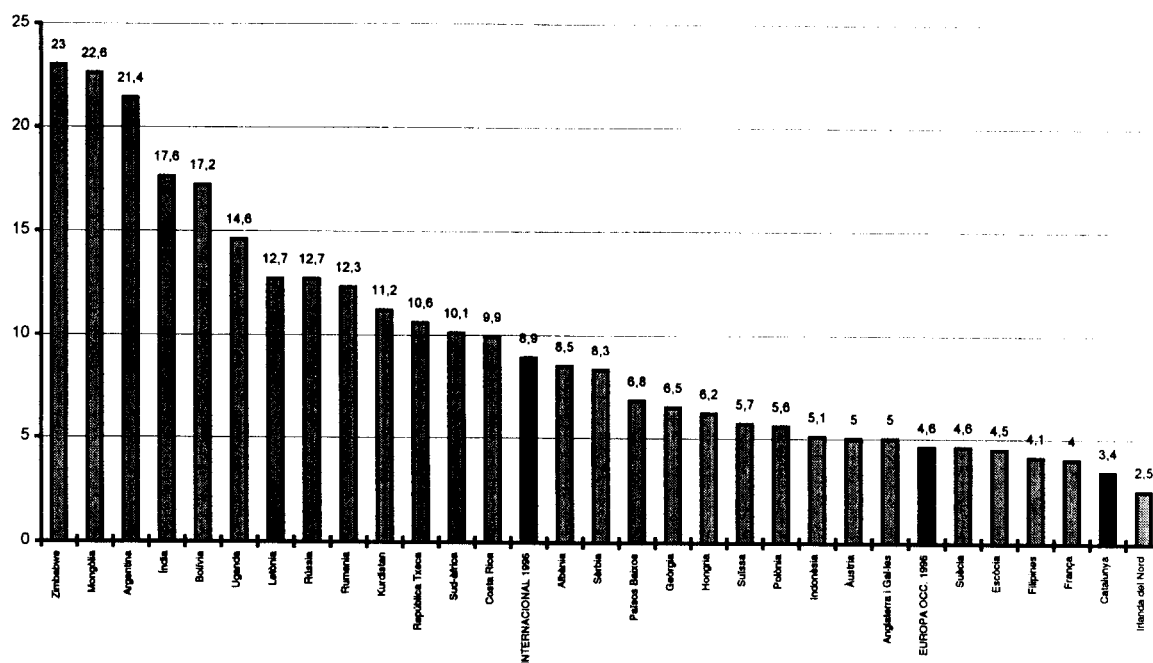

Gràfic 8-15. Índex de victimització quant al furt l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Quant a les comparacions estadístiques, només hem trobat diferències significatives entre l'Europa occidental i la resta d'àmbits: Europa de l'Est ($p=0.001$), Àsia ($p=0.050$), Àfrica ($p=0.012$) i Amèrica llatina ($p=0.012$). D'aquestes dades podem concloure que, efectivament, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental*, quant al delictes de furt, és inferior a la obtinguda per a cadascun dels altres àmbits, i que aquesta inferioritat no és producte de l'atzar. En aquest sentit, en fer una comparació entre, d'una banda, l'Europa occidental i, de l'altra, el conjunt de països *en vies de desenvolupament* hem trobat que la diferència és altament significativa ($p=0.000$).

8.3.2.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

En el Gràfic 8-16 s'ha establert una comparació internacional dels índexs de victimització de 1996. Només hi ha un país amb una taxa inferior a la catalana: Irlanda del Nord. La resta de països, tant de l'Europa occidental, com de l'oriental i dels països *en vies de desenvolupament* s'hi situen per sobre.

Gràfic 8-16. Índex de victimització quant al furt. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* i de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

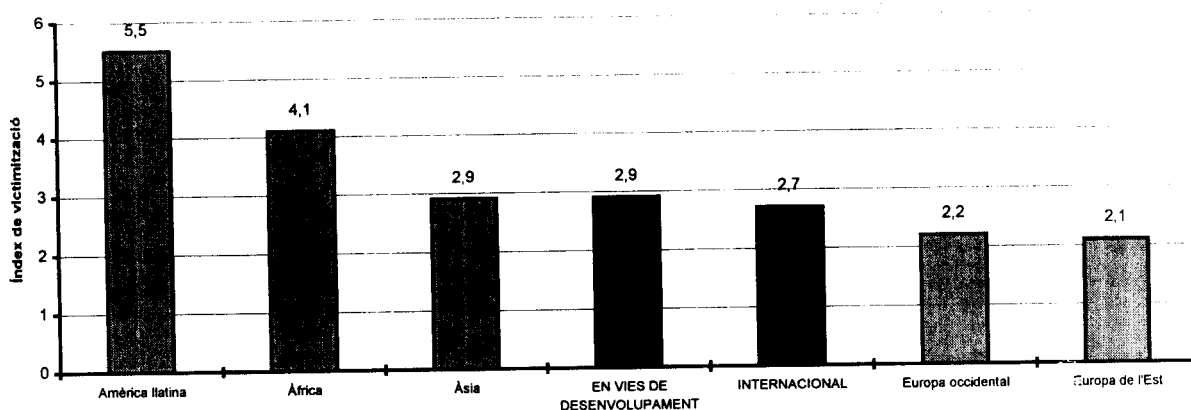
Les taxes mundials de victimització, quant al furt, se situen en un ampli interval que oscil·la entre el 23 i el 2,5. En els països del nostre entorn les taxes oscil·len entre el 6,8 (Països Baixos) i el 2,5 (Irlanda del Nord), la qual cosa ens informa que, a Catalunya, amb un índex de 3,4, la taxa és relativament baixa. Es pot comprovar, tal com insistíem en l'apartat anterior (sobre el robatori amb violència o intimidació), que en el cas del furt, les taxes s'inverteixen en els països de l'Europa occidental.

D'altra banda, la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* és de 8,9. Podem observar que l'índex de Catalunya és molt més baix. Quant a la comparació amb el conjunt de països europeus del nostre entorn, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996* és de 4,6, superior a la obtinguda per a Catalunya.

8.3.3 L'agressió sexual

8.3.3.1 Comparació interàmbits

La taxa mitjana de victimització de l'Amèrica llatina (5,5) és la més elevada i gairebé duplica la taxa mitjana de victimització internacional (2,7). La segueix la taxa africana (4,1). Els índexs de la resta d'àmbits no difereixen especialment (vegeu el Gràfic 8-17): Àsia, 2,9; Europa occidental, 2,2 i, finalment, l'Europa de l'Est, 2,1.

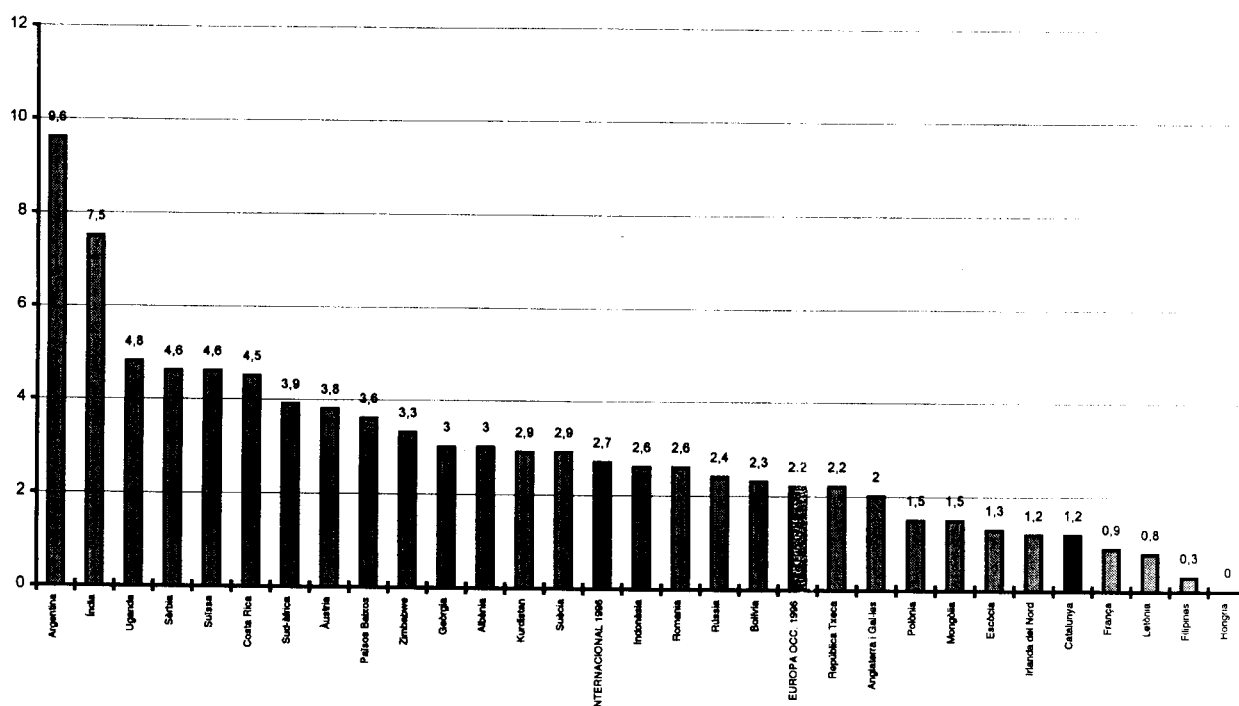
Gràfic 8-17. Índex de victimització quant a l'agressió sexual l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

Cap de les diferències, però, no han resultat ser estadísticament significatives. És per això que no podem fer afirmacions taxatives i que les possibles diferències han de ser atribuïdes a l'atzar.

8.3.3.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

Crida l'atenció la comparació internacional entre les taxes de victimització referides a l'agressió sexual. Les dades es comporten de manera diferent a com ho fan en altres tipologies delictives: els índexs dels països europeus del nostre entorn oscil·len entre els més baixos (0,9 d'Hongria) i els més alts dels 29 països estudiats (4,6 de Suïssa), i entremig trobem la resta de països de l'Europa de l'Est i aquells que hem anomenat *en vies de desenvolupament*.

Dins d'aquest extens ventall de taxes de victimització dels països de l'Europa occidental, Catalunya està ubicada en la part inferior (amb un 1,2), només França informa d'un índex menor (0,9).

Gràfic 8-18. Índex de victimització quant a l'agressió sexual (només es considera la mostra de dones). S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* i de la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

La *taxa mitjana de victimització internacional de 1996* de l'agressió sexual és de 2,7. En aquest cas, l'índex de Catalunya (1,2) es veu reduït a més de la meitat. Quant a la dada representativa d'Europa, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996* és de 2,2, gairebé el doble de la taxa catalana (vegeu el Gràfic 8-18).

Deixem ara de banda els índexs de victimització i les seves comparacions per endinsar-nos en la descripció del tipus de fet concret que la víctima va interpretar com a agressió sexual. Cal aclarir aquest punt perquè, ni de bon troç, totes les agressions sexuals suposen que la víctima ha estat violada. En el qüestionari de l'ICS, que, recordem, hem fet servir com a instrument en la nostra recerca, s'incorpora la següent pregunta: *¿Pot descriure l'incident com*

una violació, un intent de violació o com un tipus de conducta que vostè considera ofensiva? L'anàlisi de les respostes que es van donar ens indica que **el 100% de les dones que van ser objecte d'una agressió sexual va interpretar els fets com una conducta indecent o ofensiva, mentre que no hi va haver cap dona que manifestés haver estat violada o haver estat víctima d'un intent de violació.**

Altres recerques de victimització fetes en altres països europeus el 1996 informen de resultats similars. Per exemple, a Anglaterra i Gal·les, Àustria i Irlanda del Nord, tampoc no va haver-hi cap víctima de violació; a Escòcia, el 0,9% de les dones que van ser víctimes d'una agressió sexual van ser violades; a Suïssa, l'1,8%; a Suècia, el 2,5%, i, finalment, a França, el 2,8% de les dones agredides sexualment van declarar haver estat violades.

Els resultats de les ICS efectuades als països de l'Europa de l'Est el 1996 apugen els percentatges de violacions. Així, a Polònia, un 7,6% de les dones agredides sexualment van ser víctimes de violació; a Rússia, el 8,6%; a la República Txeca, el 10,8%; a Hongria, l'11,7%.

Quant als països *en vies de desenvolupament*, els percentatges de violació són molt superiors, i fins i tot arriben al 24,2% de les agressions sexuals, en el cas de Sud-àfrica, o al 24,7%, en el cas d'Uganda.

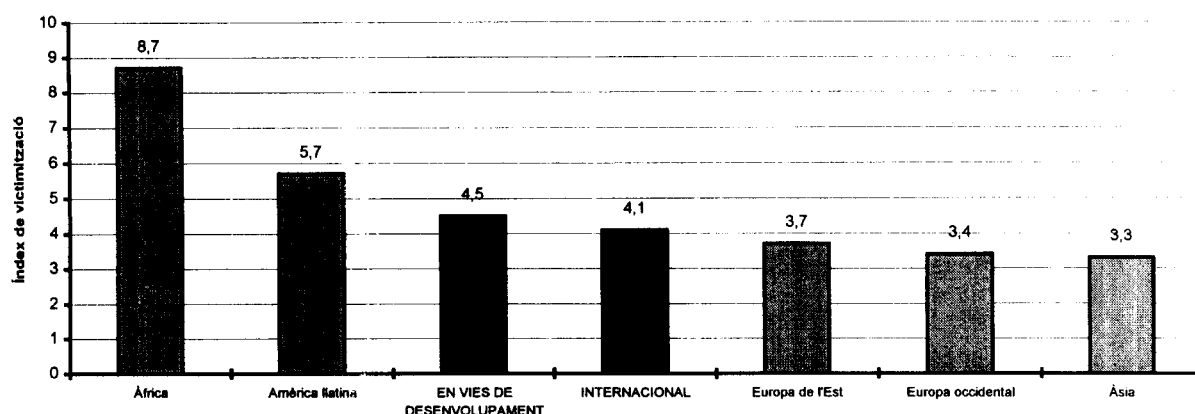
De totes les dades que deriven de la comparació *interàmbits* i de la ubicació de Catalunya en el context internacional, sembla ser que podem extreure la següent conclusió: si bé no hi ha diferències importants quant a les taxes de victimització de l'agressió sexual, sí que sembla que hi ha importants diferències quant al tipus concret d'agressió: els països *en vies de desenvolupament* són els que informen de taxes de violacions superiors.

8.3.4 L'agressió física o amenaces

8.3.4.1 Comparació interàmbits

L'àmbit geogràfic amb una major *taxa mitjana de victimització* quant a l'agressió física o amenaces és l'Àfrica, amb un 8,7 (vegeu el Gràfic 8-19). Molt per sota es troben l'Amèrica llatina (amb un 5,7), l'Europa de l'Est (3,7), l'Europa occidental (3,4) i, finalment, Àsia (amb un 3,3).

Quant a les comparacions estadístiques, hem trobat diferències significatives entre la *taxa mitjana de victimització d'Àfrica* i els següents àmbits: l'Europa occidental ($p=0.013$), l'Europa de l'Est ($p=0.021$) i Àsia ($p=0.036$). Aquestes significacions ens permeten afirmar que a l'Àfrica es duen a terme més agressions físiques o amenaces que a la resta d'àmbits estudiats, llevat del cas de l'Amèrica llatina, amb què la diferència no és significativa.

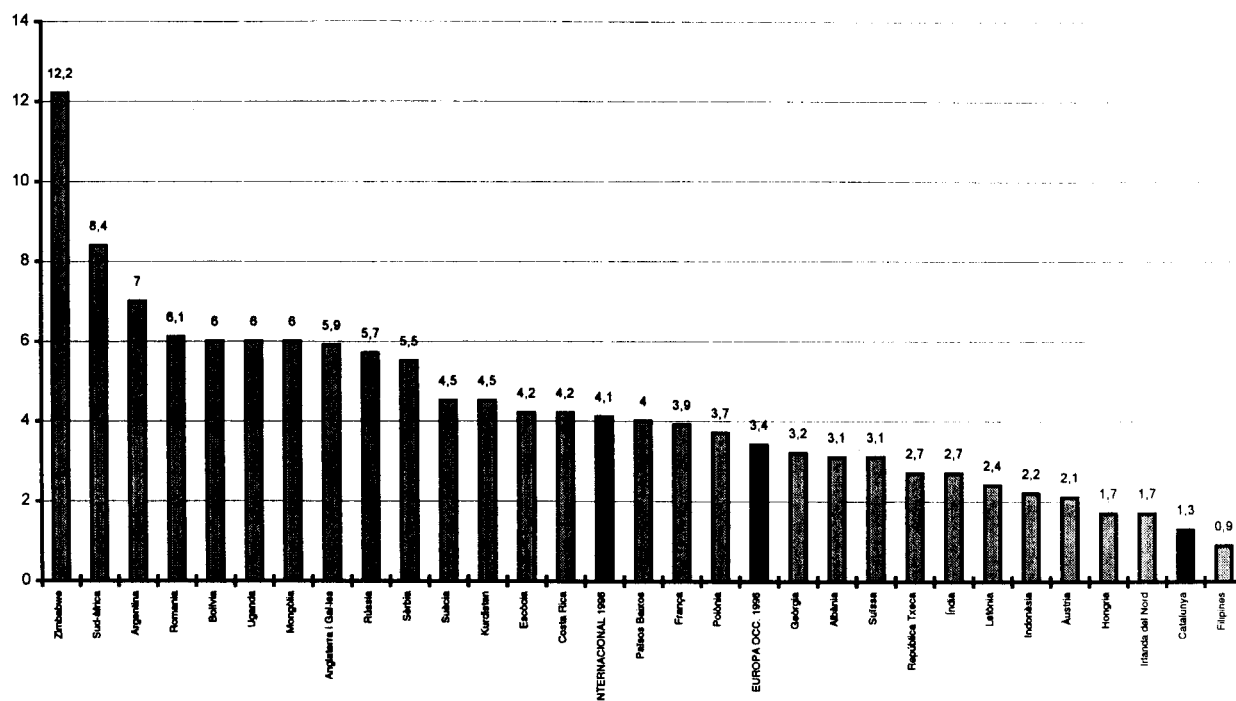
Gràfic 8-19. Índex de victimització quant a l'agressió física o amenaces l'any 1996. S'hi consignen els índexs obtinguts per als 5 grans àmbits geogràfics estudiats i, també, el total internacional i el total dels països *en vies de desenvolupament*. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.3.4.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

Les taxes dels 29 països estudiats oscil·len entre el 12,2 i el 0,9, mentre que Catalunya se situa en la part inferior d'aquest interval, amb només un 1,3.

La *taxa mitjana de victimització internacional de 1996*, en el cas de les agressions físiques o amenaces, és de 4,1, més de tres vegades superior a l'índex de Catalunya.

Quant a la comparació amb els països europeus que ens són propers, la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental* és de 3,4, molt per sobre, com queda palès, a la nostra taxa (vegeu el Gràfic 8-20). Absolutament tots i cadascun dels països europeus del nostre entorn presenten taxes de victimització d'agressions físiques o amenaces superiors a la catalana. Fins i tot alguns, com ara Escòcia i Suècia, presenten taxes molt elevades, de més del 4%.

Gràfic 8-20. Índex de victimització quant a l'agressió física o amenaces. S'hi consignen els índexs obtinguts per als països que van participar en l'ICS de 1996. També s'informa de la taxa mitjana de victimització internacional de 1996 i de la taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.4 Resum

En aquest capítol s'han estudiat, d'una banda, els índexs de victimització dels 5 àmbits geogràfics en què han estat agrupats els 29 països d'arreu del món que van efectuar una enquesta de victimització sobre l'any 1996. Aquesta comparació, l'hem denominada *comparació interàmbits*.

D'altra banda, s'ha analitzat quina és la situació de les taxes de la nostra recerca en el conjunt internacional; és a dir, s'ha fet una comparació entre els índexs de victimització de Catalunya, per als diferents delictes, i els índexs de victimització de la resta dels 29 països, especialment els europeus que ens són propers. També s'han comparat les taxes de Catalunya amb les taxes mitjanes de victimització de l'Europa occidental i amb les taxes mitjanes de victimització internacional. Aquesta comparació, l'hem denominada *ubicació de Catalunya en el panorama mundial*.

8.4.1 Comparació *interàmbits*

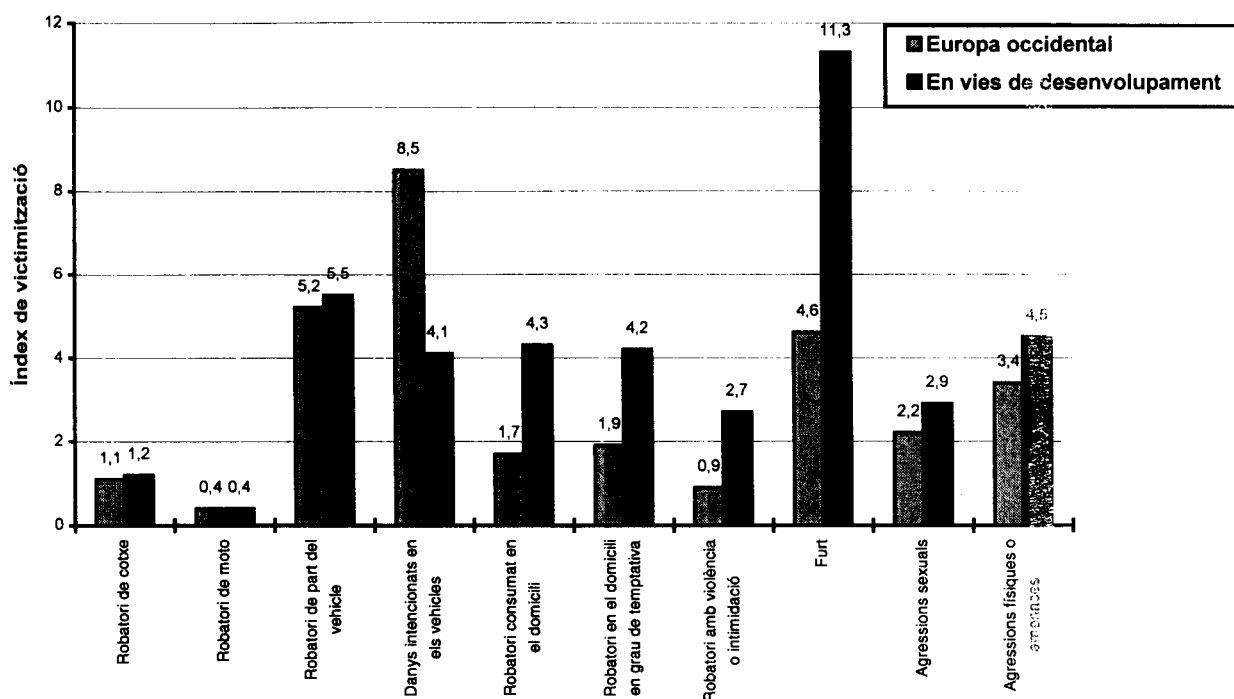
Segons les dades que s'han anat comentant, l'Amèrica llatina i l'Àfrica es mantenen en una pugna pel lideratge de les diferents taxes mitjanes de victimització: en tots i cadascun dels 6 tipus concrets de delictes informen dels majors índexs.

Àsia és l'àmbit geogràfic que presenta taxes inferiors de victimització quant als delictes de robatori de cotxe, robatori de part del cotxe, danys intencionats en el vehicle i agressió física o amenaces. Tanmateix, els països asiàtics estudiats, destaquen per les seves taxes de victimització quant al robatori de motos o motocicletes.

L'Europa occidental és l'àmbit que presenta, en general, taxes més baixes de victimització. És diferent, però, la victimització del delicte de danys intencionats en el vehicle. En aquest cas els països europeus presenten les taxes més elevades dels 29 països estudiats.

En comparar l'Europa occidental amb el conjunt de la resta de països, anomenats *en vies de desenvolupament*, hem obtingut diferències significatives només en els delictes *contra la propietat*; és a dir, l'Europa occidental té taxes significativament inferiors a les dels països *en vies de desenvolupament* en el robatori del domicili, en el robatori amb violència o intimidació i en el furt. En la resta de tipus delictius (agressió sexual, agressió física o amenaces o robatori de cotxe) les taxes de l'Europa occidental no són significativament diferents a les dels països *en vies de desenvolupament*. Tanmateix, sí que és diferent el tipus d'agressió sexual, atès que en els països *en vies de desenvolupament* és superior el percentatge de dones agredides que han patit una violació.

En definitiva, el Gràfic 8-21 il·lustra aquestes diferències entre el grup dels 9 països que conformen l'Europa occidental i els de 20 països que hem agrupat sota l'epígraf de països *en vies de desenvolupament*.

Gràfic 8-21. Taxes mitjanes de victimització de l'Europa occidental de 1996 i taxes mitjanes de victimització dels països en vies de desenvolupament de 1996. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

8.4.2 La ubicació de Catalunya en el panorama mundial

Quant al robatori de cotxe, Catalunya presenta una taxa de victimització de 0,8. Dels països europeus del nostre entorn, només els Països Baixos, Suïssa i Àustria presenten índexs inferiors, un 0,4, 0,1 i 0,1, respectivament. Països amb índexs superiors són: Suècia (1,2), França i Irlanda del Nord (1,6), Escòcia (1,7) i, finalment, Anglaterra i Gal·les (2,5). En l'àmbit mundial, podem concloure que la taxa catalana és inferior a la internacional (1,1) i a la de l'Europa occidental (1,1).

Quant al robatori de moto, la taxa de Catalunya se situa enmig de les taxes de la resta de l'Europa occidental. Globalment, la taxa catalana (0,4) és exactament la mateixa que les taxes obtingudes per al total de l'Europa occidental i per al total internacional.

Pel que fa al robatori de part del vehicle, l'índex de Catalunya és més elevat que 5 països europeus i menys que 3. Globalment, la taxa catalana (5,4) és superior a la de l'Europa occidental (5,2) i igual a la taxa internacional.

Encara creix més la taxa catalana, respecte a la resta de països estudiats, si considerem els danys ocasionats als vehicles. Catalunya és el 5è país, dels 29 estudiats, amb la taxa més alta de victimització. D'aquests 5 primers països, 4 són europeus. L'índex de victimització de Catalunya (8,6) és lleugerament superior al de l'Europa occidental (8,5) i molt superior a la *taxa mitjana de victimització internacional*.

Quant al robatori consumat en el domicili, Catalunya presenta un índex d'1,0. Els nivells inferiors, els presenta només Àustria (0,9). Les taxes més elevades de victimització són les obtingudes per a França (2,3), Països Baixos (2,6), Anglaterra i Gal·les (3), Irlanda del Nord i Escòcia (1,5) i, finalment, Suïssa i Suècia (1,3). En l'àmbit mundial, la taxa catalana és molt inferior a la internacional (3,4) i també inferior a la de l'Europa occidental (1,7). Pel que fa al robatori en grau de temptativa, la situació és pràcticament idèntica.

Quant al robatori amb violència o intimidació, Catalunya presenta una taxa de victimització d'1,6. Aquesta taxa és superior a la trobada en la resta de països del nostre entorn: Anglaterra i Gal·les (1,4), França (1), Suïssa (0,9), Escòcia (0,8), Països Baixos (0,6), Irlanda del Nord i Suècia (0,5) i, finalment, Àustria (0,2). En aquest cas, l'índex de Catalunya és sensiblement inferior a la *taxa mitjana de victimització internacional* (2), però superior a la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental* (0,9). Tanmateix, aquesta criminalitat superior a Catalunya, respecte a Europa, queda compensada amb la inferioritat de la taxa de victimització del delictes de furt.

Quant al delictes de furt, a Catalunya hem obtingut que la taxa de victimització és de 3,4. En aquest cas, només un país, Irlanda del Nord, ha obtingut una taxa inferior (2,5). La resta de països van informar de taxes superiors: França (4), Escòcia (4,5), Suècia (4,6), Anglaterra i Gal·les i Àustria (5), Suïssa (5,7), Països Baixos (6,8). Quant a la *taxa mitjana de victimització internacional* (8,9) i la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental* (4,6), totes dues són superiors a la catalana.

Quant a l'agressió sexual, Catalunya també presenta un dels índexs de victimització més baixos d'Europa: un 1,2. Només França presenta una dada inferior: 0,9. La resta de països tenen dades de victimització més elevades (en algun cas molt superiors): Irlanda del Nord (1,2), Escòcia (1,3), Anglaterra i Gal·les (2), Suècia (2,9), Països Baixos (3,6), Àustria (3,8) i, finalment, Suïssa (4,6). En aquest cas, la *taxa mitjana de victimització internacional* i la *taxa*

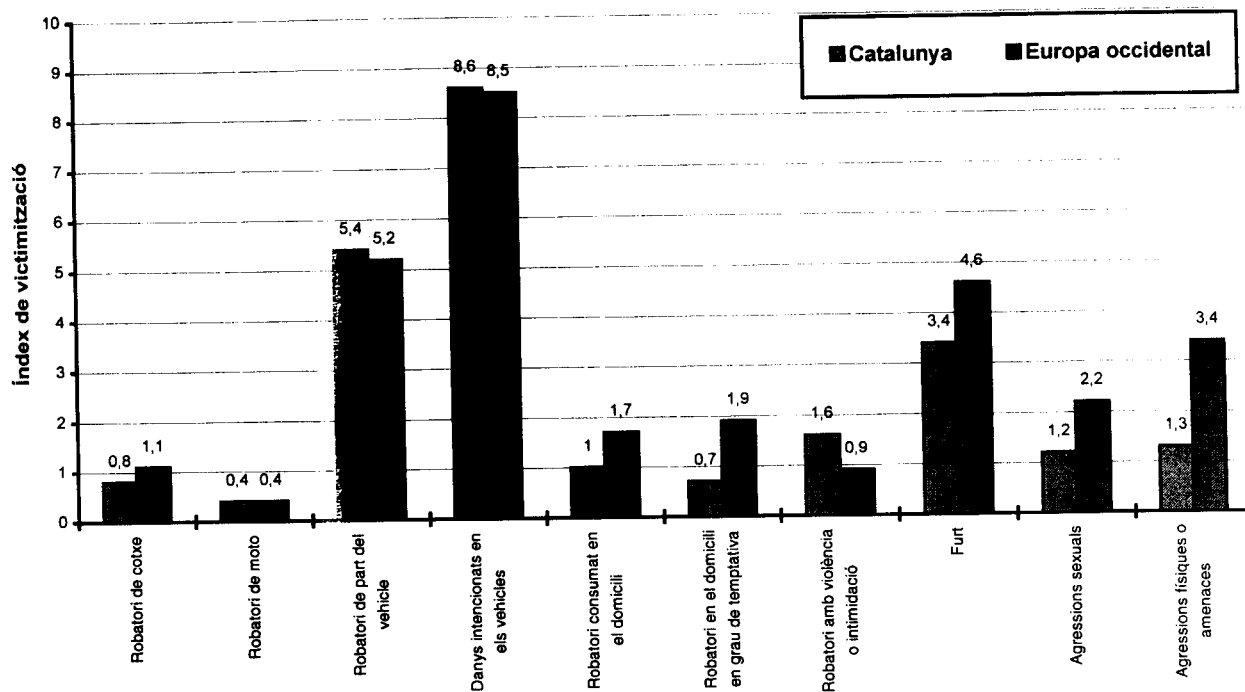
mitjana de victimització de l'Europa occidental estan molt properes, un 2,7 i un 2,2, respectivament, ambdues superiors a la taxa de Catalunya. Cal destacar que, en el cas de Catalunya, tots els casos d'agressions sexuals fan referència a conductes indecents; no hem trobat en la mostra cap violació ni cap agressió sexual. Aquesta mateixa tendència és la que sembla que hi ha en la resta de països del nostre entorn. Tanmateix, en el països *en vies de desenvolupament*, són superiors les taxes de dones que sí que han estat violades.

Pel que fa a les agressions físiques o amenaces, Catalunya té un índex de victimització de l'1,3. És el país europeu amb la taxa més baixa. La resta presenten xifres superiors o molt superiors. Vegem-les: Irlanda del Nord (1,7), Àustria (2,1), Suïssa (3,1), França (3,9), Països Baixos (4), Escòcia (4,2), Suècia (4,5) i, finalment, Anglaterra i Gal·les (5,9).

A la vista de totes aquestes dades internacionals, concloem que Catalunya destaca perquè és un país amb:

- molt poca delinqüència violenta (índexs molt baixos d'agressions, tant físiques com sexuals);
- baixes taxes de delinqüència contra la propietat (índexs molt baixos de furt i de robatori en el domicili, per bé que la taxa de robatori amb violència o intimidació és més elevada);
- índexs de victimització mitjos quant al conjunt de delictes contra els vehicles, si bé la nostra comunitat autònoma presenta una taxa molt elevada de danys intencionats en els vehicles.

Il·lustrarem aquestes conclusions amb el Gràfic 8-22.

Gràfic 8-22. Índexs de victimització de Catalunya i taxes mitjanes de victimització de l'Europa occidental de 1996. Elaboració pròpia a partir de la nostra recerca i de les dades de l'ICS, Universitat de Leyden, Holanda.

9. Les característiques de les víctimes

A la vista de la literatura existent, sembla que hi ha tantes classificacions de víctimes com autors s'han ocupat del tema. La classificació més generalitzada és aquella que utilitza criteris que tenen a veure, entre altres, amb les relacions entre la víctima i l'agressor, o amb l'existència de diferents factors de vulnerabilitat de la víctima (Landrove, 1998).

La probabilitat de ser víctima no està distribuïda d'una manera igualitària entre totes les persones que conformen una societat. Certs subjectes, sotmesos a factors de vulnerabilitat, ja siguin individuals o socials, són més susceptibles de ser víctimes.

Aquest capítol està dedicat a l'estudi d'alguns factors de vulnerabilitat. Entre els factors individuals, s'analitzarà l'edat i el sexe; quant als factors socials, la urbanització (el fet de viure en una gran ciutat), el nivell socioeconòmic, la situació laboral, els hàbits de sortida nocturna i el tipus d'habitatge seran les variables en què se centrarà l'estudi.

9.1 Victimització segons l'edat i el sexe

Diferents estudis demostren que el risc de ser víctima disminueix a mesura que s'incrementa l'edat. Per exemple, Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996) van trobar, en mesurar la victimització en els últims 5 anys, que l'índex de victimització dels qui tenien entre 16 i 19 anys era de 68,5, enfront del 29,9 dels qui tenien 70 anys o més. Laub (1990) va trobar que l'edat és una de les variables que es correlaciona més fortament amb la victimització. En el seu estudi afirma que les proporcions més elevades de victimització se situen en el grup d'edat dels 16 als 24 anys. En aquest mateix sentit es manifesta l'estudi efectuat a demanda del Ministeri de l'Interior l'any 1996 (Instituto de Estudios de la Policía, 1997).

En la nostra recerca hem trobat resultats que confirmen aquesta intensa relació entre edat i índex de victimització. Hem aplicat una correlació de *Pearson* entre aquestes dues variables, per al total de la mostra i també diferenciada per sexes. Vegem-ne els resultats:

- Quant al resultat per al total de la mostra, s'ha obtingut una r de -0.5240. Aquesta correlació negativa -i estadísticament significativa per a un nivell de confiança del 99%- permet afirmar taxativament que **a mesura que s'incrementa l'edat disminueix la taxa de victimització**.
- La correlació obtinguda exclusivament per a la mostra d'homes indica que és més intensa la relació entre edat i índex de victimització ($r = -0.5583$).
- En el cas de les dones, la relació entre ambdues variables és més feble ($r = -0.3974$), però igualment significativa per a un nivell de confiança del 99%.

Un altre estadístic calculat ha estat la mitjana d'edat, segons el sexe i la victimització. És a dir, s'ha calculat la mitjana d'edat de les víctimes, de les no-víctimes, de les dones víctimes, de les dones no-víctimes, dels homes víctimes i dels homes no-víctimes.

A la Taula 9-1, hi informem dels resultats. Es pot veure, per exemple, que la mitjana d'edat dels homes víctima és de 39,2 anys, enfront dels 47 anys de mitjana dels homes no-víctimes. Quant a les dones, ambdues mitjanes són lleugerament superiors: 39,9 anys per a les dones que han estat víctimes i 48,8 per a les que no ho han estat. Pel que fa a les dades globals, veiem que la mitjana d'edat de la mostra victimitzada és de 39,6, enfront dels 48,1 anys de mitjana dels qui no han patit cap delictes. En tots tres casos, total, homes i dones, la diferència entre les mitjanes és de, aproximadament, 9 anys.

Taula 9-1. Mitjanes d'edat segons el sexe i la victimització

Sexe	Víctima	No-víctima	Total
Total	39,6	48,1	46,4
Home	39,2	47,0	45,5
Dona	39,9	48,8	47,1

Per corroborar, efectivament, que hi ha diferències estadísticament significatives entre les mitjanes d'edat dels qui han estat víctimes i els qui no ho han estat, hem efectuat les comparacions estadístiques de mitjanes que tot seguit comentem.

En primer lloc, en una comparació entre les mitjanes d'edat de les submostres de víctimes i no-víctimes (39,6 anys i 48,1 anys, respectivament) s'obté un

coeficient *t d'Student* de 10,621⁶³; la qual cosa ens permet afirmar que les persones que han estat víctimes SÓN més joves que els que no han patit cap delictes, en el decurs de l'any 1996. Hem de tenir present que el factor edat està íntimament relacionat amb altres factors socials, com ara el hàbits de sortida nocturna que, com veurem més tard, també és una important variable de vulnerabilitat.

En segon lloc, ens centrem exclusivament en el cas de les dones. La comparació entre ambdues mitjanes, 39,9 anys i 48,8 anys, per a les que han estat víctimes i per les que no ho han estat, respectivament, ens informa d'una *t d'Student* de 8,535⁶⁴. És per això que també podem fer una afirmació taxativa: les dones que han estat víctimes en el decurs del 1996 SÓN més joves que les que no ho han estat.

Finalment, en tercer lloc, comparem les mitjanes d'edat dels homes víctimes i els homes no-víctimes (39,2 anys i 47 anys, respectivament). En aquest cas, la *t d'Student* ha estat de 6,326⁶⁵. De la mateixa manera que en els dos casos anteriors, podem afirmar que els homes que han estat víctimes SÓN més joves que els que no han patit cap delictes en el decurs de 1996.

Analitzarem ara els índexs de victimització d'acord amb els intervals d'edat (vegeu Taula 9-2). En el cas de la totalitat dels enquestats veiem que és l'interval 20-24 anys el que presenta una major taxa de victimització: el 30,1% dels enquestats, amb una edat compresa entre els 20 i els 24 anys, han estat víctimes d'algun delictes en el decurs de l'any 1996. Aquesta taxa és 2,2 vegades superior a la que presenten els qui tenen entre 60 i 69 anys, i 4,5 vegades superior a l'obtinguda per als qui tenen 70 anys o més.

En fer aquesta mateixa anàlisi segons el sexe, veiem que els homes més victimitzats són els que tenen entre 16 i 19 anys (amb un índex de victimització del 28,9). Quant a les dones, són més victimitzades les que tenen una edat compresa entre els 20 i els 24 anys. El lector pot concloure, tot observant la taula, que les dones entre 16 i 29 anys manifesten taxes de victimització superiors a les dels homes de les mateixes edats, per la qual cosa sembla ser que el risc de ser víctima una persona jove és superior si es tracta d'una dona.

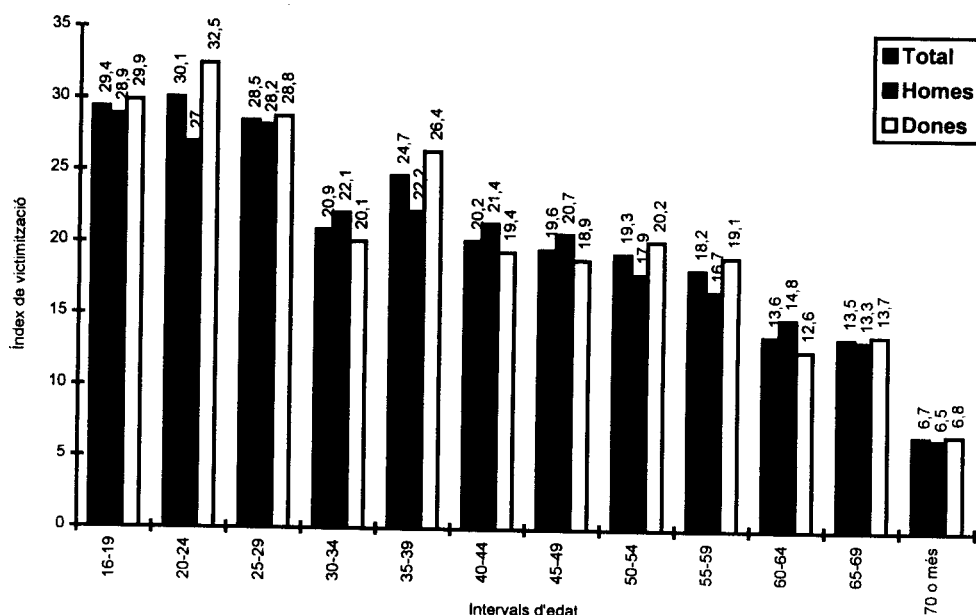
⁶³ *t d'Student* molt superior a la mínima que estableixen les taules estadístiques, per a g.l.=2.834 i $\alpha=0,01$, $t=2,58$.

⁶⁴ *Idem* anterior, per a g.l.=1.681.

⁶⁵ *Idem* anterior, per a g.l.=1.151.

Taula 9-2. Intervals d'edat i índex de victimització

Intervals d'edat	Total	Homes	Dones
Total	19,5	19,5	19,5
16-19	29,4	28,9	29,9
20-24	30,1	27,0	32,5
25-29	28,5	28,2	28,8
30-34	20,9	22,1	20,1
35-39	24,7	22,2	26,4
40-44	20,2	21,4	19,4
45-49	19,6	20,7	18,9
50-54	19,3	17,9	20,2
55-59	18,2	16,7	19,1
60-64	13,6	14,8	12,6
65-69	13,5	13,3	13,7
70 o més	6,7	6,5	6,8

Gràfic 9-1. Índex de victimització segons els intervals d'edat.

Fins aquí hem analitzat les característiques de les víctimes, en relació amb les no-víctimes, d'acord amb l'edat. Ara bé, què passa amb la variable sexe? ¿Són les dones més victimitzades que els homes? ¿Es pot dir que les dones tenen més probabilitat de patir determinats delictes, i els homes de ser víctimes d'altres? Malgrat que hi ha autors que han trobat que l'índex de victimització global és inferior en el cas de les dones que en el cas dels homes, en la nostra recerca no ha estat així. En ambdós casos, la taxa de victimització és del 19,5 i hem de concloure que tant els homes com les dones tenen la mateixa probabilitat de ser víctimes.

Però, ¿la probabilitat de ser víctimes d'homes i dones és la mateixa quan es tracta d'un delictes de robatori amb violència o intimidació que quan es tracta, per exemple, d'un delictes d'agressions físiques o amenaces? Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996, pàg. 61) van trobar que mentre que els homes eren més freqüentment víctimes de robatori o de danys en el vehicle, les dones ho són més del robatori amb violència o intimidació o del furt. En la mateixa línia, Laub (1990) va trobar que la relació entre sexe i victimització és especialment forta quant als robatoris agreujats, dels quals, més freqüentment, són víctimes les dones.

En la nostra recerca hem obtingut resultats similars als que ens indica la bibliografia consultada (vegeu la Taula 9-3). Les diferències més importants son:

- els homes són més victimitzats quan es tracta de delictes contra els vehicles (14,8 *versus* 11,8)
- les dones són més victimitzades quan es tracta de delictes contra les persones (7,5 *versus* 5,2) i, especialment, quan es tracta del delictes de furt (3,9 *versus* 2,6) i d'agressions sexuals.

Taula 9-3. Índex de victimització i sexe.

Tipus de fet	Índex de victimització ⁶⁶		
	Total	Homes	Dones
Total	19,5	19,5	19,5
Robatori de vehicles	1,8	2,2	1,5
Robatori d'una part del vehicle	5,4	6,0	5,0
Danys als vehicles	8,6	9,8	7,8
Total fets contra els vehicles	13,0	14,8	11,8
Robatori en el domicili (temptativa)	0,7	0,5	0,9
Robatori en el domicili (consumat)	1,0	0,9	1,1
Total fets contra els domicilis	1,7	1,4	2,0
Robatori amb violència o intimidació	1,6	1,6	1,7
Furt	3,4	2,6	3,9
Agressió sexual	1,2	-	1,2
Agressió física o amenaces	1,3	1,5	1,2
Total fets contra les persones	6,6	5,2	7,5
Abandonament de família	0,4	-	0,4
Impagament de pensions	1,1	-	1,1
Total fets contra les relacions familiars	1,4	-	1,4

⁶⁶ Només s'han considerat les dones en els següents fets: agressió sexual, abandonament de família, impagament de pensions i total de fets contra les relacions familiars.

9.2 Victimització i urbanització

Molts autors teoritzen al voltant de les característiques de les víctimes. Una de les hipòtesis més esteses és que la víctima és més freqüentment urbana; és a dir que a les grans ciutats l'índex de victimització és més elevat que a les petites urbs o a les zones rurals. O, el que és semblant, que a les zones urbanes es cometien més delictes que a les rurals. Laub (1990), en analitzar les dades sobre la *National Crime Survey* de 1986 als Estats Units, va trobar, entre altres correlacions, que les persones que viuen a les grans ciutats s'enfronten amb proporcions de crim més elevades. L'autor va assenyalar que aquesta tendència és particularment notable en el cas del robatori amb violència o intimidació.

Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P., i Cerezo, A. I. (1996, pàg. 54) han confirmat la hipòtesi segons la qual la taxa de victimització i la mesura de la població de residència mantenen una relació directament proporcional. Els autors van trobar que la taxa de victimització a la capital de Màlaga és del 34,0; enfront d'un 26,6 a la costa i un 15,5 a l'interior de la província (recordem que la taxa global de victimització a la província de Màlaga és del 27,8).

En la nostra recerca hem volgut comprovar aquesta hipòtesi. És per això que hem dividit la mostra d'acord amb la grandària de les ciutats i municipis que hi han participat: d'una banda, les ciutats amb una població inferior als 100.000 habitants i, de l'altra, les grans ciutats, amb una població superior a aquest llindar. En aquest últim grup hi ha, únicament, els següents municipis: Badalona, Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Lleida, Mataró, Sabadell, Santa Coloma de Gramenet, Tarragona i Terrassa.

La Taula 9-4 informa dels índexs de victimització obtinguts segons la grandària de la ciutat o municipi. A la primera columna, s'hi han relacionat els tipus de fet delictiu. A la segona columna, l'índex de victimització global de Catalunya per a cada fet delictiu concret. La tercera columna conté els índexs de victimització dels municipis o ciutats petites -amb una població censada el 1996 inferior als 100.000 habitants-, també per a cada fet delictiu. La quarta columna n'indica els de les grans ciutats -amb una població de 100.000 habitants o més. Finalment, l'última columna informa del que hem anomenat *quocient de victimització urbana* (nombre que resulta de la divisió de l'índex de victimització de ciutats grans per l'índex de victimització de les ciutats petites) i que contesta

a la següent pregunta: ¿quantes victimitzacions hi ha a les grans ciutats per cada victimització de les ciutats petites?

La hipòtesi sembla ser que es compleix, per bé que no podem fer afirmacions taxatives, atès que els resultats de les diverses proves estadístiques de *chi-square* no ens ho permeten. L'índex de victimització global sembla ser que és inferior en els territoris amb menor població: 19,3 *versus* el 19,8 obtingut per a les grans àrees urbanes; o el que pot resultar més il·lustratiu mitjançant el *quocient de victimització urbana*: per cada victimització que es produeix en una ciutat petita hi ha 1,02 victimitzacions en una ciutat gran.

Ara bé, si establim les comparacions -entre ciutats grans i ciutats petites- per als diferents fets delictius, obtenim alguns resultats interessants. No hem de perdre de vista, però, que les proves estadístiques no ens permeten fer una afirmació radical del que a continuació es comenta.

En primer lloc, ¿quins fets delictius tenen una major taxa de victimització a les ciutats grans? La resposta està determinada per un *quocient de victimització urbana* superior a 1. L'exemple més significatiu fa referència al robatori amb violència o intimidació: per cada fet d'aquesta mena que es duu a terme en una ciutat petita, es produeixen 2 robatoris amb violència o intimidació en una ciutat gran. Un altre exemple que no podem deixar de comentar es refereix al robatori de vehicles, que també és molt més freqüent en les ciutats grans: per cada robatori de vehicle que es produeix en una ciutat petita, es duen a terme 1,8 robatoris en una ciutat gran. Altres fets, l'índex de victimització dels quals és superior a les grans ciutats, per ordre descendent, són: temptativa de robatori en el domicili (amb un *quocient de victimització urbana* de l'1,5); abandonament de la família (1,3); robatori de part del vehicle o d'objectes del seu interior (1,2), i furt (1,2).

Contràriament, ¿quins fets delictius tenen una taxa de victimització més elevada a les ciutats petites? La resposta, en aquest cas, està determinada pel *quocient de victimització urbana* inferior a 1. El major exponent està representat pel robatori consumat en el domicili: per cada fet en una ciutat petita, es duen a terme 0,53 fets en una ciutat gran. Un altre exemple, el constitueix l'agressió física o amenaces: per cada fet que té lloc a les ciutats petites, es duen a terme 0,7 fets en una ciutat gran. Altres fets amb un índex de victimització superior a les ciutats amb menys de 100.000 habitants són:

danys als vehicles, agressió sexual i impagament de pensions, tots ells amb un *quocient de victimització urbana* del 0,8.

Taula 9-4. Índex de victimització i urbanització.

Tipus de fet	Índex de victimització ⁶⁷			Quocient de victimització urbana ⁶⁸
	Total	Ciutats de menys de 100.000 habitants	Ciutats de 100.000 habitants o més	
Total	19,5	19,3	19,8	1,02
Robatori de vehicles	1,8	1,3	2,3	1,8
Robatori d'una part del vehicle	5,4	4,9	5,9	1,2
Danys als vehicles	8,6	9,5	7,6	0,8
Total fets contra els vehicles	13,0	12,9	13,2	1,02
Robatori en el domicili (temptativa)	0,7	0,6	0,9	1,5
Robatori en el domicili (consumat)	1,0	1,3	0,7	0,53
Total fets contra els domicilis	1,7	1,9	1,6	0,8
Robatori amb violència o intimidació	1,6	1,1	2,2	2
Furt	3,4	3,1	3,7	1,2
Agressió sexual	1,2	1,3	1,1	0,8
Agressió física o amenaces	1,3	1,5	1,1	0,7
Total fets contra les persones	6,6	6,0	7,2	1,2
Abandonament de família	0,4	0,3	0,4	1,3
Impagament de pensions	1,1	1,3	1,0	0,8
Total fets contra les relacions familiars	1,4	1,5	1,4	0,9

En conclusió, i deixant de banda els fets concrets per referir-nos als *grups de fets* (fets contra els vehicles, contra els domicilis, contra les persones i contra les relacions familiars), les dades indiquen que:

- Les ciutats grans són més violentes que les petites. La taxa de victimització dels fets contra les persones, en les primeres, és del 7,2 i, en les segones, del 6,0. El *quocient de victimització urbana* ens informa que per cada fet d'aquesta mena que té lloc a una ciutat petita es cometien 1,2 fets en una ciutat gran.
- Els fets contra els vehicles són sensiblement superiors a les ciutats grans: la relació és d'1 a 1,02.
- Els fets contra els domicilis són més freqüents a les ciutats petites: per cada fet que s'hi produeix, es cometien 0,8 fets en una ciutat gran. És en aquest tipus de fets on trobem una de les dades més rellevants: mentre que el

⁶⁷ Només s'han considerat les dones en els següents fets: agressió sexual, abandonament de família, impagament de pensions i total de fets contra les relacions familiars.

⁶⁸ *Quocient de victimització urbana*. Nombre que resulta de la divisió de l'índex de victimització de ciutats grans per l'índex de victimització de les ciutats petites. Per exemple, el quocient relatiu al robatori de vehicles, que és d'1,8, indica que per cada victimització per robatori de vehicle d'una ciutat petita, hi ha 1,8 victimitzacions del mateix fet en una ciutat gran.

robatori en grau de temptativa és molt més habitual a les ciutats grans, el robatori consumat és molt més freqüent a les ciutats petites. En els municipis i pobles més petits, sembla ser que els robatoris en els domicilis són fets més fructífers que en les ciutats grans.

- Quant als fets contra les relacions familiars, per cada fet que es du a terme a les ciutats petites, se'n cometen 0,9 a les grans. Mentre que a les ciutats grans és més freqüent l'abandonament de la família (relació: 1 a 1,3), a les petites ho és l'impagament de pensions (1 a 0,8).

9.3 Victimització i nivell socioeconòmic

La variable socioeconòmica ha estat mesurada segons els ingressos mensuals del nucli familiar. Aquests ingressos han estat agrupats conforme al barem següent: menys de 120.000 pessetes, entre 120.000 i 160.000 pessetes, entre 160.000 i 200.000 pessetes, més de 200.000 pessetes i, finalment, sense especificar (no ho sap o no contesta).

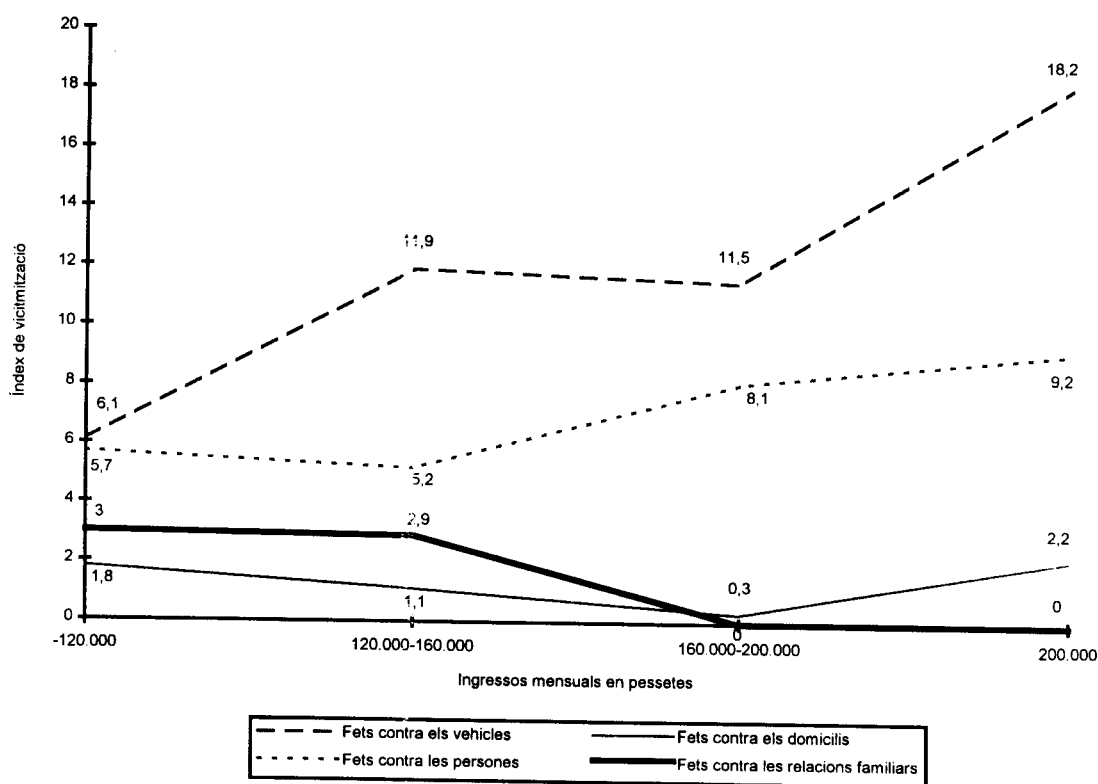
Taula 9-5. Índex de victimització i nivell socioeconòmic

Ingressos mensuals familiars	Índex de victimització
Total	19,5
Menys de 120.000 PTA	13,3
de 120.000 a 160.000 PTA	18,0
de 160.000 a 200.000 PTA	17,6
Més de 200.000 PTA	26,3
Sense especificar	20,6

Els resultats recollits a la Taula 9-5 indiquen que la taxa de victimització és directament proporcional al nivell socioeconòmic; és a dir, una persona amb un nivell socioeconòmic més elevat té més risc de ser víctima. Fixem-nos-hi: les persones amb ingressos familiars superiors a les 200.000 pessetes tenen un índex de victimització dues vegades superior al de les que tenen uns ingressos per sota de les 120.000 pessetes (26,3 *versus* 13,3). Aquests resultats estan en la mateixa línia que els que es van obtenir en l'enquesta de victimització de la província de Màlaga (Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I., 1996).

En analitzar els índexs de victimització d'acord amb els ingressos, per a les diferents tipologies delictives (vegeu el Gràfic 9-2), constatem que la victimització creix si també ho fan els ingressos. Vegem-ne cada cas:

- Quan es tracta de delictes contra els vehicles, l'índex de victimització és de 6,1 quan els ingressos familiars són inferiors a 120.000 pessetes, i tres vegades superior (18,2) quan els ingressos són superiors a les 200.000.
- En el cas dels delictes contra les persones, la taxa de victimització s'apuja del 5,7 al 9,2.
- Quant als fets contra els domicilis, el creixement és des de l'1,8 fins al 2,2, per a ingressos inferiors a les 120.000 pessetes i superiors a les 200.000, respectivament.

Gràfic 9-2. Índex de victimització i ingressos familiars mensuals, d'acord amb els diferents grups delictius

- Aquesta tendència s'inverteix en analitzar els delictes contra les relacions familiars: el 3% de les dones amb ingressos inferiors a les 120.000 pessetes

han estat víctimes, mentre que no hi ha cap dona amb ingressos superiors a 200.000 pessetes que ho hagi estat.

En el cas dels fets contra els vehicles, es pot interpretar que, òbviament, les famílies amb més ingressos tenen més capacitat econòmica per disposar d'un vehicle. Efectivament, dades empíriques de la nostra recerca informen que el 52,0% de les famílies amb ingressos mensuals inferiors a 120.000 pessetes són propietàries d'un vehicle (cotxe o moto). Per la seva part, el 96,4% de les famílies amb ingressos superiors a 200.000 pessetes disposen de vehicle.

Ara bé, centrem-nos en tots aquells que sí que tenen vehicle, tant els qui tenen ingressos inferiors a les 120.000 pessetes, com els qui en tenen superiors a les 200.000. ¿Té més risc de ser víctima una persona amb més poder adquisitiu? La Taula 9-6, en la seva última columna, recull els dos índexs de risc més extrems: la probabilitat que una persona -amb ingressos mensuals inferiors a 120.000 pessetes i amb vehicle- té de ser víctima d'un fet contra el vehicle és d'11,8%; d'altra banda, quan es tracta de persones amb ingressos superiors a les 200.000 pessetes i amb vehicle, la probabilitat de ser víctima d'un fet contra el vehicle s'apuja fins al 18,7%. Vistes aquestes dades, l'explicació ja no es troba en el fet que uns disposin de vehicles i els altres no; cal buscar l'explicació, potser, en el fet que els vehicles d'uns són més atractius que els dels altres.

Taula 9-6. Ingressos mensuals, índex de victimització, percentatge de propietaris de vehicles i índex de risc. Delictes contra els vehicles

Ingressos mensuals familiars	Índex de victimització	% Propietaris	% Risc
Menys de 120.000 PTA	13,3	52,0	11,8
Més de 200.000 PTA	26,3	96,4	18,7

9.4 Victimització i situació laboral

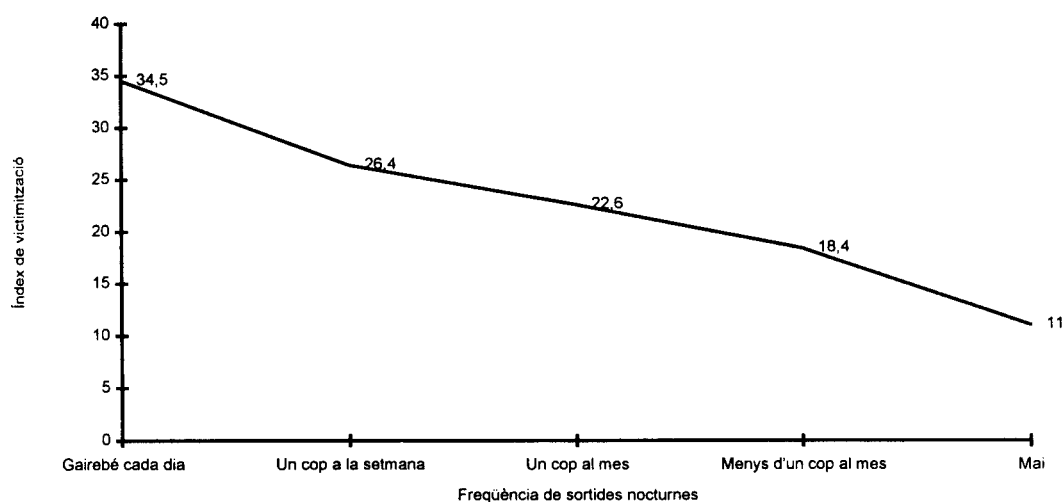
La bibliografia consultada constata que l'estil de vida de les persones laboralment actives és motiu d'una victimització més elevada. En aquest sentit es manifesta Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I., (1996).

En la nostra recerca també hem considerat la variable *situació laboral*, i s'ha preguntat a l'entrevistat sobre si tenia una feina remunerada. Els índexs de victimització obtinguts indiquen que, efectivament, les persones amb una feina

remunerada són més victimitzades que les que no en tenen: el 23,8 *versus* el 16,8. D'altra banda, la taxa de victimització de les persones que ja estan jubilades és del 8,0.

9.5 Victimització i sortides nocturnes

Una altra de les variables recollides en l'enquesta és la referida als hàbits de sortida nocturns. Les persones amb un estil de vida que comporti més sortides nocturnes, sens dubte, seran més susceptibles de ser víctimes. Efectivament, en la mateixa línia que les recerques consultades, aquelles persones que surten pràcticament cada nit són tres vegades més victimitzades que les que no surten mai. Vegem-ho al Gràfic 9-3: els qui surten pràcticament cada nit, informen d'una taxa de victimització del 34,5; un 26,4, els qui ho fan un cop a la setmana; un 22,6, els qui surten a la nit un cop al mes; un 18,4 els qui ho fan amb menys freqüència, i, finalment, un 11,0 els qui no surten mai a la nit.

Gràfic 9-3. Índex de victimització i freqüència de sortides nocturnes.

9.6 Victimització i tipus d'habitatge

Una altra relació que hem volgut esbrinar és la que es produeix entre el tipus d'habitatge i el risc de ser víctima d'un robatori en el domicili.

La conclusió és molt clara: qui resideix en una casa independent té més del doble de possibilitats de ser víctima que qui resideix en un pis o apartament (3,2 *versus* 1,5).

Curiosament, els edificis que tenen porter o conserge són més freqüentment victimitzats que els que no en tenen. Hem trobat que quan sí que hi ha porter l'índex de robatori en el domicili (consumat o intentat) és del 2,6, i que quan no n'hi ha l'índex es veu reduït a l'1,7. Una explicació d'aquest fet podria ser que els habitatges amb porter solen ser més atractius per als delinqüents, ja que són els d'un estatus socioeconòmic més elevat.

9.7 Resum

Si haguéssim d'establir el perfil d'una víctima especialment vulnerable, estaria conformat pels següents trets:

- persona jove,
- dona (en el cas dels delictes més greus),
- que viu en una gran ciutat (sobretot quant als delictes contra les persones),
- que té un estatus socioeconòmic mitjà-alt,
- laboralment actiu/iva,
- amb freqüents sortides nocturnes.

10. Mesures de prevenció del delict

Són diverses les qüestions recollides en l'enquesta que fan referència a l'actitud dels entrevistats envers la evitació o la prevenció del delict. La primera d'elles, com veurem, està íntimament relacionada amb la evitació dels delictes contra les persones. Les restants fan referència a mesures de prevenció del robatori en el domicili.

10.1 Evitació dels delictes contra les persones

La pregunta formulada és del següent tenor: *Si us plau, intenti recordar l'última vegada que va sortir a la nit en el seu barri per les raons que sigui. ¿Va evitar certs carrers o zones per no ser víctima d'un delict?* De resultes, hem obtingut que:

- El 32,4% **del total dels enquestats** van respondre que sí, que quan surten a la nit eviten passar per certs carrers o zones per no ser víctimes d'un delict.
- Les possibles diferències, amb referència a aquesta conducta de prevenció, entre els que han estat víctimes d'un delict contra les persones, en el decurs dels últims 5 anys, i els que no ho han estat, es recullen a la Taula 10-1. En la primera columna s'indiquen els diferents delictes considerats com a delictes contra les persones. La segona columna conté el percentatge de víctimes en el decurs dels últims 5 anys que adopta conducta d'evitació. En la tercera columna s'informa del percentatge de no-víctimes en el decurs dels últims 5 anys que també adopta aquesta mena de conducta de prevenció. En la quarta columna s'informa de la significació estadística en la prova de *Chi-square*, en què es mesura si hi ha diferències significatives.
 1. Amb referència als qui han patit un **robatori amb violència o intimidació**, en el decurs dels últims 5 anys, el 40,2% sí que evita passar per les zones que considera perilloses. Per contra, només el 27,8% dels qui no han estat víctimes adopten aquesta conducta preventiva. La diferència va resultar estadísticament significativa, per la qual cosa podem afirmar que els qui van ser víctimes d'un delict

de robatori amb violència o intimidació en el decurs dels últims 5 anys, adopten més conductes de prevenció, quant a evitar certs carrers o zones en les seves sortides nocturnes, que els qui no van patir aquest tipus de delictes (vegeu la Taula 10-1).

2. Quant al delictes contra la **llibertat sexual**, un 53,0% de les dones que van ser víctimes d'aquest delictes en els últims 5 anys adopten aquesta conducta preventiva. Per contra, només el 27,2% de les dones que no l'han patit eviten passar per certes zones o carrers en les seves sortides nocturnes. Estadísticament, la diferència entre la conducta d'aquests dos col·lectius és significativament diferent (vegeu la Taula 10-1). Podem afirmar radicalment que les dones que han patit aquest tipus de delictes adopten més mesures preventives que les que no n'han estat víctimes.
3. Quant al delictes d'**agressions físiques o amenaces**, hem obtingut que el 31,5% dels qui han estat víctimes en els decurs dels 5 últims anys sí que eviten certs carrers i zones. D'altra banda, el 27,6% dels no-víctimes adopten aquesta conducta. En aquest cas, per bé que un grup sembla més preventiu que l'altre, la diferència no és estadísticament significativa (vegeu la Taula 10-1), per la qual cosa no pot ser atribuïda al fet que hagin estat víctimes o no.

Taula 10-1. Victimització i evitació de carrers i zones considerades perilloses.

Delictes contra les persones	Conducta d'evitació		Significació estadística ⁶⁹
	Víctima	No-víctima	
Robatori amb violència o intimidació	40,2%	26,8%	.00004
Delictes contra la llibertat sexual	53,0%	27,2%	.00000
Agressions físiques i amenaces	31,5%	27,6%	No

Com hem vist, hi ha una important diferència, pel que fa a l'actitud d'evitació de certes zones o carrers en les sortides nocturnes, entre els qui han estat víctimes d'un delictes de robatori amb violència o intimidació, o d'agressió sexual, i els que no. Tanmateix, no coneixem el sentit de la direccionalitat de la relació entre les dues variables (evitació-victimització o victimització-evitació), per la qual cosa, les lectures que es poden fer d'aquesta dada poden ser dues:

⁶⁹ Es considera que hi ha significació estadística, amb un nivell de confiança del 99%, si la significació és inferior al .01.

(1) tenen més probabilitat de ser víctimes els qui adopten actituds d'evitació del crim, o (2) els qui han estat víctimes, posteriorment adopten actituds de prevenció. Malgrat aquesta realitat que calia puntualitzar, ens inclinem per la segona interpretació: una experiència prèvia de victimització provocarà en l'individu conductes d'evitació del risc adreçades a no experimentar novament el perill contra la integritat física que suposa ser víctima d'un fet d'aquesta mena.

10.2 Evitació dels delictes contra els domicilis

El qüestionari recollia, també, diverses preguntes relacionades amb les mesures de protecció de la llar enfront dels robatoris de domicili: (1) *La seva casa està protegida amb alarma?*; (2) *Deixa els llums encesos quan surt a la nit i no es queda ningú a casa?*; (3) *L'última vegada que va estar fora de casa durant un dia o dos, ¿va demanar a algun veí o al porter que la vigilés?*

Una altra variable analitzada ha estat la percepció o creença que tenen els enquestats sobre la probabilitat que en les seves llars es produeixi un robatori. La pregunta formulada era: *¿Quina probabilitat pensa que hi ha que en els propers 12 mesos algú entri a casa seva a fer un robatori ? ¿Pensa que aquest fet és molt probable, probable o improbable?*

En relació amb aquests dos grups de preguntes, les relacionades amb les mesures de protecció de la llar, d'una banda, i la que té a veure amb la creença que tenen els entrevistats envers la probabilitat de ser víctimes d'un delictes contra el domicili, de l'altra, hem estudiat les següents qüestions:

1. El fet de pensar que és probable (o molt probable) ser víctima d'un robatori a casa, incrementa les conductes de protecció de la llar?
2. Els qui han estat víctimes d'un delictes contra el domicili, pensen que és probable (o molt probable) ser-ne víctimes en els propers 12 mesos?
3. Els qui han estat víctimes, adopten més mesures de protecció de la llar?

Abans de deturar-nos, un a un, en els interrogants que ens hem plantejat, farem una anàlisi dels resultats obtinguts per al **total de la mostra**, i per als grups de **víctimes** i **no-víctimes**, en el decurs dels últims 5 anys i per al delictes

de robatori en el domicili⁷⁰. En la Taula 10-2, s'hi recullen, en les tres primeres files de dades, la prevalença de resposta afirmativa davant les diferents conductes preventives. L'última fila informa de la prevalença de resposta *molt probable* o *probable* davant la possibilitat de ser víctima d'un delict contra el domicili. D'altra banda, l'última columna indica la significació estadística en la prova de *Chi-square*, en què es mesura si hi ha diferències significatives entre els qui han estat víctimes i els que no (en els últims 5 anys i d'un delict de robatori en el domicili).

- Un 10,8% de la mostra manifesta que a casa seva té una alarma instal·lada. El 14,5% i el 10,6% de les víctimes en el domicili i dels no-víctimes, respectivament, adopten aquesta mesura de prevenció.
- El 20,3% de la mostra indiquen que deixen els llums de casa encesos en sortir a la nit. La prevalença d'aquesta conducta en els qui han estat víctimes d'un robatori en el domicili en els últims 5 anys és del 30,1%, i dels no-víctimes, del 19,7%.
- El 31,3% dels enquestats demana al veí, quan s'absenta de casa durant un dia o dos, que la hi vigili. En el cas de les víctimes el percentatge de resposta afirmativa és del 35,3%, i en el cas dels no-víctimes és del 31,1%.
- El 35,2% del total de la mostra creuen que és *molt probable* o *probable* que algú entri a robar a casa seva en els propers 12 mesos. La taxa de resposta dels qui han estat víctimes d'un robatori en el domicili és del 48,0%, i dels qui no ho han estat, del 34,3% (vegeu la Taula 10-2).

Taula 10-2. Prevalença de les mesures de protecció a la llar i de la percepció envers la probabilitat de ser víctima d'un robatori en el domicili. Dades per al total de la mostra, i per als grups de víctimes i no-víctimes de robatori en el domicili en els últims 5 anys.

		% de resposta afirmativa / (% de resposta <i>molt probable</i> o <i>probable</i>)			Significació estadística
		Total mostra	Sí víctima	No-víctima	
Conducta de protecció	Casa amb alarma	10,8	14,5	10,6	No
	Deixar els llums encesos	20,3	30,1	19,7	.00101
	Demandar al veí que vigili la casa	31,3	35,3	31,1	No
Creença	Probabilitat de robatori a casa	(35,2)	(48,0)	(34,3)	.00027

En endinsar-nos en les qüestions plantejades anteriorment, trobem que:

⁷⁰ També es consideren les temptatives.

1. Quant a la relació *percepció de poder ser víctima-conductes de prevenció*, hem trobat els següents resultats:

- Dels qui pensen que és *molt probable* o *probable* ser víctima d'un robatori en el domicili, en els propers 12 mesos, un 11,5% tenen alarma instal·lada a casa. Dels qui pensen que és *improbable*, un 10,4% n'hi tenen. Veiem que hi ha una petita diferència, la qual cosa sembla indicar que els qui creuen en la possibilitat de ser víctimes prenen més mesures de seguretat. Tanmateix, la diferència no és estadísticament significativa, i, per això, no podem ser taxatius en l'afirmació.
- Dels qui pensen que és *molt probable* o *probable* ser víctima d'un robatori en el domicili, en els propers 12 mesos, un 19,6% manifesten deixar els llums de casa encesos quan surten a la nit. Contra la nostra hipòtesi inicial, la taxa de *deixar els llums encesos* dels qui manifesten que és *improbable* patir un robatori és més alta: el 20,7%. Com en el cas anterior, aquesta diferència tampoc no resulta ser estadísticament significativa.
- Dels qui pensen que és *molt probable* o *probable* ser víctima d'un robatori en el domicili, en els propers 12 mesos, un 33,0% demanen al veí que els vigili la casa quan surten durant uns dies. El percentatge dels qui ho consideren *improbable* és més baix: 30,5%. En aquest cas, sembla ser que tenen actituds més preventives els qui creuen en la possibilitat de ser víctimes. De tota manera, la diferència tampoc no és estadísticament significativa.

En conseqüència, a la vista dels resultats propdits, el fet de pensar que és probable (o molt probable) ser víctima d'un robatori a casa no incrementa les conductes de protecció de la llar.

2. Quant a la relació *haver estat víctima-percepció de poder ser víctima*, hem trobat que els qui han estat víctimes d'un robatori en el domicili -en el decurs dels últims 5 anys- tenen més percepció de ser víctimes en el futur que els qui no han estat víctimes (48,0% *versus* 34,3%). La diferència entre ambdues submostres sí que és significativa (vegeu la Taula 10-2), per la qual cosa ens atrevim a afirmar que el fet d'haver estat víctima provoca la creença que és probable ser víctima de nou.

3. Quant a la relació *victimització-mesures de protecció*, hem trobat els resultats següents (vegeu la Taula 10-2):

- Dels qui han estat víctimes, un 14,5% declaren tenir alarma instal·lada, *versus* un 10,6% dels qui no ho han estat. Tanmateix, es pot invertir el sentit de la relació: els qui tenen alarma instal·lada són els qui han estat víctimes més freqüentment, la qual cosa ens pot fer pensar que les cases que estan protegides amb alarma ho estan perquè hi ha coses per protegir, i, per aquest motiu, resulten atractives per al robatori.
- Dels qui han estat víctimes, un 30,1% deixen la llum encesa en sortir a la nit, *versus* un 19,7% dels qui no ho han estat. En aquest cas, la diferència és significativa.
- Dels qui han estat víctimes, un 35,3% demanen al veí que vigili la casa quan no hi són, *versus* un 31,1% dels qui no ho han estat.

És palès que, per consideració a aquests tres últims resultats, sembla que els qui han estat víctimes han adoptat més mesures de prevenció del robatori en el domicili, sobretot si ens centrem en la dada referida a deixar la llum encesa, en què la prova de *Chi-square* manifesta la significació de la diferència.

10.3 Resum

En primer lloc, quant a les conductes per evitar ser víctimes de delictes contra les persones, en fer una inferència dels resultats de la mostra a la població catalana, podem afirmar que:

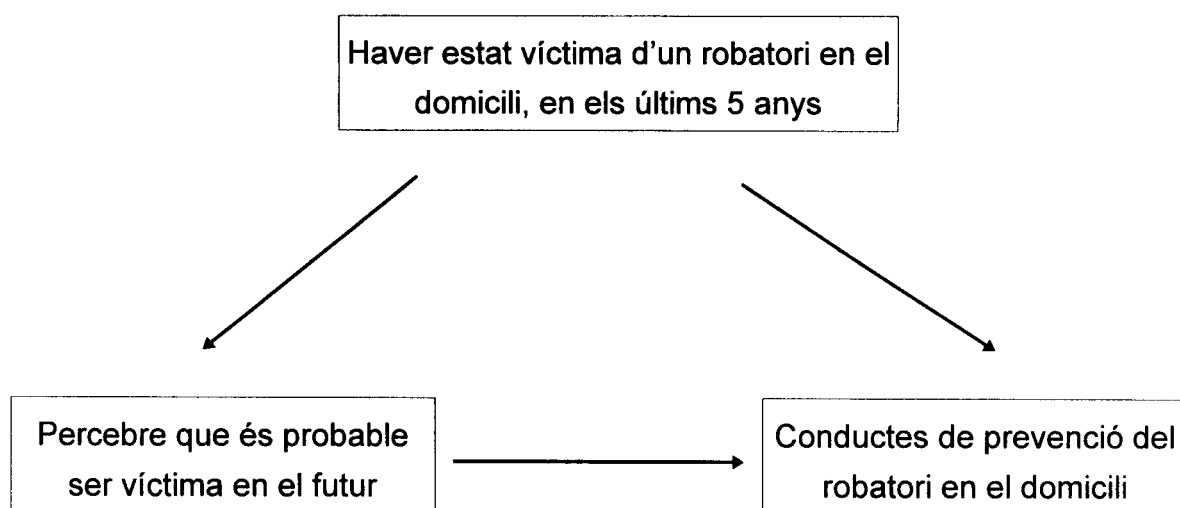
- 1 de cada 3 persones evita passar per alguns carrers o zones que considera perilloses,
- 4 de cada 10 víctimes de robatori amb violència o intimidació eviten les zones que consideren perilloses,
- 5 de cada 10 dones, víctimes d'una agressió sexual o una conducta indecent, eviten passar per certs carrers.

En segon lloc, s'estableixen un seguit de relacions entre:

- el fet d'haver estat víctima d'un robatori en el domicili en els últims 5 anys,
- tenir la percepció de poder ser víctima d'un robatori en el domicili en el futur, i
- adoptar mesures de prevenció del robatori en el domicili.

Aquestes relacions són:

- els qui han estat víctimes de robatori en el domicili tenen la percepció que és probable tornar a ser-ho i, a més, adopten més mesures de protecció de la llar,
- els qui tenen la percepció que és probable ser víctima en el futur, adopten més mesures de prevenció de robatori en la llar.

11. Denúncies i actituds envers la tasca policial

Segons les enquestes de victimització de l'Ajuntament de Barcelona, la taxa de denúncia de l'any 1996 va ser del 48,0%. Aquesta taxa ha crescut de més de 10 punts percentuals en 10 anys (Sabaté, J., Aragay, J. M. i Torrelles, E., 1997).

La nostra recerca de victimització informa de taxes de denúncia inferiors. El 30,5% de les persones que van ser víctimes l'any 1996 van denunciar la transgressió. El percentatge de denúncia dels homes i de les dones no guarden diferències. El 30,2% dels primers i el 30,7% de les segones van denunciar els delictes dels quals van ser víctimes.

La diferència entre la taxa de denúncia d'ambdues enquestes de victimització - la nostra i la de l'Ajuntament de Barcelona- deriva dels tipus de delictes analitzats. En la nostra enquesta no considerem els delictes contra els comerços, la taxa de denúncia dels quals és la més alta trobada en l'enquesta de l'Ajuntament (66,3%). Per contra, en la nostra enquesta hem considerat els delictes contra les relacions familiars, la taxa de victimització dels quals, com veurem, és només del 30%.

11.1 Les denúncies dels delictes contra els vehicles

El percentatge de denúncies dels delictes contra els vehicles és del 31,9%. La taxa homòloga de denúncia que van trobar els autors de l'enquesta de victimització de l'Ajuntament de Barcelona és del 35,1%. Ambdues xifres són molt properes.

La denúncia dels delictes contra els vehicles guarda una íntima relació amb el valor que la víctima atribueix a l'objecte robat o al dany causat. Com és lògic, el robatori d'un cotxe o d'una moto comporta un perjudici molt més greu per a la víctima que el robatori d'una part del vehicle, el robatori d'un objecte del seu interior o el dany material que s'hi pugui produir.

En el capítol 4, hem fet una anàlisi del cost econòmic que representava per a la víctima el robatori d'una part del vehicle, d'un objecte de l'interior, o dels danys.

Hem pogut veure que en més del 50% dels casos els costos eren inferior a les 10.000 pessetes, i que només en un 12% dels casos el cost va sobrepassar les 50.000 pessetes. És a dir, el fet no va comportar una quantia gaireelevada per a la víctima, la qual cosa pot ser causa del baix percentatge de denúncia d'aquests delictes concrets, diferents al robatori del cotxe o de la moto.

Taula 11-1. Índex de denúncia dels delictes contra els vehicles

Denúncia del fet	Robatori de cotxe	Robatori de moto	Robatori de part del vehicle o d'objectes del seu interior	Danys al vehicle	Total delictes contra els vehicles
Si	78,2	75,0	35,8	23,0	31,9
No	21,7	25,0	64,2	77,0	68,1
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Certament així és. A la Taula 11-1, s'hi representen els percentatges de denúncia i no-denúncia dels quatre fets. L'ordre descendent dels percentatges de denúncia es correlaciona amb la gravetat de la transgressió o, el que és el mateix, el cost que ha representat per a la víctima. Es denuncien el 78,2% dels robatoris de cotxes, el 75% dels robatoris de motos, el 35,8% dels robatoris de part del vehicle -o d'objectes del seu interior-, i, finalment, el 23% dels danys als vehicles.

Quan es demana a la víctima, que no ha denunciat el fet, els motius que l'han portat a no fer-ho, en més d'un 50% dels casos argumenta que es tractava d'un fet de poca importància. Aquesta raó no és la que donen aquells que han estat objecte del robatori del cotxe i de la moto, sinó els qui han patit danys en el vehicle o els qui han estat víctima de robatori d'una part del vehicle o d'objectes de l'interior.

Taula 11-2. Raons per no denunciar els fets contra els vehicles

Raons per no denunciar el fet	Robatori de cotxe	Robatori de moto	Robatori de part del vehicle o d'objectes de l'interior	Danys al vehicle	Total delictes contra els vehicles
Cosa de poca importància	0	0	50,0	52,7	50,8
Ho vaig solucionar jo mateix	0	100,0	0	2,3	1,9
No era cosa de la policia	0	0	0	1,1	0,8
Denúncia davant d'una altra autoritat	25,0	0	1,2	2,3	2,3
No tenia assegurança	0	0	2,3	1,7	1,9
La policia no hi podia fer res	0	0	15,1	11,6	12,5
La policia no hi faria res	50,0	0	7,0	5,2	6,4
No m'agrada la policia	0	0	1,2	0,6	0,7
Per por a les represàlies	0	0	0	0	0
Altres raons	25,0	0	23,2	22,5	22,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

11.2 Les denúncies dels delictes de robatori en el domicili

Quant als delictes de robatori en el domicili, han estat denunciades un 57,5% de les transgressions. La taxa que es va obtenir en l'enquesta de victimització de l'Ajuntament de Barcelona és pràcticament idèntica: un 57,4% dels fets.

Taula 11-3. Percentatge de denúncia dels robatoris en els domicilis

Denúncia del fet	%
Sí	57,5
No	42,5
	100,0

Quant a les raons, apreciades per les víctimes, de per què el 42,5% restant no va interposar cap denúncia, la Taula 11-4 ens indica les següents xifres: el 30,4% va considerar que el fet no revestia gaire importància; el 8,7% mantenia l'opinió que la policia no faria res sobre això; un percentatge idèntic va informar que la víctima mateixa va solucionar el tema; un 4,4% indica que no era cosa de la policia, i un altre 4,4% pensava que la policia no hi podia fer res. Sobta en les respostes que cap víctima es va referir a l'assegurança de la llar; és a dir, el fet que les víctimes no tinguessin assegurança no va ser una causa estimada per a la no-denúncia.

Taula 11-4. Raons per no denunciar el robatori en el domicili

Raons	%
Cosa de poca importància	30,4
Ho vaig solucionar jo mateix	8,7
No era cosa de la policia	4,4
Denúncia davant d'una altra autoritat	0
No tenia assegurança	0
La policia no hi podia fer res	4,4
La policia no hi faria res	8,7
No m'agrada la policia	0
Per por a les represàlies	0
Altres raons	43,5
	100,0

11.3 Les denúncies dels delictes contra les persones

L'anàlisi global dels delictes contra les persones informa que ni tan sols la meitat dels fets són denunciats (vegeu l'última columna de la Taula 11-5, en què s'indica que el 45,7% dels fets són denunciats). En l'enquesta efectuada per l'Ajuntament de Barcelona, la xifra és molt semblant: el 46,7% dels delictes contra les persones van ser denunciats.

Un estudi parcial del percentatge de denúncia dels diferents delictes contra les persones indica que el delictes de furt és el més denunciat per les víctimes (6 de cada 10 casos), mentre que l'agressió sexual és el que en presenta una taxa menor (11,8% de les agressions sexuals⁷¹). D'altra banda, prop de 3 de cada 10 casos de robatori amb violència i intimidació, i d'agressions físiques o amenaces són denunciats (el 36,9% i el 31,0%, respectivament).

Taula 11-5. Índex de denúncia dels delictes contra les persones

Denúncia del fet	Robatori amb violència i intimidació	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
Sí	36,9	60,6	11,8	31,0	45,7
No	63,1	39,4	88,2	69,0	54,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Entre altres motius, aquest escàs nombre de denúncies està estretament relacionat amb el fet que, per a la víctima, el delictes té poca importància. La Taula 11-6 relaciona les raons per les quals no s'ha interposat una denúncia i en fa una distribució percentual dels casos no denunciats entre les diferents raons. Es fa palès, quant a la totalitat dels fets contra les persones (última columna), que el 43,3% dels casos no denunciats són qualificats per la víctima com a *cosa de poca importància*.

Quant a l'anàlisi parcial de fets delictius, fixem-nos que l'agressió sexual té el percentatge més alt de *cosa de poca importància*, i que, com hem vist abans, aquest fet és el menys denunciat. Contràriament el furt, que té el menor percentatge de *cosa de poca importància*, és el fet més denunciat.

⁷¹ Cal recordar que el 100% de les víctimes d'agressió sexual que hem trobat en el nostre estudi van definir els fets com a *conductes indecents*. Cap dona entrevistada va informar d'una violació o un intent de violació.

Taula 11-6. Raons per no denunciar els diferents delictes contra les persones

Raons per no denunciar el fet	Robatori amb violència i intimidació	Furt	Agressió sexual	Agressió física o amenaces	Total delictes contra les persones
Cosa de poca importància	50,0	36,4	57,2	38,1	43,3
Ho vaig solucionar jo mateix	0	3,0	21,5	9,5	6,7
No era cosa de la policia	0	3,0	7,1	0	2,2
Denúncia davant d'una altra autoritat	0	0	0	0	0
No tenia assegurança	0	0	0	0	0
La policia no hi podia fer res	13,7	6,1	0	0	5,5
La policia no hi faria res	4,5	3,0	7,1	14,3	6,7
No m'agrada la policia	0	0	0	0	0
Per por a les represàlies	4,5	0	0	4,8	2,2
Altres raons	27,3	48,5	7,1	33,3	33,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

11.4 Les denúncies dels fets contra les relacions familiars

Aquest tipus de fet, ateses les implicacions familiars, freqüentment no es denuncia. De cada 10 fets contra les relacions familiars, se'n denuncien 3. Més concretament, de cada 10 abandonaments de la llar, se'n denuncien 2, i de cada 10 impagaments de pensions, se'n denuncien poc més de 3. Quan es pregunta a la víctima sobre les raons que l'han portada a no presentar una denúncia, les respostes més habituals han estat que no era cosa de la policia, que la policia no hi podia fer res o que tenien por a les represàlies (a prop d'un 10%).

11.5 Lloc d'interposició de la denúncia

Si prenem com a mostra els enquestats que van comunicar haver denunciat un delictes en el decurs de 1996, vam obtenir que les denúncies es fan majoritàriament a la comissaria de Policia (63,4%). La resta de denúncies, per ordre de prevalença descendent es fan davant la Guàrdia Civil (18,9%), la policia local (13,6%), els Mossos d'Esquadra (2,9%) i, finalment, davant el jutjat de guàrdia (1,2%).

11.6 Actituds envers la policia

Gairebé 3 de cada 4 persones que van denunciar un fet delictiu davant un dels cossos i forces de seguretat esmentats van manifestar estar satisfets del tracte

que van rebre (74,7%). Només el 21% van declarar que el tracte rebut no els va satisfer.

Entre les principals raons adduïdes pels insatsifets, un 40% van declarar que la policia no va fer tot el que havia de fer per trobar el responsable, un 28% va raonar que la policia no es va mostrar interessada, un 10% va dir que no el van tractar atentament o que no van ser atents, un 4% va argumentar que no van descobrir ni van agafar el culpable i un 4%, que no van recuperar els béns objectes del delicte, entre altres.

Quant a l'efectivitat policial, es va plantejar a tota la mostra la següent pregunta: *¿quina efectivitat té la policia en controlar el delicte en la zona on vosté resideix? ¿Creu que fan un bon treball o no?* Els percentatges de resposta de les diferents categories amb què va ser contestada la pregunta es recullen en la Taula 11-7.

Taula 11-7. Efectivitat de la policia a l'hora de controlar el delicte.

Categories	% de resposta
Molt bona	14,7
Bona	34,9
Regular	21,9
Dolenta	9,2
No sap/No contesta	19,2
	100,0

Es fa palès que gairebé la meitat de la mostra (49,6%) considera que la policia és efectiva a l'hora d'efectuar la seva tasca de control del delicte.

11.7 Resum

- El rànkung dels 4 grups delictius, d'acord amb la taxa de denúncia, és:
 - delictes contra els domicilis (57,5%)
 - delictes contra les persones (45,7%)
 - delictes contra els vehicles (31,9%)
 - delictes contra les relacions familiars (30%).
- El rànkung que ocupen els 11 tipus de delictes concrets, en consideració al percentatge de denúncia, és:

- robatori de cotxe (78,2%)
 - robatori de moto (75%)
 - furt (60,6%)
 - robatori en el domicili (57,5%)
 - robatori amb violència o intimidació (36,9%)
 - robatori de part del vehicle o d'objecte de l'interior (35,8%)
 - agressió física o amenaces (31%)
 - impagament de pensions (31%)
 - danys als vehicles (23%)
 - abandonament de la llar (20%)
 - agressió sexual (11,8%)
- Les dades constaten que els delictes que més es denuncien són els que comporten més pèrdues materials. Contràriament, els delictes menys denunciats són els que es produeixen en el si de la família.
 - En general, el baix percentatge de denúncia es pot atribuir al fet que la víctima considera els fets com a *poc importants*.
 - El 63,4% de les denúncies s'interposen davant la comissaria de la Policia Nacional. Només un 2,9% de les denúncies van ser fetes davant els Mossos d'Esquadra. Òbviament, aquesta dada obeeix al fet que el primer desplegament de la policia autonòmica catalana va tenir lloc el 1998.
 - A prop de 3 de cada 4 persones que van denunciar les transgressions es declaren satisfetes del tracte que van rebre per part dels cossos i forces de seguretat.
 - Pràcticament la meitat dels enquestats considera que la policia és efectiva en la seva tasca de control del delicte.

12. Actituds envers la pena privativa de llibertat

El qüestionari contenia dues preguntes adreçades a conèixer, primer, quina era l'actitud dels entrevistats envers la pena que ha de complir un delinqüent en un cas hipotètic i concret i, segon, en el cas que la pena indicada fos de presó, quina hauria de ser la seva durada.

La primera pregunta, textualment, era:

La gent té diferents opinions sobre les penes que han de complir els delinqüents. Per exemple, en el cas d'un home de 21 anys que ha estat declarat culpable d'un robatori per segona vegada. L'última vegada va robar un televisor en color. Quina de les següents penes pensa que seria més adequada en aquest cas?

Com a opcions de resposta, l'enquestat podia respondre: multa, presó, treball en benefici de la comunitat, suspensió de l'execució de la pena (o llibertat condicional) o qualsevol altra pena.

En el cas que la resposta fos que el delinqüent ha d'anar a la presó, s'inquiria: *¿per quant de temps pensa que hauria d'anar a la presó?*

Analitzarem en aquest apartat els resultats derivats d'aquestes dues qüestions i les diferències que es poden donar d'acord amb algunes característiques dels enquestats (com ara el sexe, l'edat, la situació laboral, el nivell socioeconòmic, l'àmbit territorial i el fet d'haver estat víctima o no).

Com a referència comparativa, farem ús dels resultats derivats de la recerca de Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996), efectuada a la província de Màlaga. Recordem que els instruments d'ambdues recerques són idèntics.

12.1 Tipus de pena

Les dades indiquen que la nostra mostra té una actitud menys punitiva, envers el fet delictiu hipotètic sobre el qual es pregunta, que la mostra de Màlaga. Un 10,9% dels catalans opinen que el delinqüent de 21 anys que ha robat un

televisor, i que anteriorment ja havia estat condemnat per robatori, ha d'anar a la presó (vegeu la Taula 12-1), mentre que el 23,8% dels malaguenys pensen que la pena privativa de llibertat seria la mesura adequada. Òbviament les dades s'inverteixen en parlar de les mesures alternatives a la pena de presó: el 59,1% dels catalans són del parer que, davant d'aquest supòsit concret, s'hauria d'aplicar una mesura de treball en benefici de la comunitat, mentre que aquest percentatge per a la província de Màlaga és del 28,1%. Aquestes diferències entre els dos territoris podrien ser produïdes, entre altres motius, perquè: (1) la taxa de victimització a Màlaga (31,1 per al 1993 i 24,3 per al 1994) és superior a la de Catalunya (19,5 per al 1996) i (2) l'enquesta malaguenya va ser efectuada en un moment en què no es parlava tant de les mesures alternatives que, com sabem, van ser introduïdes amb el nou Codi penal de 1995.

Taula 12-1. Índex de resposta pel que fa a la pena que cal imposar en el cas hipotètic que es presenta als entrevistats. Dades per a Catalunya i per a la província de Màlaga.

Pena	Índex de resposta en %	
	Catalunya any 1996 n=2.836	Màlaga any 1994 n=1.505
Multa	12,9	21,5
Presó	10,9	23,8
Treball en benefici de la comunitat	59,1	28,1
Suspensió de l'execució de la pena / llibertat condicional	1,4	2,0
Qualsevol altra pena	2,7	5,3
No sap / no contesta	13,1	19,4
Total	100	100

12.1.1 Quant al sexe

Taula 12-2. Índex de resposta, segons el sexe, pel que fa a la pena que cal imposar en el cas hipotètic que es presenta als entrevistats. Dades per a Catalunya.

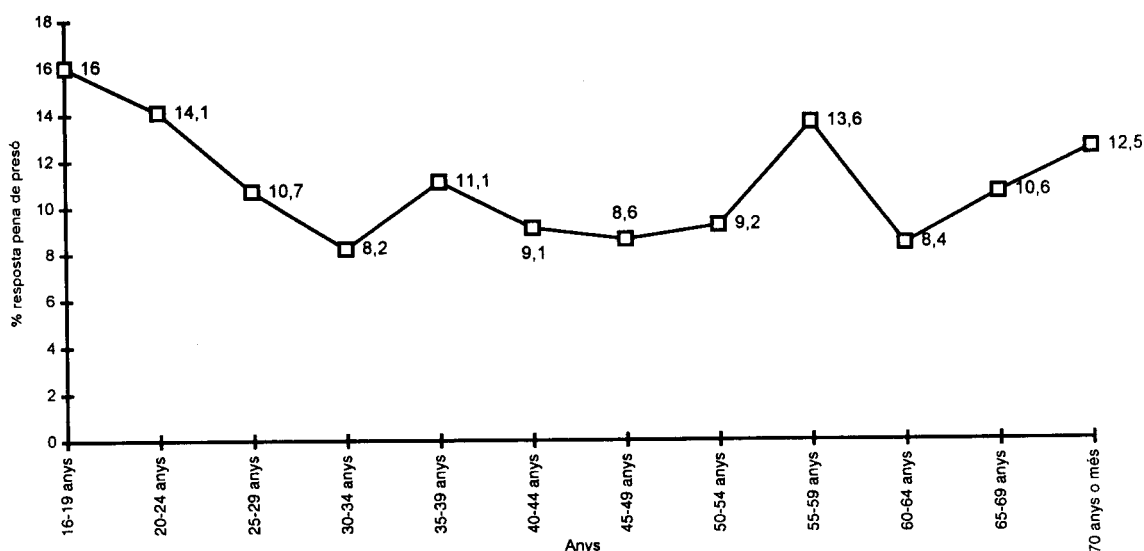
Pena	Índex de resposta en %		
	Homes	Dones	Total
Multa	12,7	13,0	12,9
Presó	11,6	10,3	10,9
Treball en benefici de la comunitat	58,5	59,4	59,1
Suspensió de l'execució de la pena / llibertat condicional	2,1	0,9	1,4
Qualsevol altra pena	3,0	2,5	2,7
No sap / no contesta	12,0	13,8	13,1
Total	100	100	100

Les dones són sensiblement menys punitives que els homes. En la nostra recerca, un 10,3% de les dones i un 11,6% dels homes imposarien una pena

de presó (vegeu la Taula 12-2). Els resultats que es van obtenir a Màlaga apunten cap al mateix sentit: un 26,3% de les dones i un 29,8% dels homes opinen que la pena que s'ha d'aplicar seria la de privació de llibertat.

12.1.2 Quant a l'edat

Els catalans més joves són més punitius que els adults. El 16% dels qui tenen una edat compresa entre els 16 i 19 anys opinen que la pena adequada seria la presó. Aquesta taxa descendeix fins al 8,2%, corresponent a l'interval 30-34 anys, en què s'assoleix la taxa més baixa (vegeu Gràfic 12-1). L'índex es manté fluctuant més o menys en quotes baixes i, finalment, s'eleva novament a partir dels 60 anys. Les dades que es van obtenir en l'enquesta homòloga a la província de Màlaga es comporten d'una manera semblant.

Gràfic 12-1. Índex de resposta envers la pena privativa de llibertat segons l'edat. Dades per a Catalunya.

12.1.3 Quant a la situació laboral

Una dada rellevant, en què s'han trobat diferències estadísticament significatives, íntimament relacionada amb la variable edat, és la referida a les diferents actituds d'acord amb la situació laboral. El 9,5% dels qui estan ocupats laboralment opinen que s'hauria d'aplicar una pena de presó, contra

un 19,5% dels qui estan jubilats o sense feina. Quant a les mesures alternatives, el 66,7% dels qui treballen opinen que s'hauria d'aplicar un treball en benefici de la comunitat, mentre que el percentatge referit als qui estan jubilats o desocupats és del 46%. En el cas de Màlaga, les persones sense una feina també van escollir amb més freqüència la pena de presó, si bé la diferència no és tan gran com en el nostre cas (28,2% *versus* el 27,2% dels qui tenien feina).

12.1.4 Quant al nivell socioeconòmic

Una altra variable en què s'han trobat diferències estadísticament significatives, quant a l'actitud envers la pena de presó i les mesures alternatives, és la referida al nivell socioeconòmic familiar dels entrevistats. A la Taula 12-3, s'hi constata que, a mesura que s'eleva els ingressos familiars, disminueix l'índex de resposta de la pena de presó i s'incrementa molt la taxa de resposta del treball en benefici de la comunitat. Fixem-nos-hi: un 9,9% dels qui declaren tenir ingressos familiars mensuals superiors a les 200.000 pessetes opinen que el delinqüent hauria de ser penalitzat amb la presó, i un 71,2% que haurien de prestar un treball en benefici de la comunitat. Contràriament, un 12,1% dels qui tenen ingressos inferiors a 120.000 pessetes opinen que el delinqüent hauria d'anar a la presó i un 50,9% que hauria de fer un treball en benefici de la comunitat. Tanmateix, caldria comprovar de quina manera altres variables, com ara el nivell d'estudis, influeix en les actituds.

En l'enquesta malaguenya es conclou que, en relació amb la variable *ingressos familiars mensuals*, el percentatge d'opinió a favor de la pena privativa de llibertat no presenta diferències importants. Tampoc no van trobar diferències en relació amb el nivell d'estudis de la població entrevistada.

Taula 12-3. Índex de resposta de presó i de treball en benefici de la comunitat (TBC) segons els ingressos familiars mensuals.

Ingressos familiars mensuals	Índex de resposta en %	
	Presó	TBC
Total	10,9	59,1
Menys de 120.000 PTA	12,1	50,9
De 120.000 a 160.000 PTA	10,2	57,7
De 160.000 a 200.000 PTA	12,8	66,9
Més de 200.000 PTA	9,9	71,2

12.1.5 Quant als àmbits territorials

L'índex de resposta de la pena de presó, en el supòsit concret que analitzem, és molt diferent segons els diferents àmbits territorials en què es divideix Catalunya. Recordem, però, que el marge d'error en analitzar les dades territorialment s'amplia, per la qual cosa cal ser prudents a l'hora d'extreure conclusions.

A la Taula 12-4, s'hi pot observar que (1) els àmbits del Camp de Tarragona i de les Comarques Centrals estan per sota de l'índex global de resposta de la pena privativa de llibertat (7,6 i 9,2, respectivament, *versus* l'índex global de 10,9), consegüentment els seus habitants són menys punitius, (2) els àmbits Metropolità i de Ponent estan molt propers a l'índex global (10,9 i 10,3, respectivament) i (3) els àmbits de les Comarques Gironines i de les Terres de l'Ebre tenen uns índexs superiors al global (14,0 i 13,5, respectivament), per la qual cosa sembla que els qui hi resideixen són més punitius. Aquestes dades es correlacionen inversament amb els índexs de resposta en favor del treball en benefici de la comunitat (TBC): a un índex superior de resposta de pena de presó correspon un índex inferior de resposta de treball en benefici de la comunitat.

Taula 12-4. Índex de resposta de presó i de treball en benefici de la comunitat (TBC) segons els àmbits territorials de Catalunya.

Àmbit territorial	Índex de resposta en %	
	Presó	TBC
Total	10,9	59,1
Àmbit Metropolità	10,9	61,0
Comarques Gironines	14,0	50,0
Camp de Tarragona	7,6	58,2
Terres de l'Ebre	13,5	52,7
Àmbit de Ponent	10,3	55,8
Comarques Centrals	9,2	56,1

Algunes explicacions a aquestes diferències territorials, quant a les actituds envers la pena que cal aplicar davant la delinqüència, caldria buscar-les en les diferents taxes de victimització d'aquests àmbits, ja que podem suposar que a més victimització correspondria un major índex de resposta punitiva. Això és així en el cas de les Comarques Gironines, en què l'índex de victimització és de 22,8 (superior al 19,5 obtingut per al total de Catalunya). Tanmateix, la hipòtesi no es compleix en el cas de les Terres de l'Ebre, en què hi ha menys victimització (18,9). Si analitzem el pol oposat, és a dir, els àmbits amb índexs

més baixos d'actitud punitiva, trobem que, a les Comarques Centrals, sí que hi ha una baixa taxa de victimització (14,8), mentre que, contràriament, el Camp de Tarragona té l'índex de victimització més elevat de Catalunya (23,9). Després de veure aquestes relacions, no podem atribuir les diferents actituds territorials al grau de victimització.

12.1.6 Quant a la victimització

Però, hi ha diferències entre les actituds de les víctimes i dels qui no ho han estat, envers la pena que cal imposar?, són diferents les actituds segons el fet delictiu del qual han estat víctimes?

La Taula 12-5 dóna la resposta a aquestes qüestions. Quant a la primera, sembla ser que el fet d'haver estat víctimes augmenta l'opinió envers que el delinqüent ha d'anar a la presó: un 11,9% és d'aquesta opinió, enfront d'un 10,6% dels qui no han estat víctimes en el decurs del 1996. També és superior el percentatge de les víctimes que opinen que s'hauria d'aplicar una mesura alternativa a la pena privativa de llibertat, com ara el treball en benefici de la comunitat: el 61,2% *versus* el 58,5% dels qui no han estat víctimes. Aquesta última dada sembla contradictòria. Seria més lògic pensar que la prevalença d'opinió envers el treball en benefici de la comunitat hauria de ser superior en el cas dels qui no han estat víctima. El motiu pel qual el percentatge és inferior és perquè hi ha un percentatge més elevat de no-víctimes que no contesten o que no saben què contestar. En fer una distribució percentual sense considerar el col·lectiu que no respon o que no sap què respondre, s'obtenen les següents dades:

- el 13,1% de les víctimes que han contestat opinen que la pena adequada seria la de presó (enfront del 12,3% dels no-víctimes);
- el 67,4% de les víctimes que han contestat l'ítem, pensen que seria adequat aplicar una mesura de treball en benefici de la comunitat (enfront del 68,1% dels no-víctimes).

És a dir, si només considerem els individus enquestats que van donar alguna resposta, els qui van ser víctimes sembla que són més punitius que els qui no ho van ser; i, aquests últims, són sensiblement més conformes amb les mesures alternatives a la pena privativa de llibertat.

Taula 12-5. Índex de resposta de presó i de treball en benefici de la comunitat (TBC) d'acord amb la victimització i del tipus de victimització.

Victimització / tipus de victimització	Índex de resposta en %	
	Presó	TBC
Total	10,9	59,1
Víctimes el 1996	11,9	61,2
No-víctimes el 1996	10,6	58,5
Delicte contra el vehicle	13,4	60,2
Delicte contra la propietat	10,6	61,2
Delicte contra les persones	16,0	58,0
Delicte contra les relacions familiars	16,7	62,5

Quant a la segona qüestió plantejada, apareixen algunes diferències entre les víctimes segons el delicte que han patit. La Taula 12-5 recull els percentatges de resposta *presó* i *treball en benefici de la comunitat* d'acord amb el delicte del qual han estat objecte. Les víctimes de delictes contra les persones i contra les relacions familiars són les més punitives: un 16,0% i un 16,7%, respectivament, són de l'opinió que s'hauria d'aplicar la pena privativa de llibertat. A més a més, són menys els qui han estat víctimes d'un delicte contra les persones que pensin que s'hauria d'aplicar una mesura alternativa a la presó, en comparació amb les dades de les altres tipologies.

En l'enquesta efectuada a la província de Màlaga, els autors també van trobar que les persones que havien estat víctimes d'un delicte van ser més severes a l'hora de jutjar l'hipotètic delinqüent, si bé la diferència entre ambdós col·lectius de víctimes i no-víctimes era superior que en la nostra recerca (29,9 i 26,8, respectivament). Una dada interessant que van trobar en l'enquesta malaguenya, i que no es corrobora en el nostre cas, és el fet que les persones que es van sentir més identificades amb el cas hipotètic plantejat -perquè elles també havien estat víctimes d'un delicte contra la propietat- presenten una taxa molt superior de resposta punitiva (38,5%).

12.2 Durada de la pena privativa de llibertat

Fins aquí, hem analitzat l'opinió dels entrevistats envers la pena que hauria de complir un delinqüent, reincident, de 21 anys, en el supòsit que hagués comès un robatori. En aquest apartat estudiarem quina és la *quantitat* de pena de presó que imposen els qui han opinat d'aquesta manera.

El Codi penal de 1995 estableix, en l'art. 240, que el culpable de robatori amb força en les coses serà castigat amb la pena de presó d'un a tres anys (si no concorren les circumstàncies agreujants de què parla l'art. 241). En el cas que hi hagi reincidència, com succeeix en el cas hipotètic que ens ocupa, correspondria una pena de 2 a 3 anys. En la Taula 12-6 es fa palès que, tant en la població catalana com en la malaguenya, els entrevistats són molt menys punitius que el Codi penal. El 38,7% de la mostra catalana que opinaven que el delinqüent havia de complir, en aquest cas hipotètic, una pena de presó, penalitzen amb menys d'un any la condemna; la mostra malaguenya és encara més progressista: un 51,5% estimen que la pena hauria de ser inferior a l'any. El 23,2% dels catalans i el 13,8% dels malaguenys *propresó* imposarien una pena d'un any, i el 10,2% i el 6,5% dels catalans i malaguenys, respectivament, la imposarien de 2 anys. En l'extrem oposat, el 6,3% dels catalans i l'1,5% dels malaguenys que penarien amb la presó opinen que la pena ha de ser onerosíssima: més d'11 anys i, fins i tot, cadena perpètua.

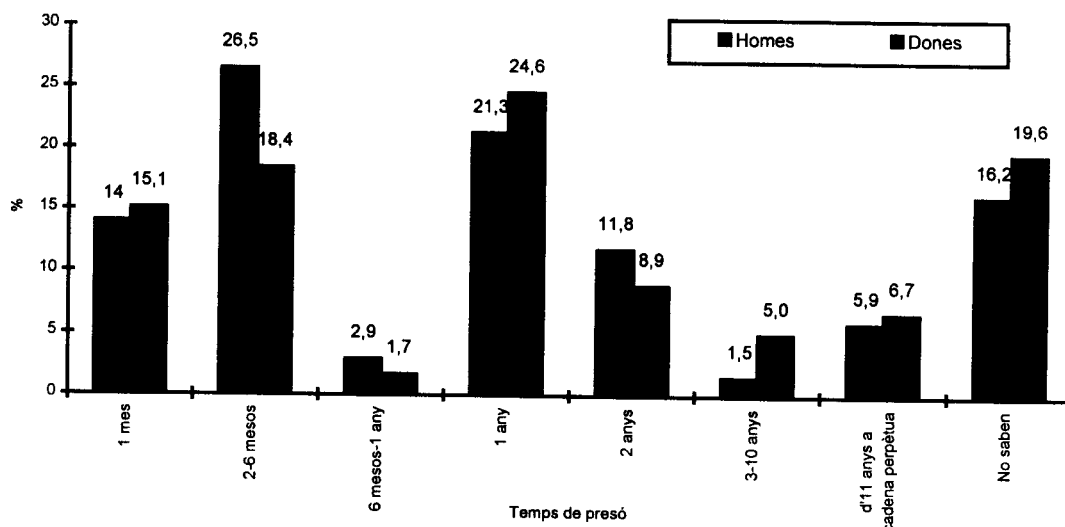
Totes aquestes dades, si bé ens indiquen que la major part dels enquestats són menys punitius que el Codi penal, també ens informen que la mostra catalana que aplicaria una pena de presó, ho faria per més temps, imposaria una pena més llarga. No oblidem, com hem vist en l'apartat anterior, que els catalans que imposarien una pena de presó són pocs, només el 10,9% dels enquestats, mentre que la taxa de l'enquesta portada a terme a la província de Màlaga és del 27,7%.

Taula 12-6. Prevalença de resposta sobre el temps que, en un cas hipotètic, hauria de passar un delinqüent a la presó. Dades referides a Catalunya i a la província de Màlaga

	%	
	Catalunya 1996 n=308	Màlaga 1993 i 1994 n=870
fins a 1 mes	14,6	11,2
de 2 a 6 mesos	21,9	37,7
de 6 mesos a 1 any	2,2	2,6
1 any	23,2	13,8
2 anys	10,2	6,5
de 3 a 10 anys	3,5	5,6
d'11 anys a cadena perpètua	6,3	1,5
No sap / no contesta	18,1	21,3
	100,0	100,0

12.2.1 Quant al sexe

Pel que fa a la durada de la pena privativa de llibertat, sembla ser que els homes són menys punitius que les dones (recordem, però, que era inferior el nombre de dones que optaven per la pena de presó). El Gràfic 12-2 il·lustra que en l'extrem menys punitiu se situen més homes que dones (el 43,4% i el 35,2%, respectivament, imposen una pena de presó inferior a l'any), i que en l'extrem més dur hi ha més dones que homes (l'11,7% i el 7,4%, respectivament, la imposen de més d'11 anys i, fins i tot, de cadena perpètua).

Gràfic 12-2. Opinió sobre el temps de presó que ha de complir el delinqüent del cas hipotètic plantejat, segons la variable sexe.

12.2.2 Quant a l'edat

En analitzar la relació que s'estableix entre la variable edat i la quantitat de pena de presó que imposarien els qui s'han decidit per aquesta pena, hem trobat que els més joves són més progressistes que els qui tenen més de 50 anys. Les dades extretes indiquen que:

- El 48,6% dels qui tenen una edat compresa entre els 16 i els 30 anys, i que són del parer que el delinqüent del supòsit ha d'anar a la presó, opinen que la pena que cal imposar ha de ser inferior a l'any. El percentatge equivalent

per als qui tenen més de 50 anys és del 35,8%. Observem que hi ha una diferència de més de 12 punts percentuals.

- Per corroborar aquest progressisme dels més joves, indicarem que el 0,7% dels qui tenen menys de 30 anys opten per una pena superior als 11 anys, *versus* un 7,6% dels qui tenen més de 50 anys.

12.2.3 Quant als àmbits territorials

S'han trobat algunes diferències de *quantitat* de pena de presó imposada segons el territori. Per ordre de més a menys progressisme (d'acord amb el percentatge de persones que imposen una pena de presó inferior a 1 any), hem obtingut els següents percentatges: Àmbit de Ponent, el 41,1%; Àmbit Metropolità, el 40,7%; Comarques Centrals, el 36,9%; Camp de Tarragona, el 35,7%; i, finalment, Àmbit de les Comarques Gironines, el 35,3%. Es pot observar que els dos primers àmbits esmentats se situen per sobre de la mitjana (recordem que el 38,7% dels qui opinen que la pena ha de ser de presó apliquen una durada inferior a l'any), mentre que els residents dels quatre àmbits restants són més punitius.

12.2.4 Quant al nivell socioeconòmic

Si ens centrem en la relació de la variable analitzada amb la variable *nivell socioeconòmic*, de la mateixa manera que passava en l'apartat anterior, els qui declaren més ingressos familiars són menys punitius que els qui en declaren menys. Així, mentre que el 41,1% dels qui ingressen més de 200.000 pessetes mensuals -i van dir que la pena que aplicarien seria de presó- opinen que la temporalització de la pena hauria de ser inferior a 1 any, només el 28,3% dels qui ingressen menys de 120.000 pessetes comparteixen aquest parer. En l'extrem totalment oposat, trobem que l'1,5% amb més nivell socioeconòmic imposarien una pena superior a 11 anys, *versus* un 12,3% dels qui ocupen el nivell socioeconòmic inferior.

12.2.5 Quant a altres característiques

Pel que fa a la resta de variables que hem analitzat, com ara tenir una feina, el fet d'haver estat victimitzat, el tipus de delicte del qual han estat víctimes i,

finalment, el fet d'haver estat multivictimitzat, no hem trobat cap tipus de relació amb la variable *opinió sobre la durada que ha de tenir la pena privativa de llibertat*.

12.3 Resum

Recordem que, en l'enquesta, es va plantejar quina seria la pena que caldria aplicar davant un supòsit concret: el cas d'un jove de 21 anys que ha estat declarat culpable d'un robatori per segona vegada, i que l'última vegada va robar un televisor en color. Davant aquesta qüestió, la població catalana sembla ser molt tolerant i progressista:

- un 10,9% dels enquestats opinen que el jove hauria de complir una pena de presó,
- el 59,1% opinen que hauria de fer un treball en benefici de la comunitat.

Hem trobat que els enquestats que es mostren menys punitus, atès que són menys partidaris d'imposar una pena privativa de llibertat, són:

- les dones
- els qui tenen entre 25 i 69 anys
- els qui estan laboralment ocupats
- els qui tenen un nivell socioeconòmic més alt
- els habitants del Camp de Tarragona i els de les Comarques Centrals
- els qui no han estat víctimes el 1996
- els qui van ser víctimes d'un delictes de robatori en el domicili

13. Conclusions i propostes de futur

13.1 De la conclusió més destacable

Un recorregut pels capítols precedents ha donat a conèixer extensament al lector quantes són les víctimes a Catalunya, on, quan i com s'esdevé el delictes, quina és la relació entre l'agressor i la víctima, quina és la taxa de denúncia i com queda d'afectada la víctima, entre altres temes. Tanmateix, no és només la victimització a Catalunya l'any 1996 el tema més interessant.

Saber quanta és la victimització a Catalunya ha estat un primer pas per assolir un objectiu molt més útil, ampli i rellevant: quanta és la victimització a Catalunya en comparació amb altres països del nostre entorn. La quantificació i exposició de qualsevol fenomen sense tenir una altra quantificació com a referència no dona cap informació sobre el fenomen. Podríem trobar tants exemples com volguéssim per il·lustrar aquesta informació, alguns d'ells, però, de tan familiars com ens són -alçada o pes d'una persona, velocitat d'un vehicle, etc.-, perden la seva eficàcia exemplificadora. Vegem-ne dos de no gaire familiars per a la major part de nosaltres. Se sap que a 50 metres de profunditat, l'aigua exerceix una pressió sobre qualsevol cos de 6 atmosferes. Davant aquesta informació exclamaríem: *ah!*; i ens preguntariem: *i?* Sense referent, la informació és irrellevant. Com a segon exemple, imaginem que una persona amb anticossos de la sida visita per primera vegada el seu metge. El metge l'informa que l'anàlisi de sang indica que té 250 limfòcits CD₄. El pacient, la primera cosa que li preguntarà serà: *i, és molt o és poc?* Sense una dada de referència, el pacient seguirà sense conèixer el seu estat de salut.

El mateix esdevé en el cas que ens ocupa. Sabem que, a Catalunya, l'any 1996, van ser víctimes d'una agressió sexual l'1,2% de les dones. Com podem fer-nos una idea de l'abast del fenomen si no coneixem una dada de referència? Òbviament, el coneixement s'amplia si sabem que el 3,6% de les dones holandeses van ser víctimes d'una agressió sexual en el decurs de 1996. Amb aquestes dues dades sabem que als Països Baixos el percentatge d'agressions sexuals és superior al de Catalunya; però, ¿és baix el percentatge de Catalunya o, al contrari, el que passa és que la taxa a Catalunya és elevada

i la taxa dels Països Baixos és elevadíssima? El coneixement és definitiu si sabem que la *taxa mitjana de victimització de l'Europa occidental* és de 2,2. D'aquesta manera, sabem que el percentatge d'1,2% de dones agredides sexualment a Catalunya és un percentatge baix, o, com a mínim, inferior al percentatge de tot Europa.

Pensem que queda clar, d'una banda, la necessitat de tenir dades de referència amb què comparar els nostres resultats i, d'una altra, que no serveix qualsevol dada de referència. Per saber si a Catalunya tenen lloc moltes agressions sexuals, no és útil conèixer la taxa d'agressió sexual d'un únic país com ara Holanda. De la mateixa manera, el pacient seropositiu seguirà sense conèixer el seu estat de salut si l'informen que un altre pacient té 300 limfòcits CD₄. La informació que ell necessita és quin és el nombre de limfòcits CD₄ d'una persona sana.

Vet aquí la primera i, al nostre parer, més important conclusió d'aquest estudi: la taxa de victimització a Catalunya és una de les més baixes de l'Europa occidental en el decurs de l'any 1996 en pràcticament tots els delictes que hem estudiat.

Quant a les conclusions derivades de la resta de resultats, pensem que no té cap sentit fer-ne esment en aquest capítol, atès que al final de cadascun dels capítols precedents se'n fa un resum.

13.2 De la necessitat de desenvolupar recerques sobre les xifres de victimització

Són moltes les crítiques i objeccions observades per alguns autors respecte a les enquestes de victimització, algunes de les quals ja vam fer nostres en l'apartat 1.2.3 sobre els inconvenients i els problemes metodològics de l'enquesta de victimització que hem fet servir. Altres crítiques, tanmateix, les rebutgem alhora que fem nostres les positives paraules d'Elena Larrauri (1992, pàg. 23) "[les enquestes victimització] *no las concibo como un punto de llegada, sino más bien de partida*". Així, a tots aquells que critiquen que aquestes enquestes són incapaces de recollir dades sobre la criminalitat de *coll blanc* o sobre el crim ecològic, els repliquem que aquestes enquestes són molt capaces de recollir els tipus de delictes dels quals tracten. Als qui objecten que aquestes enquestes deixen fora col·lectius molt susceptibles de ser víctimes

(nens, persones grans i/o presos), els contestem que tenen raó parcialment, però els recordem que no han d'oblidar que el col·lectiu objecte d'estudi d'aquestes recerques és públic i conegut i que es tracta de totes aquelles persones de 16 anys o més i que no es fixa una edat límit. En definitiva, invitem a tots els crítics a prendre les enquestes de victimització com un punt de partida per construir nous instruments i noves formes de procedir que permetin indagar sobre altres tipus de criminalitat no recollida a les enquestes.

El fet que la *International Crime Survey* hagi estat aplicada més de 76 vegades en més de 46 països de tot el món, en el decurs dels últims anys, dóna idea de la importància que s'atribueix a les xifres de victimització com a dades que mesuren la delinqüència en un país i dóna idea, també, de l'eficàcia que s'atribueix a l'enquesta de victimització com a instrument per mesurar la criminalitat. Aquest ingent esforç, que no és fruit d'un caprici, és el fruit de la necessitat de conèixer la quantitat de la major part de la delinqüència real que, altra manera, és incontrolable.

És, per tant, necessari efectuar periòdicament recerques adreçades a conèixer la victimització que es produeix en un àmbit geogràfic. Aquestes recerques poden permetre detectar necessitats o conèixer l'impacte de certs programes d'intervenció que es poden desenvolupar: programes de prevenció de la delinqüència, impacte de noves regulacions penals, programes de desplegament policial, etc.

La periodicitat temporal ideal d'aquest tipus de recerca és l'annual. D'aquesta manera podríem conèixer l'evolució anual de les xifres de delinqüència. Tanmateix, i en consideració als escassos recursos que actualment hi ha en matèria d'investigació social, som conscients que aquesta periodicitat és inviable. Fóra convenient, però, desenvolupar aquesta recerca cada 3 o 4 anys, de la mateixa manera que ho fan els països que ens són propers i d'altres que no ho són tant.

L'any 2000 hi tornarà a haver una altra enquesta internacional. Sabem per fonts no oficials que els responsables de la base de dades internacional de la *International Crime Survey* comencen a establir contactes amb la finalitat que Espanya participi en la recerca de l'any 2000, de la mateixa manera que ho va fer l'any 1989. Tant si des de l'Administració central de l'Estat espanyol es dóna suport a la participació en la recerca, com si no ho fa, sí que fóra convenient que Catalunya hi participés.

13.3 De la necessitat d'utilitzar instruments iguals

Una de les conclusions més importants d'aquest estudi és que cal utilitzar un instrument internacionalment validat. És una premissa sense la qual és materialment impossible establir comparacions.

Per dur a terme aquesta recerca hem utilitzat un instrument internacional que ha estat aplicat més de 76 vegades. Això no vol dir que l'instrument sigui perfecte, és ben segur que hi ha moltes millores a fer. Tanmateix ha permès que féssim comparacions amb la resta de països que l'han aplicat. És una de les finalitats de disposar de dades de victimització: (1) establir comparacions en el temps de xifres del mateix àmbit territorial i (2) establir comparacions amb altres països del nostre entorn.

Vam veure que, per poder comparar amb les dades del qüestionari de victimització de la ciutat de Barcelona, hem hagut de fer ajustaments matemàtics perquè el qüestionari no mesurava exactament el mateix. Una petita variació en el qüestionari pot provocar: (1) que no puguem establir comparacions, (2) que hàgim de buscar la manera de fer ajustaments o (3) en el pitjor dels casos, que fem comparacions errònies i que, per tant, puguem induir a l'error.

13.4 Quant a la metodologia

Considerem que la mostra de 2.836 persones enquestades ha estat molt adequada. Podem estar plenament segurs, en un 95,5% dels casos, que les dades obtingudes se situen en un marge d'error del $\pm 1,88$. És a dir, si l'índex de victimització global que hem obtingut en la recerca és del 19,5, podem afirmar que en un 95,5% dels casos aquest índex està comprès entre el 17,62 i el 21,38 (interval que deriva de restar i sumar 1,88 a 19,5). És un nivell de confiança universalment acceptat i un marge d'error relativament baix.

Una conclusió, en aquest sentit, és que no calen mostres més elevades per fer una aproximació més que notable a la xifra de victimització.

El sistema d'elecció de la mostra ha estat força complicat, atès que es va fer de manera manual, en no disposar d'un registre informatitzat d'individus amb què fer una selecció automatitzada. Tanmateix, aquesta manera de procedir, si bé

ha estat un gran esforç, ens dóna la seguretat que la selecció a l'atzar ha estat efectuada de manera rigorosa.

Quant al primer contacte mitjançant una carta de presentació enviada a totes les persones enquestades, és també un motiu de satisfacció. Som plenament conscients que aquesta primera comunicació va ser un element clau de participació en l'enquesta.

Pel que fa a la temporalització de recollida d'informació, hem après que els mesos de juny a novembre no són els més oportuns per fer aquest tipus de recerca. Un primer inconvenient és l'oblit o la no-ubicació correcta del fet en el temps. Un segon inconvenient és que durant el període estiuenc hi ha més dificultats per localitzar els seleccionats, per la qual cosa es van haver de fer moltes més trucades telefòniques. Fóra perfecte poder efectuar la propera recerca en els mesos de gener i febrer.

14. Referències bibliogràfiques

Alvazzi del Frate, A. (1994). "L'indagine internazionale sulla vittimizzazione del 1992 in Europa". A *Dei delitti e delle pene*, 1, pàg. 171-190.

Block, R. (1993). "A cross-national comparison of victims of crime: victim surveys of twelve countries". A *International Review of Victimology*, 2, pàg. 183-207.

Consell d'Europa (1994-1995). *Butlletín d'information pénologique*. Estrasburg: Consell d'Europa. Núm. 19 i 20.

Consell d'Europa (1998). *Butlletín d'information pénologique*. Estrasburg: Consell d'Europa. Núm. 21.

Díez, J. L., Girón, F. J., Stangeland, P. i Cerezo, A. I. (1996). *Delincuencia y víctimas*. València: Tirant lo Blanch.

Direcció General de Planificació i Acció Territorial (1995). Pla territorial general de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

García Ferrando, M. (1985). *Socioestadística. Introducción a la estadística en sociología*. Madrid: Alianza Universidad Textos.

Garrido, V., Stangeland, P. i Redondo, S. (1998). *Principios de criminología*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Institut d'Estadística de Catalunya (1997). *Anuari Estadístic de Catalunya. 1997*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Instituto de Estudios de la Policía (1997). "Demandas de seguridad y victimización". A *Ciencia Policial*, 39, pàg. 19-166.

Instituto de Estudios de la Policía (1997). *El perfil de la víctima en los delitos de finales del siglo XX*. Estudi núm. 8.

Instituto Nacional de Estadística (1988). *Anuario Estadístico: 1987*. Madrid: INE.

- Instituto Nacional de Estadística (1989). *Anuario Estadístico: 1988*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1990). *Anuario Estadístico: 1989*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1991). *Anuario Estadístico: 1990*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1992). *Anuario Estadístico: 1991*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1993). *Anuario Estadístico: 1992*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1994). *Anuario Estadístico: 1993*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1995). *Anuario Estadístico: 1994*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1996). *Anuario Estadístico: 1995*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1997). *Anuario Estadístico: 1996*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (1998). *Anuario Estadístico: 1997*. Madrid: INE.
- Kellens, G., Peters, T i Van Kerckvoorde, J. (1993). "L'Enquete internationale de victimisations vue de Belgique". A *Revue de droit penal et de criminologie*, 73, núm. 9-10, pàg. 825-839.
- Koss, M. P. (1996). "The measurement of rape victimization in crime surveys". A *Criminal Justice and Behavior*, 23, núm. 1, pàg. 55-69.
- Landrove, G. (1998). *La moderna victimología*. València: Tirant lo Blanch.
- Laub, J. H. (1990). "Patterns of criminal victimization in the United States". A Lurigio, A., Skogan, W. i Davis, R.: *Victims of Crime Problems, Policies and Programs*. Vol. 25: Sage Publications.

Larrauri, E. (1992). "Victimología: ¿quienes son las víctimas?, ¿cuáles sus derechos?, ¿cuáles sus necesidades? A *Jueces para la democracia*. Núm. 15. pàg. 21-31.

Memoria de la Fiscalía General del Estado de 1996.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1987). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1988). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1989). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1990). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1991). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1992). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1993). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1994). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1995). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Memoria que el Consejo General del Poder Judicial eleva a las Cortes Generales (1996). Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Redondo, S. (1998). *Desviació, delinqüència i control social*. Col·lecció "Justícia i Societat" núm. 17. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Redondo, S., Funes, J. i Luque, E. (1993). *Justícia penal i reincidència*. Col·lecció "Justícia i Societat" núm. 9. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Sabaté, J., Aragay, J. M. i Torrelles, E. (1997). *La delinqüència a Barcelona: realitat i por. Catorze anys d'enquestes de victimització*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Document inèdit.

Stangeland, P. (1995). *The Crime Puzzle*. Màlaga: Miguel Gómez Ediciones.

UNICRI (1995). *Criminal Victimization in the Developing World*. UNICRI: Nacions Unides.

Valenzuela, D. i Ordóñez, B. (1997). Criminalidad i victimización en 1995. A *Ciencia Policial*, 39, pàg. 167-186.

van Dijk, J. J. M. i van Kesteren, J. (1996). "Criminal victimization in European cities. Some results of the International Crime Victims Survey". A *European Journal on Criminal Policy and Research*, 4-1, pàg. 9-20.

16. Annex 2. Àmbits territorials i municipis que conformen la mostra

El nombre de municipis que configuren la mostra és de 332. En aquest annex, s'hi relacionen tots i cadascun dels municipis que han participat i el grau en què ho han fet. La columna *Mostra* indica la mesura de la mostra amb què el municipi està representat. La columna *% mostra* conté el percentatge calculat segons la comarca. Així, per exemple, la mostra de Vilafranca del Penedès (13 individus) representa un 40,6% del total de la comarca de l'Alt Penedès.

Els municipis s'hi presenten agrupats en les comarques a què pertanyen. Les comarques han estat agrupades en els diferents àmbits territorials en què està dividida la comunitat autònoma.

Els 2.836 individus de la mostra resideixen en un total de 332 municipis catalans, 119 dels quals pertanyen a l'Àmbit Metropolità; 53, a l'Àmbit de les Comarques Gironines; 54, a l'Àmbit de Ponent; 35, a l'Àmbit del Camp de Tarragona; 49, a l'Àmbit de les Comarques Centrals, i, finalment, 22 a l'Àmbit de les Terres de l'Ebre.

16.1 Àmbit Metropolità

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Alt Penedès	Castellví de la Marca	1	3,1
	Santa Margarida i els Monjos	3	9,4
	Font-rubi	1	3,1
	Gelida	3	9,4
	La Granada	1	3,1
	Sant Martí Sarroca	2	6,3
	Sant Pere de Riudebitlles	2	6,3
	Sant Sadurní d'Anoia	5	15,6
	Torrelavit	1	3,1
	Vilafranca del Penedès	13	40,6
	TOTAL	32	100,0

Baix Llobregat	Abrera	3	1,0
	Begues	1	3
	Castelldefels	16	5,5
	Cervelló	2	7
	Collbató	1	3
	Corbera de Llobregat	4	1,4
	Cornellà de Llobregat	38	13,1
	El Papiol	2	7
	El Prat de Llobregat	16	5,5
	Esparreguera	5	1,7
	Esplugues de Llobregat	23	7,9
	Gavà	17	5,8
	Martorell	8	2,7
	Molins de Rei	8	2,7
	Olesa de Montserrat	8	2,7
	Pallejà	3	1,0
	El Prat de Llobregat	12	4,1
	Sant Andreu de la Barca	8	2,7
	Sant Boi de Llobregat	35	12,0
	Sant Climent de Llobregat	2	7
	Sant Esteve Sesrovires	2	7
	Sant Feliu de Llobregat	18	6,2
	Sant Joan Despi	13	4,5
	Sant Just Desvern	5	1,7
	Sant Vicenç dels Horts	12	4,1
	Santa Coloma de Cervelló	2	7
	Torrelles de Llobregat	2	7
	Viladecans	25	8,6
	TOTAL	291	100,0
Barcelonès	Badalona	98	9,4
	Barcelona	744	71,1
	L'Hospitalet de Llobregat	132	12,6
	Sant Adrià de Besòs	15	1,4
	Santa Coloma de Gramenet	58	5,5
	TOTAL	1047	100,0
Garraf	Cubelles	3	7,1
	Sant Pere de Ribes	9	21,4
	Sitges	4	9,5
	Vilanova i la Geltrú	26	61,9
	TOTAL	42	100,0
Maresme	Alella	3	2,1
	Arenys de Mar	4	2,8
	Arenys de Munt	5	3,5
	Argentona	4	2,8
	Cabrera de Mar	3	2,1
	Cabrils	3	2,1
	Calella	4	2,8
	Canet de Mar	2	1,4
	Dosrius	1	7
	El Masnou	12	8,3
	Malgrat de Mar	3	2,1
	Mataró	49	34,0
	Palafolls	3	2,1
	Pineda de Mar	9	6,3
	Premià de Dalt	2	1,4
	Premià de Mar	11	7,6
	Sant Andreu de Llavaneres	2	1,4
	Sant Cebrià de Vallalta	1	7
	Sant Pol de Mar	2	1,4
	Santa Susanna	2	1,4
	Teià	2	1,4
	Tiana	4	2,8
	Tordera	5	3,5
	Vilassar de Dalt	3	2,1
	Vilassar de Mar	5	3,5
	TOTAL	144	100,0

Vallès Occidental	Barberà del Vallès	15	4,9
	Castellar del Vallès	8	2,6
	Castellbisbal	3	1,0
	Cerdanyola del Vallès	25	8,1
	Matadepera	2	6
	Montcada i Reixac	14	4,5
	Palau de Plegamans	5	1,6
	Polinyà	3	1,0
	Ripollet	13	4,2
	Rubí	23	7,4
	Sabadell	82	26,9
	Sant Cugat del Vallès	21	6,8
	Sant Llorenç Savall	2	6
	Sant Quirze del Vallès	4	1,3
	Santa Perpètua de Mogoda	8	2,6
	Sentmenat	3	1,0
	Terrassa	73	23,6
	Vacarisses	1	3
	Viladecavalls	3	1,0
	TOTAL	309	100,0
Vallès Oriental	Aiguafreda	2	1,5
	Bigues i Riells	3	2,3
	Caldes de Montbui	4	3,0
	Canovelles	7	5,3
	Cardedeu	4	3,0
	Granollers	24	18,0
	L'Ametlla del Vallès	3	2,3
	La Garriga	4	3,0
	La Llagosta	7	5,3
	La Roca del Vallès	3	2,3
	Les Franqueses del Vallès	6	4,5
	Lliçà d'Amunt	3	2,3
	Lliçà de Vall	2	1,5
	Llinars del Vallès	3	2,3
	Martorelles	4	3,0
	Mollet del Vallès	20	15
	Montmeló	5	3,8
	Montornès del Vallès	2	1,5
	Parets del Vallès	5	3,8
	Sant Antoni de Vilamajor	2	1,5
	Sant Celoni	5	3,8
	Sant Esteve de Palautordera	1	8
	Sant Feliu de Codines	3	2,3
	Sant Fost de Campsentelles	3	2,3
	Sant Pere de Vilamajor	1	8
	Santa Eulàlia de Ronçana	3	2,3
	Santa Maria de Palautordera	3	2,3
	Vilanova del Vallès	1	8
	TOTAL	133	100,0
TOTAL		1.998	

16.2 Àmbit de les Comarques Gironines

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Alt Empordà	Castelló d'Empúries	3	9,1
	Figueres	15	45,5
	L'Escala	1	3,0
	La Jonquera	2	6,1
	Llançà	2	6,1
	Portbou	1	3,0
	Roses	5	15,2
	Sant Pere Pescador	1	3,0
	Vilafant	3	9,1
	TOTAL	33	100,0
Baix Empordà	Begur	2	4,8
	Calonge	3	7,1
	Castell-Platja d'Aro	1	2,4
	Corçà	1	2,4
	La Bisbal d'Empordà	4	9,5
	Mont-ras	1	2,4
	Palafugell	9	21,4
	Palamós	5	11,9
	Pals	1	2,4
	Regencós	1	2,4
	Sant Feliu de Guíxols	8	19,0
	Sant Sadurní de l'Heura	1	2,4
	Santa Cristina d'Aro	1	2,4
	Torroella de Montgrí	3	7,1
	Verges	1	2,4
	TOTAL	42	100,0
Garrotxa	Besalú	2	9,5
	La Vall d'en Bas	2	9,5
	Olot	15	71,4
	Sant Joan les Fonts	2	9,5
	TOTAL	21	100,0
Gironès	Bescanó	2	3,4
	Cassà de la Selva	3	5,1
	Girona	34	57,6
	Llagostera	4	6,8
	Quart	3	5,1
	Salt	10	16,9
	Sarrià de Ter	3	5,1
	TOTAL	59	100,0
Pla de l'Estany	Banyoles	7	58,3
	Cornellà del Terri	1	8,3
	Porqueres	4	33,3
	TOTAL	12	100,0
Ripollès	Campdevànol	3	23,1
	Ribes de Freser	2	15,4
	Ripoll	5	38,5
	Sant Joan de les Abadesses	3	23,1
	TOTAL	13	100,0
Selva	Anglès	3	6,3
	Arbúcies	3	6,3
	Bianes	13	27,1
	Breda	3	6,3
	Caldes de Malavella	3	6,3
	Lloret de Mar	6	12,5
	Maçanet de la Selva	3	6,3
	Sant Hilari Sacalm	3	6,3
	Santa Coloma de Farners	5	10,4
	Tossa de Mar	4	8,3
	Vidreres	2	4,2
	TOTAL	48	100,0
TOTAL		228	

16.3 Àmbit de Ponent

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Alt Urgell	La Seu d'Urgell	5	71,4
	Oliana	1	14,3
	Organyà	1	14,3
	TOTAL	7	100,0
Alta Ribagorça	El Pont de Suert	2	100
	TOTAL	2	100,0
Garrigues	Arbeca	2	25,0
	Juneda	3	37,5
	Les Borges Blanques	3	37,5
	TOTAL	8	100,0
Noguera	Albesa	1	7,1
	Artesa de Segre	3	21,4
	Balaguer	5	35,7
	Belcaire d'Urgell	1	7,1
	Ponts	2	14,3
	Térmens	1	7,1
	Valfogona de Balaguer	1	7,1
	TOTAL	14	100,0
Pallars Jussà	La Pobla de Segur	3	50,0
	Tremp	3	50,0
	TOTAL	6	100
Pallars Sobirà	Esterrí d'Aneu	1	33,3
	Rialp	1	33,3
	Sort	1	33,3
	TOTAL	3	100,0
Pla d'Urgell	Bell-lloc d'Urgell	2	14,3
	Bellví	2	14,3
	Linyola	2	14,3
	Miralcamp	1	7,1
	Mollerussa	5	35,7
	Torregrossa	2	14,3
	TOTAL	14	100,0
Segarra	Cervera	3	42,9
	Guissona	2	28,6
	Sant Guim de Freixenet	1	14,3
	Torà	1	14,3
	TOTAL	7	100
Segrià	Aitona	2	2,6
	Albatàrrec	1	1,3
	Alcarràs	3	3,9
	Alcoletge	1	1,3
	Alfarràs	3	3,9
	Alguair	2	2,6
	Almacelles	3	3,9
	Almenar	3	3,9
	Alpicat	2	2,6
	Corbins	1	1,3
	La Granja d'Escarp	1	1,3
	Lleida	50	64,9
	Maials	1	1,3
	Seròs	1	1,3
	Soses	1	1,3
	Torrefarrera	1	1,3
	Torres de Segre	1	1,3
	TOTAL	77	100,0
Urgell	Agramunt	3	21,4
	Anglesola	1	7,1
	Bellpuig	3	21,4
	Castellserà	1	7,1
	La Fuliola	1	7,1
	Tàrraga	5	35,7
	TOTAL	14	100,0
Val d'Aran	Bossòst	1	25,0
	Vielha	3	75,0
	TOTAL	4	100,0
TOTAL		156	

16.4 Àmbit del Camp de Tarragona

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Alt Camp	Alcover	4	22,2
	El Pla de Santa Maria	1	5,6
	Vallmoll	1	5,6
	Valls	11	61,1
	Vila-rodona	1	5,6
	TOTAL	18	100,0
Baix Camp	Alforja	1	1,6
	Les Borges del Camp	1	1,6
	Cambrils	8	12,9
	L'Hospitalet de l'Infant	2	3,2
	Mont-roig del Camp	2	3,2
	Montbrió del Camp	1	1,6
	Reus	40	64,5
	Riudoms	3	4,8
	La Selva del Camp	3	4,8
	Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant	1	1,6
	TOTAL	62	100,0
Baix Penedès	Calafell	6	33,3
	Cunit	1	5,6
	El Vendrell	8	44,4
	L'Arboç	3	16,7
	TOTAL	18	100,0
Conca de Barberà	L'Espluga de Francolí	4	44,4
	Montblanc	3	33,3
	Santa Coloma de Queralt	2	22,2
	TOTAL	9	100,0
Priorat	Falset	2	100,0
	TOTAL	2	100,0
Tarragonès	Altafulla	1	1,3
	El Catllar	2	2,7
	Constantí	3	4,0
	El Morell	2	2,7
	La Pobla de Montornès	1	1,3
	Els Pallaresos	1	1,3
	Roda de Barà	1	1,3
	Salou	3	4,0
	Tarragona	51	68,0
	Torredembarra	3	4,0
	Vila-seca	5	6,7
	Vilallonga del Camp	2	2,7
	TOTAL	75	100,0
TOTAL		184	

16.5 Àmbit de les Comarques Centrals

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Anoia	Calaf	3	7,5
	Capellades	3	7,5
	Igualada	15	37,5
	Masquefa	3	7,5
	Odèn	2	5,0
	Piera	3	7,5
	Santa Margarida de Montbui	5	12,5
	Vallbona d'Anoia	1	2,5
	Vilanova del Camí	5	12,5
	TOTAL	40	100,0
Bages	Artés	3	4,1
	Avinyó	2	2,7
	Balsareny	3	4,1
	Cardona	3	4,1
	Manresa	30	40,5
	Moia	3	4,1
	Monistrol de Montserrat	2	2,7
	Navarres	3	4,1
	Navàs	3	4,1
	Pont de Vilomara i el Rocafort	2	2,7
	Sallent	3	4,1
	Sant Fruitós de Bages	3	4,1
	Sant Joan de Vilatorrada	3	4,1
	Sant Vicenç de Castellet	5	6,8
	Santpedor	3	4,1
	Súria	3	4,1
	TOTAL	74	100,0
Berguedà	Bagà	3	15
	Berga	9	45
	Cercs	1	5
	Gironella	2	10
	La Pobla de Lillet	2	10
	Puig-reig	3	15
	TOTAL	20	100,0
Cerdanya	Llívia	1	25,0
	Puigcerdà	3	75,0
	TOTAL	4	100,0
Osona	Balenyà	3	5,5
	Centelles	4	7,3
	Folgueroles	1	1
	Manlleu	8	14,5
	Les Masies de Voltregà	2	3,6
	Roda de Ter	3	5,5
	Sant Hipòlit de Voltregà	2	3,6
	Sant Pere de Torelló	2	3,6
	Sant Quirze de Besora	2	3,6
	Santa Eugènia de Berga	2	3,6
	Santa Maria de Corcó	2	3,6
	Taradell	3	5,5
	Tona	3	5,5
	Torelló	5	9,1
	Vic	13	23,6
	TOTAL	55	100,0
Solsonès	Solsona	3	100,0
	TOTAL	3	100,0
TOTAL		196	

16.6 Àmbit de les Terres de l'Ebre

Comarca	Població	Mostra	% mostra
Baix Ebre	Camarles	3	10,3
	Deltebre	6	20,7
	L'Aldea	3	10,3
	L'Ametlla de Mar	1	3,4
	Perelló	1	3,4
	Roquetes	3	10,3
	Tortosa	12	41,4
	TOTAL	29	100,0
Montsià	Alcanar	2	6,9
	Ampostà	9	31,0
	La Sénia	3	10,3
	Sant Carles de la Ràpita	6	20,7
	Sant Jaume d'Enveja	3	10,3
	Santa Bàrbara	3	10,3
	Ulldecona	3	10,3
	TOTAL	29	100,0
Ribera d'Ebre	Benissanet	1	10,0
	Flix	3	30,0
	Móra d'Ebre	3	30,0
	Móra la Nova	2	20,0
	Tivissa	1	10,0
	TOTAL	10	100,0
Terra Alta	Batea	2	33,3
	Corbera d'Ebre	1	16,7
	Gandesa	3	50,0
	TOTAL	6	100,0
TOTAL		74	